

การแก้ไขปัญหา **SLAPP:**
การระบุและแก้ไขช่องว่างในแนวทางป้องกันการ
ฟ้อง **SLAPP** ของประเทศไทย

กันยายน 2024

ก. เกี่ยวกับผู้เขียน

ดร.ฟรานเชสกา ฟาร์ริงตัน (Dr. Francesca Farrington) เป็นนักวิชาการที่มหาวิทยาลัยอเบอร์ดีน (University of Aberdeen) ซึ่ง ดร.ฟรานเชสกาเป็นผู้ร่วมก่อตั้งศูนย์วิจัยต่อต้านการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชนซึ่งเป็นเครือข่ายที่รวมนักวิชาการ นักกฎหมาย นักข่าว และผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายสาธารณะที่มีความมุ่งมั่นในการต่อต้านการฟ้องคดีที่มีจุดประสงค์เพื่อขัดขวางการมีส่วนร่วมของสาธารณชน นอกจากนี้ ดร.ฟรานเชสกา ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาประเด็นการฟ้องคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะให้แก่หลายหน่วยงาน ได้แก่ สภายุโรป เครือข่ายต่อต้านการฟ้องร้องเชิงยุทธศาสตร์ในยุโรป รวมทั้งสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

ผศ. เสาวณีย์ แก้วจุลกาญจน์ เป็นหัวหน้าทีมวิจัยและช่วยร่างรายงานฉบับนี้ เธอมีประสบการณ์ทำงานมากกว่าสิบปีทางด้านกฎหมายและด้านสิทธิมนุษยชนในแง่มุมต่างๆ นอกจากนี้ เสาวณีย์เคยเป็นอาจารย์สอนกฎหมายในมหาวิทยาลัยเป็นระยะเวลากว่าแปดปี ปัจจุบันเธอทำงานเป็นที่ปรึกษาด้านกฎหมายให้กับองค์กรพัฒนาเอกชนทั้งในระดับภายในประเทศและระดับระหว่างประเทศ รวมถึงประเทศในภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง เสาวณีย์ ยังดำรงตำแหน่งรองประธานสมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชนแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นเครือข่ายการทำงานของนักกฎหมายด้านสิทธิมนุษยชนที่มุ่งส่งเสริมความร่วมมือและการสนับสนุนภายในหมู่นักกฎหมาย

ข. เกี่ยวกับโครงการไทร์ลวอตช์ของมูลนิธิคลูนีย์เพื่อความยุติธรรม (the Clooney Foundation for Justice's TrialWatch Initiative)

โครงการไทร์ลวอตช์ (TrialWatch) เป็นโครงการภายใต้**มูลนิธิคลูนีย์เพื่อความยุติธรรม (the Clooney Foundation for Justice)** โดยมีพันธกิจเพื่อเปิดเผยความไม่เป็นธรรม พร้อมทั้งช่วยเหลือปล่อยตัวผู้ที่ถูกคุมขังโดยไม่เป็นธรรม รวมถึงส่งเสริมหลักนิติรัฐและนิติธรรมทั่วโลก ไทร์ลวอตช์ดำเนินการติดตามการพิจารณาทางคดีอาญาทั่วโลกต่อกลุ่มผู้มีความเปราะบางที่สุด เช่น นักข่าว กลุ่มผู้ชุมนุม ผู้หญิง กลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศและชนกลุ่มน้อย ไทร์ลวอตช์รณรงค์เรียกร้องสิทธิให้กับผู้ที่ถูกตัดสินโดยไม่เป็นธรรมอีกด้วย ทั้งนี้ในขั้นต่อไปไทร์ลวอตช์จะใช้ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมเพื่อเผยแพร่ดัชนีความยุติธรรมโลก (Global Justice Index) ซึ่งจะเป็ดัชนีประเมินระบบยุติธรรมของประเทศต่างๆ

สารบัญ

คำนำ.....	1
บทนำ.....	3
ความเป็นมา.....	11
ก. ภาพรวมของ SLAPP	11
ข. ภูมิทัศน์ SLAPP ในประเทศไทย.....	14
ระเบียบวิธีวิจัย.....	26
คดีหมิ่นประมาททางอาญาที่เข้าข่าย SLAPP ระหว่างปี 2562 และ 2566.....	27
ก. ภาพรวมของคดี.....	27
ข. ภาพรวมของแต่ละคดี.....	29
การวิเคราะห์ทางกฎหมาย.....	57
ก. ความท้าทายและช่องว่างในการต่อสู้กับ SLAPP.....	57
ข. ลักษณะบ่งชี้ว่าเป็น SLAPP	72
ข้อเสนอแนะ	89
ก. แนวปฏิบัติที่ดีที่สุด (BEST PRACTICES).....	89
ข. ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย.....	103

คำนำ

ทั่วโลก กฎหมายกำลังถูกนำมาใช้เป็นอาวุธเพื่อปิดปากนักปกป้องสิทธิมนุษยชน นักกิจกรรม และผู้ปฏิบัติงานสื่อ – ประเทศไทยก็ไม่ใช่น้อยกว่า การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชน (Strategic Lawsuit Against Public Participation (SLAPP) หรือการฟ้องปิดปากปรากฏให้เห็นอย่างกว้างขวางในประเทศไทย SLAPPเป็นการฟ้องคดีที่ไม่ถูกต้องหรือเพื่อข่มขู่ว่าจะดำเนินคดีทางกฎหมาย ซึ่งมีวัตถุประสงค์หรือมีผลกระทบในการบ่อนทำลายการมีส่วนร่วมสาธารณชนในประเด็นเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ SLAPP ส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย มักปรากฏในรูปของการฟ้องความผิดฐานหมิ่นประมาททางอาญาโดยเอกชน เพื่อหยุดยั้งคำวิพากษ์วิจารณ์ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล การใช้กฎหมายในลักษณะดังกล่าวก่อให้เกิดภัยคุกคามต่อสิทธิมนุษยชน หลักนิติธรรมและประชาธิปไตย โดยเปลี่ยนประเด็นการอภิปรายในสาธารณะให้กลายเป็นข้อพิพาทส่วนตัว

ด้วยการตระหนักถึงอันตรายของ SLAPP ที่มีต่อการเมืองและระบบกฎหมายของประเทศไทย รัฐบาลไทยจึงมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหา SLAPP รวมทั้งมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปี 2562 อย่างไรก็ตาม มาตรการเหล่านี้ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหา SLAPP ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะกฎหมายหมิ่นประมาททางอาญายังคงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการฟ้อง SLAPP จากคดี SLAPP หมิ่นประมาททางอาญา 36 คดีที่ระบุในรายงานนี้ ไม่มีคดีใดที่ถูกคัดกรองออกจากกระบวนการยุติธรรมโดยมาตรการต่อต้าน SLAPP ที่เพิ่งนำมาใช้หรือแม้กระทั่งกระบวนการคัดกรองที่มีอยู่ก่อนแล้ว คดีทั้งหมดที่ระบุไว้ในรายงานฉบับนี้แม้ทำที่สุดศาลตัดสินว่าจำเลยไม่มีความผิด แต่ผลของการฟ้อง SLAPP นำไปสู่การเสียเวลา เสียเงินและสูญเสียพลังเพื่อปกป้องตนเองจากการดำเนินคดีในทางที่ไม่ชอบ กฎหมายไทยในปัจจุบันจึงล้มเหลวในการป้องกันไม่ให้กระบวนการยุติธรรมถูกนำมาใช้ในทางที่ขัดต่อเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุม

ดังนั้น ประเทศไทยจึงอยู่ในจุดเปลี่ยนสำคัญ – รัฐบาลสามารถเลือกที่จะแสดงจุดยืนที่เข้มแข็งต่อต้าน SLAPP หรือปล่อยให้เอกชนแสวงหาประโยชน์จากช่องว่างทางกฎหมาย รายงานฉบับนี้กำหนดแผนกลยุทธ์ต่อแผนเดิมที่มีอยู่หรือเพื่อช่วยหนุนเสริมการทำงานของกระทรวงยุติธรรมในการพัฒนาและผลักดันกฎหมายต่อต้าน SLAPP ฉบับใหม่ ข้อค้นพบในรายงานฉบับนี้ใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์กรณีศึกษาอย่างละเอียด

เพื่อสะท้อนถึงปัญหาการใช้กฎหมายหมิ่นประมาททางอาญา เครื่องมือในการฟ้องคดีโดยภาคเอกชน โดยไม่ต้องรับโทษ จากข้อมูลในรายงานสะท้อนว่าภาคเอกชนไม่เพียงแต่จะหลีกเลี่ยงมาตรการป้องกันการฟ้อง SLAPP ที่มีอยู่ด้วยการยื่นคำร้องทุกข์ผ่านทางพนักงานสอบสวน แต่ทั้งพนักงานอัยการและผู้พิพากษาก็ล้มเหลวในการคัดกรองคดี SLAPP ออกจากกระบวนการยุติธรรม ข้อเสนอแนะในรายงานการศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการร่างบทบัญญัติป้องกันการฟ้อง SLAPP ที่ชัดเจนและสามารถบังคับใช้ได้จริง โดย

การจัดทำคู่มือและแนวทางในเชิงกระบวนการให้แก่ผู้พิพากษาและพนักงานอัยการเพื่อยุติคดี SLAPP อย่างมีประสิทธิภาพตั้งแต่ขั้นแรกเริ่มของพิจารณาคดี ข้อเสนอแนะเหล่านี้อ้างอิงแนวปฏิบัติที่ดีในระดับสากล พร้อมทั้งมุ่งเน้นการเสริมศักยภาพให้แก่ผู้พิพากษาและพนักงานอัยการในการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนละป้องกันไม่ให้กระบวนการยุติธรรมถูกนำไปใช้ในทางที่ผิด

มูลนิธิคลูนีเย่เพื่อความยุติธรรมยังคงมุ่งมั่นที่จะทำงานร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน พร้อมทั้งสนับสนุนการแปลงคำแนะนำเหล่านี้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

ผู้สื่อข่าว นักกิจกรรม นักปกป้องสิทธิมนุษยชน และนักการเมืองฝ่ายค้านที่ใช้สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง มักตกเป็นเป้าของการถูกดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชน (Strategic Lawsuit Against Public Participation (SLAPP) หรือการฟ้องปิดปาก) SLAPP คือการฟ้องคดีที่ใช้กระบวนการยุติธรรมในทางที่ไม่ถูกต้องหรือข่มขู่ว่าจะดำเนินคดีทางกฎหมายอันมีวัตถุประสงค์หรือมีผลบ่อนทำลายการมีส่วนร่วมของสาธารณชนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ การฟ้องคดีโดยใช้ความผิดฐานหมิ่นประมาททางอาญาถือเป็นหนึ่งในรูปแบบการฟ้อง SLAPP ที่พบบ่อยที่สุดในบริบทของประเทศไทย¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 ได้กำหนดให้ความผิดฐานหมิ่นประมาทต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ สำหรับความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณาต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีและปรับไม่เกินสองแสนบาท² นอกจากนี้ เอกชนผู้ฟ้องคดีอาจฟ้องเป็นคดีแพ่งในระหว่างการดำเนินคดีอาญาได้อีกด้วย

สำหรับประเทศไทย เอกชน/บุคคลอาจแจ้งความ/ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนหรืออายัดฟ้องคดีตรงต่อศาลเนื่องจากกฎหมายให้อำนาจแก่เอกชนดำเนินคดีอาญาต่อบุคคลที่ออกมาแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ โดยมีข้อยกเว้นและการต่อสู้คดีหมิ่นประมาททางอาญาอย่างจำกัด กล่าวคือ มาตรา 329 ระบุว่า ผู้ใดแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริตเพื่อ “ติชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ” ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท ในขณะที่มาตรา 330 กำหนดให้สามารถใช้การพิสูจน์ความจริงเป็นข้อแก้ต่างได้ หากคำกล่าวนั้นเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ แต่ข้อแก้ต่างนี้มีขอบเขตที่จำกัดและมักเกิดขึ้นในขั้นตอนท้ายของกระบวนการ ซึ่งไม่สามารถแก้ไขความเสียหายที่เกิดขึ้นกับจำเลยในระหว่างการต่อสู้คดีได้

ด้วยตระหนักถึงความแพร่หลายของการฟ้อง SLAPP และผลกระทบที่เป็นอันตราย รัฐบาลไทยจึงให้คำมั่นอย่างชัดเจนที่จะจัดการกับปัญหานี้ ดังที่ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (National Action Plans on Business and Human Rights : NAP)³ นอกจากนี้ ในปี 2562 สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับ “การป้องกันการฟ้องคดีปิดปาก

¹ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, รายงานการศึกษาเรื่องกฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชนในบริบทธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน”, (2566), หน้า 25 และ 43, (ความผิดข้อหาฐานหมิ่นประมาททางอาญาเป็นข้อหาที่บริษัทใช้ฟ้องคดี SLAPP ต่อจำเลยมากที่สุด)

² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328

³ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ 1 พ.ศ. 2559-2560, (2559), หน้า 21 102 และ 119 โปรดดู <https://www.undp.org/thailand/publications/thailands-1st-national-action-plan-business-and-human-rights> และดูเพิ่มเติม กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, “แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2566-2567”, (2566), หน้า 51

(anti- SLAPP)" (ต่อไปนี้จะเรียกการป้องกันการฟ้อง SLAPP) โดยกำหนดให้ศาลมีอำนาจในการไม่รับฟ้องคดี SLAPP ตั้งแต่ขั้นต้นของการดำเนินคดีด้วยมูลเหตุสองประการ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 และ 165/2)⁴ อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติข้างต้นถูกวิพากษ์วิจารณ์ถึงขอบเขตการใช้ที่จำกัด รวมถึงขาดแนวทางสำหรับศาลในการปรับใช้⁵ ปัจจุบันกระทรวงยุติธรรมกำลังพัฒนาร่างกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP

สำหรับประเด็นแรกรายงานฉบับนี้ประเมินว่าการแก้ไขบทบัญญัติที่เกี่ยวกับกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP มีประสิทธิภาพในการลดจำนวนคดี SLAPP หรือไม่ หากไม่สำเร็จ เป็นเพราะเหตุใด ในตอนท้ายคณะผู้วิจัยวิเคราะห์คดีหมิ่นประมาททางอาญาที่เกิดขึ้นระหว่างปี 2562 ถึง 2566 เพื่อพิจารณาว่ามีกี่คดีที่เข้าข่ายคดี SLAPP รวมทั้งวิเคราะห์ว่าการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวผู้ถูกฟ้องคดี SLAPP นำมาปรับใช้มากน้อยเพียงใด และท้ายที่สุดรายงานวิเคราะห์ความมีประสิทธิภาพของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 และ 165/2 ในการจัดการกับ SLAPP

ชุดข้อมูลที่รวบรวมได้แสดงให้เห็นว่า การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้กระบวนการกลั่นกรองอื่น ๆ ที่มีอยู่เดิมก็ไม่สามารถกลั่นกรองคดีหรือหยุดการฟ้อง SLAPP ได้ อาจกล่าวได้ว่ากระบวนการกลั่นกรองคดีล้มเหลวตั้งแต่ขั้นต้นไปจนถึงขั้นกระบวนการพิจารณาคดี ดังนั้นรายงานฉบับนี้จึงไม่ได้มุ่งวิเคราะห์เพียงแค่การประเมินประสิทธิภาพของบทบัญญัติกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ที่แก้ไขเพิ่มเติม แต่จะตรวจสอบกรอบกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ที่อยู่ทั้งหมด รวมถึงวิเคราะห์สาเหตุที่กรอบกฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถยับยั้งการฟ้อง SLAPP ได้

สรุปข้อค้นพบ

รายงานฉบับนี้อิงตามชุดข้อมูลคดีหมิ่นประมาททางอาญาที่เข้าข่าย SLAPP จำนวน 36 คดี โดยทั้ง 36 คดีที่หยิบยกขึ้นมาเสนอในรายงานฉบับนี้มีลักษณะเฉพาะของ SLAPP อย่างชัดเจน เช่น คดีที่มุ่งเป้าไปที่กิจกรรมที่ได้รับ

---

⁴ คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล, เรื่องข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่เพื่อป้องกัน “การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชน (การฟ้อง SLAPPs)”, 20 มีนาคม พ.ศ. 2563, หน้า 4, (มาตรา 161/1 ระบุว่า “ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ หากความปรารถนาต่อศาลเองหรือมีพยานหลักฐานที่ศาลเรียกว่าโจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือ โดยบิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ ให้ศาลยกฟ้อง และห้ามมิให้โจทก์ยื่นฟ้องในเรื่องเดียวกันนั้นอีก

การฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึงการที่โจทก์จงใจฝ่าฝืนคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในคดีอาญาอื่นซึ่งถึงที่สุดแล้วโดยปราศจากเหตุผลอันสมควรด้วย”

มาตรา 165/2 ระบุว่า “ในการไต่สวนมูลฟ้อง จำเลยอาจแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล และจะระบุในคำแถลงถึงตัวบุคคล เอกสาร หรือวัตถุที่จะสนับสนุนข้อเท็จจริงตามคำแถลงของจำเลยด้วยก็ได้ กรณีเช่นว่านี้ ศาลอาจเรียกบุคคล เอกสาร หรือวัตถุดังกล่าวมาเป็นพยานศาลเพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งคดีได้ตามที่จำเป็นและสมควร โดยโจทก์และจำเลยอาจถามพยานศาลได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาล”

⁵ อ่างแล้ว

การคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ หรือผู้ฟ้องคดีมีประวัติการฟ้องคดีแบบไม่มีมูล ในลักษณะเดียวกันมาก่อน (เช่น คดีที่มีการถอนฟ้องหรือคดีที่ศาลตัดสินว่าจำเลยไม่มีความผิด) ผู้ฟ้องคดียื่นฟ้อง จำเลยในเขตอำนาจศาลหลายแห่งจากมูลเหตุเดียวกันหรือผู้ฟ้องคดียื่นฟ้องคดีต่อเขตอำนาจศาล ที่ไม่สมควรหรือข้อหาไม่มีมูลตามกฎหมาย ข้อกล่าวหาไม่มีหลักฐานยืนยันข้อเท็จจริง ผู้ฟ้องคดีใช้สิทธิเรียกร้อง อย่างไม่ได้สัดส่วน หรือแม้กระทั่งผู้ฟ้องคดีใช้กลยุทธ์ข่มขู่ และ/หรือมีความไม่สมดุลของอำนาจระหว่างคู่กรณี อย่างมีนัยสำคัญ

แม้ว่าบทบัญญัติกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมอนุญาตให้ศาลสามารถยกฟ้องคดีที่เอกชน ฟ้องโดยมีเจตนาไม่สุจริต (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1) และจากข้อมูลตามรายงาน พบว่า มาตรา 161/1 ได้ถูกนำมาใช้ร้อยละ 32 ของคดีที่เข้าข่าย SLAPP แต่ไม่มีคดีใดเลยที่ศาลมีคำสั่งยกคำร้อง ตามมาตรา 161/1 และยกฟ้องในประเด็นดังกล่าวเลยแม้แต่คดีเดียว ที่จริงแล้ว ศาลไม่เพียงแต่ไม่รับคำร้อง แต่ยังไม่ตอบสนองต่อคำร้องเหล่านั้นในทุกคดีที่เข้าข่าย SLAPP ตามข้อมูลที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีกด้วย

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และรายงาน รวมถึงรายละเอียดตามที่ปรากฏในเนื้อหาของรายงานฉบับนี้ หนึ่งในเหตุผลที่ มาตรา 161/1 ไม่มีประสิทธิภาพ คือ การขาดแนวปฏิบัติที่ชัดเจนหรือขั้นตอนที่กำหนดให้ศาลสามารถใช้มาตรานี้ เพื่อยกฟ้องคดีได้ เมื่อไม่มีแนวปฏิบัติดังกล่าวศาลมีแนวโน้มจะนำคดีเข้าสู่ขั้นตอนการไต่สวนมูลฟ้องแทนที่จะยก ฟ้องตั้งแต่ขั้นต้น

เกือบครึ่งหนึ่งของคดีในฐานะข้อมูลไม่ได้เป็นการยื่นฟ้องโดยฝ่ายเอกชนโดยตรง แต่เป็นการนำคดีเข้าสู่กระบวนการ ยุติธรรมผ่านทางพนักงานอัยการภายใต้การควบคุมดูแลของบุคคลผู้มีอำนาจมากกว่า เช่น ภาครัฐกิจ นักการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำการเพื่อปกป้องผลประโยชน์ส่วนตัวของตน เนื่องจากเอกชนสามารถยื่นคำร้องต่อ พนักงานอัยการและต่อมาขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมได้ จึงเป็นเรื่องง่ายที่ฝ่ายเอกชนจะหลีกเลี่ยงการบังคับใช้มาตรา 161/1 ด้วยเหตุนี้คดี SLAPP ที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมผ่านทางพนักงานอัยการถือเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย กล่าวคือ มาตรา 161/1 ไม่ใช่กับกรณีสที่ราษฎรขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ การตรวจสอบโดย พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ ก็ยังขาดประสิทธิภาพอย่างมากเช่นกัน

ภายใต้อำนาจทั่วไปที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141-143 กำหนดให้พนักงาน สอบสวนสามารถทำความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องในกรณีที่คดีไม่มีมูล และพนักงานอัยการสามารถออกคำสั่งไม่ฟ้องด้วย เหตุผลเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันยังไม่มียกเว้นคดีเฉพาะเกี่ยวกับการป้องกันการฟ้อง SLAPP ที่ใช้บังคับ กับพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ ซึ่งหมายความว่าไม่มีหลักเกณฑ์ชัดเจนเป็นรูปธรรมที่ให้อำนาจแก่ พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการประเมินและสั่งไม่ฟ้องคดีที่มีลักษณะเป็น SLAPP นอกจากนี้ ข้อมูล ที่ได้จากการสัมภาษณ์และในรายงานระบุว่า พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการบางส่วนกังวลว่าจะถูกฟ้อง กลับโดยผู้ยื่นฟ้อง SLAPP หากพวกเขาไม่สั่งไม่ฟ้อง ด้วยเหตุนี้ ในข้อมูลทั้งหมดมีเพียง 4 คดีเท่านั้นที่ได้รับคำสั่ง

ไม่ฟ้อง⁶ และไม่มีคดีใดเลยที่พนักงานสอบสวนทำความเห็นสั่งไม่ฟ้อง ซึ่งหมายความว่าคดี SLAPP ส่วนใหญ่หลุดจากกระบวนการกลั่นกรองเบื้องต้นไปสู่กระบวนการพิจารณาคดี

เมื่อพิจารณารวมกัน ทั้งการที่ศาลปฏิเสธคำร้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 และการที่พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการขาดระบบการกลั่นกรองคดีอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้คดี SLAPP ส่วนใหญ่ผ่านกระบวนการคัดกรองเบื้องต้นและเข้าสู่การพิจารณาคดีในชั้นศาลต่อไป

ภายใต้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165/2 (บทบัญญัติที่สองที่แก้ไขเพิ่มเติมการป้องกันการฟ้อง SLAPP) ดังกล่าวอนุญาตให้ทนายฝ่ายจำเลยสามารถแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูลในชั้นการไต่สวนมูลฟ้องได้ โดยศาลจะพิจารณาว่าคดีมีมูลเพียงพอที่จะดำเนินคดีหรือไม่ ก่อนที่บทบัญญัตินี้จะถูกนำมาใช้ มีเพียงโจทก์เท่านั้นที่สามารถนำเสนอพยานหลักฐานและข้อโต้แย้งในชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้ (จำเลยไม่สามารถเสนอพยานหลักฐานในชั้นนี้ได้ ทำได้เพียงซักค้านพยานโจทก์) อย่างไรก็ตาม ศาลต้องไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่ฟ้องโดยราษฎร และศาลสามารถใช้ดุลพินิจพิจารณาว่าจำเป็นต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องคดีที่ฟ้องโดยพนักงานอัยการหรือไม่ ในทางปฏิบัติศาลจะไม่ค่อยใช้ดุลพินิจนี้ เนื่องจากมีสมมติฐานที่ว่าพนักงานอัยการได้กลั่นกรองคดีอย่างเข้มงวดแล้ว ซึ่งถือว่าเป็นสมมติฐานไม่ถูกต้องนัก เนื่องจากกระบวนการกลั่นกรองคดีในปัจจุบันที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ

ช่องโหว่นี้ (ประกอบกับการไม่สามารถปรับใช้ มาตรา 161/1 ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ได้) ส่งผลให้ฝ่ายเอกชนสามารถหลีกเลี่ยงการปรับใช้กฎหมายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับแก้ไขเพิ่มเติมที่ถูกออกแบบมาเพื่อป้องกันการฟ้อง SLAPP ได้ ในขณะที่เดียวกันเอกชนยังคงควบคุมการดำเนินคดีต่อไป โดยการเข้าร่วมคดีในฐานะโจทก์ร่วม คดีเหล่านี้ข้ามผ่านเกณฑ์การกลั่นกรองคดีไปสู่กระบวนการพิจารณาคดี ซึ่งก่อให้เกิดภาระกับผู้ถูกฟ้อง SLAPP ซึ่งไม่เพียงแต่ต้องต่อสู้กับคู่กรณีเอกชนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงต้องต่อสู้กับรัฐด้วย

ในแง่เนื้อหา การนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165/2 มาใช้ ดูเหมือนว่าไม่ได้เพิ่มโอกาสในการยกฟ้องคดีของจำเลย ในทุกคดีที่จำเลยยื่นคำร้องตามมาตรา 165/2 ไม่มีคดีใดที่ศาลตอบสนองต่อคำร้องภายใต้บทบัญญัตินี้ดังกล่าว ทั้งนี้มีเพียงคดีเดียวเท่านั้นที่ศาลยกฟ้องในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง (แต่การยกฟ้องดังกล่าวไม่ใช่ มาตรา 165/2) โดยรวม ดูเหมือนว่ากระบวนการไต่สวนมูลฟ้องไม่ได้ทำงาน เพราะมีเพียง 2 คดีเท่านั้นที่ได้รับการยกฟ้องในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง⁷

⁶ พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง 3 คดีจากทั้งหมด 4 คดี กรณีของคุณชุติมา สีดาเสถียร หลังจากที่ทนายจำเลยยื่นคำร้องเป็นลายลักษณ์อักษรต่ออัยการ เนื่องจากเหตุผลที่ว่า การดำเนินคดีเป็นกระบวนการไม่ปกติและไม่จำเป็น ดังที่จะกล่าวถึงในรายละเอียดด้านล่าง

⁷ ทั้ง 2 คดี ศาลไม่ได้ปรับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 เป็นเหตุในการยกฟ้องคดี แม้ว่าทนายจำเลยจะยื่นคำร้อง ซึ่งศาลไม่แม้แต่จะตอบสนองต่อคำร้องที่ทนายจำเลยยื่นเข้ามาเพื่อให้ศาลพิจารณา

ที่น่าสังเกตว่า คดีที่รวมอยู่ในชุดข้อมูลของรายงานฉบับนี้เป็นคดี SLAPP โดยคำพิพากษามักยืนยันถึงเรื่องนี้ กือบ 40 เปอร์เซ็นต์ของคดีในฐานะข้อมูลได้เข้าสู่การพิจารณาคดี ส่วนคดีอื่นๆ ถูกถอนฟ้อง โกล่เกลี่ยนอกศาล รวมทั้งยังมีคดีค้างอยู่ชั้นพนักงานอัยการ หรือมีคดีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดี ทุกคดีที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดี ศาลมีคำสั่งยกฟ้องหลังจากไต่สวนมูลฟ้อง สำหรับคดีที่เข้าสู่การพิจารณาสุดท้ายศาลมีคำพิพากษาว่าจำเลยไม่มีความผิด โดยศาลมักให้เหตุผลว่าข้อกล่าวหาไม่ครบองค์ประกอบของความผิดฐานหมิ่นประมาท (ทั้งที่ความจริงแล้วการพิจารณาดังกล่าวสามารถทำได้ตั้งแต่ก่อนคดีเข้าสู่กระบวนการ) หรือจำเลยได้กระทำโดยสุจริตในแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ภายใต้ข้อยกเว้นความผิดฐานหมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329-330⁸ (การตัดสินในทำนองเดียวกันอาจกระทำตั้งแต่ต้นในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง) ในหลายคดีที่ศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง จำเลยในคดี SLAPP ได้สะท้อน (อาจโดยไม่ตั้งใจ) ข้อโต้แย้งที่เคยถูกยกขึ้นโดยจำเลยในคำร้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 และมาตรา 165/2 ในฐานะข้อมูลทั้งหมด ไม่มีคดีใดที่สิ้นสุดด้วยศาลตัดสินให้จำเลยมีความผิด⁹ อย่างไรก็ตาม จำเลยที่ถูกฟ้อง SLAPP ใช้เวลาเฉลี่ยเกือบ 2 ปีในการต่อสู้กับการดำเนินคดีโดยใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในทางที่ผิดก่อนที่คดีจะสิ้นสุด ส่งผลให้ทรัพยากรและเวลาของคุณคนเหล่านั้นถูกนำไปใช้ในการต่อสู้คดี ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายทางการเงินและความกดดันทางอารมณ์ และก่อให้เกิดสภาวะชะงักงัน (chilling effect)

ข้อเสนอแนะโดยสรุป

รายงานฉบับนี้อิงมาตรฐานระดับระหว่างประเทศและระดับภูมิภาค ซึ่งเสนอแนะให้ยกเลิกความผิดฐานหมิ่นประมาททางอาญา¹⁰ และกำหนดเป็นอย่างน้อยว่า คดีหมิ่นประมาทไม่ควรนำไปสู่การลงโทษจำคุก¹¹

ข้อเสนอแนะที่น่าเสนอในรายงานฉบับนี้ถูกปรับให้เหมาะสมกับข้อค้นพบที่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์คดีความผิดฐานหมิ่นประมาททางอาญาที่เป็นคดี SLAPP จำนวน 36 คดี และในปัจจุบันกระทรวงยุติธรรมกำลังพิจารณาปฏิรูปกฎหมายเพิ่มเติม อย่างไรก็ตาม เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และคำตอบที่เหมาะสมที่สุดสำหรับประเทศไทยคือควรรยกเลิกความผิดฐานหมิ่นประมาททางอาญา หรือแก้ไขกฎหมายหมิ่นประมาททางอาญา ซึ่งมีสาระสำคัญประกอบด้วย ก) กำหนดให้มีข้อยกเว้นที่ชัดเจนสำหรับการพูดเพื่อประโยชน์สาธารณะ ข) จัดให้มีมาตรการป้องกันที่ชัดเจนและแยกความผิดสำหรับการพูดเพื่อประโยชน์สาธารณะและความ

⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326-333

⁹ มีหนึ่งที่คดีศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลย อย่างไรก็ตาม ศาลอุทธรณ์กลับคำพิพากษา และศาลฎีกายืนยันคำพิพากษาว่าจำเลยไม่มีความผิด

¹⁰ โปรตดู เช่น UN Human Rights Committee, General Comment No. 34, U.N. Doc. CCPR/C/GC/34 (September 12, 2011), para. 47.

¹¹ โปรตดู เช่น African Court on Human and Peoples' Rights, Lohé Issa Konaté v. The Republic of Burkina Faso, App. No. 004/2013 (December 5, 2014), para. 165.

จริง และ/หรือ ค) การยกเลิกความเป็นไปได้ในการลงโทษจำคุก อย่างน้อยในกรณีที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่แสดงความ
คิดเห็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ

อย่างไรก็ตาม แม้รายละเอียดที่กล่าวมาข้างต้นมีความสำคัญและข้อเสนอแนะได้ให้ขอบเขตการเปลี่ยนแปลง
อันสำคัญเพื่อนำไปสู่การพิจารณา แต่ ณ ปัจจุบันยังมีข้อจำกัด รายงานฉบับนี้ยังได้ให้ข้อเสนอแนะในส่วนของแนว
ปฏิบัติที่ดีในเขตอำนาจศาลที่หลากหลาย ตลอดจนศึกษาช่องว่างและความท้าทายที่มีอยู่ในกรอบการทำงาน
ต่อต้าน SLAPP ในประเทศไทย ข้อเสนอแนะเหล่านี้จัดทำขึ้นเพื่อหนุนเสริมกระทรวงยุติธรรม
ในการพัฒนาและยกระดับกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ฉบับใหม่¹² ข้อเสนอแนะเหล่านี้มุ่งเน้นไปที่
การเสริมสร้างศักยภาพให้แก่ผู้พิพากษาในการยุติคดีที่มีขอบและไม่มีมูล เพื่อรักษาความน่าเชื่อถือของระบบ
ยุติธรรมและป้องกันไม่ให้เกิดทรัพยากรของศาลถูกใช้อย่างสิ้นเปลืองไปกับการดำเนินคดีโดยมิชอบ

บทบัญญัติกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP โดยทั่วไปหรืออย่างน้อยที่สุดควรต้องประกอบด้วย

- ก. บทบัญญัติไม่ได้ปรับใช้เฉพาะกับคดีที่ฟ้องโดยเอกชนเท่านั้น แต่ควรรวมถึงคดีที่ฟ้องโดยพนักงานอัยการ
ด้วย
- ข. ให้คำจำกัดความที่ชัดเจนของ “ประโยชน์สาธารณะ” “การมีส่วนร่วมสาธารณะ” และ “การดำเนินคดี
ที่เป็นการใช้สิทธิโดยมิชอบ” (รายละเอียดเพิ่มเติมระบุไว้ในหัวข้อข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย)
- ค. ให้อำนาจศาลยุติการดำเนินคดีที่ไม่เหมาะสมตั้งแต่ต้น และการพิจารณาคดีอย่างเร่งด่วนตามคำร้องของ
จำเลยหรือตามที่ศาลเห็นเอง
- ง. ให้อำนาจศาลสั่งระงับการดำเนินคดีหลักชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาคำร้องเพื่อขอให้ศาลยกฟ้องคดี
- จ. กำหนดกรอบเวลาที่ชัดเจนสำหรับการไต่สวนมูลฟ้องเกี่ยวกับความเป็นไปได้ที่คดีจะถูกยกฟ้อง ภายใน 3
เดือนนับจากการยื่นฟ้อง เว้นแต่จะเห็นว่าไม่สามารถดำเนินการภายในระยะเวลาอันนั้นได้และจำเป็นต้อง
ขยายเวลาอีก 30 วัน และสำหรับการตัดสินยกฟ้องคดีภายในระยะเวลาสูงสุด 6 เดือนนับจากการยื่นฟ้อง
เว้นแต่จะเห็นว่าไม่สามารถดำเนินการภายในระยะเวลาอันนั้นได้และจำเป็นต้องขยายเวลาอีกสามเดือน
- ฉ. กำหนดภาระการพิสูจน์แก่ผู้ฟ้องคดีเพื่อนำพิสูจน์ว่าคดีมีแนวโน้มที่จะเข้าสู่การพิจารณาคดีและไม่ถือเป็น
การดำเนินคดีที่เป็นการใช้สิทธิโดยมิชอบ (ตามที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนในกฎหมาย)
- ช. กำหนดให้ศาลมีคำพิพากษาที่สมเหตุสมผลและเผยแพร่ผลคำพิพากษาในประเด็นยกฟ้อง และ

¹² ร่างกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ฉบับปัจจุบัน กำหนดให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แทนที่
จะเป็นการออกกฎหมายฉบับใหม่แยกต่างหาก ซึ่งข้อเสนอแนะต่าง ๆ ได้ดำเนินการตามรูปแบบนี้

ข. จัดให้มีกลไกการผลักภาระ รวมถึงความเสียหาย ค่าใช้จ่าย และบทลงโทษเชิงป้องปรามหากสมควร (รายละเอียดเพิ่มเติมสำหรับการกำหนดค่าใช้จ่ายและความเสียหายระบุไว้ด้านล่าง)

ข้อเสนอแนะเฉพาะสำหรับประเทศไทย เพื่อป้องกันการหลบเลี่ยงของฝ่ายโจทก์ต่อการปรับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 และมาตรา 165/2 และเสริมสร้างประสิทธิภาพของบทบัญญัติเหล่านี้ ควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อสร้างหลักเกณฑ์การสอบสวนที่สอดคล้องกันระหว่างพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล เพื่อระบุและยกฟ้องคดี SLAPP ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นและผ่านกระบวนการที่รวดเร็วในทุกขั้นตอนของกระบวนการดำเนินคดี

ประการที่สอง ควรมีคำจำกัดความที่ชัดเจนสำหรับศาลและพนักงานอัยการเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ การมีส่วนร่วมร่วมสาธารณะ และการดำเนินคดีที่เป็นการใช้สิทธิโดยมิชอบ รวมถึงตัวชี้วัดลักษณะการละเมิดโดยสังเขป โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยชน์สาธารณะควรถูกกำหนดอย่างกว้างขวางเพื่อครอบคลุมทุกเรื่องที่มีผลกระทบต่อสาธารณะในลักษณะที่สาธารณะสามารถมีส่วนร่วมได้อย่างชอบธรรม

ประการที่สาม ภาระการพิสูจน์ควรอยู่ที่โจทก์ที่จะต้องพิสูจน์ให้ศาลพอใจว่าการดำเนินคดีไม่ถือเป็นการดำเนินคดีที่เป็นการใช้สิทธิโดยมิชอบ และคดีนั้นมีแนวโน้มที่จะชนะในศาล ตัวชี้วัดทั่วไปในคดี SLAPP รวมถึง ลักษณะข้อเรียกร้องหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของการเรียกร้องที่ไม่ได้สัดส่วน มากเกินไป หรือไม่สมเหตุผลผล เช่น การเรียกร้องโทษที่เกินกว่าที่จำเป็น การดำเนินคดีหลายครั้งโดยผู้ฟ้องคดีหรือฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่คล้ายกัน การข่มขู่ การรังแก หรือการขู่เชิญจากโจทก์หรือตัวแทนของโจทก์ก่อนหรือระหว่างการพิจารณาคดี รวมถึงการดำเนินคดีที่คล้ายคลึงกันโดยผู้ฟ้องในกรณีที่คล้ายกันหรือเกิดขึ้นพร้อมกันและการใช้กลยุทธ์ทางกระบวนการพิจารณาโดยไม่สุจริต เช่น การชะลอการดำเนินคดี การฉ้อฉล การเลือกศาลฟ้องคดีไม่เหมาะสม หรือการยุคดีเนื่องด้วยการดำเนินคดีโดยไม่สุจริต

ประการที่สี่ บทบัญญัติใหม่ ควรกำหนดขั้นตอนที่ชัดเจนพร้อมกรอบเวลาเพื่อให้มั่นใจว่าคำร้องที่ยื่นต่อศาลเพื่อป้องกัน SLAPP ได้รับการจัดการอย่างรวดเร็ว เพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายร้ายแรงที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ถูกฟ้อง SLAPP จากการดำเนินคดีที่ยืดเยื้อ นอกจากนี้ ควรมีระเบียบเพื่อให้อำนาจศาลในการตัดสินคำร้องป้องกัน SLAPP ภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งถือเป็นการแก้ไขปัญหากรณีที่ศาลไม่ตอบสนองต่อคำร้องป้องกัน SLAPP ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม

ประการสุดท้าย เนื่องจาก SLAPP โดยทั่วไปเกี่ยวข้องกับความไม่สมดุลของอำนาจระหว่างผู้ฟ้องคดีและจำเลย ศาลจึงควรมีอำนาจกำหนดการเยียวยาความเสียหายใด ๆ ที่เกิดขึ้นกับจำเลย และกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมและเชิงป้องปรามต่อโจทก์ ประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึงสำหรับการฟ้อง SLAPP คือเรื่องของต้นทุนทางการเงินและผลกระทบต่อด้านจิตใจในการต่อสู้คดีนั้นเพียงพอที่จะให้ผู้ถูกฟ้อง SLAPP หยุดเคลื่อนไหวทันทีและส่งผลให้เกิดภาวะชะงักงันต่อการมีส่วนร่วมในประเด็นสาธารณะในวงกว้างอีกด้วย ทั้งนี้ โจทก์ไม่ได้มีความประสงค์ให้ศาลมี

คำตัดสินเพื่อระงับการแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะ ด้วยเหตุผลที่ชัดเจนนี้ กลไกที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในจัดการกับการฟ้อง SLAPP คือการยกฟ้องตั้งแต่ชั้นแรก

นอกเหนือจากข้อเสนอแนะภาพรวมเหล่านี้ รายงานฉบับนี้ยังรวมข้อเสนอแนะเพื่อจัดการปัญหาอันมีลักษณะเฉพาะและความท้าทายที่พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาลต้องเผชิญ ตลอดจนข้อเสนอสำหรับการนำกลไกการป้องปรามมาใช้

ก. ภาพรวมของ SLAPP

แม้ว่าจะไม่มีการให้คำจำกัดความซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับสากล แต่โดยทั่วไปเป็นที่เข้าใจกันว่า SLAPP หมายถึง การฟ้องคดีทางแพ่ง¹³ หรือการฟ้องคดีทางอาญา¹⁴ หรือการดำเนินคดีทางกฎหมายเพื่อข่มขู่ อัน มีเป้าประสงค์ หรือผลเพื่อจำกัดหรือขัดขวางการมีส่วนร่วมของสาธารณชนต่อประเด็นที่เกี่ยวข้องกับข้อห่วงกังวลสาธารณะ ทั้งนี้ SLAPP มักเป็นการฟ้องร้องดำเนินคดีโดยหน่วยงานหรือบุคคลผู้ซึ่งทำกิจกรรมที่เป็นประเด็นวิพากษ์วิจารณ์หรือ คัดค้าน¹⁵ ตัวอย่างเช่น ผู้รายงานพิเศษสหประชาชาติด้านเสรีภาพในการชุมนุม (UN Special Rapporteur on Freedom of Assembly) ได้อธิบายว่า SLAPP หมายถึงความพยายามเพื่อ "ปิดกั้นการวิพากษ์วิจารณ์โดยการ ข่มขู่ผู้วิจารณ์ให้หยุดแสดงความเห็น รวมทั้งทำให้บุคคลนั้นสูญเสียทรัพยากร [ในระหว่างกระบวนการฟ้องร้อง] ซึ่งเป็นการเบี่ยงเบนความสนใจและหันเหประเด็นการอภิปรายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท"¹⁶ ดังที่ระบุไว้ในรายงานที่ร่างโดยภาคประชาสังคมหลายองค์กรในสหภาพยุโรประบุว่า "คดี SLAPP คือการฟ้องโดย บุคคลหรือหน่วยงานเอกชน รวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐ หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรที่ควบคุมโดยรัฐ"¹⁷

¹³ โปรดดู Council of Europe Platform to Promote the Protection of Journalism and Safety of Journalists, Wanted! Real action for media freedom in Europe, (2021), pg. 30, <https://edoc.coe.int/en/media/9624-wanted-real-action-for-media-freedom-in-europe.html>, ("SLAPP คือการฟ้องคดี (โดยทั่วไปหมายถึงคดีแพ่ง) อันมีมูลอ้างทางกฎหมายเพียงเล็กน้อยโดยบุคคลผู้มีอำนาจหรือบริษัทและ SLAPP ถูกออกแบบมาเพื่อข่มขู่และคุกคามเป้าหมาย)

¹⁴ โปรดดู The OSCE Representative on Freedom of the Media, Special Report: Legal Harassment and Abuse of the Judicial System Against the Media, (November 23, 2021), pgs. 3, 8-9, https://www.osce.org/files/f/documents/c/f/505075_0.pdf, ตามที่ องค์กรว่าด้วยความมั่นคงและความร่วมมือในยุโรป (Organization for Security and Co-operation in Europe - OSCE) กล่าวว่า SLAPP อาจ ปรากฏในหลายรูปแบบ (เช่น) การดำเนินคดีทางอาญาซึ่งสามารถก่อให้เกิดภัยคุกคามร้ายแรงต่อความปลอดภัยของสื่อและพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ด้วย เหตุนี้ SLAPP จึงส่งผลกระทบต่อสถานะชะงักงันต่อสื่ออย่างรุนแรง ซึ่งบ่อนทำลายเสรีภาพของนักข่าว

¹⁵ คำพิพากษาและหลักกฎหมายของประเทศฟิลิปปินส์ที่ให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์, โปรดดู Supreme Court of the Philippines, The 2010 Rules of Procedure for Environmental Cases, AM No. 09-6-8-SC, (April 13, 2010), https://lawphil.net/courts/supreme/am/am_09-6-8-sc_2010.html, (คำพิพากษาและหลักกฎหมายของประเทศฟิลิปปินส์เกี่ยวกับคดีด้านสิ่งแวดล้อม, SLAPP หมายถึง การฟ้องร้องทั้งทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางปกครองที่ฟ้องต่อบุคคล สถาบัน หรือหน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานท้องถิ่นของรัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงลูกจ้างของหน่วยงาน โดยมีเจตนา คุกคาม ก่อวินาศภัย กัดต้นเกินสมควรหรือขัดขวางกระบวนการทางกฎหมายใด ๆ ที่บุคคล หน่วยงาน หรือองค์กรของรัฐบาลดังกล่าวได้ดำเนินการหรืออาจ ดำเนินการในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม การปกป้องสิ่งแวดล้อม หรือการยืนยันสิทธิด้านสิ่งแวดล้อม)

¹⁶ UN Special Rapporteur on the Rights to Freedom of Peaceful Assembly and of Association, SLAPPs and FoAA Rights: Info Note, UN Office of the High Commissioner for Human Rights, <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/FAssociation/InfoNoteSLAPPsFoAA.docx>.

¹⁷ Media Defense, Protecting Public Watchdogs Across the EU: A Proposal for an EU Anti-SLAPP Law, (2021), pg. 9, https://www.mediadefence.org/wp-content/uploads/2021/12/Anti_SLAPP_Model_Directive-2-1.pdf.

เช่นเดียวกับผู้รายงานพิเศษด้านเสรีภาพในการชุมนุมของสหประชาชาติ ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป (European Court of Human Rights: ECtHR) อ้างถึง SLAPP ว่าเป็น "การดำเนินคดีที่ไม่มีมูลตามกฎหมายโดยผู้มีอิทธิพลหรือบริษัทที่มีอำนาจ เพื่อข่มขู่ นักข่าว [และบุคคลอื่น ๆ] ให้อยู่ดีการสืบสวน... [โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้จำเลยเสียเวลาและทรัพยากร ซึ่งเป็นกลยุทธ์ยับยั้งการวิพากษ์วิจารณ์ที่ชอบด้วยกฎหมาย]"¹⁸ ในทำนองเดียวกัน ศาลสิทธิมนุษยชนทวีปอเมริกา (Inter-American Court of Human Rights: IACtHR) ได้ระบุว่า "การฟ้อง SLAPP ถือเป็นการใช้กลไกทางกระบวนการยุติธรรมโดยมิชอบซึ่งรัฐต้องควบคุมและกำกับดูแล เพื่อให้บุคคลสามารถใช้เสรีภาพในการแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ"¹⁹

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคดีทางอาญา SLAPP อาจขึ้นอยู่กับฐานความผิดที่แตกต่างกัน รวมถึงการหมิ่นประมาท การหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา การพูดทำลายชื่อเสียง การละเมิดข้อบัญญัติท้องถิ่นเกี่ยวกับที่ดิน และอาชญากรรมทางไซเบอร์²⁰ ในบรรดาข้อหาทางอาญาที่นำมาใช้ฟ้อง SLAPP นั้น คดีความผิดฐานหมิ่นประมาททางอาญาคือเป็นข้อหาที่พบมากที่สุดในประเทศไทยและแถบซีกโลกใต้ (Global South)²¹

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติเรียกร้อง “รัฐภาคี (เพื่อ) พิจารณา..... ยกเลิกความผิดฐานหมิ่นประมาท²² ตามความเห็นของคณะกรรมการ “การใช้กฎหมายอาญาจำต้องใช้เฉพาะคดีที่มีความร้ายแรงที่สุดและโทษจำคุกไม่ใช่การลงโทษที่เหมาะสม”²³ ศาลสิทธิมนุษยชนภูมิภาค (Regional human rights courts) เห็นด้วยกับข้อเรียกร้องดังกล่าว โดยศาลสิทธิมนุษยชนแห่งสหภาพยุโรปพิจารณาว่าโทษจำคุกคือการลงโทษ

---

¹⁸ Council of Europe Commissioner for Human Rights, Human Rights Comment, Time to take action against SLAPPs, (October 27, 2020). และโปรดดู European Court of Human Rights, OOO Memo v. Russia, Application No. 2840/10, (June 15, 2022), para. 23, (อ้างถึงคำจำกัดความของ SLAPP โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสภายุโรป)

¹⁹ Inter-American Court of Human Rights, Palacio Urrutia et al. v. Ecuador, Series C. No. 446 (November 24, 2021), para. 95; และโปรดดู para. 13 in the concurring opinion written by Judge Eduardo Ferrer MacGregor Poisot and Judge Ricardo C. Pérez Manrique.

²⁰ โปรดดู International Center for Not-For-Profit Law, Protecting Activists from Abusive Litigation: SLAPPS in the Global South and How to Respond, (July 2020).

²¹ โปรดดู International Center for Not-For-Profit Law, Protecting Activists from Abusive Litigation: SLAPPS in the Global South and How to Respond, (July 2020), pg. 18-19, (“จากคดี 75 คดีที่ดำเนินคดี ข้อหาหมิ่นประมาทเป็นจำนวน 66 คดี”). และโปรดดู โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, รายงานการศึกษาเรื่องกฎหมายและมาตรการป้องกันการค้าดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชนในบริบทธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566), หน้า 28 และ 42

²² UN Human Rights Committee, General Comment No. 34, U.N. Doc. CCPR/C/GC/34 (September 12, 2011), para. 47 และโปรดดู UN General Assembly, Report of the Special Rapporteur on the Promotion and Protection of the Right to Freedom of Opinion and Expression, U.N. Doc. A/HRC/20/17 (June 4, 2012), para. 84.

²³ UN Human Rights Committee, General Comment No. 34, U.N. Doc. CCPR/C/GC/34 (September 12, 2011), para. 47.

ทางอาญาที่ไม่ได้สัดส่วนสำหรับความผิดฐานหมิ่นประมาททางอาญา²⁴ และศาลแอฟริกันว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและประชาชน ให้ข้อสังเกตว่า “นอกจากสถานการณ์ที่ร้ายแรงและพิเศษอย่างยิ่ง เช่น การปลุกปั่นยั่วยุอันนำไปสู่อาชญากรรมระหว่างประเทศ” เสรีภาพในการพูดและแสดงออก “ไม่สามารถถูกลงโทษจำคุก”²⁵ เช่นเดียวกัน ศาลสิทธิมนุษยชนระหว่างอเมริกา (The Inter-American Court) ถือว่าการลงโทษอาญาต่อการวิพากษ์วิจารณ์เจ้าหน้าที่รัฐโดยทั่วไปถือว่าไม่เหมาะสม²⁶ ผู้รายงานพิเศษสหประชาชาติด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและแสดงออก รวมถึงผู้รายงานในองค์การรัฐอเมริกัน และองค์การว่าด้วยความมั่นคงและความร่วมมือในยุโรป ระบุว่า ความผิดฐานหมิ่นประมาททางอาญาถือว่าการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกโดยไม่เหมาะสม กฎหมายหมิ่นประมาททางอาญาทั้งหมดควรต้องถูกยกเลิกและแทนที่ด้วยความผิดฐานหมิ่นประมาททางแพ่งที่เหมาะสม หากจำเป็น²⁷ เมื่อไม่นานมานี้ สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนประจำสหประชาชาติ ได้ยื่นเตือนรัฐต่าง ๆ ในบริบทของ SLAPP ว่า “ความผิดฐานหมิ่นประมาททางอาญาและการดูหมิ่นศาสนาถือเป็นการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกและสิทธิมนุษยชนด้านอื่นอย่างไม่ได้สัดส่วน²⁸

ในขณะที่ความผิดฐานหมิ่นประมาทคือประเด็นหลักที่รายงานฉบับนี้มุ่งพิจารณา อย่างไรก็ตามข้อหาอื่น ๆ ที่ใช้ฟ้อง SLAPP ก็ทำให้เกิดความเสียหายที่รุนแรงไม่แพ้กัน เช่น ผู้ฟ้อง SLAPP ในประเทศไทยมักใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ มาตรา 14 (1) มาตรา 15 และมาตรา 16²⁹

---

²⁴ European Court of Human Rights, *Belpietro v. Italy*, App. No. 43612/10 (Sept. 24, 2013). และโปรดดู European Court of Human Rights, *Raichinov v. Bulgaria*, App. No. 47579/99 (Apr. 20, 2006), para. 50. (ข้อค้นพบต่อข้อจำกัดที่ไม่ได้สัดส่วนต่อการพูด “หนึ่งในปัจจัยที่ศาลคำนึงถึงได้แก่ผู้ถูกร้องไม่ถูกลงโทษทางแพ่งหรือทางวินัย แต่กลับโดนการลงโทษทางอาญา”).

²⁵ African Court of Human and People’s Rights, *Lohé Issa Konaté v. The Republic of Burkina Faso*, App. No. 004/2013 (December 5, 2014), para. 165.

²⁶ โปรดดู Inter-American Court of Human Rights, *Álvarez Ramos v. Venezuela*, Series C No. 380, (August 30, 2019), para. 129.

²⁷ OSCE Representative on Freedom of the Media, and OAS Special Rapporteur on Freedom of Expression, Joint Declaration by UN Special Rapporteur on Freedom Of Opinion And Expression, (2002), <https://www.oas.org/en/iachr/expression/showarticle.asp?artID=87&IID=1#:~:text=Criminal%20defamation%20is%20not%20a,with%20appropriate%20civil%20defamation%20laws>

²⁸ United Nations Human Rights Office of High Commissioner, *The Impact of SLAPPs on Human Rights and How to Respond*, pg. 3, <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/publications/briefer-the-impact-slapps-hr-how-resond.pdf>.

²⁹ ในอดีต มีคดีจำนวนมากที่ถูกดำเนินคดีในข้อหาหมิ่นประมาทและความผิดตามมาตรา 14 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (พระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์) อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลตามรายฉบับนี้ยังไม่พบประวัติการดำเนินคดีดังกล่าวนับตั้งแต่พระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์ได้รับการแก้ไขในปี พ.ศ. 2560 โดยพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 มาตรา 14 (1) กำหนดว่าความผิดดังกล่าวนี้มีใช้การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา , โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, “รายงานการศึกษาเรื่องกฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อรองรับการมีส่วนร่วมของสาธารณะ ในบริบทธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน”, หน้า 25 และโปรดดู Article 19, TRUTH BE TOLD: Criminal Defamation in Thai Law and the Case for Reform, (March 2021), pgs. 7-8, https://www.article19.org/wp-content/uploads/2021/03/Thailand_Truth_be_told_decriminalise_defamation-1.pdf

ซึ่งนานาชาติแสดงความกังวลและวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงและยาวนาน เนื่องจากกฎหมายดังกล่าว " ทำให้การ แสดงความคิดเห็นทางออนไลน์เป็นอาชญากรรมและจำกัดการใช้สิทธิในเสรีภาพในการแสดงออกโดยสงบ³⁰

ข. ภูมิทัศน์ SLAPP ในประเทศไทย

แม้จะมีความพยายามในการลดจำนวนการฟ้อง SLAPP ในประเทศไทย แต่ข้อค้นพบจากรายงานล่าสุดของ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Program: UNDP) ระบุว่าตั้งแต่ปี 2556 เป็นต้นมา การฟ้อง SLAPP ในประเทศไทย “เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ”³¹ ในรายงานขององค์กร Protection International เมื่อปี 2556 เกี่ยวกับการฟ้อง SLAPP ต่อผู้หญิงและนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย พบว่า “แม้ว่า SLAPP จะเกิดขึ้นทั่วโลก แต่สถานการณ์ SLAPP ในประเทศไทยนั้นโดดเด่น”³² เช่นเดียวกับกับผลการ สืบสวนข้ามภูมิภาคเกี่ยวกับ SLAPP ในกลุ่มประเทศโลกใต้ (Global South) ของสถาบันระหว่างประเทศว่าด้วย กฎหมายเพื่อกิจการไม่แสวงหากำไร (International Center for Not-For-Profit-Law: ICNL) ระบุว่าประเทศไทยเป็นหนึ่งใน “ประเทศที่มีทรัพยากรเอื้อต่อการฟ้อง SLAPP มากที่สุดในกลุ่มประเทศโลกใต้”³³

จากการวิเคราะห์โดย UNDP ซึ่งจำกัดขอบเขตเนื้อหาเฉพาะการดำเนินคดีที่เริ่มโดยภาคธุรกิจและรัฐวิสาหกิจ พบว่า ระหว่างปี 2540 ถึงเดือนมิถุนายน 2565³⁴ มีคดี SLAPP จำนวนทั้งสิ้น 109 คดี และจากคดีที่ UNDP ระบุว่าเป็นคดี SLAPP ทั้งหมดนั้น ร้อยละ 74 เป็นการดำเนินคดีทางอาญา และร้อยละ 26 เป็นการดำเนินคดี ทางแพ่ง³⁵ ที่สำคัญการศึกษาพบว่า

---

³⁰ Amnesty International, Urgent Action: Grave Concern Over Thai Computer Crimes Act, (October 7, 2016), pg. 1, <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/05/ASA3949442016ENGLISH.pdf#:~:text=For%20the%20past%20decade%2C%20authorities%20in%20Thailand%20have,exercise%20of%20the%20right%20to%20freedom%20of%20 expression.>

³¹ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประเทศไทย, รายงานการศึกษาเรื่อง กฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะ ในบริบทธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566), หน้า 20.

³² Protection International, Silencing Justice: Battling Systematic SLAPP Attacks on Women and Human Rights Defenders in Thailand, (August 2023), pg. 3 แม้ว่ารายงานฉบับนี้จะเน้นไปที่ความเสี่ยงที่เกิดเพิ่มขึ้นต่อผู้หญิงและนักปกป้องสิทธิมนุษยชนต่อประเด็น SLAPP แต่ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับองค์กรอื่นที่ได้ประเมินความเสี่ยงและความแพร่หลายต่อการใช้ SLAPP รวมทั้งลักษณะของ SLAPP ในบริบทประเทศไทย โปรดดู International Center for Not-For-Profit Law, Protecting Activists from Abusive Litigation: SLAPPs in the Global South and How to Respond, (July 2020), pg. 18.

³³ ICNL Press Release, Protecting Activists from Abusive Litigation, (July 2020), pg. 5, <https://www.icnl.org/post/report/slapps-in-the-global-south-report>

³⁴ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ‘รายงานการศึกษาเรื่อง กฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะ ในบริบทธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน’ พ.ศ. 2566 หน้า 19-20

³⁵ อ้างแล้ว, หน้า 23

การกระทำที่เป็นเป้าประสงค์การฟ้องคดีบ่อยที่สุด ได้แก่ การเผยแพร่ข้อมูลและการแสดงความ
คิดเห็นทางออนไลน์ รวมถึงการเผยแพร่หลักฐานการละเมิดสิทธิมนุษยชนบนสื่อ (ร้อยละ 28)
ตามด้วยการเข้าร่วมการประชุม (ร้อยละ 21) การให้สัมภาษณ์ต่อสื่อ (ร้อยละ 15) การปฏิบัติ
หน้าที่สื่อมวลชน (ร้อยละ 10) และการยื่นข้อร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่ (ร้อยละ 9)³⁶

จากความกังวลต่อการใช้การฟ้อง SLAPP ต่อภาคประชาสังคมในประเทศไทยอย่างเป็นระบบ ผู้เชี่ยวชาญจาก
คณะทำงานด้านธุรกิจและสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (UN Working Group on Business and Human
Rights) ได้ "เรียกร้องให้รัฐบาลไทยดำเนินการกับธุรกิจที่ใช้กระบวนการทางกฎหมายเพื่อปิดปากนักวิชาการ
นักปกป้องสิทธิมนุษยชน นักข่าว และบุคคลอื่น ๆ ที่มีบทบาทในภาคประชาสังคม"³⁷

การฟ้อง SLAPP ด้วยข้อหาหมิ่นประมาททางอาญาในประเทศไทย

ระบบกฎหมายของประเทศไทยมีบทบัญญัติสำหรับการหมิ่นประมาททางแพ่ง (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
(มาตรา 423) และการหมิ่นประมาททางอาญา (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326-333)³⁸ ทั้งนี้ ประมวล
กฎหมายอาญา มาตรา 326 ระบุว่า ความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกิน
สองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ³⁹ และภายใต้บทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 ระบุว่า ความผิดฐาน
หมิ่นประมาทโดยการโฆษณา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท ทั้งนี้ ผู้ฟ้องคดีอาจ
เรียกค่าเสียหายทางแพ่งควบคู่ไปกับการฟ้องคดีอาญาได้ด้วย สำหรับช้อยกเว้นฐานหมิ่นประมาทกำหนดไว้
สี่ประการตามมาตรา 239 ภายใต้เงื่อนไข “โดยสุจริต” กล่าวคือ การแสดงเห็นหรือข้อความใด (1) เพื่อความชอบ
ธรรม ป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม (2) ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติการตาม
หน้าที่ (3) ดิชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ หรือ (4) ในการแจ้ง
ข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือในการประชุม ผู้นั้นไม่มีความผิดฐาน
หมิ่นประมาท⁴⁰ นอกจากนี้ มาตรา 330 ระบุถึงความจริงที่ใช้ต่อสู้ในข้อหาหมิ่นประมาท แต่ห้ามไม่ให้พิสูจน์ถ้า

³⁶ อ้างแล้ว, หน้า 22

³⁷ UN Press Release, UN experts concerned by systematic use of SLAPP cases against human rights defenders by businesses, (December 16, 2022), <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/12/un-experts-concerned-systematic-use-slapp-cases-against-human-rights>.

³⁸ Article 19, TRUTH BE TOLD: Criminal Defamation in Thai Law and the Case for Reform, (March 2021), pg. 6, https://www.article19.org/wp-content/uploads/2021/03/Thailand_Truth_be_told_decriminalise_defamation-1.pdf

³⁹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 บัญญัติว่า “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูก
เกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท”

⁴⁰ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329

ข้อหาหมิ่นประมาทนั้นเป็นการใส่ความใน “เรื่องส่วนตัว” และการพิสูจน์ความจริงจะ “ไม่เป็นประโยชน์” แก่ประชาชน อย่างไรก็ตาม กฎหมายไม่ได้ให้คำอธิบายเพิ่มเติมใด ๆ ต่อความหมายของคำดังกล่าว

กฎหมายหมิ่นประมาททางอาญาของประเทศไทยไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลที่สำคัญหลายประการ ประการแรก กฎหมายกำหนดถึงความเป็นไปได้ของการลงโทษจำคุก ประการที่สอง การอ้างข้อต่อสู้เรื่องความจริงไม่สามารถใช้ได้กับทุกกรณี คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้ระบุไว้ว่า การอ้างข้อต่อสู้เรื่องความจริงควรใช้ได้ในทุกกรณีภายใต้กฎหมายหมิ่นประมาททางอาญา⁴¹ อย่างไรก็ตาม มาตรา 330 ไม่อนุญาตให้มีการอ้างความจริง หากเป็น “การกล่าวอ้างเกี่ยวข้องกับเรื่องส่วนตัว และการพิสูจน์ดังกล่าวจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน” อันที่จริงแล้วคณะกรรมการพบว่ามีการละเมิดข้อ 19 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ในกรณีนี้นักข่าวถูกศาลพิพากษาลงโทษตามกฎหมายหมิ่นประมาทซึ่งอนุญาตให้มีการพิสูจน์ความจริงภายใต้เงื่อนไขที่จำกัดเท่านั้น⁴² ทั้งนี้คณะกรรมการ “ได้ตั้งข้อสังเกตด้วยความห่วงกังวล” เช่นกันว่ากฎหมายหมิ่นประมาทของเกาหลีใต้อนุญาตให้มีการดำเนินคดีทางอาญาหากให้ถ้อยคำตามความเป็นจริง ยกเว้นในกรณีที่ถ้อยคำดังกล่าวจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์สาธารณะเท่านั้น⁴³ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกฎหมายของประเทศไทย ประการที่สาม กฎหมายไทยไม่ได้แยกแยะระหว่างข้อเท็จจริงและการตัดสินใจตามคุณค่าอย่างเหมาะสม ซึ่งกรณีคุณค่าอย่างเหมาะสมไม่อาจพิสูจน์ได้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนให้ความเห็นเกี่ยวกับกฎหมายหมิ่นประมาทว่า “ไม่ควรนำมาใช้กับรูปแบบหรือลักษณะการแสดงออกที่ไม่อยู่ภายใต้การตรวจสอบ”⁴⁴ ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้สรุปเช่นเดียวกันว่า “แม้ข้อเท็จจริงจะสามารถพิสูจน์ได้ แต่ความจริงของการตัดสินใจคุณค่าไม่สามารถพิสูจน์ได้ ข้อกำหนดในการพิสูจน์ความจริงของการตัดสินใจคุณค่านั้นเป็นไปไม่ได้ที่จะเติมเต็มและละเมิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในตัวเอง”⁴⁵ ข้อที่สี่และสุดท้าย ยังไม่มีความชัดเจนว่ามาตรา 329 (3) มีข้อต่อสู้เรื่อง “คำพูดเพื่อสาธารณประโยชน์” ที่เพียงพอ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้เน้นย้ำอย่างชัดเจนว่า “ประโยชน์สาธารณะในเรื่องนี้.....ควรถูกยอมรับในฐานะข้อต่อสู้”⁴⁶

⁴¹ UN Human Rights Committee, General Comment No. 34, U.N. Doc. CCPR/C/GC/34 (September 12, 2011), para. 47; Amal Clooney and David Neuberger, *Freedom of Speech in International Law*, Oxford University Press (2024), p. 114.

⁴² UN Human Rights Committee, *Adonis v. Phillipines*, Comm. No. 1815/2008, para 4.2.

⁴³ UN Human Rights Committee, *Concluding Observations, Republic of Korea*, UN Doc CCPR/C/KOR?CO/4, para 46; see also Amal Clooney and David Neuberger, *Freedom of Speech in International Law*, Oxford University Press (2024), p. 114.

⁴⁴ UN Human Rights Committee, General Comment No. 34, U.N. Doc. CCPR/C/GC/34 (September 12, 2011), para. 47.

⁴⁵ European Court of Human Rights, *Fedchenko v. Russia* (No. 5), App. No. 17229/13 (Oct. 2, 2018), para 44.

⁴⁶ UN Human Rights Committee, General Comment No. 34, U.N. Doc. CCPR/C/GC/34 (September 12, 2011), para. 47.

ในส่วนของการพิจารณาการพิจารณาตี มาตรา 28 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อนุญาตให้เอกชน ดำเนินคดีอาญาได้โดยไม่ต้องมีพนักงานอัยการเข้ามาเกี่ยวข้อง⁴⁷ โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ระบุช่องทางหลัก 2 ช่องทางที่บุคคลเอกชนสามารถดำเนินคดีอาญาได้ คือ (1) บุคคลเอกชนสามารถร้องทุกข์หรือ กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำหน้าที่สอบสวนข้อร้องทุกข์หรือกล่าวโทษทางอาญา (จากนั้นพนักงานสอบสวนจะส่งสำนวนการสอบสวนและเสนอความเห็นต่อพนักงานอัยการว่าควรจะดำเนินคดีต่อ หรือไม่) หรือ (2) บุคคลเอกชนสามารถยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดยตรง (private prosecutor) (โดยทั่วไปเรียกว่า "โจทก์")⁴⁸ ดังนั้น การฟ้อง SLAPP ในข้อหาหมิ่นประมาทในประเทศไทยสามารถยื่นฟ้องโดยผู้ฟ้องเอกชน เช่น บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา และโดยพนักงานอัยการในคดีอาญาได้เช่นกัน จากรายงานขององค์กรภาคประชาสังคมต่าง ๆ ระบุว่าร้อยละ 90 ของคดี SLAPP ในประเทศไทยเป็นคดีอาญา⁴⁹

ในระหว่างการเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการในเดือนเมษายน 2561 คณะทำงานว่าด้วยธุรกิจและ สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติเรียกร้องให้รัฐบาลไทย "ประกันว่าภาคธุรกิจจะไม่ใช้คดีหมิ่นประมาท เป็นเครื่องมือบ่อนทำลายสิทธิและเสรีภาพที่ชอบธรรมของผู้ทรงสิทธิ องค์กรภาคประชาสังคม และนักปกป้อง สิทธิมนุษยชนที่ได้รับผลกระทบ"⁵⁰ และรายงานข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยปี 2564 ซึ่งจัดทำขึ้น ในฐานะส่วนหนึ่งของกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (Universal Periodic Review: UPR) รอบที่ 3 สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (The High Commissioner for Human Rights) "ได้แสดงข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา โดยเฉพาะข้อหาหมิ่นประมาททางอาญาที่นำมาใช้กับ

---

⁴⁷ ป.วิอาญามาตรา 28 ระบุว่า การดำเนินคดีอาญาสามารถดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการหรือผู้เสียหาย มาตราดังกล่าวไม่จำกัดเฉพาะเพียงความผิด ทางอาญาโดยเฉพาะ เนื่องจากการหมิ่นประมาทเป็นความผิดทางอาญาตามมาตรา 326-333 ป.อาญา การดำเนินคดีหมิ่นประมาทสามารถดำเนินคดีโดย พนักงานอัยการหรือผู้เสียหายได้ ดู ป.วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 ฉบับภาษาอังกฤษได้ที่ <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2012/12/Thailand-Criminal-Procedure-Code-1934-2008-eng.pdf>; โปรดดู *See also Article 19, TRUTH BE TOLD: Criminal Defamation in Thai Law and the Case for Reform*, (March 2021), pg. 12, https://www.article19.org/wp-content/uploads/2021/03/Thailand_Truth_be_told_decriminalise_defamation-1.pdf.

⁴⁸ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ‘รายงานการศึกษาเรื่อง กฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของ สาธารณะ ในบริบทธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน’ พ.ศ. 2566 หน้า 35-37

⁴⁹ โปรดดู สมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชนและไอลอร์ (iLaw), SLAPP คืออะไร ทำไมเราต้องให้ความสำคัญ, (2562), หน้า 3 และโปรดดูเพิ่มเติม Protection International, *Silencing Justice: Battling Systematic SLAPP Attacks on Women and Human Rights Defenders in Thailand*, (August 2023), pg. 4

⁵⁰ คณะทำงานยังให้แนะนำเพิ่มเติมว่า “การตรากฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP เพื่อให้แน่ใจว่านักปกป้องสิทธิมนุษยชนจะไม่ตกอยู่ภายใต้ความรับผิด ทางแพ่งจากกิจกรรมของพวกเขา” โปรดดู คณะทำงานแห่งสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ข้อคิดเห็นหลังการสิ้นสุดการเยือนประเทศไทย ของคณะทำงานสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชน (วันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2561) <https://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=22915&LangID=E> โปรดดูเพิ่มเติม คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล เรื่อง ข้อกังวลเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่บังคับใช้อยู่เพื่อป้องกัน “การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชน” (SLAPP), (วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2563), หน้า 1-3

นักปกป้องสิทธิมนุษยชน นักกิจกรรม นักข่าว และบุคคลอื่น ๆ ภายใต้ [ประมวลกฎหมายอาญา]⁵¹ ในทำนองเดียวกันองค์กร Article 19 ได้ระบุว่า ประเทศไทย "มีปรากฏการณ์ของการฟ้องคดีหมิ่นประมาททางอาญาต่อบุคคลที่แสดงความกังวลเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน การละเมิดสิทธิแรงงาน การทุจริต หรือความล้มเหลวของรัฐบาลหรือองค์กรจำนวนมาก"⁵² สถิติจากสำนักแผนงานและงบประมาณศาลยุติธรรมระบุว่า "จำนวนคดีหมิ่นประมาททางอาญาที่พนักงานอัยการและผู้เสียหายฟ้องต่อศาลโดยตรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง" ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา⁵³ องค์กร Article 19 ได้นำข้อมูลดังกล่าวมาคำนวณพบว่าจำนวนคดีหมิ่นประมาททางอาญาเพิ่มขึ้นร้อยละ 50 ในช่วงระหว่างปี 2558 ถึง 2563⁵⁴

ก่อนที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายป้องกันการฟ้องคดี SLAPP ในปี 2562 กฎหมายไทยมีกลไกกลั่นกรองคดีหลายกลไก และแม้ว่ากลไกการกลั่นกรองดังกล่าวจะไม่ได้เป็นกฎหมายเฉพาะสำหรับคดี SLAPP แต่สามารถใช้กลไกที่มีอยู่กลั่นกรองและยกฟ้องคดีได้ ตัวอย่างเช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 และ 142 กำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการเสนอความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องแก่พนักงานอัยการ หากพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ต้องหาไม่ได้กระทำความผิดหรือการกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิด⁵⁵ นอกจากนี้ ประมวลกฎหมาย

---

⁵¹ UN Human Rights Council Working Group on the Universal Periodic Reviews, *Compilation on Thailand: Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights*, (August 19, 2021), para. 24, https://www.upr-info.org/sites/default/files/documents/2021-10/a_hrc_wg.6_39_tha_2_e.pdf. นอกจากนี้ ในการทบทวนรายงานตามวาระของประเทศไทยเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองในปี พ.ศ. 2560 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้แสดงความกังวลเกี่ยวกับ "การดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อหาหมิ่นประมาททางอาญาที่ฟ้องต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชน นักกิจกรรม นักข่าว และ บุคคลอื่น" เพียงแค่กลุ่มคนเหล่านั้นใช้เสรีภาพขั้นพื้นฐาน พร้อมทั้งให้คำแนะนำต่อประเทศไทยว่า "ควรใช้มาตรการทั้งหมดที่จำเป็นเพื่อประกันการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกในทุกรูปแบบ เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณี ตามมาตรา 19 ของกติกา" โปรโตคอล คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ข้อสังเกตเชิงสรุปรายงานข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย พ.ศ. 2564 ซึ่งจัดทำขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (Universal Periodic Review: UPR) รอบที่ 3 ย่อหน้า 35-36, https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/Download.aspx?สัญลักษณ์no=CCPR%2fCO%2f2f2&Lang=en

⁵² Article 19, TRUTH BE TOLD: Criminal Defamation in Thai Law and the Case for Reform, (March 2021), page. 16, https://www.article19.org/wp-content/uploads/2021/03/Thailand_Truth_be_told_decriminalise_defamation-1.pdf

⁵³ อ้างแล้ว, หน้า 14.

⁵⁴ อ้างแล้ว, สถิติที่ทางศาลได้ให้กับองค์กร Article 19 เปิดเผยว่าจำนวนคดีหมิ่นประมาททางอาญาที่พนักงานอัยการและผู้เสียหายฟ้องต่อศาลเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา มีคดีเพิ่มขึ้นประมาณ 1,730 คดีในปี 2563 ซึ่งมากกว่าปี 2558 เพิ่มขึ้น 50%

⁵⁵ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, รายงานการศึกษา เรื่อง กฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะ ในบริบทธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566), หน้า 34. (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 กำหนดว่า "ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิด เท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา" พนักงานสอบสวนจึงมีบทบาทสำคัญในการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานมาพิสูจน์ความจริง มิใช่เพียงเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์หรือความผิดของผู้ถูกกล่าวหาเท่านั้น หากพนักงานสอบสวนพิสูจน์ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ใช่ผู้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนความเห็นต่ออัยการว่าควรสั่งไม่ฟ้องได้) ดูเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา

วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 ยังให้อำนาจแก่พนักงานอัยการตัดสินโดยอาศัยข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย รวมถึงทบทวนสำนวนการสอบสวนและความเห็นของพนักงานสอบสวนเพื่อออกคำสั่งไม่ฟ้องด้วยเหตุผลเดียวกัน⁵⁶ อย่างไรก็ตามดังที่ UNDP ได้ระบุไว้ด้านล่าง พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการแทบจะไม่ได้ใช้อำนาจเหล่านี้

แม้ว่าพนักงานสอบสวนจะมีอำนาจในการทำความเห็นสั่งไม่ฟ้อง [...] แต่กระบวนการดังกล่าวมีความยุ่งยาก และหากมีความเห็นสั่งไม่ฟ้องคดีดังกล่าวอาจทำให้พนักงานสอบสวนเสี่ยงต่อการถูกร้องเรียนหรือดำเนินคดีโดยผู้คู่กรณีฝ่ายที่ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษในฐานะปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความก้าวหน้าในอาชีพตามมา หรือบางกรณีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าควรทำความเห็นสั่งไม่ฟ้อง แต่เมื่อถูกกดดันจากผู้บังคับบัญชา ก็ทำให้จำเป็นต้องมีความเห็นว่าจะสั่งฟ้องไปก่อน ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาการขาดความเป็นอิสระในการทำงานของพนักงานสอบสวน⁵⁷

เนื่องจากอุปสรรคดังกล่าวในการเสนอความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องและการออกคำสั่งไม่ฟ้องภายใต้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141-142 และ 143 ตามลำดับ คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (International Commission of Jurists: ICJ) จึงได้จัดทำข้อเสนอแนะให้มีการ “นำมาตรการต่าง ๆ ที่จำเป็นมาปรับใช้เพื่อประกันว่าพนักงานอัยการและพนักงานสอบสวนสามารถใช้อำนาจทั่วไปของตนในการยุติคดี SLAPP ตั้งแต่เนิ่น ๆ เพื่อจำกัดผลร้ายของคดี SLAPP”⁵⁸

แม้จะพบว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดและกระทำเข้าข่ายเป็นความผิดก็ตาม แต่พระราชบัญญัติองค์การอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 (พ.ร.บ. อัยการ) มาตรา 21 ให้อำนาจพนักงานอัยการ⁵⁹ เสนอคำสั่งไม่ฟ้องต่อ

---

141 และ 142 ฉบับภาษาอังกฤษได้ที่ <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2012/12/Thailand-Criminal-Procedure-Code-1934-2008-eng.pdf>

⁵⁶ มาตรา 143 ป.วิอาญา กำหนดว่า เมื่อได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงานสอบสวน ดังกล่าวในมาตราก่อน ให้พนักงานอัยการปฏิบัติดังต่อไปนี้ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบ ก็ให้สั่งฟ้องและแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหาเพื่อฟ้องต่อไป ฉบับภาษาอังกฤษได้ที่ <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2012/12/Thailand-Criminal-Procedure-Code-1934-2008-eng.pdf> ดูเพิ่มเติม Somjai Kesomsiricharoen, The Role and Function of Public Prosecutors in Thailand, https://www.unafei.or.jp/publications/pdf/RS_No53/No53_28PA_Kesomsiricharoen.pdf

⁵⁷ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, รายงานการศึกษาเรื่อง กฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะในบริบทธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566), หน้า 36.

⁵⁸ คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล, ข้อกังวลเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่บังคับใช้อยู่เพื่อป้องกัน “การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะ” (SLAPP), (วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2563)

⁵⁹ นอกจากนี้ยังมีคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 ที่ให้พนักงานสอบสวนทำข้อเสนอแนะไปยังผู้บังคับบัญชาเพื่อให้ดำเนินคดีด้วยเหตุผลเดียวกันได้ โปรดดู โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, รายงานการศึกษาเรื่อง กฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะในบริบทธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566), หน้า 36. (“หากพนักงานสอบสวนเห็นว่าข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวนเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการสั่งคดีอาญาที่จะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงของชาติหรือผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ พ.ศ. 2554 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

อัยการสูงสุดเมื่อเห็นว่าการฟ้องคดีอาญา “จะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงของชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ”⁶⁰ แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (National Action Plan on Business and Human Rights: NAP) พ.ศ. 2562 ได้อ้างถึง มาตรา 21 ของพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 ในการนำมาใช้เป็นมาตรการในการป้องกัน SLAPP โดยมาตรา 21 “พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและตามกฎหมายโดยสุจริตและเที่ยงธรรม”⁶¹ อย่างไรก็ตาม ดังที่จะกล่าวต่อไป มาตรา 21 แทบจะไม่ถูกนำไปใช้กับคดี SLAPP หรือคดีอื่น ๆ ในวงกว้าง สาเหตุหนึ่งเพราะ “ยังไม่มีข้อกำหนดคำจำกัดความที่ชัดเจนของคำว่า ‘ประโยชน์สาธารณะ’ ... ในกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง” ทำให้พนักงานอัยการมีความยากลำบากที่จะเสนอความเห็นในการสั่งไม่ฟ้องคดีด้วยเหตุดังกล่าว⁶²

นอกจากอำนาจทั่วไปในการไม่สั่งฟ้องคดีตามที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141-143 และอำนาจในการสั่งไม่ฟ้องคดีตามที่ระบุไว้ใน พ.ร.บ. อัยการ มาตรา 21 แล้ว ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 ยังเป็นช่องทางในการตอบโต้กับการฟ้อง SLAPP ในข้อหาหมิ่นประมาททางอาญาได้ด้วย ซึ่งมาตรา 329 ในทางเทคนิคนั้นถือเป็นข้อยกเว้นสำหรับความผิดฐานหมิ่นประมาท กล่าวคือ กำหนดรายละเอียดการกระทำที่ไม่ถือเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทแทนที่จะเป็นการให้ข้อแก้ต่างทางกฎหมาย ซึ่งหมายความว่าพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการอาจใช้มาตราดังกล่าวเพื่อพิจารณาออกคำสั่งไม่ฟ้องคดีหากมีหลักฐานไม่เพียงพอ⁶³ อย่างไรก็ตาม ผู้มีอำนาจมีแนวโน้มที่จะใช้มาตรา 329 ในฐานะข้อโต้แย้งต่างทางกฎหมาย โดยใช้มาตราดังกล่าวเพื่อตัดสินให้จำเลยไม่มีความผิด ดังนั้น จากพฤติการณ์ดังกล่าว ผู้ถูกฟ้อง SLAPP ที่อ้างอิงบทบัญญัตินี้จำเป็นต้อง “ต่อสู้ [] ... คดีจนกว่าจะสิ้นสุด” กระบวนการพิจารณาคดี⁶⁴ นอกจากนี้มาตรา 329 (ตามที่ใช้ในปัจจุบันและดังที่จะกล่าวถึงเพิ่มเติมด้านล่าง) ไม่ได้บรรเทาความเสียหายที่ผู้ถูกฟ้องคดี SLAPP ต้องเผชิญ เช่น ค่าใช้จ่ายทางกฎหมาย

พนักงานสอบสวนอาจทำความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ถูกกล่าวหาและเสนอความเห็นพร้อมสำนวนการสอบสวนไปยังผู้บังคับบัญชาหรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ เพื่อพิจารณาความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องก็ได้”)

⁶⁰ มาตรา 21 ของพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553

⁶¹ กระทรวงยุติธรรม กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนระยะที่หนึ่ง (พ.ศ. 2562-2565), หน้า 106.

⁶² โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, รายงานการศึกษาเรื่อง กฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะในบริบทธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566), หน้า 37. และโปรด ดูคณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล, เชื้อกั่วงวลเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่บังคับให้อยู่เพื่อป้องกัน “การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะ” (SLAPP), (วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2563), หน้า 8.

⁶³ ขณะที่มาตรา 329 ใช้คำว่า “ความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริต” ส่วนมาตรา 330 ใช้คำว่า “ข้อที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง”

⁶⁴ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, รายงานการศึกษาเรื่อง กฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะในบริบทธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566), หน้า 27.

ในการต่อสู้คดี ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปศาล เวลาที่ต้องเสียไป ผลกระทบทางจิตใจ และภาวะชะงักงัน (chilling effect)⁶⁵

ก่อนที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายป้องกันการฟ้องคดี SLAPP ในปี 2562 กระบวนการไต่สวนมูลฟ้องยังเป็นช่องทางหนึ่งในการถ่วงเวลาและยกฟ้องคดี SLAPP ตั้งแต่ต้นของการพิจารณาคดี ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162-167 การไต่สวนมูลฟ้องเป็นการพิจารณาว่าข้อกล่าวหาอันมีมูลเพียงพอที่ศาลจะประทับฟ้องหรือไม่ กล่าวคือ การพิจารณาคดีจะดำเนินต่อไปได้ต่อเมื่อ "คดีมีมูลเพียงพอให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไป"⁶⁶ มาตรา 162 กำหนดให้ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ศาลต้องไต่สวนมูลฟ้อง คดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้า "เห็นสมควร" ศาลจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้⁶⁷

แม้ว่าศาลจะมีอำนาจยกฟ้องคดีในชั้นการไต่สวนมูลฟ้องก่อนการแก้ไขกฎหมายปี พ.ศ. 2562 แล้ว แต่ก็มีผลทำให้การทำหน้าที่สำคัญหลายประการ ประการแรก ตามที่ UNDP อธิบายไว้ว่า "แม้กฎหมายจะกำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจในการไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ได้ แต่ในทางปฏิบัติศาลมักจะไม่ได้ไต่สวนมูลฟ้องในกรณีดังกล่าว ด้วยเหตุว่าเป็นการปฏิบัติงานซ้ำกับงานในชั้นสอบสวนและสั่งคดี ซึ่งมีการถ่วงเวลาโดยพนักงานอัยการมาแล้ว"⁶⁸ ประการที่สอง ตามมาตรา 165 "จำเลยไม่มีอำนาจนำพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง สามารถ "ชักค้ำพยานโจทก์" ได้เท่านั้น"⁶⁹ ดังนั้น ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 165/2 ซึ่งจะได้กล่าวถึงเพิ่มเติมด้านล่าง ศาลจะดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องโดยพิจารณาจากพยานหลักฐานของโจทก์เท่านั้น และจำเลยได้รับอนุญาตให้นำเสนอพยานหลักฐานและแสดงข้อโต้แย้งตามคำแถลงของโจทก์เท่านั้น⁷⁰ ประการที่สาม นอกจากข้อมูลที่รวบรวมในรายงานนี้ ประกอบกับทนายความและภาคประชาสังคมได้อ้างไว้ (ซึ่งจะได้แสดงรายละเอียดเพิ่มเติม

---

⁶⁵ อ้างแล้ว

⁶⁶ มาตรา 167 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

⁶⁷ มาตรา 162 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

⁶⁸ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, รายงานการศึกษาเรื่อง กฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะในบริบทธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566), หน้า 40.

⁶⁹ มาตรา 165 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

⁷⁰ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, รายงานการศึกษาเรื่อง กฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะในบริบทธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566), หน้า 30. ดูเพิ่มเติมที่ ปิยวัฒน์ วิฑูรารักษ์ และ อัญญมณี ยิ้มสอาด, ภาพรวมของการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย, (30 สิงหาคม 2565), <https://www.mondaq.com/trials-appeals-compensation/1225342/an-overview-of-criminal-litigation-in-thailand#:~:text=To%20determine%20whether%20to%20accept%20the%20case%2C%20the,public%20> (โดยระบุว่าในการไต่สวนมูลฟ้อง โจทก์จำเป็นต้อง "นำพยานอย่างน้อยหนึ่งปากมาแสดงให้เห็นว่าคดีมีมูลเพียงพอที่จะดำเนินการพิจารณาคดีเต็มรูปแบบต่อไป")

ด้านล่าง) ศาลมักล้มเลิกที่จะยกฟ้องคดีตั้งแต่ช่วงต้น และมักจะประทับฟ้องเพื่อพิจารณาหลักฐานจากทั้งสองฝ่าย ในชั้นการพิจารณาคดี

การตอบสนองของรัฐบาล

UNDP ได้อธิบายถึงความแพร่หลายของการใช้ SLAPP ในประเทศไทยว่า "น่ากังวล แต่ไม่สิ้นหวัง" ส่วนหนึ่งเป็นเพราะ "ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก รวมทั้งผู้กำหนดนโยบายเริ่มตระหนักถึงปัญหานี้มากขึ้น"⁷¹ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (NAP) ฉบับแรกของไทยระบุให้ "นักปกป้องสิทธิมนุษยชน" เป็นหนึ่งใน "สี่ประเด็นสำคัญ" ที่บรรจุอยู่ในแผน และเรียกร้องอย่างชัดเจนให้มี "การคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน" และ "การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมาตรการป้องกันการฟ้อง SLAPP"⁷²

ควบคู่ไปกับแผน NAP แล้ว สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติหลายคนได้ตระหนักถึงภัยคุกคามของการฟ้อง SLAPP อย่างชัดเจน โดยสมาชิกสภาท่านหนึ่งกล่าวถึงประเด็นนี้ว่า

ในหลายกรณีที่บุคคลใช้สิทธิในการฟ้องผู้อื่นโดยไม่สุจริตหรือบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อคุกคามหรือกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลยเกินควร หรือมุ่งหวังผลประโยชน์อื่นใดที่ผู้ฟ้องไม่มีสิทธิโดยชอบธรรม เช่น การยื่นฟ้องต่อศาลที่อยู่ห่างไกลเพื่อให้จำเลยได้รับความลำบากในการเดินทางไปต่อสู้อคดี การฟ้องจำเลยในข้อหาที่มีบทลงโทษรุนแรงเพื่อข่มขู่จำเลย และทำให้จำเลยต้องเซ็นเซอร์ตัวเอง (self-censor) หรือหลีกเลี่ยงการทำงานบางอย่าง หรือยุยงให้ฟ้องคดีโดยที่ผู้เสียหายที่ถูกกล่าวอ้างไม่ปรากฏตัวต่อศาล ทำให้ฝ่ายจำเลยประสบความยากลำบากในการเตรียมข้อต่อสู้คดี⁷³

ตามแผน NAP พ.ศ. 2562 สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้รวมบทบัญญัติใหม่ ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 2 มาตรา คือ มาตรา 161/1 และมาตรา 165/2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดคดี SLAPP⁷⁴ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามที่ ประเทศไทยได้อธิบายไว้ในคำแถลงการณ์ร่วม ของกลไกพิเศษ (UN Special Procedures)

⁷¹ อ่างแล้ว, หน้า 3.

⁷² กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2562-2565), (2562), หน้า 21, 102, 119, เข้าถึงที่ <https://www.undp.org/thailand/publications/thailands-1st-national-action-plan-business-and-human-rights>.

⁷³ คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล, ข้อกังวลเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่บังคับใช้อยู่เพื่อป้องกัน "การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชน" (SLAPP), (วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2563), หน้า 4. และโปรดดู มหรรณพ เดชวิทักษ์ และคณะ, หลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, เสนอต่อประธานสภานิติแห่งชาติ วันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ.2560. และโปรดดูเพิ่มเติม กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2562-2565), (2562), หน้า 105, เข้าถึงได้ที่ <https://www.undp.org/thailand/publications/thailands-1st-national-action-plan-business-and-human-rights>

⁷⁴ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2562-2565), (2562), หน้า 105-106, เข้าถึงได้ที่ <https://www.undp.org/thailand/publications/thailands-1st-national-action-plan-business-and-human-rights>

แห่งสหประชาชาติว่า มาตรา 161/1 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 มีนาคม 2562 ให้อำนาจศาลในการ "ยกฟ้องคดีอาญาใด ๆ ในขั้นตอนการยื่นฟ้องคดี หากปรากฏต่อศาลเองหรือมีพยานหลักฐานที่ศาลเรียกมาว่าการฟ้องคดีเกิดจาก (1) เจตนาไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อกลั่นแกล้ง (2) เพื่อมุ่งหวังผลอย่างอื่น (3) เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์อันไม่ชอบธรรม หรือ (4) เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ไม่สุจริตใด ๆ"⁷⁵ นอกจากนี้ มาตรา 165/2 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2562 ถูกนำมาใช้ "เพื่อให้จำเลยแถลงให้ทราบถึงข้อโต้แย้งทางกฎหมายและพยานหลักฐานในระหว่างการไต่สวนมูลฟ้องของศาล ซึ่งก่อนหน้านี้จำเลยไม่สามารถทำเช่นนี้ได้ มาตรา 165/2 จึงทำให้ศาลมีบทบาทมากขึ้น โดยให้อำนาจศาลในการเรียกพยานและหลักฐานที่จำเลยเสนอมาเป็นพยานศาลได้" ในระหว่างชั้นไต่สวนมูลฟ้อง⁷⁶

แม้ว่าทั้ง 2 มาตราจะถูกจัดว่าเป็น “การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP” แต่มีเพียงมาตรา 161/1 เท่านั้นที่จัดการปัญหาลักษณะเฉพาะของคดี SLAPP โดยตรง โดยเปิดช่องทางให้จำเลยสามารถขอให้ศาลยกฟ้องคดี SLAPP ในระยะเริ่มต้นของกระบวนการพิจารณาคดีได้ ซึ่งต่างจากมาตรา 165/2

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 ระบุว่า

ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ หากความปรากฏต่อศาลเองหรือมีพยานหลักฐานที่ศาลเรียกมาว่าโจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ ให้ศาลยกฟ้อง และห้ามมิให้โจทก์ยื่นฟ้องในเรื่องเดียวกันนั้นอีก การฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึงการที่โจทก์จงใจฝ่าฝืนคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในคดีอาญาอื่นซึ่งถึงที่สุดแล้วโดยปราศจากเหตุผลอันสมควรด้วย⁷⁷

⁷⁵ Permanent Mission of Thailand in Geneva, Thailand's response to the joint communication of the UN Human Rights Council's Special Procedures, (February 21, 2019), pg. 6, <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadFile?gld=34635>

⁷⁶ อ่างแล้ว

⁷⁷ คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล, ข้อกังวลเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่บังคับใช้อยู่เพื่อป้องกัน “การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชน” (SLAPP), (วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2563), หน้า 4. และโปรดดู โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, รายงานการศึกษาเรื่อง กฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะในบริบทธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566), หน้า 39. (โดยระบุว่า ตามบันทึกประกอบร่างแก้ไขเพิ่มเติม โดยวัตถุประสงค์หลักประการหนึ่งของการเพิ่มเติมบทบัญญัตินี้คือ เพื่อป้องกันการฟ้องคดีปิดปากหรือ SLAPP: “ปรากฏว่ามีการใช้สิทธิฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลยในหลายกรณี หรือฟ้องคดีโดยหวังผลประโยชน์อย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้ตามธรรมดา เช่น การยื่นฟ้องต่อศาลในพื้นที่ห่างไกลเพื่อให้จำเลยได้รับความยากลำบากในการเดินทางไปต่อผู้คดี หรือการฟ้องจำเลยในข้อหาที่หนักกว่าความเป็นจริงเพื่อให้จำเลยต้องยอมกระทำการหรือไม่กระทำการอันเป็นการมิชอบ โดยเฉพาะการฟ้องเพื่อคุกคามการใช้สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของจำเลยในการปกป้องตนเองหรือประโยชน์สาธารณะ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 เพื่อกำหนดให้การฟ้องคดีอาญาต้องกระทำโดยสุจริต”)

ตามที่ UNDP ได้อธิบายไว้ว่า “เนื่องจากกฎหมายไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์หรือขั้นตอนที่ชัดเจน จึงเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่า การพิจารณาว่าการฟ้องคดีเป็นไปโดยสุจริตหรือไม่ ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาลเท่านั้น”⁷⁸ กล่าวคือ บทบัญญัตินี้ “ขาดความเฉพาะเจาะจงในเรื่องเวลาและวิธีการที่สามารถนำไปใช้ได้” และไม่มีแนวทางเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ ขั้นตอน หรือระยะเวลาในการพิจารณาดังกล่าว⁷⁹ อีกทั้ง มาตรา 161/1 ยังกำหนดข้อจำกัดให้สามารถใช้ได้เฉพาะคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องต่อศาลโดยตรงเท่านั้น ไม่รวมถึงคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์

ในขณะเดียวกัน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165/2 ระบุว่า

ในการไต่สวนมูลฟ้อง จำเลยอาจแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล และจะระบุในคำแถลงถึงตัวบุคคล เอกสาร หรือวัตถุที่จะสนับสนุนข้อเท็จจริงตามคำแถลงของจำเลยด้วยก็ได้ กรณีเช่นว่านี้ ศาลอาจเรียกบุคคล เอกสาร หรือวัตถุดังกล่าวมาเป็นพยานศาลเพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งคดีได้ตามที่จำเป็นและสมควร โดยโจทก์และจำเลยอาจถามพยานศาลได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาล⁸⁰

ตามที่อธิบายไว้ข้างต้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162 กำหนดให้ต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ยื่นฟ้องต่อศาลโดยตรง⁸¹ นอกจากนี้ ตามที่ได้อธิบายก่อนหน้านี้ ก่อนการประกาศใช้มาตรา 165/2 จำเลยได้รับอนุญาตให้ยกข้อโต้แย้งและนำเสนอพยานหลักฐานเพื่อตอบโต้การนำเสนอของโจทก์ รวมถึงการซักค้านพยานของโจทก์เท่านั้น⁸² ในทางกลับกันมาตรา 165/2 อนุญาตให้จำเลยสามารถแสดงหลักฐานของตนในชั้นการไต่สวนมูลฟ้อง เพื่อให้ศาลมีข้อเท็จจริงที่ครอบคลุมมากขึ้นในการพิจารณาว่าจะยกฟ้องหรือ

⁷⁸ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, รายงานการศึกษาเรื่อง กฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะในบริบทธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566), หน้า 39.

⁷⁹ อ้างแล้ว, หน้า 18.

⁸⁰ คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล, ข้อกังวลเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่บังคับใช้อยู่เพื่อป้องกัน “การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชน” (SLAPP), (วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2563), หน้า 4.

⁸¹ แม้ว่าจะไม่มีกำหนดเวลาตามกฎหมาย แต่โดยทั่วไปการไต่สวนมูลฟ้องจะเกิดขึ้นประมาณสามเดือนหลังจากยื่นฟ้องคดี หลังจากการไต่สวนมูลฟ้องประมาณหนึ่งเดือน ศาลจะตัดสินว่าจะรับฟ้องหรือยกฟ้องคดี ดูข้อมูลเพิ่มเติมได้จาก Ake & Associates, Guide to Criminal Prosecution in Thailand, <https://www.golawphuket.com/penal-en/prosecution/>.

⁸² ในการไต่สวนมูลฟ้อง โจทก์จำเป็นต้องนำพยานอย่างน้อยหนึ่งปากมาแสดงให้เห็นว่าคดีมีมูลเพียงพอที่จะดำเนินการพิจารณาคดีเต็มรูปแบบต่อไป ดูข้อมูลเพิ่มเติมได้จาก ปิยวัฒน์ วิฑูรภรณ์ และ อัญญมณี ยิ้มสอาด, ภาพรวมของการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย, (30 สิงหาคม 2565), เข้าถึงที่ <https://www.mondaq.com/trials-appeals-compensation/1225342/an-overview-of-criminal-litigation-in-thailand#:~:text=To%20determine%20whether%20to%20accept%20the%20case%2C%20the,public%20prosecutors%20without%20holding%20investigative%20or%20preliminary%20hearings.%29>.

ประทับฟ้องเพื่อดำเนินคดีต่อไป⁸³ ที่สำคัญดังที่กล่าวข้างต้น เนื่องจากศาลมักไม่ใช้ดุลยพินิจในการไต่สวนมูลฟ้อง ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ดังนั้น มาตรา 165/2 จึงไม่สามารถนำมาใช้กับคดีดังกล่าวได้⁸⁴

---

⁸³ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, รายงานการศึกษาเรื่อง กฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับ การมีส่วนร่วมของสาธารณะในบริบทธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566), หน้า 40 และโปรดดู กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2562-2565), (2562), หน้า 106, ("เดิมตามมาตรา 165 วรรคสอง ประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ระบุว่า 'จำเลยไม่มีอำนาจนำพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง' แต่มาตรา 165/2 ที่ร่างขึ้นใหม่ระบุว่า จำเลยอาจแถลง ให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล และจะระบุในคำแถลงถึงตัวบุคคล เอกสาร หรือวัตถุที่จะสนับสนุน ข้อเท็จจริงตามคำแถลงของจำเลยด้วยก็ได้ กรณีเช่นว่านี้ ศาลอาจเรียกบุคคล เอกสาร หรือวัตถุดังกล่าวมาเป็นพยานศาลเพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งคดี ได้ตามที่จำเป็นและสมควร โดยโจทก์และจำเลยอาจถามพยานศาลได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาล ดังนั้น การแก้ไขกฎหมายในประเด็นนี้จะเป็นอีก มาตรการหนึ่งที่ช่วยคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนจากการถูกดำเนินคดีโดยไม่เป็นธรรม")

⁸⁴ อ่างแล้ว, ("การไต่สวนมูลฟ้องยังคงมีข้อจำกัดบางประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ แม้ว่ากฎหมายจะอนุญาตให้ศาลใช้ ดุลยพินิจในการไต่สวนมูลฟ้อง แต่ศาลมักจะไม่ได้ไต่สวนคดีเพิ่มเติม เนื่องจากจะเป็นการทำงานซ้ำซ้อนกับที่พนักงานอัยการได้ทำการสอบสวนและมีคำสั่ง ในคดีไปแล้ว ส่งผลให้คดี SLAPP ที่มาถึงศาลผ่านช่องทางนี้อาจไม่ได้รับการถ่วงดุลเพิ่มเติมอีกชั้นหนึ่ง (โดยศาล) เพื่อยุติคดีในระหว่างการไต่สวนมูล ฟ้อง ทั้งนี้ ศาลมีแนวโน้มที่จะอาศัยการถ่วงดุลที่พนักงานอัยการได้ดำเนินการไปแล้ว ด้วยเหตุนี้ จึงข้ามขั้นตอนนี้ไปอย่างน่าเสียดาย ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ จำเลยจะได้รับโอกาสในการนำเสนอข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในระหว่างการไต่สวนมูลฟ้อง")

ระเบียบวิธีวิจัย

ดังที่ระบุข้างต้น รายงานฉบับนี้มุ่งประเมินว่าการแก้ไขกฎหมาย “ป้องกันการฟ้อง SLAPP” รวมถึงการคุ้มครองอื่น ๆ จากการฟ้อง SLAPP มีประสิทธิภาพในการลดจำนวนคดี SLAPP หรือไม่ และหากไม่เป็นเช่นนั้น สาเหตุคืออะไร จากนั้นจึงให้คำแนะนำในการปรับปรุงประสิทธิภาพของมาตรการป้องกันการฟ้อง SLAPP ด้วยเหตุนี้ นักวิจัยจึงได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคดีหมิ่นประมาททางอาญาที่เกิดขึ้นตั้งแต่มีการแก้ไขกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ในปี 2562 เพื่อพิจารณาว่ามีคดีใดบ้างที่เข้าข่ายเป็นคดี SLAPP และมีการนำกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ที่แก้ไขเพิ่มเติมขึ้นมาใช้มากน้อยเพียงใด

จากการวิเคราะห์รายงานที่เผยแพร่ต่อสาธารณะ⁸⁵ และเอกสารคดี⁸⁶ รวมถึงการสัมภาษณ์นายฝ่ายจำเลย นักวิจัยระบุคดีหมิ่นประมาททางอาญาที่เข้าข่ายเป็นคดี SLAPP จำนวน 36 คดี⁸⁷ ที่มุ่งเป้าไปที่การแสดงออกซึ่งได้รับการคุ้มครองในประเทศไทย คดีทั้งหมดเริ่มต้นระหว่างปี 2562 หลังจากการแก้ไขกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP จนถึงปี 2566 จำนวนนี้แทบจะแน่นอนว่าน้อยกว่าจำนวนคดี SLAPP ที่เป็นการหมิ่นประมาททางอาญาที่มีการฟ้องร้องจริงในช่วงเวลาดังกล่าว แต่ตัวเลขนี้อ้างอิงจากข้อมูลที่นักวิจัยสามารถเข้าถึงได้ ทั้งนี้ นักวิจัยรวบรวมข้อมูลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุวันที่ยื่นฟ้องคดี ประวัติของผู้ฟ้อง ประวัติของผู้ถูกกล่าวหา ข้อกล่าวหาที่มีการใช้มาตรา 141-143 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 21 หรือไม่ มีการอ้างอิงหรือใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 หรือไม่ มีการอ้างอิงหรือใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165/2 หรือไม่ ผลของคดีในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง คำพิพากษาและเหตุผลของศาลชั้นต้น สถานะปัจจุบันของคดี และระยะเวลาการดำเนินคดี สถานะของคดีมีการอัปเดตล่าสุดเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2567 โดยอ้างอิงจากข้อมูลที่นักวิจัยสามารถเข้าถึงได้ในขณะนั้น

⁸⁵ การดำเนินการนี้ประกอบด้วยกรวิเคราะห์บทความข่าว โพสต์ในสื่อสังคมออนไลน์ รายงานจากองค์กรด้านสิทธิมนุษยชน และรายงานจากหน่วยงานของรัฐ

⁸⁶ เอกสารของศาลที่นำมาวิเคราะห์ประกอบด้วย คำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน บันทึกรับทราบข้อกล่าวหา รายงานกระบวนการพิจารณาของศาล จดหมายนัดของพนักงานอัยการ หมายเรียก คำร้องตามมาตรา 161/1 คำร้องตามมาตรา 165/2 คำพิพากษาศาลชั้นต้น คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ คำพิพากษาศาลฎีกา และจดหมายขอโทษ

⁸⁷ ตามที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น โดยทั่วไปแล้ว คดี SLAPP หมายถึง การฟ้องร้องคดีแพ่งหรืออาญาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อจำกัดหรือยับยั้งการพูดในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ มักถูกยื่นฟ้องโดยองค์กรหรือบุคคลที่ถูวิพากษ์วิจารณ์หรือคัดค้านการกระทำของตน คดีที่ถูกพิจารณาเพื่อรวมไว้ในชุดข้อมูลนี้ได้รับการประเมินตามลักษณะต่าง ๆ ของคดี SLAPP ที่ได้รับการยอมรับตามมาตรฐานระหว่างประเทศและระดับภูมิภาค ซึ่งรวมถึงความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ เป็นการแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะหรือมีความสำคัญต่อสาธารณะหรือไม่ เป็นการแสดงความคิดเห็นหรือไม่ มีการฟ้องร้องดำเนินคดีหลายข้อหาต่อผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่ ข้อกล่าวหาของโจทก์ไม่ได้สัดส่วนหรือไม่ (เช่น การเรียกร้องค่าเสียหายที่สูงเกินจริงหรือการขอให้มีการเยียวยาที่ดูเหมือนไม่ได้สัดส่วนกับความเสียหายที่กล่าวอ้าง) โจทก์ใช้วิธีการก่อกวนหรือประวิงคดีหรือไม่ มีความไม่สมดุลของอำนาจระหว่างผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่

คดีหมิ่นประมาททางอาญาที่เข้าข่าย SLAPP ระหว่างปี 2562 และ 2566

ก. ภาพรวมของคดี

ข้อมูลจากการวิจัยที่กล่าวถึงด้านล่างครอบคลุมคดีหมิ่นประมาททางอาญา 36 คดีที่นักวิจัยระบุว่าเป็นคดี SLAPP ระหว่างปี 2562 หลังจากแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ถึงปี 2566

ในขณะที่ร้อยละ 61 ของคดีที่วิเคราะห์ในรายงานฉบับนี้เป็นคดีที่ยื่นฟ้องต่อศาลโดยตรง ร้อยละ 39 ของคดีเริ่มต้นด้วยการยื่นคำร้องทุกข์/กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน (โดยที่คดีทั้งหมดยกเว้นคดีเดียวได้ถูกส่งต่อให้พนักงานอัยการดำเนินการ) ประมาทร้อยละ 58 ของคำร้องทุกข์/กล่าวโทษยื่นโดยเจ้าหน้าที่รัฐหรือนักการเมือง⁸⁸ ร้อยละ 36 ยื่นโดยภาคธุรกิจ ร้อยละ 3 ยื่นโดยองค์กรนอกภาครัฐ (NGO) และร้อยละ 3 ยื่นโดยนักข่าว ในทางตรงกันข้าม ร้อยละ 41 ของคดีเป็นการดำเนินคดีกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและนักกิจกรรมทางการเมือง ร้อยละ 28 เป็นการดำเนินคดีกับนักข่าว ร้อยละ 19 เป็นการดำเนินคดีกับนักการเมืองหรือพรรคการเมือง ร้อยละ 11 เป็นการดำเนินคดีกับบุคคลธรรมดา รวมถึงชาวบ้านและนักศึกษา ในบรรดาคดีที่ทราบผลการพิจารณาคดีแล้ว พบว่า ร้อยละ 35 ของคดีสิ้นสุดลงด้วยการยกฟ้อง⁸⁹ ร้อยละ 32 โจทก์ถอนฟ้องโดยไม่มีการไกล่เกลี่ย ร้อยละ 10 โจทก์ถอนฟ้องหลังจากมีการไกล่เกลี่ย และร้อยละ 14 พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่สั่งฟ้องคดี ร้อยละ 7 ศาลยกฟ้องหลังการไต่สวนมูลฟ้อง ไม่มีคดีใดจบลงด้วยการตัดสินว่ามีความผิด ทั้งนี้ โดยเฉลี่ยแล้วการดำเนินคดีใช้เวลานานเกือบ 2 ปีจนกว่าจะเสร็จสิ้น ในบรรดาคดีที่เอกชนฟ้องต่อศาลโดยตรงซึ่งคิดเป็นร้อยละ 32 ของคดีทั้งหมด ทนายฝ่ายจำเลยบางส่วนได้ยื่นคำร้องตามมาตรา 161/1 (ดังที่กล่าวถึงข้างต้น คดีที่ร้องทุกข์/กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนและยื่นฟ้องโดยพนักงานอัยการ ไม่สามารถยื่นคำร้องตามมาตรา 161/1 ได้) ร้อยละ 100 ของคดีทั้งหมดศาลเพิกเฉยหรือปฏิเสธคำร้องตามมาตรา 161/1 ในบรรดาคดีที่เอกชนฟ้องต่อศาลโดยตรง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 27 ของคดีทั้งหมด ทนายฝ่ายจำเลยยังได้ยื่นคำร้องตามมาตรา 165/2 โดยอ้างว่าศาลควรยกฟ้องคดีในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเนื่องจากคำฟ้องไม่มีมูลและเป็น SLAPP ในคดีเหล่านี้ไม่มีคดีใดเลยที่ศาลออกหมายเรียกพยานหลักฐานเพิ่มเติมตามที่กฎหมายให้อำนาจตามมาตรา 165/2

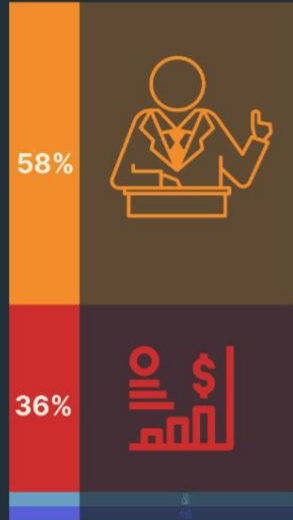
⁸⁸ ตัวเลขนี้รวมถึงบุคคลที่ทำงานในหน่วยงานหรือสถาบันของรัฐบาล

⁸⁹ ณ เดือนสิงหาคม 2567 การอุทธรณ์สามคดีจากทั้งหมดสิบคดีที่จบลงด้วยการยกฟ้องยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์

คดี SLAPP 36 คดี

ปี 2562 - 2566

ผู้ฟ้อง

ผู้ถูกฟ้อง

ข้าราชการ นักการเมือง พรรคการเมือง

นักข่าว

นักปกป้องสิทธิมนุษยชน

นักกิจกรรมทางการเมือง

ธุรกิจ

องค์กรพัฒนาเอกชน

ปัจเจกชน เช่น ช่างบ้าน สมาชิกชุมชน

36 คดี

กระบวนการและผลลัพธ์

0 พิพากษาลงโทษ

คำร้องที่ล้มเหลว

มาตรา 161/1 และ 165/2 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ใช้ได้เฉพาะกรณีที่ราษฎรฟ้องคดีโดยตรงต่อศาลเท่านั้น

32 % ยื่นคำร้องตามมาตรา 161/1

100 % ถูกเพิกเฉยหรือปฏิเสธ

มาตรา 161/1 อนุญาตให้ศาลยกฟ้องคดีที่ฟ้องโดยราษฎรโดยเจตนาไม่สุจริต ศาลเพิกเฉยหรือปฏิเสธคำร้องทั้งหมดที่ยื่น

27 % ยื่นคำร้องตามมาตรา 165/2

100 % ล้มเหลวในการเรียกพยาน

มาตรา 165/2 อนุญาตให้ฝ่ายจำเลยนำเสนอพยานหลักฐานตั้งแต่เริ่มต้น ศาลล้มเหลวในการเรียกพยานหรือหลักฐานสำหรับคำร้องที่ยื่น

ข. ภาพรวมของแต่ละคดี

เพื่อประเมินว่าเหตุใดการแก้ไขกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP (anti-SLAPP) ที่นำมาใช้ตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (NAP) พ.ศ. 2562 โดยเฉพาะมาตรา 161/1 รวมถึงมาตรการป้องกันการ SLAPP อื่น ๆ จึงไม่สามารถช่วยลดจำนวน SLAPP ที่มุ่งเป้าไปที่การใช้สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองในประเทศไทยได้ ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจลักษณะสำคัญของคดีที่เกี่ยวข้อง และวิธีที่คดีเหล่านี้ดำเนินไปในระบบกฎหมายไทยในทางปฏิบัติ ในส่วนต่อไปนี้จะนำเสนอข้อมูลจากการตรวจสอบและวิเคราะห์คดีหมิ่นประมาททางอาญาบางส่วนจากทั้งหมด 36 คดีสำหรับรายงานนี้ คดีเหล่านี้ถูกคัดเลือกโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ภาพรวมของประเภทโจทก์ จำเลย ข้อกล่าวหา และผลลัพธ์ในคดีหมิ่นประมาททางอาญาที่ได้รับการวิเคราะห์ในกรณีที่เป็นไปได้ ข้อมูลสรุปนี้อ้างอิงจากการทบทวนเอกสารคดีที่มีอยู่และการสัมภาษณ์นายจำเลย อย่างไรก็ตาม บางส่วนของข้อมูลสรุปอาศัยข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะ ดังนั้น อาจไม่สะท้อนสถานะปัจจุบันของคดีหรืออาจไม่สมบูรณ์ทั้งหมด

คดีระหว่างเสรีพิศุทธ์ เตมียเวส และทิวา ณ นคร

เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2566 นายเสรีพิศุทธ์ เตมียเวส ("นายเสรีพิศุทธ์") อดีตผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และหัวหน้าพรรคเสรีรวมไทยคนปัจจุบัน ได้ยื่นฟ้องหมิ่นประมาททางอาญาต่อนางทิวา ณ นคร (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า "นางทิวา") ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน (ชาย) บ้านกาญจนาภิเษก⁹⁰ โดยนายเสรีพิศุทธ์ยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดยตรง จากกรณีเมื่อต้นเดือนสิงหาคม 2566 นางทิวาได้โพสต์ข้อความเกี่ยวกับนายเสรีพิศุทธ์บนเฟซบุ๊กสาธารณะของเธอ ซึ่งนายเสรีพิศุทธ์อ้างว่าเป็น "การกระทำโดยเจตนาและไม่สุจริตเพื่อหมิ่นประมาทและทำลายชื่อเสียง [ของเขา] ทำให้เขาถูกดูหมิ่นและเกลียดชัง รวมทั้งหมิ่นประมาทและดูหมิ่นเขาเพื่อให้เนื้อหาเป็นที่รับรู้ในหมู่สื่อมวลชนและสาธารณชน"⁹¹ โพสต์ดังกล่าวแสดงรูปภาพของนายเสรีพิศุทธ์ พร้อมกับข้อความต่อไปนี้

สืบเนื่องจากเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2566 พล.ต.อ. เสรีพิศุทธ์ เตมียเวส ได้แสดงความเห็นต่อสาธารณชนกรณีเยาวชนนักเคลื่อนไหวที่ชื่อ “หยก” ความตอนหนึ่งว่า “ถ้าหยกเป็นลูกของผม ผมฆ่าทิ้งเลย เด็กแบบนี้เอาไว้ได้ที่ไหน ถ้าเป็นลูกผม ผมไม่เอาหรอก” ต่อให้คนพูดถ้อยคำดังกล่าวเป็นผู้ใหญ่ในสถานะใดก็ถือว่าเถื่อน ถ่อย เกินที่จะรับได้ ยิ่งคนพูดเป็นอดีตรักษาการตำแหน่ง ผบ.ตร. ยิ่งนำไปสู่ความหดหู่ใจของประชาชน แต่คนพูดที่ดำรงสถานะสมาชิกสภาผู้แทน

⁹⁰คำฟ้อง, คดีระหว่างพลตำรวจเอก เสรีพิศุทธ์ เตมียเวส กับ นางทิวา ณ นคร, (26 กันยายน 2566)

⁹¹อ้างแล้ว

ราษฎรคือการย้าย การกดขี่ การดูหมิ่นดูแคลนประชาชนอย่างมีอภัยให้อภัยได้ แต่ดิฉันคงไม่ได้
โต้ตอบแบบตาต่อตาฟันต่อฟันเยี่ยงที่ท่านคิด ท่านพูด เพราะมันน่ารังเกียจ ไร้อารยะโดยสิ้นเชิง⁹²

นางทียายังได้โพสต์สำเนาหนังสือที่เธอได้ยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
แห่งชาติ ซึ่งมีข้อความดังต่อไปนี้ “สิ่งที่ดิฉันคิดว่า “สถาบันทางการเมือง” ต้องทำเพื่อสร้างบรรทัดฐานความ
น่าเชื่อถือ เชื่อมมันให้กับประชาชนก็คือ “ตรวจสอบจริยธรรมนักการเมือง” ของ พล.ต.อ.เสรีพิศุทธ์ เตมียเวส
ในกรณีดังกล่าวและแจ้งผลการตรวจสอบต่อประชาชนอย่างเปิดเผย ในฐานะบุคคลสาธารณะ”⁹³

เป็นที่น่าสังเกตว่าในคำฟ้องหมิ่นประมาททางอาญาของนายเสรีพิศุทธ์ ยอมรับว่าเขาได้กล่าวคำพูดดังกล่าว

ความจริงคือ คำพูดของโจทก์ที่ว่า “ถ้าหยกเป็นลูกของผม ผมฆ่าทิ้งเลย เด็กแบบนี้เอาไว้ได้ที่ไหน
ถ้าเป็นลูกผม ผมไม่เอาหรอก” มีเจตนาเพื่อเป็นการเคียดแค้นและวิพากษ์วิจารณ์ “หยก”
ไม่เกี่ยวกับจำเลย โดยมีเหตุผลเพียงแค่ต้องการติติงและบอกกล่าวโดยสุจริต หมายถึงว่าเป็นลูก
ของโจทก์เอง ไม่ได้หมายความว่าโจทก์จะฆ่าหยก ไม่มีคำพูดจากโจทก์ในทีใดเลยโจทก์จะฆ่าหยก
แต่คำพูดของโจทก์ดังกล่าวมีความหมายในทำนองเดียวกันกับที่พ่อแม่ดูดาสั่งสอนลูกว่า “หากคือ
จะตีให้ตาย” เป็นคำกล่าวเพื่อป้องปรามด้วยความรัก ความจริงไม่มีพ่อแม่ที่ไหนฆ่าลูกจริง ๆ
คำพูดที่โจทก์พูดดังกล่าวเป็นการบอกกล่าวสั่งสอน มิใช่จะกระทำอย่างจริงจัง และความจริงที่
โจทก์พูดนั้นหมายถึงลูกของโจทก์เอง โจทก์ไม่เคยฆ่าหยกแต่อย่างใด สาเหตุที่โจทก์ต้องออกมา
พูดเตือนหยกนั้น เพราะเหตุว่าหยกมีพฤติกรรมก้าวร้าว โจทก์จึงได้ออกมากล่าวเตือนหยก ซึ่งเป็น
เยาวชนอันเป็นการป้องปรามมิให้เด็กหรือเยาวชนอื่นเอาเป็นเยี่ยงอย่าง⁹⁴

นอกจากการเรียกร้องให้มีบทลงโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และ 328 แล้ว
นายเสรีพิศุทธ์ยังได้ร้องขอให้ศาลสั่งให้นางทिया "โฆษณาข้อความขอขมาและคำพิพากษา ในเฟซบุ๊กของจำเลย
เป็นเวลา 15 วัน ติดต่อกัน โดยให้จำเลยเป็นผู้ชำระค่าโฆษณาและค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด”⁹⁵

เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2567 ทนายฝ่ายจำเลยได้ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ยกฟ้องคดีตามมาตรา 161/1
โดยอ้างอิงถึงมาตรา 165/2 ด้วย คำร้องเน้นย้ำว่า "โจทก์ได้กล่าวถึงหยกในระหว่างการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน

⁹² อ้างแล้ว

⁹³ อ้างแล้ว

⁹⁴ อ้างแล้ว

⁹⁵ อ้างแล้ว

ในพื้นที่แถลงข่าวของรัฐสภา" และ "จำเลยมีเจตนาที่ชัดเจนในการวิพากษ์วิจารณ์โจทก์ และร้องเรียนเกี่ยวกับจริยธรรมของโจทก์ เพื่อให้โจทก์รับผิดชอบต่อคำพูดของตนเอง"⁹⁶ คำร้องยังโต้แย้งอีกว่าแม้ว่านายเสรีพิศุทธ์จะ

ฟ้องคดีนี้ต่อจำเลย โดยกล่าวหาว่าจำเลยทำให้โจทก์เสียหาย ทำให้ถูกเกลียดชังและถูกดูหมิ่น ซึ่งแท้จริงแล้ว ความเกลียดชังหรือการดูหมิ่นใด ๆ ที่มีต่อโจทก์ มิได้เกิดขึ้นจากโพสต์ของจำเลย แต่เกิดจากถ้อยคำและการกระทำของโจทก์เอง⁹⁷

อย่างไรก็ตาม ศาลไม่เคยตอบสนองต่อคำร้องนี้ และมีการไต่สวนมูลฟ้องเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2567 และศาลรับคดีไว้พิจารณา โดยมีนัดสืบพยานในชั้นการพิจารณาคดีในปี 2568

คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดนครปฐม และพวก กับนายปรัชญ์ รุจิวนารมย์

ในเดือนมกราคม 2563 นายปรัชญ์ รุจิวนารมย์ (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า "นายปรัชญ์") ซึ่งขณะนั้นเป็นบรรณาธิการสำนักข่าวสิ่งแวดล้อม หรือกรีนนิวส์ (GreenNews) ได้โพสต์ข้อความบนเฟซบุ๊กของกรีนนิวส์ ซึ่งนำไปสู่การฟ้องคดีหมิ่นประมาททางอาญาโดยพนักงานอัยการจังหวัดนครปฐม⁹⁸ คดีนี้เกิดจากบริษัท เมียนมา พงษ์พิพัฒน์ จำกัด (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า "บริษัท") ซึ่งเป็นบริษัทเหมืองแร่ดีบุก ได้ยื่นคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2564 เพื่อตอบสนองต่อโพสต์บนเฟซบุ๊กของนายปรัชญ์⁹⁹ โดยโพสต์ดังกล่าวประกอบด้วยภาพถ่ายของเหมืองที่บริษัทเป็นเจ้าของและดำเนินการ และลิงก์ไปยังบทความบนเว็บไซต์ของกรีนนิวส์ เรื่อง "ศาลพม่าสั่งบริษัทเหมืองแร่ไทยชดใช้ชาวบ้านทวาย 2.4 ล้านบาท เหตุเหมืองดีบุกทำสิ่งแวดล้อมพัง"¹⁰⁰ (มีรายงานว่า บริษัทยังได้ยื่นฟ้องคดีหมิ่นประมาททางแพ่งต่อศาลโดยตรงแยกต่างหากด้วย)¹⁰¹

แม้ว่าคดีนี้จะเริ่มจากการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ซึ่งทำให้ไม่สามารถใช้บทบัญญัติของกฎหมายป้องกัน SLAPP ได้ แต่ต่อมาศาลได้รับคำร้องของบริษัทเพื่อเข้าเป็นโจทก์ร่วมในคดี¹⁰² เมื่อบริษัทกลายเป็นโจทก์ร่วม บริษัทได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลบังคับให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจำนวนเงิน "135 ล้านบาท (3,678,750 ดอลลาร์สหรัฐ) พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อปีของเงินต้นดังกล่าว นับตั้งแต่วันที่ 13 มกราคม 2563 เป็นต้นไป

⁹⁶ คำร้องขอให้ยกฟ้องตามมาตรา 161/1 และ 165/2 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, คดีระหว่างพลตำรวจเอกเสรีพิศุทธ์ เตมียเวส กับ นางทิวา ณ นคร, (12 กุมภาพันธ์ 2567)

⁹⁷ อ้างแล้ว

⁹⁸ คำพิพากษา, คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดนครปฐม และพวก กับ นายปรัชญ์ รุจิวนารมย์, (11 สิงหาคม 2566)

⁹⁹ อ้างแล้ว

¹⁰⁰ อ้างแล้ว

¹⁰¹ จากการสัมภาษณ์นายฝ่ายจำเลย รายงานว่าบริษัทได้ถอนฟ้องคดีแพ่งหลังจากที่ศาลชั้นต้นยกฟ้องนายรุจิวนารมย์ในคดีอาญา (ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดเพิ่มเติมด้านล่าง)

¹⁰² คำพิพากษา, คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดนครปฐม และพวก กับ นายปรัชญ์ รุจิวนารมย์, (11 สิงหาคม 2566)

จนกว่าจำเลยจะชำระเสร็จแก่โจทก์ร่วม"¹⁰³ นอกจากนี้ บริษัทยังขอให้ศาลบังคับให้ "จำเลยลงข้อมูลให้ถูกต้องและเป็นจริงตามความประสงค์ของโจทก์ร่วมในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อย 3 ฉบับ และในเว็บไซต์เฟซบุ๊กของจำเลยและของสำนักข่าวสิ่งแวดล้อม"¹⁰⁴ ภายหลังจากสืบพยานโจทก์และโจทก์ร่วมไปบางส่วน โจทก์ร่วมขอถอนคำร้องขอบังคับให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน¹⁰⁵ คดีนี้ไม่มีการไต่สวนมูลฟ้อง ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ในกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีต่อศาล ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจเพื่อพิจารณาว่าจะทำการไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้

583 วันหลังจากเริ่มการฟ้องร้อง ศาลชั้นต้นได้มีคำพิพากษายกฟ้องนายปรีชญ์ โดยให้เหตุผลว่า

การที่จำเลยได้เผยแพร่คำพิพากษาของศาลจังหวัดทวาย จึงเป็นการเผยแพร่คำพิพากษาดังกล่าวตามความเป็นจริง ย่อมถือว่าจำเลยได้แจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการเปิดเผยในศาล และเป็นการติชมด้วยความเป็นธรรมซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 (3) (4)¹⁰⁶

การฟ้อง SLAPP ของบริษัท เมียนมา พงษ์พิพัฒน์ จำกัด ในครั้งนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ จากข้อมูลขององค์กรเอิร์ธไรท์ส อินเตอร์เนชันแนล (EarthRights International) บริษัทดังกล่าว "ได้พยายามจะปิดปากนักข่าวที่พูดถึงบริษัทโดยการฟ้องร้องหลายครั้ง ซึ่งคดีถูกยกฟ้องหรือมีการถอนฟ้องคดีไปแล้ว"¹⁰⁷ และนี่ไม่ใช่ครั้งแรกที่บริษัทฟ้องร้องนายปรีชญ์ในคดีหมิ่นประมาททางอาญา ในปี 2560 บริษัทได้ยื่นฟ้องนายปรีชญ์และสำนักข่าวที่เขาทำงานอยู่ในขณะนั้นคือ เดอะเนชัน (The Nation) ในคดีหมิ่นประมาททางแพ่งและทางอาญาที่ศาลจังหวัดร้อยเอ็ดและศาลจังหวัดนครปฐมตามลำดับ จากการเขียนบทความเกี่ยวกับผลกระทบด้านลบต่อแหล่งน้ำที่เกิดจากการทำเหมืองของบริษัท¹⁰⁸

---

¹⁰³ อ้างแล้ว

¹⁰⁴ อ้างแล้ว

¹⁰⁵ อ้างแล้ว

¹⁰⁶ อ้างแล้ว, คำพิพากษาพบว่าความมีการบิดเบือนข้อเท็จจริงของคดีที่ฟ้องร้องบริษัทเล็กน้อย อย่างไรก็ตาม จำเลยได้รับการยกฟ้องในทุกข้อหา, ดูคำพิพากษา, คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดนครปฐม และพวก กับ นายปรีชญ์ รุจิวนารมย์, (11 สิงหาคม 2566)

¹⁰⁷ EarthRights International, Environmental Journalist Prevails as Thai Court Dismisses Defamation Case: A Blow to Corporate Intimidation Tactics, (July 20, 2023), https://earthrights.org/media_release/environmental-journalist-prevails-as-thai-court-dismisses-defamation-case-a-blow-to-corporate-intimidation-tactics/.

¹⁰⁸ โปรดดู See EarthRights International, Environmental Journalist Prevails as Thai Court Dismisses Defamation Case: A Blow to Corporate Intimidation Tactics, (July 20, 2023), https://earthrights.org/media_release/environmental-journalist-prevails-as-thai-court-dismisses-defamation-case-a-blow-to-corporate-intimidation-tactics/, (“ศาลจังหวัดร้อยเอ็ดได้มีคำสั่งว่าคดีนี้เป็นการฟ้องซ้ำกับคดีที่ยื่นฟ้องในศาลจังหวัดนครปฐม ทำให้ศาลมีคำสั่งยกฟ้องเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2560 กระบวนการทางกฎหมายยังคงดำเนินต่อไปในศาลจังหวัดนครปฐม ในที่สุดคดีนี้ถูกถอนฟ้องหลังจากที่มีการบรรลุข้อตกลงในการไกล่เกลี่ย ซึ่งกำหนดให้หนังสือพิมพ์เดอะเนชันเผยแพร่คำชี้แจงของบริษัทบนเว็บไซต์ของหนังสือพิมพ์เดอะเนชัน”)

ข้อกล่าวหาที่ยื่นโดยนายกเทศมนตรีตำบลบัลลังก์

คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดนครราชสีมา และพวก กับนางสาวชุติมา สีดาเสถียร

ในปี 2564 นางสาวชุติมา สีดาเสถียร นักข่าวอิสระชาวไทย (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า "นางสาวชุติมา") เริ่มสืบสวนเหตุการณ์ธนาคารแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา ได้ดำเนินการทางกฎหมายกับชาวบ้านในหลายหมู่บ้านเพื่อเรียกคืนเงินกู้ที่ชาวบ้านหลายคนปฏิเสธว่าไม่เคยได้รับเงินกู้ดังกล่าวเลย¹⁰⁹ มีรายงานว่า ชาวบ้านบางคนที่ถูกธนาคารฟ้องร้องฆ่าตัวตายเนื่องจากความรู้สึกกดดัน ขณะที่คนอื่น ๆ เผชิญกับหายนะทางการเงิน¹¹⁰ นางสาวชุติมาพบการยักยอกเงินและความผิดปกติอื่น ๆ ของเจ้าหน้าที่ธนาคารและเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงนายฐนันทธรณ์ กวีกิจวัฒนา (ต่อไปนี้จะเรียกว่า "นายฐนันทธรณ์" หรือ "นายกเทศมนตรี") นายฐนันทธรณ์ เป็นนายกเทศมนตรีของตำบลบัลลังก์ ซึ่งเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านดังกล่าว และเคยเป็นหนึ่งในบุคคลที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านมาก่อน¹¹¹ ในเดือนกรกฎาคม 2565 หลังจากนางสาวชุติมา เผยแพร่ข้อมูลบางส่วนจากการสืบสวนของเธอบนเฟซบุ๊กหลายครั้ง โดยวิจารณ์สถานการณ์เงินกู้ วิพากษ์วิจารณ์การทำงานของเทศบาล (รวมถึงบิดาของนายกเทศมนตรี ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีก่อนหน้าบุตรชาย) และเรียกร้องให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งเลือกตัวแทนคนใหม่¹¹² นายกเทศมนตรีได้ร้องทุกข์นางสาวชุติมาในคดีหมิ่นประมาททางอาญาต่อพนักงานสอบสวน¹¹³

¹⁰⁹ โปรดดู See Bangkok Post, Journalist prevails in another ‘Slapp’ case, (March 6, 2024),

<https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2754188/journalist-prevails-in-another-slapp-case>.

¹¹⁰ โปรดดู Alan Morison, Is a Thai national bank covering up robbery of its own money?, Asia Times (January 3, 2024),

https://asiatimes.com/2024/01/is-a-thai-national-bank-covering-up-robbery-of-its-own-money/?fbclid=IwAR0_pH3_NXgGSJ8RldpQgfViSOSwbtbMWe3WwccobshzhYQdspBnbIFrKV8.

¹¹¹ ดูคำพิพากษา, คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดนครราชสีมา และพวก กับนางสาวชุติมา สีดาเสถียร, (6 มีนาคม 2567), (“โจทก์ร่วมในฐานะพยานของคดีนี้ให้การว่าเขาได้รับการเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีตำบลบัลลังก์ในเดือนมีนาคม 2556 และดำรงตำแหน่งครบแปดปีในปี 2564 หลังจากนั้นเขาได้รับการเลือกตั้งอีกครั้งในปี 2564 และยังคงอยู่ในตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน ในช่วงเวลาที่จำเลยโพสต์ข้อความที่เป็นข้อพิพาท เขาดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลบัลลังก์... โจทก์ร่วมดำรงตำแหน่งประธานคนแรกของสถาบันการเงินของกองทุนหมู่บ้านในช่วงระหว่างเดือนตุลาคม 2554 ถึงเดือนธันวาคม 2555”). ดูเพิ่มเติมที่ คำร้องทุกข์ในคดีอาญา, คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดนครราชสีมา กับนางสาวชุติมา สีดาเสถียร, (21 ธันวาคม 2565); Bangkok Post, Journalist prevails in another ‘Slapp’ case, (March 6, 2024),

<https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2754188/journalist-prevails-in-another-slapp-case>.

¹¹² ตัวอย่างเช่น ในโพสต์หนึ่งที่แชร์เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2565 คุณชุติมาเขียนว่า: “นายกเทศมนตรีตำบลบัลลังก์ (2555) บริหารชุมชนเทศบาลบัลลังก์จนพังยับแบบชาวบ้านตายทั้งเป็น... การศึกษา ระบบราชการ ระบบการบริหาร ระบบอุปถัมภ์ ระบบเศรษฐกิจ และระบบคุณธรรมทั้งหมด ... คราวหน้าจะคะคนบัลลังก์เลือกคนอย่างน้อยนะคะ คนที่เข้ามามีโนธรรมสำนึกต่อส่วนรวมจริง ๆ มีความรู้มาทำงานเถอะ อย่าเอาแต่พวกพ้องที่มันไม่ได้เรื่องมาทำหน้าที่เลย ไม่ว่าจะป็นนายกฯ รองนายกฯ สท. ลูกจ้างชั่วคราว ปฏิเสธการซื้อเสียง” โพสต์นี้จริง ๆ แล้วหมายถึงบิดาของนายกเทศมนตรีคนปัจจุบัน ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีก่อนบุตรชาย นอกจากนี้ ในโพสต์ที่แชร์เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2565 คุณชุติมาระบุว่า “ธนาคารออมสินมุ่งแต่การทำยอด สถาบันฯ ตรงไหนมีโอกาสรีบฉวย...ก็ทำระยำตาบอนได้ทุกระยะ ธนาคารออมสินและสถาบันฯ ทราบข้อมูลดี แต่ดูท่าทางแล้วทุกฝ่าย ผลักภาระลงมาให้ชาวบ้านทั้งหมด” ดูคำพิพากษา, คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดนครราชสีมา และพวก กับนางสาวชุติมา สีดาเสถียร, (6 มีนาคม 2567), ดูเพิ่มเติมที่ คำร้องทุกข์ในคดีอาญา, คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดนครราชสีมา กับนางสาวชุติมา สีดาเสถียร, (21 ธันวาคม 2565)

¹¹³ คำร้องทุกข์ในคดีอาญา, คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดนครราชสีมา กับนางสาวชุติมา สีดาเสถียร, (21 ธันวาคม 2565)

ซึ่งพนักงานอัยการสั่งฟ้องคดีในเดือนธันวาคม 2565 โดยตั้งข้อหาหมิ่นประมาททางอาญาจำนวน 3 ข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และ 328 ซึ่งแต่ละข้อหา มีโทษจำคุก 2 ปี¹¹⁴ แม้ว่านายกเทศมนตรีจะเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ แต่ทนายฝ่ายจำเลยไม่สามารถยื่นคำร้องขอใช้มาตรา 161/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ เนื่องจากเป็นคดีที่มีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน¹¹⁵ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลังจากที่ เป็นโจทก์ร่วมแล้ว นายกเทศมนตรีได้เรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากนางสาวชุตินาเป็นจำนวนเงิน 100,000 บาท (2,725 ดอลลาร์สหรัฐ)¹¹⁶ คดีนี้ไม่มีการไต่สวนมูลฟ้อง เนื่องจากตั้งที่กล่าวไว้ข้างต้น เมื่อพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีต่อศาล ศาลมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจเพื่อพิจารณาว่าจะไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ ในวันที่ 6 มีนาคม 2567 หลังจากการดำเนินคดีอาญาประมาณหนึ่งปีครึ่ง ศาลมีคำพิพากษาให้นางสาวชุตินาไม่มีความผิดตามข้อกล่าวหา¹¹⁷

ศาลวินิจฉัยว่า ข้อความแรกที่นางสาวชุตินาโพสต์บนเฟซบุ๊กของเธอ ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลกระทบจากการบริหารงานที่ไม่มีประสิทธิภาพของบิดานายกเทศมนตรี (ซึ่งเคยเป็นนายกเทศมนตรีคนก่อน) และการเรียกร้องให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเลือกตั้งตัวแทนคนใหม่

เป็นข้อความทั่วไปที่วิจารณ์การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการบริหารงานในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นว่า บริหารงานราชการได้ไม่ดีทำให้เกิดความเสียหายแก่ระบบราชการและทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนเท่านั้น แม้ขณะนั้นโจทก์ร่วมจะมีตำแหน่งเป็นนายกเทศมนตรีตำบลบัลลังก์ก็ตาม แต่ข้อความดังกล่าวมิได้กล่าวหาถึงขั้นว่าปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตและผิดศีลธรรมอันดี หรือมีข้อความตอนใดที่จะให้รับฟังว่าเป็นการกล่าวร้ายใส่ความโจทก์ร่วมแต่อย่างใด ส่วนข้อความวรรคท้ายก็เป็นถ้อยคำทั่วไป ในการเชิญชวนประชาชนที่อยู่ในตำบลบัลลังก์ว่า หากในอนาคตมีการจัดการเลือกตั้งตัวแทนเพื่อเข้ามาบริหารในระดับประเทศหรือระดับท้องถิ่นให้เลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และสนับสนุนให้ประชาชนปฏิเสธ

---

¹¹⁴ คำพิพากษา, คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดนครราชสีมา และพวก กับนางสาวชุตินา สีดาเสถียร, (6 มีนาคม 2567) และโปรดดู Bangkok Post, Journalist prevails in another ‘Slapp’ case, (March 6, 2024), <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2754188/journalist-prevails-in-another-slapp-case>.

¹¹⁵ คำพิพากษา, คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดนครราชสีมา และพวก กับนางสาวชุตินา สีดาเสถียร, (6 มีนาคม 2567)

¹¹⁶ ตามคำพิพากษาของศาล “ในระหว่างกระบวนการพิจารณาคดี [นายกเทศมนตรี] ได้เข้าเป็นโจทก์ร่วม ศาลยอมรับคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วม โจทก์ร่วมยื่นคำร้องเรียกค่าเสียหายจำนวน 100,000 บาท [2,725 ดอลลาร์สหรัฐ] จากจำเลย” ในการยกฟ้องคดีนี้ ศาลวินิจฉัยว่า “ในคดีส่วนแพ่งนั้น ในการพิพากษาคดีส่วนแพ่ง ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 46” ดูคำพิพากษา, คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดนครราชสีมา และพวก กับนางสาวชุตินา สีดาเสถียร, (6 มีนาคม 2567)

¹¹⁷ อ่างแล้ว

การซื้อเสียงขายเสียงเท่านั้น จำเลยมิได้กล่าวยืนยันโดยระบุเฉพาะเจาะจงว่าโจทก์ร่วมหรือผู้ใด
กระทำการซื้อเสียงขายเสียง¹¹⁸

ในทำนองเดียวกัน ศาลวินิจฉัยว่าข้อความที่สองที่นางสาวชุติมาโพสต์บนเฟชบุ๊ก ซึ่งวิพากษ์วิจารณ์
นายกเทศมนตรีอันเนื่องมาจากข้อความที่นายกเทศมนตรีโพสต์บนเฟชบุ๊กเกี่ยวกับการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน
"ด้วยเลือดเนื้อของชาวบ้านคะ ไม่ใช่คนทำทาง" นั้นเป็นเพียงการ "เขียนตามความคิดและความเห็นของจำเลย
เท่านั้น" และ "ไม่ใช่การกล่าวถึงโจทก์ร่วมอันเป็นการใส่ความโจทก์ร่วมให้ต้องเสื่อมเสียชื่อเสียงแต่อย่างใด"¹¹⁹
นอกจากนี้ศาลวินิจฉัยว่าข้อความที่สามที่นางสาวชุติมาโพสต์บนเฟชบุ๊ก ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสืบสวนความผิดพลาด
ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน รวมถึงบทบาทของนายกเทศมนตรี "เขียนออกมาด้วยความรู้สึกที่เห็นว่า
ประธานสถาบันการเงินชุมชนตำบลปลั่งตั้งแต่คนแรกถึงคนปัจจุบันบริหารงานผิดพลาดจนเกิดความเสียหาย
อย่างมากแก่ชาวบ้าน...เป็นการกล่าวในเชิงวิจารณ์การบริหารจัดการทั่วไปที่เกิดความล้มเหลวและต้องการ
เรียกร้องให้มีการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับกองทุนหมู่บ้านต่าง ๆ เท่านั้น"¹²⁰ ดังนั้น แม้ว่าข้อความที่สามซึ่ง
โพสต์จะกล่าวถึง "โจทก์ร่วมโดยเฉพาะ ในฐานะประธานคนแรกของสถาบันการเงินชุมชน...แต่ไม่มีถ้อยคำตอนใด
ที่จะรับฟังว่าเป็นการกล่าวร้ายใส่ความโจทก์ร่วมว่าเป็นคนเลวดังที่โจทก์กล่าวอ้าง จึงไม่ใช่การใส่ความโจทก์ร่วมให้
โจทก์ร่วมเสื่อมเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชังแต่อย่างใด"¹²¹

คดีนี้เป็นหนึ่งในห้าคดีที่นายกเทศมนตรีดำเนินคดีกับนางสาวชุติมา ซึ่งทั้งหมดเกิดจากโพสต์บนเฟชบุ๊ก
ที่วิพากษ์วิจารณ์เทศบาล แม้ว่าชุติมาจะได้รับการยกฟ้องในคดีแรก แต่คดีที่เหลืออีกสี่คดียังอยู่ระหว่างพิจารณา
อย่างไรก็ดี หลังจากที่ทนายความของคุณชุติมาได้ยื่นคำร้องเป็นลายลักษณ์อักษรต่อพนักงานอัยการ โดยอธิบายว่า
คดีที่เหลืออีกสี่คดีนั้นไม่มีมูลความจริงและไม่ควรดำเนินการต่อ ณ เวลาที่เขียนรายงานนี้ พนักงานอัยการออก
คำสั่งไม่ฟ้องในสามคดีจากสี่คดีที่เหลือ คดีที่ห้าซึ่งเป็นคดีสุดท้ายยังคงอยู่ระหว่างการพิจารณาของพนักงานอัยการ
แม้ว่านี่จะเป็นพัฒนาการที่น่ายินดี แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 ไม่ได้กำหนดให้ต้องมี
การแทรกแซงจากทนายจำเลย และในหลายกรณี จำเลยจะไม่อยู่ในสถานะที่จะแทรกแซงในชั้นตอนนี้ได้ หรืออาจ
เห็นว่าไม่มีประสิทธิภาพเชิงกลยุทธ์ที่จะทำเช่นนั้น ซึ่งเน้นย้ำถึงความจำเป็นที่พนักงานอัยการควรตัดสินใจสั่ง
ไม่ฟ้องในทำนองนี้ให้บ่อยขึ้นโดยอาศัยการวิเคราะห์ด้วยตนเอง

นางสาวภาสินี เข็มมะลัง

¹¹⁸ อ้างแล้ว

¹¹⁹ อ้างแล้ว

¹²⁰ อ้างแล้ว

¹²¹ อ้างแล้ว

นอกจากการดำเนินคดีต่อนางสาวชุติมาทั้งห้าคดีแล้ว นายกเทศมนตรีตำบลบัลลังก์ ยังดำเนินคดีกับนางสาวภาสินี เข็มมะลัง (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า "นางสาวภาสินี") ซึ่งเป็นชาวบ้านที่เรียกร้องให้มีการสอบสวนเกี่ยวกับเงินกองทุนหมู่บ้านที่หายไป และได้โพสต์สำเนา "หนังสือรับสภาพหนี้" ซึ่งมีการลงลายมือชื่อของนายกเทศมนตรีบนเฟซบุ๊กซึ่งเป็นเอกสารหลักฐานการยกยอกเงินของเขา¹²² ในคำร้องทุกข์ของนายกเทศมนตรีซึ่งยื่นต่อพนักงานสอบสวนเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2566 อ้างว่าข้อความที่โพสต์บนเฟซบุ๊กของนางสาวภาสินี เป็นการโพสต์

ประจานผู้กล่าวหาให้บุคคลทั่วไปทราบ อันเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต ประกอบกับผู้กล่าวหาดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลบัลลังก์ ทำให้ผู้กล่าวหาได้รับความเสียหาย อับอาย เสียชื่อเสียง ขาดความน่าเชื่อถือ ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชังจากระชาชนทั่วไป¹²³

อย่างไรก็ตาม ข้อความและภาพที่โพสต์โดยนางสาวภาสินี ไม่ได้มีการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับนายกเทศมนตรี หรือระบุชื่อของเขาอย่างชัดเจน ข้อความระบุว่า

แจ้งความคืนหน้าเรื่องเงินสถาบันการเงินชุมชนตำบลบัลลังก์ ตอนนี้มีคนรับสารภาพหนี้ 2 ราย เป็นเงิน 18,440,000 บาท (หรือ 502,490 ดอลลาร์สหรัฐ) มีการลงลายมือชื่อเป็นเอกสาร ให้กรรมการ อุ่นใจขึ้นมาชนิดหนึ่ง ส่วนที่ยังไม่มีคนรับก็อย่งต้องตามต่อเนะคะ ใครเอาเงินไปใช้ก็อ มารับหนี้ซะดี ๆ จะได้จบ ๆ ไป ขอขอบคุณทุกภาคส่วนที่ลงมาช่วยดูแลกรรมการ คำพูดที่ให้กำลังใจกันก็ออย่งดีเนะคะ¹²⁴

เนื่องจากเป็นคดีที่แจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน มาตรา 161/1 จึงไม่สามารถปรับใช้ในกรณีนี้ได้ อย่งไรก็ตาม ในวันที่ 24 มกราคม 2567 ซึ่งเป็นเวลาเกือบหกเดือนหลังจากที่มีการร้องทุกข์ พนักงานอัยการที่พิจารณา คำฟ้องได้มีคำสั่งไม่ฟ้องคดี¹²⁵ โดย “เหตุผลในการไม่สั่งฟ้องคดี” ของพนักงานอัยการอยู่บนพื้นฐานของการพิจารณาว่า “ข้อความที่ถูกกล่าวหา นั้นเป็นการยืนยันข้อเท็จจริง” ว่า

มิใช่ถ้อยคำที่ในลักษณะหมิ่นประมาทฯ ที่จะทำให้ผู้กล่าวหาเสียชื่อเสียงหรือดูหมิ่น ถูกผู้อื่นเกลียดชัง จากการรับสภาพหนี้ดังกล่าวแต่อย่างใด เช่นนี้ คดีมีพยานหลักฐานไม่พอฟ้องตามข้อกล่าวหา¹²⁶

¹²² บันทึกมอบตัว/แจ้งข้อกล่าวหา, พ.ต.ท. สุรัตน์ สังข์รัตน์ (พนักงานสอบสวน) ต่อนางสาวภาสินี เข็มมะลัง, (16 กรกฎาคม 2566). แม้ว่า “ข้อตกลง” นี้ จะดูเหมือนยอมรับว่านายกเทศมนตรีจะชำระหนี้คืนให้กับกองทุนหมู่บ้าน แต่ไม่ได้ระบุอย่างชัดเจนว่าเขายกยอกเงินทุนดังกล่าว

¹²³ อ้างแล้ว

¹²⁴ อ้างแล้ว

¹²⁵ หนังสือแจ้งคำสั่งไม่ฟ้อง, อ้างถึง: รายงานการสอบสวนคดีหมายเลข 202/2566 ลงวันที่ 1 ธันวาคม 2566, (24 มกราคม 2567)

¹²⁶ อ้างแล้ว

นอกจากนี้ คำสั่งไม่ฟ้องคดีของพนักงานอัยการได้อ้างอิงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 ซึ่งเกี่ยวข้องกับกรณีหลักฐานไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนคำร้องทุกข์ทางอาญา

คดีระหว่างพนักงานอัยการ กับนายวุฒิ บุญเลิศและนายสุรชา บุญเปี่ยม

เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2557 นักปกป้องสิทธิมนุษยชน ได้แก่ นายวุฒิ บุญเลิศ ("นายวุฒิ") และนายสุรชา บุญเปี่ยม ("นายสุรชา") ได้โพสต์ข้อความบนหน้าเฟซบุ๊กสาธารณะของตน กล่าวหาว่านาย สุรพล นาคนคร ("นายสุรพล") ผู้สื่อข่าวท้องถิ่นไทยรัฐ มีความไม่เป็นกลางในการรายงานข่าวเกี่ยวกับการตัดไม้ทำลายป่า เพราะมีผลประโยชน์ทับซ้อน¹²⁷ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อความตามคำฟ้องที่โพสต์ครั้งแรกโดยนายวุฒิและนายสุรชา ได้แชร์ต่อ ซึ่งระบุว่า "สื่อบิดเบือน คือ นสพ.ไทยรัฐที่เสนอข่าว ผู้สื่อข่าวท้องถิ่นไทยรัฐ เพชรบุรี สุรพล นาคนคร คนนี้เป็นอาจารย์ที่ ม. ราชภัฏเพชรบุรีด้วย มีผลประโยชน์ร่วมกันกับ หน.อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อาทิ เป็นกรรมการในโครงการปลูกพืชเลี้ยงช้างใน อช.แก่งกระจาน"¹²⁸

เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2563 นายสุรพลได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนด้วยข้อหาหมิ่นประมาททางอาญา โดยอ้างว่าตนถูกหมิ่นประมาทจากโพสต์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน¹²⁹ แม้ว่านายสุรพลจะเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการในภายหลัง¹³⁰ ทนายฝ่ายจำเลยก็ไม่สามารถขอให้ใช้มาตรา 161/1 ได้ เนื่องจากเป็นกรณีที่มีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดี นอกจากนี้ยังไม่มี การไต่สวนมูลฟ้อง เนื่องจากตั้งที่กล่าวไว้ข้างต้นว่า เมื่อพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีต่อศาล ศาลมีอำนาจในการใช้ดุลยพินิจเพื่อพิจารณาว่าควร จะไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่

เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2566 หรือ 3 ปีหลังจากการร้องทุกข์และเกือบ 9 ปีหลังจากมีการโพสต์ข้อความดังกล่าว คดีนี้เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย มีรายงานว่าในระหว่างการใช้เกลี่ย จำเลยยอมรับข้อเสนอของโจทก์ร่วม "เพราะพวกเขาไม่ต้องการดำเนินคดีในศาลอีกต่อไป"¹³¹ โจทก์ร่วมตกลงที่จะถอนคำฟ้องคดีแพ่งและคดีอาญาต่อ จำเลยโดยแลกกับการ โพสต์ข้อความคำขอโทษต่อโจทก์ร่วม และชดใช้ค่าเสียหายเป็นจำนวน 100,000 บาท (2,725 ดอลลาร์สหรัฐ)¹³² นอกจากนี้ จำเลยทั้งสองยังตกลงที่จะ "โพสต์ข้อความขอโทษโจทก์ร่วมลงใน แอปพลิเคชันเฟซบุ๊กของจำเลยทั้งสอง และจะส่งข้อความดังกล่าวไปยังสำนักข่าวชายขอบ สำนักข่าวคอสเคาท์ เจอร์ และกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ โดยจะดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายใน 3 วัน"¹³³

¹²⁷ คำฟ้อง, คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดเพชรบุรี กับนายวุฒิ บุญเลิศ และพวก, (5 กันยายน 2565)

¹²⁸ วุฒิ บุญเลิศ และ สุรชา บุญเปี่ยม, หนังสือแจ้งข่าวสาร (จดหมายขอโทษ), (29 กันยายน 2566)

¹²⁹ ฟ้อง, คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดเพชรบุรี กับนายวุฒิ บุญเลิศ และพวก, (5 กันยายน 2565)

¹³⁰ รายงานกระบวนการพิจารณา, คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดเพชรบุรี กับ นายวุฒิ บุญเลิศ และพวก, (26 กันยายน 2566)

¹³¹ การสัมภาษณ์ทนายความฝ่ายจำเลย

¹³² รายงานกระบวนการพิจารณา, คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดเพชรบุรี กับ นายวุฒิ บุญเลิศ และพวก, (26 กันยายน 2566)

¹³³ อ้างแล้ว

คดีระหว่างบริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด และนายวันชัย พุทธทอง

เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2564 บริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด (“สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด”) บริษัทไทยที่ประกอบกิจการผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์ปลาทูน่ากระป๋องและอาหารทะเลแปรรูป ได้ยื่นฟ้องคดีหมิ่นประมาททางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และ 328 ต่อนายวันชัย พุทธทอง (“นายวันชัย”) นักข่าวและผู้ก่อตั้งเพจเฟซบุ๊ก “สื่อเถื่อน ข่าว”¹³⁴ ข้อกล่าวหาเกิดจากข้อความและรูปภาพที่โพสต์เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน และ 1 สิงหาคม 2564 บนหน้าเพจ “สื่อเถื่อน ข่าว” เกี่ยวกับการเสียชีวิตของพนักงานชาวเมียนมาร์ด้วยโรคโควิด-19 ซึ่งสรุปข้อค้นพบของ “นักข่าว” นิรนาม โพสต์ของนายพุทธทองระบุว่า “คนงานในโรงงานเมียนมาร์เล่าว่า ‘พวกตนไม่ได้รับการดูแลทางการแพทย์ที่สมควรจะเป็น ไม่มีการตรวจคัดกรอง หาเชื้อโควิดในกลุ่มพวกเขาอย่างทั่วถึง ทำให้การวินิจฉัยโรคล่าช้าจนเกิดการเสียชีวิต เป็นการดูแล 2 มาตรฐานที่ต่างจากคนไทย.....’”¹³⁵

คดีนี้เนื่องจากโจทก์ได้ยื่นฟ้องต่อศาลโดยตรง ก่อนที่ศาลจะไต่สวนมูลฟ้อง เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2564 ทนายความของนายวันชัยได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งไม่รับฟ้องไว้พิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 โดย “ขอให้ศาลไม่รับฟ้องไว้พิจารณาในชั้นต่อไปและแถลงข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนการวินิจฉัยของศาลว่าคดีไม่มีมูล”¹³⁶ นอกจากนี้คำร้องดังกล่าวยังอ้างถึงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165/2 ด้วย โดยขอให้ศาลพิจารณาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ยื่นมาในคำร้องเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาเบื้องต้น

¹³⁴ “สื่อเถื่อน ข่าว” เป็นเพจข่าวบนเฟซบุ๊กที่มีผู้ติดตามประมาณ 2,460 คน มีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอข่าวในเรื่องที่เกี่ยวกับจังหวัดสงขลาเป็นหลัก, ดูคำพิพากษา, คดีระหว่างบริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด กับ นายวันชัย พุทธทอง (20 มีนาคม 2566); คำร้อง/คำแถลงประกอบคำร้องขอใช้มาตรา 161/1 และ 165/2 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, บริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด กับ นายวันชัย พุทธทอง (28 ธันวาคม 2564).

¹³⁵ หนึ่งในโพสต์ที่เป็นประเด็นระบุว่า “สงขลา – พนักงานโรงงานสยามอินเตอร์ติดเชื้อโควิดเสียชีวิต 1 คน, เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน ที่จังหวัดสงขลา มีรายงานพนักงานโรงงานสยามอินเตอร์ พนักงานหญิง ชาวพม่า อายุ 51 ปี ที่ถูกกักตัวในแคมป์คนงาน มีอาการป่วยเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน ต่อมาวันที่ 10 ได้มีอาการเพลียมากหายใจเหนื่อยหอบ จึงถูกนำส่งโรงพยาบาลศิรินครินทร์ ในวันที่ 11 ผู้ป่วยไม่หายใจ ถูกปั๊มหัวใจแล้วส่งต่อไปยังโรงพยาบาลหาดใหญ่ เสียชีวิตในเวลาต่อมา ศพถูกนำไปทำพิธีเผาที่วัดหาดใหญ่ในวันที่ 12 โดยมีญาติไปร่วมพิธีจำนวนเล็กน้อย สร้างความเศร้าโศกเสียใจให้กับญาติเป็นอย่างมาก รวมทั้งคนงานพม่าในโรงงานอีกกว่าพันคนด้วย ผู้สื่อข่าวรายงานว่า เหตุการณ์ดังกล่าว พนักงานงานโรงงานชาวพม่า สะท้อนความรู้สึกว่าพวกตนไม่ได้รับการดูแลทางการแพทย์ที่สมควรจะเป็น ไม่มีการตรวจคัดกรองหาเชื้อโควิดในกลุ่มพวกเขาอย่างทั่วถึง ทำให้การวินิจฉัยล่าช้าจนเกิดการเสียชีวิต เป็นการดูแล 2 มาตรฐานที่ต่างจากคนไทยซึ่งได้รับการตรวจหาเชื้อโควิดแทบทุกคน ผู้สื่อข่าวยังเพิ่มเติมว่า แหล่งข่าวระดับสูงบนศาลากลางจังหวัดสงขลาได้ตั้งข้อสังเกตการเสียชีวิตของแรงงานพม่าว่า ทางหน่วยงานรับผิดชอบ ตั้งแต่ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา สาธารณสุขจังหวัดสงขลา โรงพยาบาลจะนะ มีมาตรการการดูแลกรณีดังกล่าวไม่ดีพอหรือเปล่า เนื่องจากโรงงานดังกล่าวเป็นของครอบครัวที่มีรัฐมนตรีช่วยเป็นเจ้าของร่วมอยู่ด้วย ทำให้มาตรการในการดูแลไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่อย่างเช่นการตรวจโควิด แรงงานชาวพม่าจำนวนไม่น้อย ยังไม่ได้รับการตรวจเนื่องจากไม่มีค่าใช้จ่ายหรือเหตุผลที่ไม่ทราบ หากไม่มีค่าใช้จ่ายในการตรวจ ทำให้โรงงานไม่จัดหามาหรือโรงงานเองต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการตรวจให้พนักงานโรงงาน ซึ่งส่วนนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีความชัดเจน หรือกระทรวงสาธารณสุขต้องกำชับลงมาเป็นการเฉพาะเจาะจง เนื่องจากมีผู้เสียชีวิตเกิดขึ้นแล้วและภายในโรงงานที่มีการกักตัวแรงงานยังไม่มีใครทราบความชัดเจนว่ามีผู้ติดเชื้อโควิดอีกกี่คน” ดูคำพิพากษา, คดีระหว่างบริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด กับนายวันชัย พุทธทอง (20 มีนาคม 2566)

¹³⁶ คำร้องขอให้ศาลไม่รับฟ้องไว้พิจารณาและแถลงข้อเท็จจริงสำคัญเพื่อสนับสนุนการวินิจฉัยของศาลว่าคดีไม่มีมูล, คดีระหว่างบริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด กับ นายวันชัย พุทธทอง (11 ตุลาคม 2564)

ของศาล และให้ยกฟ้องคดีก่อนหรือในระหว่างการไต่สวนมูลฟ้อง (หากไม่ได้ยกฟ้องก่อนหน้านั้นตามมาตรา 161/1)¹³⁷

ในคำร้องที่ยื่นมานั้น นายฝ่ายจำเลยโต้แย้งว่าคำฟ้องของโจทก์ “อยู่บนพื้นฐานของการบิดเบือนข้อเท็จจริง และยื่นฟ้องด้วย “เจตนาไม่สุจริต” เนื่องจากโจทก์

ทราบอยู่แล้วว่า จำเลยเป็นสื่อมวลชนที่ได้ทำหน้าที่เสนอข่าวในประเด็นเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนและสิทธิชุมชน จากโครงการพัฒนาของภาครัฐและภาคเอกชนที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน ประชาชน ในพื้นที่จังหวัดภาคใต้¹³⁸

คำร้องดังกล่าวยังเน้นย้ำว่าแม้ “จะสะดวกกว่าสำหรับจำเลยในการเดินทางมาศาล” หากคำฟ้องถูกยื่น “ณ สถานที่เกิดเหตุ” ซึ่ง “พยานหลักฐานและพยานบุคคลที่น่าเสนอในคดีก็อยู่ที่นั่น ... แต่ข้อเท็จจริงที่โจทก์ได้ยื่นฟ้องคดีนี้ต่อศาลอาญาในกรุงเทพมหานคร โดยอ้างว่าการกระทำของจำเลยเป็นการกระทำที่มีเหตุเกิดขึ้นทั่วราชอาณาจักรไทย นั้น จึงถือได้ว่าเป็นการกลั่นแกล้งฟ้องคดีจำเลยต่อศาลในทีไกลที่จะทำให้เกิดความเดือดร้อนเกินสมควรแก่จำเลยในการเดินทางมาศาลในแต่ละครั้ง”¹³⁹

อันที่จริง คำร้องได้ระบุอย่างชัดเจนว่าคดีนี้เป็นคดี SLAPP

การที่โจทก์นำคดีมาฟ้องคดีจึงเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต อันอาจจะถือได้ว่าเป็นการฟ้องเพื่อปิดปาก หรือที่เรียกว่า Strategic Lawsuit against Public Participation: SLAPP หรือการกลั่นแกล้งฟ้องจำเลย โดยมีวัตถุประสงค์แท้จริงอันมิชอบด้วยกฎหมาย เพื่อที่จะใช้กระบวนการทางกฎหมายทำให้ผู้ที่แสดงออกหรือให้ความคิดเห็นหรือข้อเท็จจริงโดยสุจริตในประเด็นที่มีความสำคัญต่อสาธารณะ ให้หยุดการแสดงความคิดเห็นหรือข้อความนั้น มีเจตนาที่จะกลั่นฟ้องคดีอาญาเพื่อข่มขู่ยับยั้งผู้แสดงความคิดเห็นหรือข้อเท็จจริงโดยสุจริตให้ไม่กล้าที่จะแสดงข้อเท็จจริงหรือความเห็น คัดการการทำการอย่างใด ๆ ต่อไปอีก มีลักษณะเป็นการฟ้องคดีเพื่อตอบโต้การนำเสนอข้อมูลจากผู้ ฟ้องคดีไม่ต้องการให้ปรากฏ หรือเป็นการฟ้องเพื่อรักษาภาพลักษณ์ของผู้ที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ หรือเพื่อเจตนาอย่างอื่นอันไม่ใช่มีเจตนาที่จะฟ้องคดีเพื่อลงโทษอย่างแท้จริง หรือเพื่อให้ได้รับการชดเชยความเสียหายที่ผู้ฟ้องคดีได้รับผลจากการฟ้องคดีในลักษณะข้างต้น ดังกล่าวสร้างความเดือดร้อนเสียหายอย่างมากให้กับผู้แสดงข้อเท็จจริงหรือความเห็นโดยสุจริตนั้น และยังอาจส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับความเสียหายจากประเด็นสาธารณะที่ถูกกล่าวถึงนั้น ทำให้สิทธิเหล่านั้นไม่ได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมาย

¹³⁷ อ้างแล้ว

¹³⁸ อ้างแล้ว

¹³⁹ อ้างแล้ว

และยังอาจทำให้ผู้ถูกฟ้องคดีต้องถูกดำเนินคดีอาญา และต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากในการต่อสู้ หรืออาจต้องถูกควบคุมตัวระหว่างพิจารณาคดีหากไม่มีทรัพย์สินเพียงพอที่จะขอลปล่อยตัวชั่วคราวได้ ยิ่งไปกว่านั้นยังทำให้ปริมาณคดีในศาลมีจำนวนมากจนไม่อาจอำนวยความสะดวกธรรมแก่ผู้ประสบ ความเดือนร้อนอย่างแท้จริงได้โดยรวดเร็ว¹⁴⁰

คดีนี้ศาลรับคำร้องแต่ไม่ตอบสนองและไต่สวนมูลฟ้องในวันที่ 8 ธันวาคม 2564¹⁴¹ “หลังจากการไต่สวนมูลฟ้อง เสร็จสิ้น แต่ก่อนที่จะมีคำสั่งอย่างเป็นทางการว่าควรรับคดีไว้พิจารณาต่อไปหรือไม่ ศาลได้ “อนุญาตให้จำเลยยื่น คำแถลงประกอบคำร้องที่ยื่นต่อศาลเกี่ยวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 และ 165/2 เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2564”¹⁴² นายจำเลยระบุว่าคำร้องครั้งที่สองนี้ยื่นเพื่อ “กล่าวถึงข้อเท็จจริงและบทบัญญัติ ทางกฎหมาย” เพื่อสนับสนุนคำร้องวันที่ 11 ตุลาคมที่ยื่น “ตามมาตรา 161/1 และ 165/2”¹⁴³ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในคำร้องครั้งที่สอง ซึ่งส่วนใหญ่ตอบโต้ข้อกล่าวอ้างและพยานหลักฐานที่โจทก์นำเสนอระหว่างการไต่สวนมูลฟ้อง นายจำเลยโต้แย้งว่าโจทก์ยื่นฟ้องคดีด้วยเจตนาไม่สุจริต เพราะ “ยื่นฟ้องคดีต่อ [ศาลอาญากรุงเทพฯ] แม้ว่าจะไม่มีบุคคลที่สามในเขตอำนาจศาลได้เห็นข้อความที่กล่าวหาว่าเป็นการหมิ่นประมาท”¹⁴⁴

คำร้องเห็นว่า “คำอธิบายของโจทก์ที่ว่าเหตุการณ์เกิดขึ้นที่วราขอาณาจักร รวมถึงในเขตอำนาจศาลอาญา แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร” เป็น “เพียงข้ออ้าง” และระบุว่า “ในระหว่างการไต่สวนมูลฟ้อง โจทก์

¹⁴⁰ อ้างแล้ว

¹⁴¹ คำร้อง/คำแถลงประกอบคำร้องขอใช้มาตรา 161/1 และ 165/2 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, บริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด กับ นายวันชัย พุทธทอง (28 ธันวาคม 2564).

¹⁴² ตามคำร้อง “ศาลได้ดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2564 และกำหนดวันนัดฟังคำสั่งหรือคำพิพากษาในวันที่ 18 มกราคม 2565 เวลา 9.00 น. ศาลอนุญาตให้จำเลยยื่นคำแถลงประกอบคำร้องที่ยื่นต่อศาลเกี่ยวกับมาตรา 161/1 และ 165/2 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ลงวันที่ 11 ตุลาคม 2564 ภายใน 20 วันหลังจากเสร็จสิ้นการไต่สวนมูลฟ้อง” จำเลยได้ยื่นคำร้องเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2564 ซึ่งเป็น “วันสุดท้ายของ ระยะเวลาดังกล่าว” เพื่อ “กล่าวถึงข้อเท็จจริงและบทบัญญัติทางกฎหมาย” เพื่อสนับสนุนคำร้องลงวันที่ 11 ตุลาคม 2564 ที่ขอให้ใช้มาตรา 161/1 และ 165/2 ไม่ชัดเจนว่าทำไมนายจำเลยจึงยื่นคำร้องนี้เมื่อสิ้นสุดการไต่สวนมูลฟ้อง แทนที่จะยื่นก่อนหรือระหว่างการไต่สวนมูลฟ้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อ พิจารณาว่ามาตรา 161/1 มีเจตนารมณ์ให้ใช้ก่อนการไต่สวนมูลฟ้อง

¹⁴³ อ้างแล้ว

¹⁴⁴ คำร้อง/คำแถลงประกอบคำร้องขอใช้มาตรา 161/1 และ 165/2 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, คดีระหว่างบริษัท สยามอินเตอร์ เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด กับ นายวันชัย พุทธทอง, (28 ธันวาคม 2564) (เน้นย้ำว่า “คดีนี้เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาว่าหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา ซึ่งต้องมี บุคคลที่สามเห็นข้อความที่ถูกกล่าวหาเป็นองค์ประกอบสำคัญของความผิด เนื่องจากโจทก์ยืนยันว่าบุคคลที่สามดังกล่าวคือนายปิยะ เหาตะวานิช [พยาน และลูกจ้างของโจทก์ ซึ่งกล่าวว่าเขาได้ตรวจสอบข้อความที่ถูกกล่าวหาในขณะที่ทำงานอยู่ที่สงขลา] จึงชัดเจนว่าโจทก์ทราบตั้งแต่ต้นว่าความผิดตามฟ้อง ได้กระทำในจังหวัดสงขลา ไม่ใช่แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของศาลอาญา แม้โจทก์จะอ้างว่าข้อความถูกเผยแพร่ทาง อินเทอร์เน็ต แต่หากไม่มีบุคคลใดให้การยืนยันว่ามีบุคคลที่สามได้เห็นข้อความ/การกระทำความผิดที่ถูกกล่าวหาในสถานที่นั้นจริง ก็ไม่อาจถือได้ว่า ความผิดได้เกิดขึ้นที่นั่น เนื่องจากคดีนี้เกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทต่อหน้าบุคคลที่สาม จึงเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องพิสูจน์ว่าข้อความที่ถูก กล่าวหาได้ถูกเห็นโดยบุคคลที่สามในสถานที่ที่มีการยื่นฟ้องคดี อย่างไรก็ตาม โจทก์ได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลนี้ แม้ว่าจะไม่มีบุคคลที่สามในเขตอำนาจศาลได้ เห็นข้อความที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นการหมิ่นประมาท”)

“ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่ามีบุคคลที่สามหรือบุคคลใดพบข้อความที่ถูกกล่าวหาในเขตอำนาจศาลอาญา”¹⁴⁵ นายจำเลยโต้แย้งเพิ่มเติมว่าเนื้อหาในโพสต์ที่ถูกกล่าวหา “เป็นข่าวที่สื่ออื่น ๆ ก็รายงานเช่นกัน... หน่วยงานรัฐบาลประกาศมาตรการปิดกิจการของโจทก์”¹⁴⁶ ตามคำร้อง โปสต์สองโปสต์ที่ถูกกล่าวหา “ไม่ได้ระบุชื่อโจทก์ และไม่มีข้อความหมิ่นประมาทโจทก์” และโปสต์ที่สามเป็น “การรายงานข่าวเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยมีเจตนาแก้ไขและป้องกันการแพร่ระบาดของกำลังดำเนินอยู่”¹⁴⁷ ด้วยเหตุนี้ คำร้องจึงระบุว่าโปสต์ที่ถูกกล่าวหาไม่เป็นการหมิ่นประมาท “เนื่องจากเผยแพร่โดยสุจริตเพื่อประโยชน์สาธารณะ จึงไม่ถือเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329”¹⁴⁸

อย่างไรก็ตาม มีรายงานว่าศาลไม่ได้ตอบสนองต่อคำร้องของนายจำเลยอีกครั้ง แต่กลับรับฟ้องคดีและดำเนินการพิจารณาคดีต่อไป¹⁴⁹

เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2566 หรือ 580 วันหลังจากมีการฟ้องคดีหมิ่นประมาท ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษายกฟ้องนายวันชัย โดยศาลยอมรับโดยชัดแจ้งว่า “เป็นการรายงานข่าวตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมิได้เขียนข่าวแต่งเติมขึ้นเอง อีกทั้งในช่วงเวลาดังกล่าวสื่อมวลชนทุกแขนง เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ก็รายงานสถานการณ์แพร่ระบาดในโรงงานของโจทก์เช่นเดียวกัน นอกจากนี้จำเลยยังรายงานข่าวสถานการณ์ที่เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อจังหวัดอื่นอีกด้วย”¹⁵⁰ เหตุผลที่ศาลให้สะท้อนกลับไปยังคำร้องของจำเลยเมื่อสองปีก่อนต่อประเด็นที่ว่าโปสต์ของนายวันชัยเป็นการรายงานข่าวโดยสุจริต รวมทั้งสำนักข่าวอื่นก็รายงานประเด็นดังกล่าวด้วย ศาลตัดสินในที่สุดว่า “การกระทำของจำเลยถือว่าไม่มีเจตนาที่จะใส่ความโจทก์ให้เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง แต่เป็นการติชมด้วยความเป็นธรรมอันเป็นวิสัยที่จำเลยชอบที่จะกระทำได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 (3)”¹⁵¹ ทั้งนี้ โจทก์ได้ยื่นอุทธรณ์คำพิพากษายกฟ้องของศาลชั้นต้น และ ณ เวลาที่เขียนรายงานนี้ คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์

คดีที่ฟ้องโดยบริษัท ธรรมเกษตร จำกัด

คดีระหว่างบริษัท ธรรมเกษตร จำกัด กับนางสุชาณี คลัวเทรอ

---

¹⁴⁵ อ่างแล้ว

¹⁴⁶ อ่างแล้ว

¹⁴⁷ อ่างแล้ว

¹⁴⁸ อ่างแล้ว

¹⁴⁹ สัมภาษณ์นายความฝ่ายจำเลย

¹⁵⁰ คำพิพากษา, คดีระหว่างบริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด กับนายวันชัย พุทธทอง (20 มีนาคม 2566)

¹⁵¹ อ่างแล้ว

นางสุชาณี รุ่งเหมือนพร หรือนางสุชาณี คลัวเทรอ (“นางสุชาณี”) เป็นนักข่าวและผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์วอยซ์ทีวี 21 โดยเธอรายงานข่าวเกี่ยวกับการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองต่าง ๆ ในประเทศไทยทางโทรศัพท์และช่องทางโซเชียลมีเดียเป็นประจำ ในปี 2560 หนึ่งในพัฒนาการดังกล่าวคือคดีสิทธิแรงงานที่แรงงานชาวเมียนมา 14 คน ซึ่งทำงานในฟาร์มสัตว์ปีกของบริษัท ธรรมเกษตร จำกัด (“ธรรมเกษตร”) และถูกบริษัทดังกล่าวฟ้อง¹⁵² แรงงานเหล่านี้ได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (“กสม.”)¹⁵³ โดยกล่าวหาว่ามี “การบังคับทำงานล่วงเวลา การจ่ายค่าจ้างต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ การยึดหนังสือเดินทาง และการจำกัดเสรีภาพในการเดินทาง”¹⁵⁴ ต่อมา กสม. พบว่า ธรรมเกษตรละเมิดสัญญาจ้างแรงงานรวมทั้งละเมิดสิทธิด้านแรงงาน ตามรายงานของฮิวแมนไรท์วอทช์ องค์การ Article 19 และแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล¹⁵⁵ ในปี 2559 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้สั่งให้ธรรมเกษตรจ่ายค่าจ้างค้างจ่ายจำนวน 1.7 ล้านบาท [46,325 ดอลลาร์สหรัฐ] ให้แก่แรงงานข้ามชาติทั้ง 14 คน ซึ่งต่อมาศาลฎีกาได้พิพากษายืนตามคำสั่งดังกล่าว¹⁵⁶

เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2560 นางสุชาณีได้รีทวีตลิงก์ข่าวที่เกี่ยวข้องกับคำพิพากษาในคดีนี้ และเขียนว่า “ศาลสูงสุดมีคำสั่งให้เจ้าของฟาร์มเลี้ยงไก่ จ.ลพบุรี อดีต 1 ในฟาร์มส่งไก่ให้บริษัทเบทาโกร จ่ายเงินชดเชยคนงานพม่า 14 คน จำนวน 1.7 ล้านบาท [46,325 ดอลลาร์สหรัฐ] กรณีใช้แรงงานทาส”¹⁵⁷ ทวีตดังกล่าวมีภาพถ่ายของ

---

¹⁵² Alisa Tang, Facebook post inspires landmark case for migrant workers in Thailand, Reuters (September 14, 2019), <https://www.reuters.com/article/us-thailand-labour-rights-idUSKCN11L00F>.

¹⁵³ Penchan Charoensuthipan, Commission to probe poultry industry labour ‘abuses’, Bangkok Post, (July 8, 2016), <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1030273/commission-to-probe-poultry-industry-labour-abuses>.

¹⁵⁴ Bangkok Post, Landmark ruling compensates Myanmar workers, (January 16, 2019), <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1611934/landmark-ruling-compensates-myanmar-workers>.

¹⁵⁵ Human Rights Watch, Thailand: Drop Defamation Charges Against Burmese Workers, (June 6, 2017), <https://www.hrw.org/news/2017/06/07/thailand-drop-defamation-charges-against-burmese-workers>; Article 19, Thailand: Open letter on lawsuits brought by Thammakaset Company against human rights defenders, (February 14, 2019), <https://www.article19.org/resources/thailand-open-letter-on-lawsuits-brought-by-thammakaset-company-against-human-rights-defenders>; Amnesty International, Thailand: New lawsuits brought by Thammakaset Company Limited against human rights defenders, (February 14, 2019), <https://www.amnesty.org/en/documents/asa39/9867/2019/en>.

¹⁵⁶ iLaw, Poultry Farm bring charges against migrant workers and HRDs after publication of 20-Hour Working Time, (August 5, 2019), <https://oldfreedom.ilaw.or.th/en/blog/epic-poultry-farm-bring-charges-against-migrant-workers-and-hrds-after-publication-20-hour-work>; Human Rights Watch et. al, Thailand: End Harassment of Suchanee Cloitre, Joint Letter (October 26, 2020), <https://www.hrw.org/news/2020/10/26/thailand-end-harassment-suchanee-cloitre>, (“ในปี 2559 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดลพบุรีสั่งให้ธรรมเกษตรจ่ายค่าชดเชยจำนวน 1.7 ล้านบาทให้แก่คนงาน ซึ่งต่อมาศาลฎีกาได้พิพากษายืนตามคำสั่งดังกล่าว”)

¹⁵⁷ คำแถลงปิดคดีของทนายจำเลย, คดีระหว่างบริษัท ธรรมเกษตร จำกัด กับ นางสุชาณี คลัวเทรอ

คำพิพากษาในคดีแพ่งที่ฟ้องกรมเกษตร ซึ่งถูกรื้อทวิตมาจากโพสต์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนคนอื่น คือ แอนดี ฮอลล์¹⁵⁸

ในเดือนพฤศจิกายน 2560 กรมเกษตรได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน โดยกล่าวหาว่าการใช้คำว่า "ทาส" ในทวิตของนางสุชาณี เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และ 328 รวมทั้งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์¹⁵⁹ หลังจากที่นางสุชาณีให้ปากคำต่อตำรวจเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2561 ต่อมาสำนักงานอัยการจังหวัดลพบุรีได้ออกคำสั่งไม่ฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 (เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2561)¹⁶⁰

ในเดือนมีนาคม 2562 กรมเกษตรตอบสนองโดยการยื่นฟ้องคดีโดยตรงต่อศาล ในคดีหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 และ 328 ต่อคุณสุชาณีสำหรับทวิตเดิม¹⁶¹ ในการยื่นฟ้องคดีนี้ กรมเกษตรยังร้องขอให้ศาล

ขอให้ศาลมีคำสั่งทำลายข้อความหมิ่นประมาทในระบบอินเทอร์เน็ตหรือระบบคอมพิวเตอร์ โดยจำเลยเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย และให้จำเลยประกาศคำขอโทษลงในหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น บางกอกโพสต์ ไทยรัฐ เดลินิวส์ และในทวิตเตอร์ของจำเลย เป็นเวลาติดต่อกันอย่างน้อย 30 วัน โดยจำเลยเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย¹⁶²

เนื่องจากคดีนี้ยื่นฟ้องตรงโดยเอกชน ศาลนัดไต่สวนมูลฟ้องในวันที่ 3 มิถุนายน 2562 เพื่อพิจารณาว่าคดีมีมูลหรือไม่¹⁶³ ต่อมาวันที่ 17 มิถุนายน 2562 ทนายของสุชาณีได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

---

¹⁵⁸ ที่น่าสังเกตคือ กรมเกษตรเคยฟ้องคดีหมิ่นประมาททางอาญาต่อแอนดี ฮอลล์ นักเคลื่อนไหวและนักวิจัยมาก่อน โปรดดู International Federation for Human Rights, Thammakaset vs. human rights defenders and workers in Thailand, (March 28, 2023), <https://www.fidh.org/en/issues/human-rights-defenders/thailand-thammakaset-watch>. และดูเพิ่มเติมได้ที่รายงานของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, กฎหมายและมาตรการเกี่ยวกับการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชนในบริบทของธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566)

¹⁵⁹ International Federation for Human Rights, Thammakaset vs. human rights defenders and workers in Thailand, (March 28, 2023), <https://www.fidh.org/en/issues/human-rights-defenders/thailand-thammakaset-watch>, (“เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2560 บริษัท กรมเกษตรได้ยื่นคำร้องทุกข์ต่อตำรวจจังหวัดลพบุรี กล่าวหาว่าคุณสุชาณี คลัวเทรอ กระทำความผิดฐาน ‘หมิ่นประมาท’ (มาตรา 326 แห่งประมวลกฎหมายอาญา) และ ‘หมิ่นประมาทโดยการโฆษณา’ (มาตรา 328) รวมทั้งละเมิดมาตรา 14 (1) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์”).

¹⁶⁰ อ้างแล้ว

¹⁶¹ อ้างแล้ว

¹⁶² คำพิพากษา, คดีระหว่างบริษัท กรมเกษตร จำกัด กับ นางสุชาณี คลัวเทรอ, (วันที่ 24 ธันวาคม 2563)

¹⁶³ International Federation for Human Rights, Thammakaset vs. human rights defenders and workers in Thailand, (March 28, 2023), <https://www.fidh.org/en/issues/human-rights-defenders/thailand-thammakaset-watch>.

ความอาญา มาตรา 165/2 เพื่อให้มีคำสั่งยกฟ้องเพราะเหตุคดีไม่มีมูล¹⁶⁴ คำร้องดังกล่าวระบุว่า “คำฟ้องไม่มีมูล เพราะเป็นการคุกคามทางกฎหมายต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชน”¹⁶⁵ มีรายงานว่าศาลไม่ได้ตอบสนองต่อคำร้องดังกล่าว ศาลไม่ได้ตอบสนองต่อคำร้องดังกล่าว¹⁶⁶ ที่น่าสังเกตคือ หน่วยงานของฝ่ายจำเลยไม่ได้ยื่นคำร้องตาม มาตรา 161/1 (อาจเป็นเพราะการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติป้องกัน SLAPP พังมีผลใช้บังคับ) อย่างไรก็ตาม หน่วยงานจำเลยได้อ้างมาตรา 161/1 ในคำแถลงปิดคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน่วยงานจำเลยระบุว่าโจทก์ไม่สามารถ “ยืนยันในระหว่างการไต่สวนมูลฟ้องว่า [ทวิตที่เป็นประเด็น] ไม่เป็นความจริงหรือเป็นข้อความหมิ่นประมาทที่ทำให้โจทก์เสื่อมเสียชื่อเสียงหรือถูกดูหมิ่นเกลียดชัง” และการฟ้องคดีนี้เป็น “SLAPP ที่มีเป้าหมายเพื่อไม่ให้จำเลยเปิดเผยหรือเผยแพร่การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านแรงงานและเสรีภาพในการแสดงออก” ซึ่งยื่นฟ้อง “โดยไม่สุจริต ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1”¹⁶⁷

เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2562 ศาลจังหวัดลพบุรีมีคำพิพากษาว่านางสุชาณี มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 และพิพากษาจำคุกเป็นเวลา 2 ปี¹⁶⁸ ทั้งนี้ คำพิพากษาของศาลไม่ได้ตอบสนองต่อมาตรา 161/1 ที่อ้างถึงในคำแถลงปิดคดีของจำเลย¹⁶⁹ ศาลให้เหตุผลว่าข้อความในทวิตของนางสุชาณี “ไม่ตรงกับคำพิพากษา เพราะคำพิพากษา (คดีธรรมเกษตร) ไม่ได้ใช้คำว่าแรงงานทาส และกระทำไปโดยไม่ได้คำนึงถึงความเสียหายของ โจทก์”¹⁷⁰ ศาลจึงพิจารณาว่า “ตามข้อความในทวิตเตอร์ที่จำเลยเขียนถึงโจทก์ กล่าวหาว่าโจทก์ใช้แรงงานทาส จึงเป็นการใส่ความโจทก์ต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้โจทก์ผู้ถูกใส่ความนั้น เสื่อมเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง”¹⁷¹ ศาลยังได้สรุปเพิ่มเติมว่าข้อความในทวิตเตอร์ ถือเป็นเจตนาไม่สุจริต เพราะมีการใช้ถ้อยคำว่า แรงงานทาส¹⁷² นางสุชาณีได้อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นขณะได้รับการประกันตัว¹⁷³ ต่อมาวันที่ 1 กันยายน 2563 ศาลอุทธรณ์ภาค 1 กลับคำพิพากษาศาลชั้นต้นโดยตัดสินว่าการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด

¹⁶⁴ อ้างแล้ว

¹⁶⁵ อ้างแล้ว

¹⁶⁶ อ้างแล้ว

¹⁶⁷ คำแถลงปิดคดีของหน่วยงานจำเลย, คดีระหว่างบริษัท ธรรมเกษตร จำกัด กับ นางสุชาณี คลัวเทรอ

¹⁶⁸ ศาลชั้นต้นยกฟ้องข้อหาหมิ่นประมาทอีกสองข้อที่ยื่นฟ้องต่อนางสุชาณี โดยอ้างมาตรา 329 และ 330 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ดูคำพิพากษา คดีระหว่างบริษัท ธรรมเกษตร จำกัด กับ นางสุชาณี คลัวเทรอ, (24 ธันวาคม 2562)

¹⁶⁹ อ้างแล้ว

¹⁷⁰ อ้างแล้ว

¹⁷¹ อ้างแล้ว

¹⁷² อ้างแล้ว, (“และการที่จำเลยพิมพ์ข้อความในทวิตเตอร์ใส่ความโจทก์ โดยมีได้คำนึงถึงความเสียหายของโจทก์ ทั้งที่จำเลยมีเวลาตรวจสอบคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ หรือแม้กระทั่งตรวจสอบข้อความของนาย Andy Hall อันเป็นแหล่งข้อมูลเสียก่อน แต่จำเลยกลับไม่มีการตรวจสอบข้อความที่จำเลยพิมพ์ในทวิตเตอร์จึงเป็นข้อความที่จำเลยมิได้แสดงโดยสุจริต”)

¹⁷³ International Federation for Human Rights, Thammakaset vs. human rights defenders and workers in Thailand, (March 28, 2023), <https://www.fidh.org/en/issues/human-rights-defenders/thailand-thammakaset-watch>.

ด้วยเหตุผลว่า “การวิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดอันเป็นประโยชน์ส่วนรวมโดยสุจริต ตีชม โจอ๊กด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นนิสัยของประชาชนย่อมกระทำ ต้องด้วยข้อยกเว้นความผิด ฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา ม.329 (3)”¹⁷⁴ วันที่ 27 ตุลาคม 2564 ธรรมเกษตรได้ยื่นฎีกา คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา ต่อมาวันที่ 9 มีนาคม 2565 ซึ่งถือเป็นระยะเวลา 104 วันนับจากวันแรก ที่มีการยื่นฟ้องคดี ศาลฎีกาเห็นฟ้องด้วยกับศาลอุทธรณ์ ฎีกาของโจทก์ฟังไม่ขึ้นและศาลพิพากษายกฟ้องคดี ทั้งหมดของนางสุชาณี¹⁷⁵

คดีระหว่างบริษัท ธรรมเกษตร จำกัด กับนางอังคณา นีละไพจิตร และพวก

ในช่วงระหว่างปี 2562 - 2563 ธรรมเกษตร ได้ฟ้องคดีหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 และ 328 รวม 30 คดี ต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง 3 ราย¹⁷⁶ ประกอบด้วยนางอังคณา นีละไพจิตร (“นางอังคณา”) นักปกป้อง สิทธิมนุษยชนและอดีตกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นางสาวพุทธณี กางกั้น (“นางสาวพุทธณี”) และนางสาว ธนภรณ์ สาสีผล (นางสาวธนภรณ์) นักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง คำฟ้องดังกล่าวเกี่ยวเนื่องกับโพสต์ในทวิตเตอร์ แสดงการสนับสนุนนักปกป้องสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ ที่ถูกธรรมเกษตรฟ้อง และเรียกร้องให้ยุติการฟ้อง SLAPP¹⁷⁷ โพสต์ของจำเลยเริ่มด้วยการรีทวีตโพสต์ของคนอื่นหรือบทความที่เกี่ยวข้องกับนักสิทธิมนุษยชนที่ถูกธรรมเกษตร ฟ้อง ซึ่งมีไฮเปอร์ลิงก์ไปยังวิดีโอเพื่อการรณรงค์ของฟอร์ตี้ไฟว์ไรต์เกี่ยวกับธรรมเกษตร¹⁷⁸ วิดีโอของฟอร์ตี้ไฟว์ไรต์ ได้นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความทุกข์ยากของแรงงานข้ามชาติที่ธรรมเกษตรจ้างงาน รวมถึงเนื้อหาที่อ้างถึงธรรม

¹⁷⁴ คำพิพากษาศาลฎีกา, คดีระหว่างบริษัท ธรรมเกษตร จำกัด กับ นางสุชาณี คล้วเทรอ, (9 มีนาคม 2565)

¹⁷⁵ อ้างแล้ว

¹⁷⁶ ธรรมเกษตรได้ยื่นฟ้องหลายคดีแยกกันต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ อย่างไรก็ตาม คดีอาญาต่อผู้หญิงทั้งสามคนได้ถูกรวมเป็นคดีเดียวกันเพื่อการพิจารณา ภายใต้อคดีหมายเลขดำที่ 2492/2562 ดังนั้น คำฟ้องเหล่านี้จึงถือเป็นคดีเดียวสำหรับรายงานนี้, ดูคำพิพากษา, คดีระหว่างบริษัท ธรรมเกษตร จำกัด กับ นางอังคณา นีละไพจิตร และพวก, (29 สิงหาคม 2566), ดูเพิ่มเติมได้ที่ International Federation for Human Rights, Thammakaset vs. human rights defenders and workers in Thailand, (March 28, 2023), <https://www.fidh.org/en/issues/human-rights-defenders/thailand-thammakaset-watch>.

¹⁷⁷ จากคำฟ้องทั้งหมด นางอังคณา นีละไพจิตร อาจต้องเผชิญกับโทษจำคุก 8 ปี และ/หรือปรับ 800,000 บาท [21,832 ดอลลาร์สหรัฐ] (4 ข้อหา - 2 ข้อหาในคำฟ้องเดือนตุลาคม 2562 และ 2 ข้อหาในคำฟ้องเดือนมีนาคม 2563) นางสาวธนภรณ์อาจต้องเผชิญกับโทษจำคุก 10 ปี และ/หรือปรับ 1,000,000 บาท [27,290 ดอลลาร์สหรัฐ] (5 ข้อหาในคำฟ้องเดือนมีนาคม 2563) และคุณพุทธณี อาจต้องเผชิญกับโทษจำคุก 42 ปี และ/หรือปรับ 4,200,000 บาท [114,618 ดอลลาร์สหรัฐ] (21 ข้อหา - 14 ข้อหาในคำฟ้องเดือนธันวาคม 2562 และ 7 ข้อหาในคำฟ้องเดือนมีนาคม 2563) อย่างไรก็ตาม ตามมาตรา 91 แห่งประมวลกฎหมายอาญา "โทษรวม" สูงสุดสำหรับบุคคลที่เผชิญข้อหาอาญาหลายกระทงที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี คือจำคุก 10 ปี, โปรดดู International Federation for Human Rights, Thammakaset vs. human rights defenders and workers in Thailand, (March 28, 2023), <https://www.fidh.org/en/issues/human-rights-defenders/thailand-thammakaset-watch>. และโปรดดู คำพิพากษา, คดีระหว่าง บริษัท ธรรมเกษตร จำกัด กับ นางอังคณา นีละไพจิตร และพวก, (29 สิงหาคม 2566)

¹⁷⁸ คำพิพากษา, คดีระหว่างบริษัท ธรรมเกษตร จำกัด กับ นางอังคณา นีละไพจิตร และพวก, (29 สิงหาคม 2566)

เกษตรกรรมได้รับค่าจ้างต่ำกว่ากฎหมาย กรณีไม่จ่ายค่าล่วงเวลาและยึดเอกสารแสดงตัวตนของแรงงานข้ามชาติ¹⁷⁹ ก่อนธรรมชาติยื่นฟ้องนางอังคณา นางสาวพุทธิณี และนางสาวธนภรณ์ ธรรมชาติได้ยื่นฟ้องหมิ่นประมาททาง อาญาต่อแรงงานข้ามชาติผู้ที่ทำให้สัมพันธ์กับपोर्टีฟายไรต์กรณีวิดีโอที่ถูกกล่าวหาว่าหมิ่นประมาท ทั้งนี้ ยังมีการ ฟ้องคดีต่อนางสาว นางสาวสุธารี วรรณศิริ อดีตผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชนของपोर्टีฟายไรต์ กรณีโพสต์วีดีโอ ธรรมชาติดังกล่าว¹⁸⁰ เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ถูกฟ้องเหล่านี้ได้รับการยกฟ้องในศาลชั้นต้นก่อนที่คดีของนางอังคณา นางสาวพุทธิณี และนางสาวธนภรณ์ จะเข้าสู่การพิจารณาคดีด้วยซ้ำ¹⁸¹ (แม้ธรรมชาติฟ้องจำเลยแต่ละคน แยกกัน แต่ต่อมาศาลได้มีคำสั่งในรวมการพิจารณาคดีเป็นคดีเดียวกัน)

แม้ว่ารายงานฉบับนี้วิเคราะห์กระบวนการพิจารณาคดีที่มุ่งไปที่คดีของนางอังคณา แต่การวิเคราะห์ก็สามารถปรับ ใช้กับจำเลยร่วมอีกสองคน ได้แก่ นางสาวพุทธิณี และนางสาวธนภรณ์ได้เช่นกัน เนื่องจากบุคคลทั้งสองถูกฟ้องคดี ในข้อกล่าวหาที่มีพฤติกรรมการส่วนใหญ่คล้ายกัน

หนึ่งในทวีตเตอร์ที่เป็นประเด็น ได้แก่ โพสต์ในภาษาอังกฤษโดยนางอังคณา ที่ระบุว่า “Stand by kratik @SuthareeW #DropDefamation #NonReprisal SLAPP @BizHRs” พร้อมเผยแพร่ลิงก์โพสต์ทวีตเตอร์ของ ผู้ใช้ทวีตเตอร์รายหนึ่งที่ใช้ชื่อว่า “Kingsley Abbot” or “@AbbotKingsley” อดีตผู้อำนวยการด้าน Global Accountability and International Justice ขององค์กรคณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (ICJ) โดยลิงค์

---

¹⁷⁹ Human Rights Watch, Joint Statement on Strategic Litigation Against Public Participation (SLAPP), (December 3, 2018), <https://www.hrw.org/news/2018/12/03/joint-statement-strategic-litigation-against-public-participation-slapp>. และโปรดดู International Federation for Human Rights, Thailand: Judicial harassment of Ms. Sutharee Wannasiri and Mr. Nan Win, (November 27, 2018), <https://www.fidh.org/en/issues/human-rights-defenders/thailand-judicial-harassment-of-ms-sutharee-wannasiri-and-mr-nan-win>.

¹⁸⁰ ในคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และ 328 ศาลชั้นต้นได้ยกฟ้องนางสาวสุธารี วรรณศิริ และศาลอุทธรณ์ได้ พิพากษายืนตามคำตัดสินของศาลชั้นต้น ธรรมชาติเลือกที่จะถอนฟ้องคดีแพ่งแยกต่างหากที่ยื่นฟ้องนางสาวสุธารี หลังจากมีข้อตกลงระหว่างคู่กรณี ซึ่ง รวมถึงการที่นางสาวสุธารีแสดงความเสียใจเกี่ยวกับข้อมูลบางอย่างในภาพยนตร์สั้นของ Fortify Rights ที่อาจทำให้เข้าใจผิดและอาจก่อให้เกิดความ เสียหายต่อธรรมชาติ ดู International Federation for Human Rights, Thammakaset vs. human rights defenders and workers in Thailand, (March 28, 2023), <https://www.fidh.org/en/issues/human-rights-defenders/thailand-thammakaset-watch>.

¹⁸¹ ดู International Federation for Human Rights, Thammakaset vs. human rights defenders and workers in Thailand, (March 28, 2023), <https://www.fidh.org/en/issues/human-rights-defenders/thailand-thammakaset-watch>. และโปรดดู United Nations Business & Human Rights Resource Center, Thammakaset lawsuits against former workers (re defamation on labour conditions, Thailand), (June 4, 2020), <https://www.business-humanrights.org/en/latest-news/thammakaset-lawsuits-against-former-workers-re-defamation-on-labour-conditions-thailand/?companies=4962972>.

@AbbotKingsley เชื่อมโยงไปหน้าเว็บไซต์ของ ICJ¹⁸² ซึ่งอธิบายถึงคดีหมิ่นประมาทต่าง ๆ ที่กรรมการฟ้องต่อ นักปกป้องสิทธิมนุษยชน ข้อมูลดังกล่าวมีไฮเปอร์ลิงก์ไปยังวิดีโอของฟอร์ตีฟายไรต์ด้วย¹⁸³

ในเดือนตุลาคม 2562 กรรมการได้ยื่นฟ้องคดีหมิ่นประมาททางอาญาต่อนางอังคณา เนื่องจากข้อความในวิดีโอของเธอ โดยบริษัทกรรมการอ้างว่าการที่นางอังคณาโพสต์ข้อมูลที่เชื่อมโยงไปยังวิดีโอของวิดีโอฟอร์ตีฟายไรต์ซ้ำนั้น ก่อให้เกิด "ความเสียหายอย่างมหาศาล" ต่อบริษัท เนื่องจาก "ทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่าโจทก์ได้กระทำการละเมิดสิทธิแรงงาน" และ "วิดีโอดังกล่าวทำให้โจทก์ไม่สามารถส่งออกไปต่างประเทศได้"¹⁸⁴

เนื่องจากคดีนี้โจทก์ยื่นฟ้องโดยตรงต่อศาล ทนายความของนางสาวนิละไพจิตรจึงได้ร้องขอให้ศาลใช้ดุลพินิจ ในการนำมาตรา 161/1 มาใช้ หรือยกฟ้องในชั้นไต่สวนมูลฟ้องโดยอาศัยเหตุผลตามมาตรา 165/2 (เป็นคำร้องที่ อ้างถึงทั้งมาตรา 161/1 และมาตรา 165/2) โดยคำร้องได้อธิบายว่าคำฟ้องของโจทก์ "อาศัยข้อมูลที่ผิดพลาด" และชี้แจงว่าความเชื่อมโยงระหว่างวิดีโอของนางสาวนิละไพจิตรกับวิดีโอของฟอร์ตีฟายไรต์เข้าถึงได้ยากมาก¹⁸⁵

คำร้องยังได้โต้แย้งเพิ่มเติมว่า "โจทก์ใช้สิทธิฟ้องร้องโดยไม่สุจริต" เนื่องจากโจทก์ยอมรับว่าข้อความที่เป็นปัญหา "มิได้มีข้อความใดมีลักษณะอันเป็นความเท็จทั้งสิ้น และไม่ได้มีข้อความดังที่โจทก์นำมากล่าวอ้างฟ้อง จำเลยเป็นคดีนี้ในลักษณะที่เป็นการหมิ่นประมาทโจทก์แต่อย่างใด" หากแต่ "เป็นการแชร์หรือแบ่งปันข้อมูลการ แสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริต ดิชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยที่วิญญูชน ย่อมกระทำ เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาการถูกดำเนินคดีโดยไม่ชอบธรรมเท่านั้น"¹⁸⁶ นอกจากนี้ คำร้องยังเน้นย้ำว่า วัตถุประสงค์ที่ถูกล่ามว่าเป็นการหมิ่นประมาทนั้น ถูกโพสต์ในขณะที่นางอังคณา

---

¹⁸² คำร้อง/คำแถลงต่อศาลเพื่อขอให้ไม่รับคดีไว้พิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 และ 165/2, คดีระหว่างบริษัท กรรมการ จำกัด กับนางอังคณา นิละไพจิตร, (20 กุมภาพันธ์ 2563)

¹⁸³ อ่างแล้ว

¹⁸⁴ คำพิพากษา, คดีระหว่างบริษัท กรรมการ จำกัด กับ นางอังคณา นิละไพจิตร และพวก, (29 สิงหาคม 2566)

¹⁸⁵ คำร้อง/คำแถลงต่อศาลเพื่อไม่ให้รับคดีไว้พิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 และ 165/2, คดีระหว่างบริษัท กรรมการ จำกัด กับนางอังคณา นิละไพจิตร (20 กุมภาพันธ์ 2563), (คำร้องนี้ได้ชี้แจงว่า "วิธีการที่โจทก์กล่าวอ้างว่าจำเลยได้หมิ่นประมาทโดยการให้การ เข้าถึงคลิปวิดีโอที่กล่าวอ้างนั้น ต้องผ่านขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้ (1) บุคคลที่สามจะต้องเห็นบัญชีวิดีโอส่วนตัวของจำเลย 'Angkhana Neelapaijit' หรือ '@AngkhanaNee' ก่อน จากนั้นต้องคลิกเข้าไปที่... (2) โพสต์วิดีโอของผู้ใช้วิดีโอ 'Kingsley Abbot' หรือ '@AbbotKingsleyW' ซึ่งมีลิงก์ ไปยังบทความหนึ่ง บุคคลที่สามต้องคลิกที่ลิงก์ดังกล่าวเพื่ออ่าน... (3) บทความภาษาต่างประเทศโดย ICJ (คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล) (www.icj.org/thailand-drop-defamation-complaints-against-human-rights-defenders-nan-win-and-sutharee-wannasiris/) ซึ่งมีลิงก์ไปยัง บทความเดียวกันในภาษาไทย (4) ภาษาไทยของบทความนี้ 'แถลงการณ์ร่วม ประเทศไทย: ยุติการฟ้องคดีหมิ่นประมาทต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชน' มี คำว่า 'ภาพยนตร์' บุคคลที่สามต้องคลิกอีกครั้งเพื่อหาคลิปวิดีโอ (5) คลิปวิดีโอการสัมภาษณ์แรงงานโดยองค์กรฟอร์ตีฟายไรท์ (Fortify Rights) บน Youtube (www.youtube.com) โดยในวิดีโอมีเนื้อหาที่โจทก์อ้างว่าปรากฏภาพลูกจ้างแรงงานของโจทก์กล่าวข้อความยืนยันข้อเท็จจริงถึงโจทก์ด้วย ข้อความอันเป็นเท็จและหมิ่นประมาทโจทก์"

¹⁸⁶ อ่างแล้ว

ดำรงตำแหน่งกรรมการสิทธิมนุษยชน ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญในการตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอแนะมาตรการที่เหมาะสมต่อรัฐบาล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อดำเนินการแก้ปัญหา รวมถึงการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง... ดังนั้น การโพสต์ข้อความของจำเลยดังกล่าวจึงเป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต ในการปฏิบัติหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน อันเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้.....การที่โจทก์นำคดีมาฟ้องจึงเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต....มีเจตนาที่จะกลั่นแกล้งฟ้องคดีอาญาฐานหมิ่นประมาทเพื่อข่มขู่ ยับยั้งผู้แสดงความเห็นหรือข้อเท็จจริงโดยสุจริตให้ไม่กล้าที่จะแสดงข้อเท็จจริงหรือความเห็นต่อไป...หรือเป็นการฟ้องเพื่อรักษาภาพลักษณ์ของผู้ที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ หรือเพื่อเจตนาอย่างอื่นอันไม่ใช่มีเจตนาที่จะฟ้องคดีเพื่อลงโทษบุคคลผู้กล่าวข้อความ หรือเพื่อให้ได้รับการชดเชยความเสียหายที่ผู้ฟ้องคดีได้รับ¹⁸⁷

อย่างไรก็ตาม มีรายงานว่านายความไม่เคยได้รับคำตอบจากศาล จากนั้นศาลได้ดำเนินการไต่สวนมูลฟ้อง เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2563 และศาลได้รับคดีไว้พิจารณา

จำเลยอีกสองคน คือ นางสาวพุทธณี และนางสาวธนภร ซึ่งแต่เดิมถูกฟ้องแยกกัน แต่สุดท้ายศาลให้รวมคดีเข้ากับคดีของนางอังคณา เนื่องด้วยทั้งสองได้โพสต์ทวิตสนับสนุนนักปกป้องสิทธิมนุษยชนคนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีหมิ่นประมาททางอาญาที่ธรรมเกษตรเป็นโจทก์ฟ้องเช่นกัน และทั้งสองได้ยื่นคำร้องตามมาตรา 161/1 และ 165/2 ในแนวทางที่คล้ายคลึงกัน แต่ศาลก็ไม่ได้ตอบสนองต่อคำร้องเช่นเดียวกัน¹⁸⁸ เนื่องจากคดีทั้งหมดถูกฟ้องโดยเอกชน ศาลจึงต้องดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องเพื่อพิจารณาว่าคดีมีมูลหรือไม่ โดยการไต่สวนมูลฟ้องในคดีของนางสาวพุทธณี มีขึ้นในวันที่ 2 มีนาคม 2563 โดยศาลรับคดีไว้พิจารณา และการไต่สวนมูลฟ้องในคดีของนางสาวธนภร มีขึ้นในวันที่ 14 กันยายน 2563 (หลังจากนั้นศาลได้ให้รวมคดีของนางสาวพุทธณี นางสาวธนภร และนางอังคณา เข้าด้วยกันและดำเนินการพิจารณาคดีต่อไป)¹⁸⁹

วันที่ 29 สิงหาคม 2566 ศาลอาญากรุงเทพใต้มีคำพิพากษาให้จำเลยทั้งสามไม่มีความผิด โดยศาลเห็นว่าการกระทำไม่เข้าองค์ประกอบความผิดฐานหมิ่นประมาท

¹⁸⁷ อ่างแล้ว

¹⁸⁸ International Federation for Human Rights, Thammakaset vs. human rights defenders and workers in Thailand, (March 28, 2023), <https://www.fidh.org/en/issues/human-rights-defenders/thailand-thammakaset-watch>.

¹⁸⁹ อ่างแล้ว

ข้อความที่จำเลยทั้งสามโพสต์นั้นไม่ได้มีการระบุถึงข้อเท็จจริงใด ๆ เกี่ยวกับแรงงานโจทก์ ทั้งนี้ข้อความส่วนใหญ่ที่จำเลยทั้งสามโพสต์จะเป็นเรื่องคติความที่โจทก์ได้ฟ้องลูกจ้างและนักสิทธิมนุษยชน รวมถึงเป็นข้อความที่ทำให้กำลังใจในหมู่จำเลยทั้งสามด้วยกันเองที่โจทก์ได้ฟ้องจำเลยทั้งสาม ทั้งนี้ข้อความที่จำเลยทั้งสามโพสต์นั้นไม่มีข้อความใด ๆ ที่อ้างถึงข้อความในคลิปวิดีโอที่โจทก์อ้างว่าเป็นการหมิ่นประมาทโจทก์”¹⁹⁰

ในความเป็นจริง คำวินิจฉัยของศาลสะท้อนถึงหลักการที่นายจำเลยได้อ้างไว้ในคำร้องมาตรา 161/1 กล่าวคือการเข้าถึงวิดีโอที่โจทก์อ้างว่าหมิ่นประมาทนั้นจะต้องเข้าไฮเปอร์ลิงก์ถึงสื่อหรือห้าขั้นตอนเพื่อเข้าถึงวิดีโอที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นการหมิ่นประมาทจากทวีตใด ๆ ของจำเลย¹⁹¹ ด้วยเหตุนี้ ศาลจึงสรุปว่า

การกระทำของจำเลยทั้งสามในการโพสต์ข้อความนั้นไม่มีข้อความส่วนใดหมิ่นประมาทโจทก์ ทั้งจำเลยทั้งสามมีอาจสังเกตเห็นผลหรือคาดหมายได้ว่าจะมีบุคคลใดเข้าไปอ่านข้อความหรือดูข้อมูลจนถึงภาพยนตร์ที่โจทก์กล่าวอ้างว่าเป็นการละเมิดหรือหมิ่นประมาทโจทก์ จำเลยทั้งสามจึงกระทำการโดยสุจริตและไม่มีเจตนาเพื่อจะกลั่นแกล้งโจทก์หรือใส่ความโจทก์ใด ๆ ให้โจทก์ได้รับความเสียหายต่อชื่อเสียงถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง ตามฟ้องของโจทก์แต่อย่างใด จำเลยทั้งสามจึงไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณาตามฟ้องของโจทก์¹⁹²

โดยรวมแล้ว มีรายงานว่าบริษัทธรรมเกษตรได้ฟ้องคดีอาญาและคดีแพ่งรวมทั้งสิ้น 39 คดี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคดีหมิ่นประมาท เกี่ยวข้องกับการกล่าวหาเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อแรงงาน รวมถึงการแสดงออกเพื่อสนับสนุนบุคคลที่ถูกบริษัทฟ้องร้อง¹⁹³ นอกเหนือจากคดีของนางสุชาณีที่ได้กล่าวถึงก่อนหน้านี้ ไม่มีคดีใดที่สิ้นสุดด้วยการตัดสินว่ามีความผิด (และในกรณีของนางสุชาณี ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับคำพิพากษาศาลชั้นต้นให้ยกฟ้อง ส่งผลให้เธอไม่มีความผิดในที่สุด)

คดีระหว่างพนักงานอัยการ กับนายพริษฐ์ ชิวารักษ์ และนายสิริวิชญ์ เสรีวิวัฒน์

หลังจากการเลือกตั้งทั่วไปของประเทศไทยในเดือนมีนาคม 2562 ซึ่งเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่กองทัพยึดอำนาจด้วยการรัฐประหารในเดือนพฤษภาคม 2557 ทั้งนักศึกษา นักเคลื่อนไหว นักวิชาการ และผู้ใช้โซเชียลมีเดียได้ออกมา

¹⁹⁰ คำพิพากษา, คดีระหว่างบริษัท ธรรมเกษตร จำกัด กับ นางอังคณา นีละไพจิตร และพวก, (29 สิงหาคม 2566)

¹⁹¹ อ้างแล้ว

¹⁹² อ้างแล้ว

¹⁹³ International Federation for Human Rights, Thammakaset vs. human rights defenders and workers in Thailand, (March 28, 2023), <https://www.fidh.org/en/issues/human-rights-defenders/thailand-thammakaset-watch>.

เรียกร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ("กกต.") ให้เผยแพร่ผลการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ¹⁹⁴ ในวันที่ 31 มีนาคม 2562 นายพริษฐ์ ชิวารักษ์ ("นายพริษฐ์") นักกิจกรรมและเป็นประธานสหภาพนักเรียน นิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทย พร้อมนายสิริวิชญ์ เสรีธิวัฒน์ ("นายสิริวิชญ์") นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และนักเคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตย รวมตัวกันกับคนอื่น ๆ บนทางเดินลอยฟ้าสถานีรถไฟฟ้าในกรุงเทพมหานคร เพื่อเรียกร้องให้ถอดถอน กกต. โดยให้เหตุผลว่า กกต. ไม่ได้ประกาศผลการเลือกตั้งอย่างทันท่วงที ไม่ได้ดำเนินการอย่างโปร่งใส และกำกับดูแลการเลือกตั้งที่ถูกกล่าวหาว่าเต็มไปด้วยการทุจริต รวมถึงปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย¹⁹⁵ ในระหว่างการประท้วง นายพริษฐ์ และนายสิริวิชญ์ ให้ กกต. เปิดเผยแพร่ผลการลงคะแนนทุกหน่วยการเลือกตั้ง (รายละเอียดผลของแต่ละจังหวัดและเขตยังไม่ได้เผยแพร่)¹⁹⁶ ส่งผลให้นายพินิจ จันทรฉาย หนึ่งใน กกต. แจ้งความต่อพนักงานสอบสวนในข้อหาหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2562 ผ่านมาห้าปี นับตั้งแต่วันแจ้งความ คดีดังกล่าวอยู่ระหว่างการพิจารณาของพนักงานอัยการ (อ้างอิงตามข้อมูลที่หาได้)

ที่น่าสังเกตคือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ยังได้แจ้งความขอหาหมิ่นประมาททางอาญาต่อบุคคลอีก 7 คน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรณรงค์ออนไลน์เพื่อเรียกร้องให้ถอดถอนกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งการรณรงค์ดังกล่าวรวบรวมรายชื่อผู้สนับสนุนได้มากกว่า 850,000 รายชื่อ¹⁹⁷

คดีระหว่างบริษัท กัลฟ์ เอ็นเนอร์จี ดีเวลลอปเมนท์ จำกัด (มหาชน) กับพรรคไทยสร้างไทย และพวก

เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2566 บริษัท กัลฟ์ เอ็นเนอร์จี ดีเวลลอปเมนท์ จำกัด (มหาชน) ("กัลฟ์ เอ็นเนอร์จี") ได้ยื่นฟ้องคดีอาญานหมิ่นประมาทโดยตรงต่อศาลกับนายตรีรัตน์ ศิริจันทโรภาส ("นายตรีรัตน์") รองเลขาธิการพรรคไทยสร้างไทย และพรรคไทยสร้างไทย และนายรณกาจ ชินสำราญ ("นายรณกาจ") สมาชิกพรรค คดีนี้เกิดขึ้นจากการแถลงข่าวในปี 2565 ซึ่งนายตรีรัตน์ และนายรณกาจ ได้พูดถึงค่าไฟฟ้าแพงและสัญญาาระหว่างรัฐบาลกับกัลฟ์ เอ็นเนอร์จี โดยกล่าวอ้างว่ารัฐบาลได้ทำสัญญาผลิตพลังงานไฟฟ้าในปริมาณที่มากเกินไปกว่าการใช้จริง¹⁹⁸

¹⁹⁴ Punchada Sirivunnabood, Thailand's Puzzling 2019 Election: How the NCPO Junta has Embedded itself in Thai Politics, ISEAS Yusof Ishak Institute (May 29, 2019), https://www.iseas.edu.sg/wp-content/uploads/pdfs/ISEAS_Perspective_2019_44.pdf.

¹⁹⁵ Amnesty International, DEFAMATION CHARGES USED TO SILENCE DISSENT, (May 22, 2019), <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/05/ASA3904222019ENGLISH.pdf#:~:text=Police%20have%20charged%20prominent%20activists%20Parit%20%E2%80%98Penguin%E2%80%99%20Chiwarak%2C,a%20maximum%20sentence%20of%20two%20years%20in%20jail.> และโปรดดู Punchada Sirivunnabood, Thailand's Puzzling 2019 Election: How the NCPO Junta has Embedded itself in Thai Politics, ISEAS Yusof Ishak Institute (May 29, 2019), https://www.iseas.edu.sg/wp-content/uploads/pdfs/ISEAS_Perspective_2019_44.pdf.

¹⁹⁶ Amnesty International, DEFAMATION CHARGES USED TO SILENCE DISSENT, (May 22, 2019), <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/05/ASA3904222019ENGLISH.pdf#:~:text=Police%20have%20charged%20prominent%20activists%20Parit%20%E2%80%98Penguin%E2%80%99%20Chiwarak%2C,a%20maximum%20sentence%20of%20two%20years%20in%20jail.>

¹⁹⁷ อ้างแล้ว

¹⁹⁸ Prachatai, Gulf Energy sues Thai Sang Thai party members over press conference, (June 8, 2023), <https://prachataienglish.com/node/10415>.

ในระหว่างการแถลงข่าว พวกเขาได้ตั้งข้อสังเกตว่าแม้ว่าสภาองค์กรผู้บริโภค (TCC) เคยเตือนรัฐบาลไว้ก่อนหน้านี้ว่าการสำรองไฟฟ้าจำนวนมากจะส่งผลให้ค่าไฟฟ้าในครัวเรือนสูงขึ้น¹⁹⁹ แต่รัฐบาลยังคงสำรองไฟฟ้าไว้มากกว่าที่จำเป็นถึง 40%²⁰⁰ พวกเขาคาดการณ์ว่าสถานการณ์นี้ ประกอบกับราคาก๊าซธรรมชาติที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ค่าไฟฟ้ามียุทธศาสตร์แพงขึ้น นอกจากนี้ กัลฟ์ เอ็นเนอร์จี ยังได้ยื่นฟ้องคดีแพ่งฐานหมิ่นประมาท โดยเรียกร้องค่าเสียหายเป็นจำนวนเงิน 1 พันล้านบาท [ประมาณ 27,250,000 ดอลลาร์สหรัฐ]²⁰¹

ทนายความฝ่ายจำเลยไม่ได้ยื่นคำร้องตามมาตรา 161/1 ต่อศาล²⁰² และตามที่ได้อธิบายไว้แล้ว กฎหมายกำหนดให้ศาลต้องไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่โจทก์ที่เป็นราษฎรยื่นฟ้องโดยตรงต่อศาลคดีนี้ศาลไต่สวนมูลฟ้องเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2566 และศาลได้รับฟ้องไว้พิจารณา แต่ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน 2566 จำเลยได้โพสต์ข้อความขอโทษสำหรับถ้อยแถลงของตนบนเฟซบุ๊ก ความว่า

วันนี้ผมได้มีโอกาสหารือกับนักวิชาการด้านพลังงานในประเด็นค่าไฟฟ้าที่ผมได้เคยแถลงข่าวออกไป เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2565 ที่ผ่านมา ผมพบว่าข้อมูลที่ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงหลายส่วน ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหาย และสร้างความเข้าใจผิดกับผู้อื่น

หลังจากนั้น คดีนี้ได้ถูกถอนฟ้อง นี่เป็นหนึ่งในอย่างน้อย 8 คดีหมิ่นประมาททางอาญาที่บริษัทกัลฟ์ เอ็นเนอร์จีได้ยื่นฟ้องต่อพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวน บุคคล และนักวิชาการต่าง ๆ ตั้งแต่ปี 2564²⁰³

---

¹⁹⁹ อ่างแล้ว. และโปรดดู ประชาไท, ‘ไทยสร้างไทย’ ชี้รัฐบาลเอื้อนายทุน ทำสัญญาผลิตไฟ มากกว่าใช้จริง 57%, (21 ตุลาคม 2565), <https://prachatai.com/journal/2022/10/101089>.

²⁰⁰ Prachatai, Gulf Energy sues Thai Sang Thai party members over press conference, (June 8, 2023), <https://prachataienglish.com/node/10415>.

²⁰¹ อ่างแล้ว

²⁰² สัมภาษณ์ทนายความฝ่ายจำเลย

²⁰³ Prachatai, Gulf Energy sues Thai Sang Thai party members over press conference, (June 8, 2023), <https://prachataienglish.com/node/10415>, (“ตรีรัตน์และธรรมาทเป็นส่วนหนึ่งในจำนวน 7 คนที่ถูกบริษัท กัลฟ์ เอ็นเนอร์จี ฟ้องหมิ่นประมาท โดยในเดือนพฤศจิกายน 2564 บริษัทได้ฟ้อง ส.ส. รังสิมันต์ โรม จากพรรคก้าวไกล จากการอภิปรายไม่ไว้วางใจเมื่อเดือนกันยายน 2564 ในประเด็นสัมปทานดาวเทียม ซึ่งเป็นการตั้งคำถามถึงอิทธิพลของนายชัยวุฒิ ธนาคมานุสรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ต่อการเติบโตอย่างรวดเร็วของบริษัทพลังงาน นอกจากนี้ยังฟ้องพรรคก้าวไกลที่เผยแพร่เนื้อหาการอภิปรายดังกล่าวด้วย ต่อมาในเดือนธันวาคม 2565 ศาลอาญากรุงเทพได้รับฟ้องคดีที่บริษัทยื่นฟ้องนางสาวเบญญา แจงจันทร์ ส.ส. พรรคก้าวไกลอีกคนหนึ่ง จากการอภิปรายไม่ไว้วางใจเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2564 ในประเด็นนโยบายพลังงานของรัฐบาลและการให้สัมปทาน นอกจากนี้ นายวรรงค์ เดชกิจวิกรม หัวหน้าพรรคไทยภักดี ก็ถูกบริษัทฟ้องในเดือนพฤศจิกายน 2564 จากการโพสต์บนเฟซบุ๊กที่กล่าวว่ากัลฟ์ เอ็นเนอร์จี พยายามผูกขาดธุรกิจโทรคมนาคมและอินเทอร์เน็ตผ่านการซื้อหุ้นในบริษัทอินทัช โฮลดิ้งส์ และแอดวานซ์ อินโฟ เซอร์วิส (AIS) เขายังกล่าวหาว่ากัลฟ์ เอ็นเนอร์จี จะเข้าประมูลสัมปทานดาวเทียมด้วย และในเดือนธันวาคม 2564 กัลฟ์ เอ็นเนอร์จียังได้ฟ้องนายธนาพล อิวสกุล บรรณาธิการและผู้ร่วมก่อตั้งสำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน จากการแชร์โพสต์เฟซบุ๊กของรังสิมันต์เกี่ยวกับการถูกบริษัทฟ้อง บริษัทเรียกร้องให้ธนาพลจ่ายค่าเสียหาย 50 ล้านบาท พร้อมดอกเบี้ย 5% พร้อมตีพิมพ์คำพิพากษาคำตัดสินในหนังสือพิมพ์ 15 ฉบับทั้งออนไลน์และออฟไลน์ ให้ลบโพสต์ และจ่ายค่าธรรมเนียมศาล นอกจากนี้ ในปลายเดือนพฤษภาคม 2566 สฤณี อาชวานันทกุล นักวิชาการ ถูกบริษัทฟ้องจากการโพสต์เมื่อเดือนเมษายนเกี่ยวกับการผูกขาดโรงไฟฟ้าและค่าไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้น โดยเธอเขียนถึงการประมูลผู้ผลิตไฟฟ้าอิสระ ที่กัลฟ์ เอ็นเนอร์จีเป็นผู้ชนะ

เพียงรายเดียว และคดีความที่เกิดจากการร้องเรียนของสหภาพแรงงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยต่อคณะกรรมการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐว่าการประมูลอาจมีการทุจริต ทั้งนี้ กัลฟ์ เอ็นเนอร์จี ได้เรียกร้องค่าเสียหายคดีละ 100 ล้านบาท ยกเว้นกรณีของชนาพลที่ถูกฟ้องเรียก 50 ล้านบาท หากชนะทุกคดี บริษัทอาจได้รับเงินถึง 550 ล้านบาท

คดีระหว่างนายอุปกิต ปาจริยางกูร และนายรังสิมันต์ โรม

ในเดือนกุมภาพันธ์ 2566 รังสิมันต์ โรม (นายรังสิมันต์) ส.ส.พรรคก้าวไกล กล่าวในที่ประชุมรัฐสภาระหว่างการอภิปรายทั่วไปในสภา อ้างว่านายอุปกิต ปาจริยางกูร (“นายอุปกิต”) สมาชิกวุฒิสภา เป็นคู่ค้าทางธุรกิจกับนายตุนมิน หลัด นักธุรกิจชาวเมียนมาร์ ซึ่งถูกจับกุมในเดือนกันยายน 2565 ในข้อหาค้ายาเสพติดและฟอกเงิน²⁰⁴ ระหว่างการอภิปราย นายรังสิมันต์แสดงเอกสารหมายจับของศาลอาญาลงวันที่ 3 ตุลาคม 2565 ซึ่งดูเหมือนจะเป็นการกลับคำสั่งของศาลอาญาที่ออกหมายจับนายอุปกิตในคดีที่เกี่ยวข้องกับคดีนายตุน มิน หลัด²⁰⁵ โดยนายรังสิมันต์อ้างว่าหมายจับถูกเพิกถอนเนื่องจากสถานะของวุฒิสมาชิกในฐานะ “บุคคลสำคัญ”²⁰⁶ หลังจากนั้นนายรังสิมันต์ได้โพสต์วิดีโอการอภิปรายดังกล่าวลงในบัญชีโซเชียลมีเดียของเขา²⁰⁷

นายอุปกิตตอบโต้ด้วยการยื่นฟ้องคดีอาญาและคดีแพ่งฐานหมิ่นประมาทต่อนายรังสิมันต์ โดยเรียกร้องค่าเสียหาย 100 ล้านบาท [ประมาณ 2,725,000 ดอลลาร์สหรัฐ]²⁰⁸ นายรังสิมันต์ไม่ได้ใช้มาตรา 161/1 หรือมาตรา 165/2 ในการต่อสู้คดี ทั้งนี้ ในการไต่สวนมูลฟ้องเมื่อเดือนกรกฎาคม 2566 ซึ่งเป็นขั้นตอนที่จำเป็นเนื่องจากคดีนี้เป็นกรณีที่โจทก์ราษฎรยื่นฟ้องคดีโดยตรงต่อศาล ศาลได้วินิจฉัยว่าแม้การเปิดเผยคลิปวิดีโอจากการอภิปรายในรัฐสภาเป็นสิทธิที่ได้รับความคุ้มครองตามเอกสิทธิ์ของรัฐสภา แต่นายรังสิมันต์ได้เผยแพร่คลิปดังกล่าวบนบัญชีออนไลน์ส่วนตัวของตนด้วย ซึ่งอาจเป็นเหตุให้เกิดการหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาได้ ศาลเห็นว่าคดีมีมูลจึงรับฟ้องไว้พิจารณา และได้กำหนดวันนัดพิจารณาคดีในเดือนสิงหาคม 2566²⁰⁹

คดีนี้มีกำหนดนัดสืบพยานโจทก์ในเดือนตุลาคม 2567 อย่างไรก็ตาม หลายเดือนหลังจากยื่นฟ้องคดีนี้ นายอุปกิตถูกอัยการสูงสุดสั่งฟ้องในหลายข้อหาที่เกี่ยวข้องกับกรณีที่ถูกกล่าวหาว่ากรณมีส่วนร่วมในการค้ายาเสพติดข้ามชาติ²¹⁰ ที่น่าสังเกตคือ คดีที่ฟ้องนายรังสิมันต์นี้เป็นหนึ่งในสี่คดีหมิ่นประมาททางอาญาที่นายอุปกิตยื่นฟ้องในปี 2566 ต่อนักการเมืองฝ่ายค้าน นักกิจกรรม และสื่อมวลชนที่วิพากษ์วิจารณ์หรือรายงานเกี่ยวกับการมี

²⁰⁴ Bangkok Post, MP casts doubts over Upakit's assets, (February 21, 2023),

<https://www.bangkokpost.com/thailand/politics/2511046/mp-casts-doubts-over-upakits-assets>.

²⁰⁵ Prachatai, Court accepts defamation lawsuit against MFP MP, (July 12, 2023), <https://prachataienglish.com/node/10470>. See also Prachatai, Senator files another defamation lawsuit against MP, (June 23, 2023), <https://prachataienglish.com/node/10438>.

²⁰⁶ Prachatai, Senator files another defamation lawsuit against MP, (June 23, 2023), <https://prachataienglish.com/node/10438>.

²⁰⁷ Prachatai, Court accepts defamation lawsuit against MFP MP, (July 12, 2023), <https://prachataienglish.com/node/10470>.

²⁰⁸ Bangkok Post, MP casts doubts over Upakit's assets, (February 21, 2023),

<https://www.bangkokpost.com/thailand/politics/2511046/mp-casts-doubts-over-upakits-assets>.

²⁰⁹ Prachatai, Court accepts defamation lawsuit against MFP MP, (July 12, 2023), <https://prachataienglish.com/node/10470>.

²¹⁰ Bangkok Post, Upakit faces narcotics, money laundering raps, (December 15, 2023),

<https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2705883/upakit-faces-narcotics-money-laundering-raps>.

ส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมที่ผิดกฎหมายของเขา²¹¹ ที่จริงแล้ว เมื่อนายรังสิมันต์ยังคงกล่าวถึงการมีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมผิดกฎหมายของนายอุปakit นายอุปakit ได้ตอบโต้ด้วยการยื่นฟ้องคดีหมิ่นประมาททั้งทางอาญาและทางแพ่งอีกครั้ง โดยครั้งนี้เรียกร้องค่าเสียหาย 20 ล้านบาท [ประมาณ 545,000 ดอลลาร์สหรัฐ]²¹²

คดีระหว่างสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทยและนายวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ

ในปี 2562 สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ("สมาคม") ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ได้รับเงินทุนจากรัฐและนายกสมาคมได้ยื่นฟ้องคดีหมิ่นประมาททางอาญาต่อนายวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ ("นายวิฑูรย์") ผู้อำนวยการมูลนิธิชีววิถี (BIOTHAI) ซึ่งเป็นองค์กรไม่แสวงหากำไรที่ทำการวิจัยและเผยแพร่ข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ และสิทธิชุมชน

นอกเหนือจากข้อกล่าวหาอื่น ๆ²¹³ สมาคมได้กล่าวหาว่านายวิฑูรย์กระทำความผิดข้อหาหมิ่นประมาททางอาญาตามมาตรา 326 และ 328 แห่งประมวลกฎหมายอาญา จากการให้สัมภาษณ์ทางโทรทัศน์ ซึ่งได้วิพากษ์วิจารณ์ "สมาคมวิชาการ" โดยไม่ได้ระบุชื่อว่าเป็นองค์กรให้รัฐบาลกลับลำเกี่ยวกับการห้ามใช้สารเคมีที่มีอยู่²¹⁴

เนื่องจากคดีนี้เป็นกรณีที่โจทก์ราษฎรฟ้องต่อศาลโดยตรง ทนายความของจำเลยจึงได้ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอใช้มาตรา 161/1 คำร้องดังกล่าวโต้แย้งว่าข้อความที่ถูกกล่าวอ้างว่าหมิ่นประมาท

จึงเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริต ย่อมได้รับความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 อีกทั้งยังเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ เพื่อสิ่งแวดล้อม และสุขภาพ

²¹¹ นอกเหนือจากคดีที่ยื่นฟ้องนายโรมแล้ว วุฒิสมาชิกยังได้ยื่นฟ้องคดีหมิ่นประมาทต่อนายคณัย เอกมหาสวัสดิ์ และนางสาวอมรรัตน์ มหิทธิรักษ์ ผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์ "อินไซด์ไทยแลนด์" โดยเรียกร้องค่าเสียหาย 50 ล้านบาท [ประมาณ 1,362,500 ดอลลาร์สหรัฐ] จากการกล่าวหาว่าเขามีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมผิดกฎหมาย นอกจากนี้ วุฒิสมาชิกยังได้ยื่นฟ้องคดีหมิ่นประมาทอีกคดีหนึ่งต่อนายอัษฎริยะ เรื่องรัตนพงศ์ ประธานชมรมช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม โปรดดู See Bangkok Post, MP casts doubts over Upakit's assets, (February 21, 2023), <https://www.bangkokpost.com/thailand/politics/2511046/mp-casts-doubts-over-upakits-assets>.

²¹² Prachatai, Senator files another defamation lawsuit against MP, (June 23, 2023), <https://prachataienglish.com/node/10438>.

²¹³ ตามที่สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทยกล่าวอ้างว่านายวิฑูรย์ ละเมิดมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ด้วยการใช้ข้อมูลที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นเท็จเกี่ยวกับโพสต์บนเฟซบุ๊กที่เขาวិพากษ์วิจารณ์ข้อเสนอแนะของสมาคมฯ ที่โพสต์บนเฟซบุ๊กเกี่ยวกับสารเคมีที่รัฐบาลควรแบนและสารเคมีที่ควรส่งเสริม, โปรดดู คำร้องขอใช้มาตรา 161/1, คดีระหว่างสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทยและพวก กับนายวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, (26 ตุลาคม 2564). และโปรดดู Protection International, Criminal Court of Thailand Dismissed Case Against Environmental Rights Defender[W]itton Lianchamroon, (December 20, 2021), <https://www.protectioninternational.org/news/criminal-court-of-thailand-dismissed-case-against-environmental-rights-defender-witton-lianchamroon/>.

²¹⁴ คำร้องขอใช้มาตรา 161/1, คดีระหว่างสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทยและพวก กับนายวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, (26 ตุลาคม 2564). และโปรดดู Protection International, Criminal Court of Thailand Dismissed Case Against Environmental Rights Defender[W]itton Lianchamroon, (December 20, 2021), <https://www.protectioninternational.org/news/criminal-court-of-thailand-dismissed-case-against-environmental-rights-defender-witton-lianchamroon/>.

อนามัยของเกษตรกรและผู้บริโภคที่อาจได้รับอันตรายร้ายแรงจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีพิษร้ายแรงต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม²¹⁵

คำร้องยังเน้นย้ำอีกว่าโจทก์ยื่นฟ้องในขณะที่ “ทราบที่อยู่แล้ว” ว่าคำพูดที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นการหมิ่นประมาทนั้น

โดยมิได้ระบุชื่อโจทก์ทั้งสองเลยแม้แต่น้อย และโจทก์ทั้งสองไม่ได้รับความเสียหายแต่อย่างใด ... ย่อมแสดงให้เห็นถึงเจตนาไม่สุจริต...ถือเป็นการฟ้องคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชน หรือ SLAPP ให้จำเลยเกิดความหวาดกลัวและยุติบทบาทในการนำเสนอข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับอันตรายของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชต่อสุขภาพอนามัยของเกษตรกร ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์และเครือข่ายธุรกิจและอุตสาหกรรมค้าขายสารเคมีภาคเกษตร²¹⁶

อย่างไรก็ตาม มีรายงานว่าศาลไม่ได้ตอบสนองต่อคำร้องนี้ และเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2564 ศาลได้ดำเนินการไต่สวนมูลฟ้อง ซึ่งเป็นขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดสำหรับคดีที่โจทก์ราษฎรยื่นฟ้องต่อศาลโดยตรง แต่ศาลได้ยกฟ้องคดีนี้ในเวลาต่อมา โดยศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วเห็นว่าการให้สัมภาษณ์ของนายวิฑูรย์ไม่เป็นการหมิ่นประมาท เนื่องจากไม่ได้ระบุชื่อสมาคมวิทยาการวัชพืชหรือนายกสมาคมโดยตรง²¹⁷ สมาคมฯ ได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งยกฟ้องของศาลชั้นต้นดังกล่าว ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ 2566 เกือบสี่ปีหลังจากที่มีการยื่นฟ้องคดีครั้งแรก ศาลอุทธรณ์ได้พิพากษายืนตามคำตัดสินของศาลชั้นต้นที่เป็นประโยชน์ต่อนายวิฑูรย์ โดยให้เหตุผลว่าคำพูดของนายวิฑูรย์ไม่เป็นการหมิ่นประมาท เนื่องจากไม่ได้ระบุชื่อบุคคลหรือองค์กรใดโดยเฉพาะ และไม่ได้มีเจตนาที่จะโจมตีบุคคลหรือองค์กรใดเป็นการส่วนตัว²¹⁸

---

²¹⁵ คำร้องขอใช้มาตรา 161/1, คดีระหว่างสมาคมวิทยาการวัชพืชแห่งประเทศไทยและพวก กับนายวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, (26 ตุลาคม 2564).

²¹⁶ อ่างแล้ว

²¹⁷ ผู้พิพากษายังได้ยกฟ้องข้อหาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ด้วย โดยวินิจฉัยว่าโพสต์เกี่ยวกับอันตรายของสารเคมีที่เผยแพร่บนเพจเฟซบุ๊กของมูลนิธิชีววิถี (BIOTHAI) นั้น เป็นความเห็นทางวิชาการที่มีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมความปลอดภัยของสาธารณะ, โปรตูดู Protection International, Criminal Court of Thailand Dismissed Case Against Environmental Rights Defender[W]itton Lianchamroon, (December 20, 2021), <https://www.protectioninternational.org/news/criminal-court-of-thailand-dismissed-case-against-environmental-rights-defender-vitton-lianjamroon/>.

²¹⁸ อ่างแล้ว

ก. ความท้าทายและช่องว่างในการต่อสู้กับ SLAPP

การปฏิเสธหรือไม่ตอบสนองต่อคำร้อง มาตรา 161/1

แม้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 จะให้อำนาจศาลยกฟ้องคดีที่เอกชนยื่นฟ้องต่อศาลโดยตรง ซึ่งกระทำโดยไม่สุจริตหรือปิดเบี่ยงข้อเท็จจริง แต่จากข้อมูลที่รวบรวมได้ระบุว่าคำร้องตามมาตรา 161/1 ถูกใช้อย่างจำกัด เหตุผลประการหนึ่งคือ ตามที่กล่าวไว้ด้านล่าง มาตรา 161/1 ใช้เฉพาะกับคดีที่ราษฎรยื่นฟ้องต่อศาลโดยตรงเท่านั้น ไม่ใช่บังคับกับคดีที่ยื่นฟ้องโดยพนักงานอัยการ ซึ่งจำกัดประสิทธิภาพของมาตรานี้ เนื่องจากร้อยละ 61 ของคดีที่วิเคราะห์เป็นคดีที่โจทก์ราษฎรยื่นฟ้องโดยตรงต่อศาล จำเลยร้อยละ 61 จึงสามารถยื่นคำร้องตามมาตรา 161/1 ได้หลังจากที่มีการยื่นฟ้อง อย่างไรก็ตาม จำเลยในคดีที่เหลืออีกร้อยละ 39 ซึ่งคดีเริ่มต้นจากพนักงานสอบสวน จะไม่มีสิทธิ์ยื่นคำร้องดังกล่าว

ที่น่าสังเกตคือ ในกรณีที่จำเลยสามารถเข้ามาตรา 161/1 ได้ แต่ทนายความมักไม่ยื่นคำร้องขอใช้มาตราดังกล่าว (ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดเพิ่มเติมต่อไป) มีเพียงร้อยละ 32 ของคดีที่มีสิทธิ์ ที่จำเลยยื่นคำร้องตามมาตรา 161/1 อย่างไรก็ตาม จากคำร้องตามมาตรา 161/1 ที่ได้ยื่นต่อศาลทั้งหมดนั้น พบว่าคำร้องร้อยละ 100 ถูกศาลเพิกเฉยหรือปฏิเสธ

ตัวอย่างเช่น ไม่นานหลังจากที่บริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด ฟ้องคดีหมิ่นประมาททางอาญาต่อวันชัย พุทธทอง นักข่าวที่รายงานเกี่ยวกับการเสียชีวิตของแรงงานชาวเมียนมาที่ทำงานในโรงงานของบริษัทจากโรคโควิด-19 ทนายความของนายวันชัยได้ยื่นคำร้องโดยอ้างมาตรา 161/1 และ 165/2²¹⁹ โดยโต้แย้งว่าโจทก์ยื่นฟ้องคดีโดยไม่สุจริตเพื่อตอบโต้การรายงานข่าวเชิงวิพากษ์วิจารณ์ของจำเลยเกี่ยวกับบริษัท²²⁰

ตามที่ได้ระบุไว้ในคำร้อง คดีนี้มีลักษณะหลายประการที่บ่งชี้ว่าเป็นคดี SLAPP ตั้งแต่แรก ได้แก่ ความไม่สมดุลของอำนาจ การกล่าวหาต่อกรแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่มีความสำคัญต่อสาธารณะ และการเลือกเขตอำนาจศาลที่ไม่เหมาะสม แม้ว่าทนายจำเลยได้ยื่นคำร้องโดยละเอียด 2 ฉบับเพื่อขอให้ศาลใช้มาตรา 161/1 โดยฉบับแรกยื่นก่อนการไต่สวนมูลฟ้อง และฉบับที่สองยื่นหลังจากการไต่สวนมูลฟ้องเสร็จสิ้น แต่ก่อนที่ศาลจะมี

²¹⁹ คำร้องขอให้ศาลไม่รับฟ้องไว้พิจารณาและแถลงข้อเท็จจริงสำคัญเพื่อสนับสนุนการวินิจฉัยของศาลว่าคดีไม่มีมูล, คดีระหว่างบริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด กับนายวันชัย พุทธทอง, (11 ตุลาคม 2564). ดูเพิ่มเติมที่ คำร้อง/คำแถลงประกอบคำร้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 และ 165/2, คดีระหว่างบริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด กับนายวันชัย พุทธทอง, (28 ธันวาคม 2564)

²²⁰ คำร้องขอให้ศาลไม่รับฟ้องไว้พิจารณาและแถลงข้อเท็จจริงสำคัญเพื่อสนับสนุนการวินิจฉัยของศาลว่าคดีไม่มีมูล, คดีระหว่างบริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด กับนายวันชัย พุทธทอง, (11 ตุลาคม 2564).

คำสั่งว่าคดีมีมูลเข้าสู่การพิจารณาคดีหรือไม่ มีรายงานว่าศาลไม่เคยตอบสนองต่อคำร้องทั้งสองฉบับหรือข้อโต้แย้งที่ระบุไว้ในคำร้องเลย²²¹

แม้ว่าท้ายที่สุดแล้วศาลชั้นต้นยกฟ้องจำเลยหลังจากยื่นคำร้องครั้งแรกไปแล้ว 580 วัน โดยคำพิพากษาสะท้อนข้อโต้แย้งในคำร้องของฝ่ายจำเลย แต่โจทก์ได้ยื่นอุทธรณ์คำพิพากษายกฟ้อง และในขณะเวลาที่เขียนรายงานนี้ คดียังคงอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ ดังนั้น คดีนี้ยังไม่ได้รับการตัดสินเป็นที่สุดแม้จะผ่านไปเกือบสี่ปี หลังจากการยื่นฟ้อง ส่งผล "ก่อให้เกิดความยากลำบากและภาระอย่างมากแก่จำเลยและพยานจำเลย ซึ่งอยู่นอกเขตอำนาจศาลที่พิจารณาคดีนี้"²²² (ปรากฏการณ์นี้ ซึ่งศาลใช้เวลาหลายปีในการพิจารณาคดีที่ชัดเจนว่าเป็น SLAPP ซึ่งควรจะถูกยกฟ้องตั้งแต่แรกนั้น จะได้รับการอภิปรายเพิ่มเติมในส่วนถัดไป)

เหตุผลประการหนึ่งที่ศาลมักยกคำร้องตามมาตรา 161/1 ตามที่ UNDP ระบุไว้และจะได้อภิปรายโดยละเอียดต่อไปข้างล่างนี้ อาจเป็นเพราะบทบัญญัตินี้ขาดความชัดเจนว่าควรใช้หลักเกณฑ์ใดในการพิจารณาว่าคดีนั้นฟ้องด้วย "ความไม่สุจริต" หรือ "บิดเบือนข้อเท็จจริง" หรือไม่²²³

ทนายความฝ่ายจำเลยยังกล่าวอีกว่า เนื่องจากมีความคลุมเครือเกี่ยวกับเกณฑ์ที่จะใช้กับมาตรา 161/1 ศาลจึงดำเนินการให้มีการไต่สวนพยานหลักฐานทั้งหมด รายงานของ UNDP ยังระบุในลักษณะเดียวกันว่า

ศาลมักปฏิเสธที่จะใช้อำนาจตามมาตราดังกล่าว (มาตรา 161/1) เพราะมองว่าต้องไปไต่สวนมูลฟ้อง เพื่อเปิดโอกาสให้โจทก์และจำเลยได้แสดงพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์สิทธิของแต่ละฝ่ายอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ การพิจารณาว่ากรณีใดบ้างที่เข้าข่ายเป็นการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริงนั้น เป็นเรื่องไม่่ง่ายนัก เพราะต้องอาศัยข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานประกอบพอสมควร²²⁴

ตามที่ UNDP ระบุไว้ “ความไม่ชัดเจนดังกล่าวอาจเป็นหนึ่งในเหตุผลที่ศาลมักหลีกเลี่ยงที่จะใช้อำนาจตามกฎหมายดังกล่าว (มาตรา 161/1)”²²⁵

²²¹ คำร้อง/คำแถลงประกอบคำร้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 และ 165/2, คดีระหว่างบริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด กับนายวันชัย พุทธทอง, (28 ธันวาคม 2564). และโปรดดู คำร้องขอให้ศาลไม่รับฟ้องไว้พิจารณาและแถลงข้อเท็จจริงสำคัญเพื่อสนับสนุนการวินิจฉัยของศาลว่าคดีไม่มีมูล, คดีระหว่างบริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด กับนายวันชัย พุทธทอง, (11 ตุลาคม 2564).

²²² คำร้องขอให้ศาลไม่รับฟ้องไว้พิจารณาและแถลงข้อเท็จจริงสำคัญเพื่อสนับสนุนการวินิจฉัยของศาลว่าคดีไม่มีมูล, คดีระหว่างบริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด กับนายวันชัย พุทธทอง, (11 ตุลาคม 2564).

²²³ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, รายงานการศึกษาเรื่องกฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะในบริบทของธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566), หน้า 39

²²⁴ อ่างแล้ว

²²⁵ อ่างแล้ว

ดังที่เห็นได้จากหลายคดีที่ศาลไม่ตอบสนองต่อคำร้องตามมาตรา 161/1 ศาลได้ขยายดุลพินิจของตน นอกเหนือจากการประเมินว่าคดีนั้นฟ้องโดยไม่สุจริตหรือไม่ ไปถึงการตัดสินใจว่าจะตอบสนองคำร้องของฝ่าย จำเลยหรือไม่ ทั้งนี้ หมายจำเลยบางคนที่ให้สัมภาษณ์สำหรับการวิจัยนี้ได้แล้วว่า เนื่องจากศาลไม่เคยตอบสนองต่อ คำร้องขอ หมายความบางคนจึงเลิกยื่นคำร้องตามมาตรา 161/1 แยกต่างหาก และเปลี่ยนไปเขียนข้อโต้แย้งตาม มาตรา 161/1 รวมไปถึงคำร้องตามมาตรา 165/2 ที่ยื่นในขั้นตอนการไต่สวนมูลฟ้องแทน²²⁶

เป็นที่น่าสังเกตว่า เป็นเวลาเกือบ 5 ปี นับตั้งแต่มีการนำมาตรา 161/1 มาใช้ ยังไม่มีศาลใดที่นำมาตรานี้มาใช้เพื่อ ยกฟ้องคดี SLAPP ที่ฟ้องโดยไม่สุจริตหรือบิดเบือนข้อเท็จจริงเลย ทั้ง ๆ ที่ตั้งจะเห็นได้จากคดีต่าง ๆ ที่สรุปไว้ ตลอดรายงานนี้ ศาลมักจะยกฟ้องจำเลยในที่สุดด้วยเหตุผลเดียวกันกับข้อโต้แย้งที่ระบุไว้ในคำร้องตามมาตรา 161/1 ของจำเลย

การไต่สวนมูลฟ้อง (Preliminary Hearings)

การไต่สวนมูลฟ้องเกิดขึ้นหลังจากมีการตั้งข้อกล่าวหาหรือยื่นฟ้องแล้ว แต่ก่อนที่จะเริ่มการพิจารณาคดีเต็ม รูปแบบ จะเปิดโอกาสให้ศาลทำการประเมินในเบื้องต้นว่าคดีที่ฟ้องโดยโจทก์ที่เป็นราษฎรมีมูลหรือไม่²²⁷ มาตรา 167 ระบุว่า "ถ้าปรากฏว่าคดีมีมูล ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไปเฉพาะกระบวนคดีที่มีมูล ถ้าคดีไม่มีมูล ให้พิพากษายกฟ้อง" ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง²²⁸ ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162 กำหนดให้ศาลไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ และให้อำนาจศาลให้ดุลพินิจสั่งให้ไต่สวนมูล ฟ้องได้ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ถ้าเห็นสมควร²²⁹

ดังที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น ก่อนที่จะมีการนำมาตรา 165/2 มาใช้ ศาลจะพิจารณาเฉพาะข้อโต้แย้ง พยาน และ หลักฐานของโจทก์ในระหว่างการไต่สวนมูลฟ้องเท่านั้น ซึ่งหมายความว่าฝ่ายจำเลยไม่สามารถนำเสนอข้อโต้แย้ง และหลักฐานได้ ยกเว้นการถามค้านพยานของโจทก์²³⁰ ตามที่ UNDP อธิบายไว้ มาตรา 165/2 ถูกออกแบบมา เพื่อปรับปรุงความเป็นธรรมของกระบวนการไต่สวนมูลฟ้อง กล่าวคือ

²²⁶ สัมภาษณ์นายความฝ่ายจำเลย

²²⁷ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, รายงานการศึกษาเรื่องกฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับ การมีส่วนร่วมของสาธารณะในบริบทของธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566), หน้า 39

²²⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 167

²²⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162 และโปรดดู โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, รายงานการศึกษาเรื่อง กฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะในบริบทของธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566), หน้า 39

²³⁰ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2562-2565), (2562), หน้า 106, ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165, ("ในคดีซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ในวันไต่สวนมูลฟ้องให้จำเลยมาหรือคุมตัวมา ศาล... จำเลยไม่มีอำนาจนำพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้องแต่ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิในการที่จำเลยจะมีพยานมาช่วยเหลือ ในกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์...")

จากเดิมที่การไต่สวนมูลฟ้อง ศาลจะรับฟังพยานหลักฐานของโจทก์เพียงฝ่ายเดียว โดยจำเลยไม่สามารถ ดำเนินการอะไรได้มากนัก ดังนั้น การเพิ่มเติมกระบวนการดังกล่าวช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบความจริง ตั้งแต่ต้นและอาจทำให้คดี SLAPP ยุติไปได้โดยเร็ว²³¹

จากการวิเคราะห์คดีหมิ่นประมาททางอาญาที่ถูกระบุว่าเป็น SLAPP ที่พบหลังจากมาตรา 165/2 มีผลใช้บังคับชี้ให้เห็นว่าในทางปฏิบัติ มาตรา 165/2 ไม่ได้เป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการป้องกัน SLAPP ในช่วงต้นของกระบวนการพิจารณาคดี เหตุผลประการหนึ่งคือขอบเขตที่จำกัดของบทบัญญัตินี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรา 165/2 มีข้อจำกัดในการนำไปใช้ เนื่องจากตามที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น การไต่สวนมูลฟ้องจำเป็นต้องทำเฉพาะในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์และยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดยตรงเท่านั้น แม้ว่าศาลสามารถทำการไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ได้ หากเห็นว่าจำเป็น แต่จากข้อมูลที่ศึกษาพบว่าไม่มีคดีใดเลยที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ และได้รับการกลั่นกรองเพิ่มเติมจากศาลผ่านการไต่สวนมูลฟ้อง

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลคดีชี้ให้เห็นว่ามาตรา 165/2 ไม่ได้เป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการป้องกัน SLAPP แม้แต่ในคดีที่ต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องก็ตาม ร้อยละ 27 ของจำเลยในคดีเหล่านี้ได้ยื่นคำร้องตามมาตรา 165/2 โดยระบุข้อโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานที่คาดว่าศาลจะยกฟ้องคดี แต่ก็ไม่มีคดีใดเลยที่ศาลเรียกพยานบุคคลหรือหลักฐานเพิ่มเติมตามคำร้องมาตรา 165/2 ซึ่งสามารถทำได้ตามบทบัญญัตินี้ ดังนั้น แม้ว่า UNDP จะอธิบายว่ามาตรา 165/2 ช่วยให้ "ศาลมีข้อเท็จจริงที่รอบด้านมากขึ้นในการพิจารณาว่าจะมีคำสั่งยกฟ้องหรือไม่"²³² แต่ข้อมูลคดีชี้ให้เห็นว่าแม้ศาลจะได้รับ "ข้อเท็จจริงที่รอบด้านมากขึ้น" ก็ไม่ได้เพิ่มความเต็มใจของศาลในการยกฟ้องในชั้นไต่สวนมูลฟ้องอย่างมีนัยสำคัญ

จากชุดข้อมูลที่ศึกษา มีเพียงสองคดีเท่านั้นที่ศาลยกฟ้องในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ดังนั้น นอกเหนือจากมาตรา 165/2 แล้ว แม้แต่กระบวนการกลั่นกรองคดีตามปกติที่มีอยู่ในปัจจุบันก็ดูเหมือนว่าไม่มีประสิทธิภาพ ในบรรดาคดีที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว ร้อยละ 100 ของคดีที่ศาลรับฟ้องในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ศาลมีคำพิพากษายกฟ้องด้วยเหตุผลว่าไม่มีมูลทางกฎหมายสำหรับข้อกล่าวหาหมิ่นประมาท หรือการกล่าวข้อความตามฟ้องนั้นกระทำโดยสุจริตตามมาตรา 329 (ตามที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น แม้มาตรา 329 จะใช้เป็นข้อต่อสู้ในคดีหมิ่นประมาทเป็นหลัก แต่ในทางเทคนิคถือเป็นข้อยกเว้น ซึ่งหมายถึงมาตรานี้ไม่รวมอยู่ในคำจำกัดความของการหมิ่นประมาท) นี้คือประเภทของคดีที่น่าจะยุติได้ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องโดยอาศัยพยานหลักฐานของโจทก์เท่านั้น ดังนั้น มาตรา 165/2

ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป กับแจ้งวันนัดไต่สวนให้จำเลยทราบ จำเลยจะมาฟังการไต่สวนมูลฟ้อง โดยตั้งทนายให้ซักค้านพยานโจทก์ด้วยหรือไม่ก็ได้หรือจำเลยจะไม่มา แต่ตั้งทนายมาซักค้านพยานโจทก์ก็ได้ ห้ามมิให้ศาลถามค่าให้การจำเลย")

²³¹ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, รายงานการศึกษาเรื่องกฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะในบริบทของธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566), หน้า 40

²³² อ่างแล้ว

ไม่เพียงแต่ไม่มีประสิทธิภาพในการจัดการกับคดี SLAPP เท่านั้น แต่กระบวนการไต่สวนมูลฟ้องยังล้มเหลวในการก่อกองคดีที่ไม่มีมูลออกไปด้วย

การใช้กฎหมายที่ไม่สอดคล้องกัน (Inconsistent Application)

จากการวิเคราะห์เอกสารคดีและการสัมภาษณ์นายฝ่ายจำเลย พบความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับขั้นตอนและระยะเวลาในการใช้กฎหมายต่อต้านการฟ้อง SLAPP ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติเอง

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ชี้ให้เห็นว่าไม่มีกรอบเวลาหรือขั้นตอนมาตรฐานในการยื่นคำร้องตามมาตรา 161/1 และ 165/2 เช่น ในคดีบริษัทเอกชนผู้ประกอบการขายอาหารสัตว์ฟ้องร้อง ดร.เพชร มโนปวิตร นายความฝ่ายจำเลยได้ยื่นคำร้องตามมาตรา 161/1 และ 165/2 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2566 ซึ่งเป็นวันเดียวกับที่มีการไต่สวนมูลฟ้องในคดีนั้น เช่นเดียวกับคดีที่บริษัทธรรมเกษตรฟ้องนางอังคณา นีละไพจิตร ก็ได้มีการยื่นคำร้องตามมาตรา 161/1 และ 165/2 ในวันเดียวกับการไต่สวนมูลฟ้องเช่นกัน ขณะที่ในคดีที่นายเสรีพิศุทธ์ เตมียเวส ฟ้องนางทิวา ณ นคร นายความฝ่ายจำเลยได้ยื่นคำร้องตามมาตรา 161/1 และ 165/2 เป็นคำร้องเดียวกัน โดยยื่นเป็นเวลา 2 เดือนก่อนการไต่สวนมูลฟ้อง และในคดีที่บริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด ฟ้องนายวันชัย พุทธทอง นายความฝ่ายจำเลยได้ยื่นคำร้องตามมาตรา 161/1 และ 165/2 โดยยื่นเป็นเวลา 2 เดือนก่อนการไต่สวนมูลฟ้อง และยื่นคำร้องครั้งที่สอง ซึ่งอ้างทั้งมาตรา 161/1 และ 165/2 โดยยื่นเป็นเวลา 20 วันหลังจากการไต่สวนมูลฟ้องเสร็จสิ้น แต่ก่อนที่จะมีคำวินิจฉัยคดี

ในคดีที่สมาคมวิทยาการกำจัดวัชพืช ฟ้องนายวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ นายฝ่ายจำเลยได้ยื่นคำร้องตามมาตรา 161/1 เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2564 เป็นระยะเวลา 6 วันก่อนการไต่สวนมูลฟ้องที่จะมีขึ้นในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2564 นอกจากนี้ ในคดีหมิ่นประมาททางอาญาที่บริษัทธรรมเกษตร ฟ้องนางสุชานี คล้วเทอ นายฝ่ายจำเลยได้ยื่นคำร้องตามมาตรา 165/2 หลังการไต่สวนมูลฟ้องเสร็จสิ้นไปแล้ว 15 วัน และรอที่จะอ้างถึงมาตรา 161/1 ในช่วงแถลงการณ์ปิดคดีต่อหน้าศาล โดยที่นายฝ่ายจำเลยได้ยืนยันในคำกล่าวปิดคดีว่าคดีนี้เป็น “SLAPP ไม่ให้เปิดเผยหรือเผยแพร่การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านแรงงานและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น” ซึ่งฟ้อง “โดยไม่สุจริตตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1”²³³

ตามที่สะท้อนให้เห็นในข้อมูลและสรุปคดีข้างต้น ในบางคดีนายฝ่ายจำเลยได้ยื่นคำร้องตามมาตรา 161/1 และมาตรา 165/2 แยกกัน ในขณะที่บางคดี คำร้องทั้งสองมาตราถูกรวมไว้ด้วยกันและยื่นระหว่างการไต่สวนมูลฟ้อง แม้ว่ามาตรา 161/1 จะมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นช่องทางในการยกฟ้องคดีก่อนกระบวนการไต่สวนมูลฟ้องก็ตาม

การยกฟ้องในที่สุด (Eventual Dismissal)

---

²³³ คำแถลงปิดคดีของนายจำเลย, คดีระหว่างบริษัท ธรรมเกษตร จำกัด กับ นางสาวสุชานี คล้วเทอ.

บทบัญญัติต่อต้านการฟ้องคดี SLAPP มาตรา 161/1 และมาตรา 165/2 ถูกออกแบบมาเพื่อให้ผู้พิพากษา มีช่องทางในการยกฟ้องคดี SLAPP ก่อนถึงขั้นตอนการพิจารณาคดี ดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว หนึ่งในวัตถุประสงค์หลัก ของการฟ้องคดี SLAPP คือการทำให้ผู้ถูกฟ้องสูญเสียเวลาและทรัพยากร ดังนั้น จึงไม่จำเป็นที่คำพิพากษาสุดท้าย จะต้องเป็นประโยชน์ต่อโจทก์แต่อย่างใดเพื่อให้การฟ้องคดีปิดปากบรรลุผลตามที่ต้องการ ตามที่องค์กร Article 19 ได้กล่าวไว้ว่า

ภาระของคดีหมิ่นประมาททางอาญาที่ยืดเยื้อนั้นส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงที่สุดต่อจำเลย ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา นักข่าว นักกิจกรรม และนักปกป้องสิทธิมนุษยชนจำนวนมากต้องทนทุกข์กับการ สอบสวนและการดำเนินคดีนานหลายปี เพียงเพื่อที่จะพ้นข้อกล่าวหาในที่สุด ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเหล่านี้มักต้องจ่ายจากกระเป๋าของจำเลยเอง การต่อสู้คดีที่ยาวนานและเหนื่อยล้าอันเนื่องมาจากข้อกล่าวหาหมิ่นประมาททางอาญาที่สร้างบรรยากาศแห่งความหวาดกลัวและการเซ็นเซอร์ตัวเอง (self-censorship) ซึ่งขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของนักข่าว และทำให้ภาคประชาสังคมอ่อนแอลง²³⁴

ยิ่งปล่อยให้คดี SLAPP ดำเนินไปในระบบกฎหมายนานเท่าไร ผลกระทบต่อผู้ถูกฟ้องคดี SLAPP ก็ยิ่งรุนแรงมากขึ้นเท่านั้น ตัวอย่างเช่น การสัมภาษณ์สมาชิกภาคประชาสังคมและภาครัฐที่ดำเนินการโดย UNDP ผลการสัมภาษณ์เน้นย้ำว่า "ยิ่งคดีที่ต้องใช้ระยะเวลาพิจารณาที่ยาวนาน และเป็นคดีอาญาที่มีโทษจำคุก ก็ยิ่งสร้างภาระ ความกดดัน ตลอดจนความกลัวให้เกิดขึ้นต่อผู้ถูกฟ้อง และกลุ่มบุคคลที่จะออกมาใช้สิทธิเสรีภาพเพื่อปกป้องตนเอง ชุมชน และผลประโยชน์สาธารณะอื่น ๆ ในอนาคต"²³⁵ ในทำนองเดียวกัน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งสหประชาชาติยืนยันว่า "เป็นสิ่งที่ไม่อาจยอมรับได้สำหรับรัฐภาคีที่จะฟ้องร้องบุคคลในข้อหาหมิ่นประมาททางอาญา แต่ไม่ดำเนินการพิจารณาคดีอย่างรวดเร็ว การกระทำดังกล่าวมีผลในการสร้างความหวาดกลัว ซึ่งอาจ จำกัดการใช้เสรีภาพในการแสดงออกของบุคคลที่เกี่ยวข้องและบุคคลอื่นอย่างไม่สมควร"²³⁶

มาตรา 161/1 มีเจตนารมณ์เพื่อแก้ไขความเสียหายตามข้อมูลที่รายงานรวบรวมไว้ข้างต้น ตั้งแต่ช่วงต้นของกระบวนการทางกฎหมายทันทีหลังจากการยื่นฟ้อง แต่กลับกลายเป็นว่าการที่ศาลปฏิเสธที่จะปรับใช้มาตรานี้ ทำให้คดี SLAPP ใช้เวลานานกว่าจะสิ้นสุด แม้ว่าคำพิพากษาคดีจะเป็นประโยชน์ต่อจำเลยก็ตาม ในทำนองเดียวกัน มาตรา 165/2 ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อเพิ่มโอกาสให้จำเลยในการขอให้ศาลยกฟ้องในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง

²³⁴ Article 19, TRUTH BE TOLD: Criminal Defamation in Thai Law and the Case for Reform, (March 2021), pg. 15, https://www.article19.org/wp-content/uploads/2021/03/Thailand_Truth_be_told_decriminalise_defamation-1.pdf.

²³⁵ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, รายงานการศึกษาเรื่องกฎหมายและมาตรการป้องกันการค้ามนุษย์เชิงยุทธศาสตร์เพื่อรองรับการมีส่วนร่วมของสาธารณะในบริบทของธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566), หน้า 45.

²³⁶ UN Human Rights Committee, General Comment No. 34, U.N. Doc. CCPR/C/GC/34 (September 12, 2011), para 47.

ซึ่งจะช่วยหลีกเลี่ยงการพิจารณาคดีเต็มรูปแบบ อย่างไรก็ตาม ในทุกคดีที่อยู่ในชุดข้อมูล ไม่มีคดีใดเลยที่ศาลยกฟ้องในชั้นไต่สวนมูลฟ้องโดยอาศัยการยื่นคำร้องตามมาตรา 165/2

ในบรรดาคดีที่ถึงที่สุด ร้อยละ 35 ศาลมีคำพิพากษาว่าจำเลยไม่มีความผิด²³⁷ ร้อยละ 32 คดีถอนฟ้องโดยไม่ได้มีการไกล่เกลี่ย ร้อยละ 10 คดีถอนฟ้องหลังบรรลุข้อตกลงจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ร้อยละ 14 พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดี และร้อยละ 7 ศาลยกฟ้องหลังจากไต่สวนมูลฟ้อง กล่าวอีกนัยหนึ่ง ไม่มีคดีใดที่ศาลตัดสินให้โจทก์ชนะคดีโดยอ้างอิงข้อมูลจากชุดข้อมูลตามรายงาน²³⁸ สุดท้ายแล้วกระบวนการพิจารณาคดีใช้เวลาโดยเฉลี่ยเกือบ 2 ปีกว่าคดีจะสิ้นสุด ส่งผลให้จำเลยคดี SLAPP ต้องเผชิญกับกระบวนการทางกฎหมายที่ยืดเยื้อ มีค่าใช้จ่ายสูง และสร้างความกดดันทางอารมณ์ เพียงเพื่อให้คดีถูกยกฟ้องด้วยเหตุผลที่เห็นชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้นคดี

ตัวอย่างเช่น ในคดีที่บริษัท ธรรมเกษตร จำกัด ฟ้องนางอังคณา นีละไพจิตร นายจำเลยได้ยื่นคำร้องในระหว่างไต่สวนมูลฟ้อง โดยโต้แย้งว่าศาลควรยกฟ้องคดีนี้ “ตามมาตรา 161/1 และหรือ 165/2” โดยให้เหตุผลว่าผู้ใช้ทวีตเตอร์จะต้องคลิกลิงก์หลายครั้งเพื่อเข้าไปยังทวีตเตอร์ของนางอังคณา ก่อนที่จะถึงคลิปวิดีโอขององค์กรโพรตีฟายไรท์ อันเป็นคลิปที่ธรรมเกษตรกล่าวหาว่ามีข้อความหมิ่นประมาท²³⁹ แต่ศาลไม่ได้ตอบสนองต่อคำร้องของนายฝ่ายจำเลย ดังนั้น แทนที่คดีจะถูกยกฟ้องก่อนการพิจารณาคดี คดีนี้ก็กลับดำเนินต่อไปในชั้นการพิจารณาของศาล ซึ่งสร้างภาระทางการเงินและส่งผลกระทบต่อจำเลยอย่างมาก ซึ่งในท้ายที่สุดเดือนสิงหาคม 2566 ศาลได้มีคำพิพากษาให้นางอังคณาและจำเลยร่วมไม่มีความผิด²⁴⁰

แม้ว่าศาลจะปฏิเสธที่จะใช้ดุลยพินิจและยกฟ้องคดีก่อนการพิจารณาคดี แต่ข้อโต้แย้งเดียวกันจากคำร้องตามมาตรา 161/1 และมาตรา 165/2 ของนายฝ่ายจำเลยก็ได้สะท้อนอยู่ในคำพิพากษายกฟ้องของศาลซึ่งคำพิพากษาออกมาเกือบ 1,000 วันหลังจากยื่นตามมาตรา 161/ และมาตรา 165/2²⁴¹

นอกจากนี้ โดยสอดคล้องโดยตรงกับคำร้องตามมาตรา 161/1 และ 165/2 ซึ่งได้อธิบายขั้นตอนโดยละเอียดสำหรับผู้ใช้ในการเข้าถึงวิดีโอที่ถูกกล่าวหาว่าหมิ่นประมาท ศาลได้สรุปว่าไม่ได้มีข้อความใด ๆ ใดที่ “อ้างถึง ... คลิปวิดีโอที่โจทก์อ้างว่าเป็นการหมิ่นประมาทโจทก์ เพียงแต่เป็นการกล่าวอ้างของโจทก์ว่าการโพสต์ข้อความของจำเลยทั้งสามนั้นมีลิงก์ที่จะเชื่อมโยงนำไปสู่วิดีโอภาพยนตร์ที่องค์กรโพรตีฟายไรท์จัดทำโดยโจทก์อ้างว่ามีข้อความ

²³⁷ ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2567 คดีที่มีการอุทธรณ์สามคดีจากทั้งหมดสิบคดีที่ศาลตัดสินยกฟ้องนั้น ยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์

²³⁸ ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ในคดีระหว่างบริษัท ธรรมเกษตร จำกัด กับนางสุษานี คลัวเทรอ ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด แต่ต่อมาศาลอุทธรณ์ได้พิพากษากลับคำพิพากษาของศาลชั้นต้น

²³⁹ คำร้อง/คำแถลงต่อศาลเพื่อให้ไม่รับคดีไว้พิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 และ 165/2, คดีระหว่างบริษัท ธรรมเกษตร จำกัด กับ นางอังคณา นีละไพจิตร, (20 กุมภาพันธ์ 2563). ดูเพิ่มเติมที่คำพิพากษา, คดีระหว่างบริษัท ธรรมเกษตร จำกัด กับ นางอังคณา นีละไพจิตร และพวก, (29 สิงหาคม 2566).

²⁴⁰ คำพิพากษา, คดีระหว่างบริษัท ธรรมเกษตร จำกัด กับ นางอังคณา นีละไพจิตร และพวก, (29 สิงหาคม 2566).

²⁴¹ อ้างแล้ว

หมิ่นประมาทโจทก์เท่านั้น ซึ่งการเข้าถึงภาพยนต์ที่โจทก์อ้างว่าหมิ่นประมาทนั้นจะต้องเข้าถึงไปถึง 4 ถึง 5 ขั้นตอนตามที่โจทก์นำสืบจึงจะถึงภาพยนตร์...ที่โจทก์ฟ้องว่ามีข้อความอันเป็นเท็จและหมิ่นประมาท”²⁴²

ตามที่อธิบายไว้ข้างต้น นอกจากจำเลยไม่มีความผิดเนื่องจากพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดฐานหมิ่นประมาทแล้ว ศาลบางแห่งได้ยกฟ้องจำเลยโดยอาศัยข้อยกเว้นความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 329 ด้วย ในคดีเหล่านี้ หลังจากการพิจารณาคดีอย่างเต็มรูปแบบ ศาลได้วินิจฉัยว่าผู้ถูกฟ้องคดี SLAPP ได้แสดงความคิดเห็นโดยสุจริตเพื่อความชอบธรรมป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม และ/หรือเป็นการติชมด้วยความเป็นธรรมซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ²⁴³ ตัวอย่างเช่น เป็นเวลา 2 ปีหลังจากที่บริษัท เมียนมาร์ พงศ์พิพัทธ์ จำกัด ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนกล่าวหา นายปรัชญ์ รุจิวนารมย์ นักข่าวสิ่งแวดล้อม ซึ่งต่อมาศาลชั้นต้นได้มีคำพิพากษายกฟ้องตามมาตรา 329 โดยระบุว่า

การที่จำเลยได้เผยแพร่คำพิพากษาของศาลจังหวัดทวาย... ดังกล่าวตามความเป็นจริง ย่อมถือว่าจำเลยได้แจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการเปิดเผยในศาลและเป็นการติชมด้วยความเป็นธรรมซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 (3) (4)²⁴⁴

อย่างไรก็ตาม ดังที่จะกล่าวถึงในภายหลัง มาตรา 329 ควรถูกนำมาใช้ตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวนหรือพนักงานงานอัยการ แทนที่จะใช้เวลา 583 วัน นับจากวันที่มีการร้องทุกข์ จนถึงวันที่ศาลมีคำพิพากษายกฟ้องนายปรัชญ์ ซึ่งในช่วงเวลานั้นเขาต้องสูญเสียเวลาและพลังงานเพื่อพิสูจน์ความสุจริตของตนเอง แทนที่จะได้ทำงานในฐานะสื่อสารมวลชนได้อย่างเต็มที่

---

²⁴² อ้างแล้ว

²⁴³ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, รายงานการศึกษาเรื่องกฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะในบริบทของธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566), หน้า 39.

²⁴⁴ คำพิพากษา, คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดนครปฐม และพวก กับนายปรัชญ์ รุจิวนารมย์, (11 สิงหาคม 2566).

คดีที่ไม่มีความผิด

ชื่อคดี	ถ้อยคำจากคำร้องของจำเลยตาม มาตรา 161/1 หรือ มาตรา 165/2	ถ้อยคำในคำพิพากษาของศาล	ระยะเวลาตั้งแต่ยื่นคำร้องต่อต้าน SLAPP จนถึงการพ้นผิด
บริษัท ธรรมเกษตร จำกัด กับ อังคนา นิละไพจิตร และคนอื่น ๆ	<p>“โจทก์อาศัยจินตนาการในการระบุความเชื่อมโยงไปยังคลิกวิดีโอที่มีเนื้อหาที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นการหมิ่นประมาท ซึ่งต้องใช้ขั้นตอนห้าขั้นที่ขึ้นตอนในการเข้าถึง”²⁴⁵</p> <p>“เพื่อที่จะรับทราบข้อมูลที่ถูกล่าอ้างถึงอ้างถึง [เกี่ยวกับแรงงานของโจทก์] ผู้อ่านจำเป็นต้องคลิกที่ไอเปอร์ลิงก์ในแถลงการณ์ของฟอร์ตีฟายไรต์ ซึ่ง เพียงแค่เรียกร้องให้รัฐบาลยกเลิกข้อหาหมิ่นประมาทที่โจทก์ยื่นฟ้องต่อนางสาวสุธารี วรรณศิริ นักปกป้องสิทธิมนุษยชน และนางสาววงามสุข รัตนเสถียร อาจารย์สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล สำหรับการแชร์บทความเกี่ยวกับสิทธิของแรงงานที่เป็นลูกจ้างทำงานในฟาร์มสัตว์ปีกของโจทก์”²⁴⁶</p>	<p>“ไม่มีโพสต์ใดของจำเลยที่กล่าวถึงวิดีโอที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นการหมิ่นประมาทเป็นการอ้างของโจทก์เองว่าโพสต์เหล่านั้นมีลิงก์ไปยังวิดีโอที่หมิ่นประมาท การเข้าถึงวิดีโอดังกล่าวผู้ใช้จำเป็นต้องคลิกประมาณ 4 ถึง 5 ครั้ง จนกว่าจะสามารถเข้าถึงภาพยนตร์ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นการหมิ่นประมาทได้”</p> <p>“ข้อความทั้งหมดในโพสต์ของจำเลยไม่ได้กล่าวถึงสิ่งใดเกี่ยวกับแรงงานของโจทก์เลย โพสต์ของจำเลยเกี่ยวข้องกับเพียงแค่ว่าโจทก์ฟ้องร้องนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและพนักงานของตน รวมถึงการแสวงหาสนับสนุนระหว่างจำเลยด้วยกันเองหลังจากที่โจทก์ฟ้องร้องพวกเขา”²⁴⁷</p>	1,286 วัน
บริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด กับ วันชัย พุดทอง	<p>“จำเลยขอชี้แจงว่า [โพสต์ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นการหมิ่นประมาทนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับ] ข่าวที่สื่อมวลชนอื่น ๆ ได้รายงานไว้เช่นกัน อีกทั้งดูเหมือนว่าพยานของโจทก์เองก็ได้ออมรับว่ามีสื่อมวลชนหลายแห่งรายงานเรื่องเดียวกันนี้”²⁴⁸</p> <p>“เพจเฟซบุ๊กสื่อเดือนข่าวเป็นสำนักข่าวที่ทำหน้าที่เป็นสื่อรายงานข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ทั่วไปในสังคมตามหน้าที่ปกติของ [สื่อข่าว]... โจทก์ในคดีนี้ทราบดีว่าจำเลยเป็นสื่อที่ทำหน้าที่รายงานข่าวในประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและสิทธิชุมชนอันเป็นผลมาจากโครงการพัฒนาของภาครัฐและเอกชนที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นในจังหวัดหนึ่งทางภาคใต้ของประเทศไทย”²⁵¹</p> <p>ดังนั้น ข้อความในเอกสารข้างต้นจึงเป็นเพียงการรายงานข่าวทั่วไป... เพื่อประโยชน์สาธารณะโดยมีเจตนาแก้ไขและป้องกันการแพร่ระบาดที่กำลังดำเนินอยู่”²⁵²</p>	<p>“เห็นได้ว่ารายงานข่าวครอบคลุมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงโดยไม่มีการเพิ่มเติมข้อมูลใด ๆ ในช่วงเวลานั้น สื่อต่าง ๆ รวมถึงโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ ต่างก็รายงานเกี่ยวกับการระบาดที่โรงงานของโจทก์”²⁴⁹</p> <p>“ดังนั้น ข้อความและรูปภาพ [ที่จำเลยแชร์] เป็นรายงานข่าว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่ของนักข่าวและสมาชิกสื่อมวลชนโดยทั่วไป ในการแจ้งข้อมูลแก่ผู้ติดตามและสาธารณชน และเพื่อสนับสนุนให้พวกเขาช่วยควบคุมและยับยั้งการแพร่ระบาดของโรค ซึ่งเป็นไปเพื่อประโยชน์ของสังคม”²⁵³</p>	1,024 วัน ²⁵⁰

²⁴⁵ คำร้อง/แถลงการณ์ขอให้ศาลไม่รับพิจารณาคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 และ 165/2, คดีระหว่างบริษัท ธรรมเกษตร จำกัด กับนางอังคนา นิละไพจิตร (20 กุมภาพันธ์ 2563).

²⁴⁶ อ้างแล้ว

²⁴⁷ คำพิพากษา, คดีระหว่างบริษัท ธรรมเกษตร จำกัด กับนางอังคนา นิละไพจิตร และพวก, (29 สิงหาคม 2566).

²⁴⁸ คำร้อง/คำชี้แจงประกอบคำร้องขอตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 และ 165/2, คดีระหว่างบริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด กับนายวันชัย พุดทอง, (28 ธันวาคม 2564).

²⁴⁹ คำพิพากษา, คดีระหว่างบริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด กับนายวันชัย พุดทอง, (20 มีนาคม 2566).

²⁵⁰ ตัวเลขนี้คำนวณโดยใช้วันที่ของคำร้องฉบับแรกที่ทนายจำเลยยื่นเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2564 และมีการยื่นคำร้องฉบับที่สองซึ่งอ้างมาตรา 161/1 และ 165/2 เช่นกัน และยกข้อโต้แย้งที่คล้ายคลึงกันตั้งที่อ้างในตารางข้างต้น หลังจากการไต่สวนมูลฟ้องเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2564

²⁵¹ คำร้องขอให้ศาลไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและแถลงข้อเท็จจริงที่สำคัญเพื่อสนับสนุนการวินิจฉัยของศาลว่าคดีไม่มีมูล, คดีระหว่างบริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด กับ นายวันชัย พุดทอง, (11 ตุลาคม 2564).

²⁵² คำร้อง/คำแถลงประกอบคำร้องขอตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 และ 165/2, คดีระหว่างบริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด กับนายวันชัย พุดทอง, (28 ธันวาคม 2564).

²⁵³ คำพิพากษา, คดีระหว่างบริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด กับนายวันชัย พุดทอง, (20 มีนาคม 2566).

การหลีกเลี่ยงมาตรการป้องกัน SLAPP โดยพนักงานสอบสวน/พนักงานอัยการ (The Inquiry Officer/Public Prosecutor Work Around)

การบังคับใช้กฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ขึ้นอยู่กับวิธีการที่คดีเข้าสู่ศาล ตามที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาระบุไว้อย่างชัดเจนว่าการดำเนินคดีอาญาสามารถเริ่มดำเนินคดีได้ 2 ช่องทางคือ (1) โจทก์ที่เป็นราษฎรสามารถแจ้งความร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน ซึ่งจะเสนอความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อออกคำสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องคดี หรือ (2) โจทก์ที่เป็นราษฎรสามารถยื่นฟ้องคดีโดยตรงต่อศาล²⁵⁴ มาตรา 161/1 ใช้บังคับเฉพาะคดีอาญาที่ฟ้องโดยโจทก์ที่เป็นราษฎรเท่านั้น ซึ่งหมายความว่าศาลไม่สามารถยกฟ้องคดีที่พนักงานอัยการสั่งฟ้องก่อนการไต่สวนมูลฟ้องได้ แม้ว่าคดีเหล่านั้นจะถูกใช้เป็นเครื่องมือของการฟ้อง SLAPP ก็ตาม²⁵⁵

ในทำนองเดียวกัน ตามที่ได้กล่าวถึงข้างต้น ศาลมักไม่ใช้ดุลยพินิจในการสั่งให้มีการไต่สวนมูลฟ้องเมื่อพนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้องคดี ส่งผลให้มาตรา 165/2 ใช้ไม่ได้กับคดีเหล่านี้ในทางปฏิบัติ

กระบวนการที่แยกออกเป็นสองส่วนสำหรับการฟ้องร้องทางอาญา ซึ่งมีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันสำหรับคดีที่ยื่นฟ้องต่อศาลโดยตรงและสำหรับคดีที่เริ่มต้นจากการร้องทุกข์กับพนักงานสอบสวน (และถูกส่งต่อไปยังพนักงานอัยการ) เอื้อต่อการถูกใช้งานในทางที่ผิด โดยเฉพาะผู้ที่ต้องการหลีกเลี่ยงกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP สามารถทำได้โดยการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนแทนที่จะยื่นฟ้องต่อศาลโดยตรง เนื่องจากร้อยละ 39 ของคดีที่ได้วิเคราะห์เริ่มจากการร้องทุกข์กับพนักงานสอบสวน ส่งผลให้มาตรา 161/1 และมาตรา 165/2 ไม่สามารถนำมาปรับได้ในทางปฏิบัติ เป็นความจริงที่ว่าหากผู้มีอำนาจในท้องถิ่นหรือธุรกิจเป็นผู้ริเริ่มร้องทุกข์ส่งผลให้พนักงานสอบสวนอาจเกิดความลังเลที่จะไม่ดำเนินคดี ร้อยละ 57 ของคดีที่มีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเริ่มโดยนักการเมือง และร้อยละ 29 เริ่มโดยเจ้าหน้าที่รัฐ ที่สำคัญคือผู้ร้องทุกข์ไม่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคดีหมิ่นประมาทเลย เพราะผลภาระค่าใช้จ่ายทางกฎหมายให้กับพนักงานอัยการ ผู้ฟ้องคดี SLAPP สามารถใช้ประโยชน์จากความไม่สมดุลของอำนาจให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองมากขึ้น ในขณะที่ผู้ถูกกล่าวหา มักต้องแบกรับค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีด้วยตนเอง ซึ่งมักเกิดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีโดยไม่จำเป็น²⁵⁶ และตามที่ UNDP ได้กล่าวไว้ การไม่มีการไต่สวนมูลฟ้องคดีที่สั่งฟ้องโดยพนักงานอัยการ

²⁵⁴ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, รายงานการศึกษาเรื่องกฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะในบริบทของธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566), หน้า 18.

²⁵⁵ คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล, เรื่อง: ข้อกังวลเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่บังคับใช้เพื่อป้องกัน “การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะ” (Strategic Lawsuit Against Public Participation หรือ SLAPP), (20 มีนาคม 2563).

²⁵⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 37. (“ผู้ฟ้องที่ยื่นคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน ซึ่งต่อมาถูกฟ้องร้องโดยอัยการ มีภาระที่เบากว่ามาก เนื่องจากสามารถพึ่งพากระบวนการทางกฎหมายเหล่านี้ภายในระบบการบริหารงานยุติธรรมได้ ต่างจากผู้ฟ้องที่เริ่มคดีโดยตรงกับศาล ในทางกลับกัน ผู้ถูกกล่าวหา มักต้องแบกรับภาระหลายประการ เช่น การเดินทางไปรายงานตัวต่ออัยการเป็นประจำ การเผชิญกับแรงกดดันจากความเสียหายที่จะถูกจับกุมหรือคุมขัง และการหาหลักประกันการปล่อยตัวระหว่างการสอบสวน”)

หมายความว่าคดีเหล่านี้ "ไม่ได้ถูกกลั่นกรองอีกชั้น" (เช่น โดยศาล) เพื่อให้คดียุติไปตั้งแต่ต้น แต่กลับทำให้คดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีโดยตรง²⁵⁷ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาอย่างยิ่ง เนื่องจากการกลั่นกรองคดีที่ดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการไม่สามารถกลั่นกรองคดีที่เป็นการฟ้องร้องที่ไม่เหมาะสมหรือไม่มีมูลได้อย่างที่ควรจะเป็น

ยิ่งไปกว่านั้น ดังที่เห็นได้ในคดีต่าง ๆ เช่น คดีที่พนักงานอัยการและนายสุรพล นาคนคร (โจทก์ร่วม) ฟ้องนายวุฒิ บุญเลิศ และนายสุรชา บุญเปี่ยม และคดีที่พนักงานอัยการจังหวัดนครปฐม ฟ้องนายปรัชญ์ รุจิวนารมย์ แม้ว่าเอกชนจะร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน แต่เอกชนยังสามารถควบคุมคดีบางส่วนได้ โดยเข้าร่วมคดีในฐานะโจทก์ร่วม ตัวอย่างเช่น ในคดีที่พนักงานอัยการจังหวัดนครปฐม ฟ้องนายปรัชญ์ รุจิวนารมย์ ไม่สามารถนำมาตรา 161/1 มาใช้บังคับได้ เพราะผู้ร้องทุกข์/กล่าวโทษคือบริษัท เมียนมา พงษ์พิพัฒน์ ซึ่งเป็นบริษัทเหมืองแร่ดีบุก ได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน เมื่อศาลอนุญาตให้บริษัทเข้าเป็นโจทก์ร่วม ระหว่างพิจารณาโจทก์ร่วมยื่นคำร้องขอให้บังคับศาลสั่งให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจำนวน

135,000,000 บาท [3,542,500 ดอลลาร์สหรัฐ] พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 5 ต่อปี ของต้นเงินดังกล่าว นับแต่วันที่ 13 มกราคม 2563 เป็นต้นไปจนกว่าจำเลยจะชำระเสร็จแก่โจทก์ร่วม กับให้จำเลยลงข้อมูลให้ถูกต้องและเป็นจริงตามความประสงค์ของโจทก์ร่วมในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อย 3 ฉบับ และในเว็บไซต์เฟซบุ๊กของจำเลยและของสำนักข่าวสิ่งแวดล้อม²⁵⁸

ดังนั้นในการแจ้งความร้องทุกข์กับพนักงานสอบสวน แล้วเข้าเป็นโจทก์ร่วมในเวลาต่อมา บริษัทมั่นใจว่าสามารถหลีกเลี่ยงบทบัญญัติของกฎหมายป้องกัน SLAPP ได้ ไม่ว่าจะเป็นการที่จำเลยจะขอให้ศาลยกฟ้องคดีตั้งแต่ต้นหรือการไต่สวนมูลฟ้อง อีกทั้งยังไม่ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ขณะเดียวกันก็ยังสามารถควบคุมทิศทางของการดำเนินคดีได้

กลวิธีนี้ยังเห็นได้ชัดในหลายคดีที่นายกเทศมนตรีตำบลบัลลังก์ฟ้องนางสาวชุตติมา สีดาเสถียร (“นางสาวชุตติมา”) หลังจากที่นางสาวชุตติมาได้เผยแพร่ผลการสืบสวนเกี่ยวกับการชักชวนเงินกองทุนหมู่บ้านและการทุจริต รวมถึงพฤติกรรมของนายกเทศมนตรีบนโซเชียลมีเดีย ด้วยเหตุนี้ นายกเทศมนตรีตอบโต้โดยร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนในพื้นที่เพื่อให้ดำเนินคดีหมิ่นประมาทต่อนางสาวชุตติมาจำนวนทั้งหมด 5 คดี²⁵⁹ แม้ว่าจะมีหลักฐานเพียงพอในขณะที่ยื่นฟ้องว่าการดำเนินคดีหมิ่นประมาทของนายกเทศมนตรีนั้นมีการบิดเบือนข้อเท็จจริงและกระทำโดยไม่สุจริต ดังที่จะที่อธิบายเพิ่มเติมด้านล่าง ผลการสืบสวนของนางสาวชุตติมานำไปสู่การสืบสวนอย่าง

²⁵⁷ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, รายงานการศึกษาเรื่องกฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะในบริบทของธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566), หน้า 40.

²⁵⁸ คำพิพากษา, คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดนครปฐม และคณะ กับนายปรัชญ์ รุจิวนารมย์, (11 สิงหาคม 2566)

²⁵⁹ หนึ่งในคดีได้ถูกดำเนินการโดยพนักงานอัยการ ซึ่งได้ยื่นฟ้องคุณเสถียรในข้อหาหมิ่นประมาททางอาญา 3 กระทั่ง โดยยังมีอีก 4 คดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณา

เป็นทางการเกี่ยวกับพฤติกรรมของนายกเทศมนตรี และในที่สุดนายกเทศมนตรีถูกดำเนินคดีอาญาฐานทุจริต ยักยอกเงินกองทุนหมู่บ้าน นางสาวชุตีมาไม่สามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลยกฟ้องคดีหมิ่นประมาทที่เธอถูกฟ้องได้ ก่อนการพิจารณาคดี เพราะเป็นกรณีที่นายกเทศมนตรีได้ร้องทุกข์กับพนักงานสอบสวน ไม่ใช่การฟ้องคดีต่อศาล โดยตรง

การที่นายกเทศมนตรีสามารถยื่นฟ้องนางสาวชุตีมาได้หลายคดี ยังสะท้อนถึงวิธีการหลีกเลี่ยงมาตรการป้องกัน SLAPP โดยใช้พนักงานอัยการเป็นเครื่องมือ ซึ่งช่วยให้ผู้ฟ้องคดี SLAPP สามารถยื่นฟ้องจำเลยได้หลายคดี แม้ว่านายกเทศมนตรีจะมีหนี้สินและกำลังถูกสอบสวนทางอาญาในคดียักยอกเงินกองทุนหมู่บ้าน เช่น การฟ้องต่อ นางสาวชุตีมาโดยไม่ต้องแบกรับค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีที่ยืดเยื้อ นอกจากนี้นายกเทศมนตรี ยังสามารถมีอิทธิพลต่อคดีนี้ได้อีกด้วย กล่าวคือ หลังจากศาลรับคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ แล้ว นายกเทศมนตรีได้ยื่นคำเพิ่มเติมเพื่อให้นางสาวชุตีมาชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจำนวน 100,000 บาท [2,725 ดอลลาร์สหรัฐ]²⁶⁰

ช่องโหว่ในการทำงานของพนักงานสอบสวน/พนักงานอัยการจึงเป็นข้อจำกัดสำคัญต่อประสิทธิภาพของบทบัญญัติ ของกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในฐานะเครื่องมือต่อต้านการฟ้องคดีหมิ่นประมาททาง อาญาที่ไร้สาระหรือเป็นการใช้กฎหมายในทางที่ผิด

ความไม่สอดคล้องกับกระบวนการไม่ดำเนินคดี (Misalignment with Non-Prosecution Procedures)

แม้ว่าจะมีกระบวนการที่ชัดเจนภายใต้กฎหมายไทยที่กำหนดให้มีการก่อกองคดีที่มาจากกรรณการร้องทุกข์ต่อ พนักงานสอบสวนตั้งแต่เริ่มต้น แต่ในทางปฏิบัติประโยชน์ของกลไกเหล่านี้ยังมีจำกัด เนื่องจากกลไกมีความ คลุมเครือและไม่สอดคล้องกับการแก้ไขกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP โดยเฉพาะมาตรา 161/1 และมาตรา 329

แม้ว่าพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการจะสามารถยุติคดี SLAPP ได้อย่างรวดเร็ว โดยการเสนอความเห็นหรือ ออกคำสั่งไม่ฟ้องคดี แต่ตามรายงานของ UNDP ระบุว่า “กระบวนการยังคงซับซ้อน”²⁶¹ โดยเฉพาะอย่างยิ่งและ สอดคล้องกับข้อค้นพบของรายงาน UNDP ที่กล่าวข้างต้น ทนายความฝ่ายจำเลยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใน กระบวนการยุติธรรมแจ้งต่อนักวิจัยว่าพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการอาจกังวลว่าโจทก์ผู้ฟ้องคดี SLAPP จะมีมาตรการตอบโต้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 ที่ระบุว่า ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงาน “ปฏิบัติหรือละเว้น

²⁶⁰ คำพิพากษา, คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดนครราชสีมา กับนางสาวชุตีมา สีดาเสถียร, (6 มีนาคม 2567)

²⁶¹ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, รายงานการศึกษาเรื่องกฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับ การมีส่วนร่วมของสาธารณะในบริบทของธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566), หน้า 36.

การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด” ... ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาท [54.58 ดอลลาร์สหรัฐ] ถึงสองหมื่นบาท [545.80 ดอลลาร์สหรัฐ] หรือทั้งจำทั้งปรับ”²⁶²

การเปลี่ยนจากการใช้อำนาจทั่วไปที่พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการมีอยู่ ไปใช้มาตรา 21 ของพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 (พ.ร.บ. อัยการ) พบว่า มาตราดังกล่าวไม่มีความเฉพาะเจาะจงกับคดี SLAPP และแทบไม่ถูกนำมาใช้ในคดีดังกล่าว ส่วนหนึ่งเป็นเพราะไม่มีการกำหนด “ขอบเขตของคำว่า “ประโยชน์สาธารณะ”... ไว้อย่างชัดเจนในระเบียบที่เกี่ยวข้อง” ซึ่งทำให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการยากที่จะให้ความเห็นหรือออกคำสั่งไม่ฟ้องคดีในกรณีเช่นนี้²⁶³ จากรายงานของ UNDP ระบุว่า “ความคลุมเครือของมาตรานี้ อาจเป็นเหตุผลว่า “ทำไมพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบคดีจึงลังเลที่จะใช้มาตรานี้กับคดีอาญาที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน เนื่องจากเกรงว่าอาจถูกตั้งคำถามจากพนักงานอัยการหัวหน้าและเจ้าหน้าที่ระดับสูงอื่น ๆ รวมถึงอัยการสูงสุด”²⁶⁴ นอกจากนี้ พนักงานอัยการที่สั่งไม่ฟ้องคดีตามมาตรา 21 อาจต้องเผชิญกับ “คำถามและข้อร้องเรียนผู้ยื่นคำร้องหรือผู้กล่าวหา หรือจากสาธารณชน”²⁶⁵ และจากการสัมภาษณ์พนักงานอัยการโดยคณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (ICJ) กล่าวว่า มาตรา 21 “ยากที่จะนำมาใช้ในความเป็นจริง เนื่องจากผู้มีอำนาจออกคำสั่งไม่ฟ้องคืออัยการสูงสุดเท่านั้น ทำให้กระบวนการใช้เวลานานพอสมควร ซึ่งไม่ได้เป็นประโยชน์ต่อการป้องกันผลร้ายของคดี SLAPP แต่อย่างใด”²⁶⁶ ทนายฝ่ายจำเลยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะพนักงานอัยการตั้งข้อสังเกตว่ามาตรา 21 ไม่เกี่ยวข้องกับคดี SLAPP เนื่องจากใช้ได้เฉพาะในกรณีที่มีคำสั่งไม่ฟ้องคดีด้วยความผิดจริง และจากคำจำกัดความของลักษณะของคดี SLAPP เป็นคดีที่ไม่มีมูล แต่กลับเกี่ยวข้องกับกรณีต่าง ๆ เช่น กรณีที่มีสถานการณ์ส่วนตัวที่น่ากังวล ซึ่งอาจทำให้ต้องยุติการดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิด

ข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นว่าในคดีหมิ่นประมาททางอาญาที่ได้วิเคราะห์ซึ่งเป็นกรณีที่ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนนั้น ไม่มีคดีใดเลยที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดีด้วยเหตุว่าการฟ้องจะไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะตามมาตรา 21 ของ พ.ร.บ. อัยการ

---

²⁶² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157

²⁶³ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, รายงานการศึกษาเรื่องกฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะในบริบทของธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566), หน้า 38.

²⁶⁴ อ่างแล้ว

²⁶⁵ อ่างแล้ว

²⁶⁶ คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล, เรื่อง: ข้อกังวลเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่บังคับใช้เพื่อป้องกัน “การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะ” (Strategic Lawsuit Against Public Participation หรือ SLAPP), (20 มีนาคม 2563), หน้า 8.

ที่น่าสังเกตมีเพียง 4 คดีเท่านั้นที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องคดี ได้แก่ คดีที่นายกเทศมนตรีตำบลบัลลังก์ ฟองนางสาวภาสินี เข้มมะลัง (เนื่องจากโพสต์สำเนาหนังสือรับสภาพหนี้ของนายกเทศมนตรี) คดีนี้พนักงานอัยการ มีคำสั่งไม่ฟ้องคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 โดยให้เหตุผลว่าการกระทำดังกล่าวไม่ เป็นความผิด²⁶⁷ ส่วนอีก 3 คดีเป็นคดีที่นายกเทศมนตรีฟองนางสาวชุตินา สีดาเสถียร โดยคำสั่งไม่ฟ้องเหล่านี้ ออกมาหลังจากที่เธอถูกตัดสินยกฟ้องในคดีหนึ่งแล้ว และทนายความของเธอได้ยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการ

ในคดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดนครราชสีมา กับนางสาวชุตินา สีดาเสถียร ซึ่งเป็นคดีที่ถูกนำขึ้นสู่การ พิจารณา พนักงานอัยการได้ตั้งข้อหาหมิ่นประมาทต่อนางสาวชุตินา 3 ข้อหา (สำหรับโพสต์บนเฟซบุ๊ก 3 ครั้ง) แม้ว่าโพสต์ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นการหมิ่นประมาทสองโพสต์นั้นไม่ได้อ้างถึงนายกเทศมนตรีตำบลบัลลังก์อย่าง ชัดเจน ซึ่งเป็นผู้ยื่นคำร้องทุกข์ทางอาญาและเข้าร่วมเป็นโจทก์ร่วมในคดี ที่จริงแล้วคำพิพากษาของศาลเอง ก็ยอมรับว่าเนื้อหาของโพสต์สองโพสต์นั้นไม่เพียงพอที่จะตั้งข้อหาหมิ่นประมาท ส่วนโพสต์แรกนั้น ศาลระบุว่า เป็น "ข้อความทั่ว ๆ ไปที่วิจารณ์การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการบริหารงานในระดับประเทศและระดับ ท้องถิ่น" และ "จำเลยไม่ได้กล่าวยืนยันโดยระบุเฉพาะเจาะจงว่าโจทก์ร่วมหรือผู้ใดกระทำการชื่อเสียงขายเสีย" ²⁶⁸ สำหรับโพสต์ที่สอง ศาลระบุว่า "ไม่ใช่การกล่าวถึงโจทก์ร่วมอันเป็นการใส่ความโจทก์ร่วมให้ต้องเสื่อมเสียชื่อเสียง แต่อย่างใด" ²⁶⁹

เมื่อพิจารณาว่าข้อสรุปเหล่านี้ขึ้นอยู่กับข้อความในโพสต์เท่านั้น การตัดสินดังกล่าวจึงสามารถทำได้และควรต้อง ทำโดยพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการในขั้นตอนการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141-143 ดังที่ ICJ ได้อธิบายไว้

คดีฟ้องร้องเหล่านี้ควรได้รับการพิจารณาโดยตัวของมันเองว่าไม่มีมูลและพนักงานอัยการควร ยุติคดีตั้งแต่ต้นการฟ้องคดี พนักงานอัยการและพนักงานสอบสวนควรมีอำนาจในการใช้อำนาจ ทั่วไปตามที่.... กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อออกคำสั่งไม่ฟ้องเพื่อให้ คดีดังกล่าวออกจากกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายไทยและพันธกรณีระหว่างประเทศของ ไทย²⁷⁰

²⁶⁷ ตามที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น การร้องทุกข์ครั้งแรกของบริษัทธรรมเกษตรต่อนางสุชาณี ได้มีคำสั่งไม่ฟ้องคดี อย่างไรก็ตาม เนื่องจากคดีนี้เริ่มต้นและถูก ยกฟ้องในปี 2561 ซึ่งเป็นช่วงก่อนที่จะมีการแก้ไขกฎหมายป้องกันการฟ้องคดี SLAPP ที่วิเคราะห์ในรายงานนี้ ดังนั้น จึงมีเพียงคดีปี 2562 ของบริษัท ธรรมเกษตรต่อนางสุชาณี ซึ่งถูกยื่นฟ้องต่อศาลโดยตรง ที่ถูกรวมอยู่ในชุดข้อมูลนี้

²⁶⁸ คำพิพากษา, คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดนครราชสีมาและคณะ กับนางสาวชุตินา สีดาเสถียร, (6 มีนาคม 2567).

²⁶⁹ อ้างแล้ว

²⁷⁰ คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล, เรื่อง: ข้อกังวลเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่บังคับใช้เพื่อป้องกัน "การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับ การมีส่วนร่วมของสาธารณชน" (Strategic Lawsuit Against Public Participation หรือ SLAPP), (20 มีนาคม 2563), หน้า 8.

อย่างไรก็ตาม แทนที่จะดำเนินการดังกล่าว พนักงานอัยการกลับดำเนินคดีและตั้งข้อหาทางสาวชุตินาในความผิดฐานหมิ่นประมาททางอาญา 3 ข้อหาตามมาตรา 326 และ 328 ซึ่งแต่ละข้อหา มีโทษจำคุก 2 ปี²⁷¹ เนื่องจากไม่สามารถใช้มาตรา 161/1 ได้ และไม่มี การไต่สวนมูลฟ้องเนื่องจากคดียื่นฟ้องโดยพนักงานอัยการ ทำให้คดีไปสู่ชั้นศาล ดังนั้น แม้ว่าพนักงานอัยการสามารถออกคำสั่งไม่ฟ้องอย่างน้อย 2 ใน 3 ข้อหา ภายใต้อำนาจมาตรา 143 ว่าผู้ถูกฟ้องไม่ได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา แต่นางสาวชุตินาก็ต้องเผชิญกับกระบวนการทางกฎหมายเป็นเวลาหนึ่งปีครึ่งก่อนที่จะพ้นข้อกล่าวหาด้วยเหตุผลเดียวกัน²⁷² เมื่อพิจารณาจากคดีนี้และคดีอื่น ๆ ในชุดข้อมูลที่คล้ายคลึงกัน พบว่า พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการไม่ได้ใช้อำนาจทั่วไปของตนอย่างเหมาะสมในการให้ความเห็นหรือออกคำสั่งไม่ฟ้องคดีเมื่อคำร้องทุกข์ไม่มีมูล

เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ถูกฟ้องคดี SLAPP จะต้องพึ่งพาอำนาจของพนักงานอัยการในการออกคำสั่งไม่ฟ้องตามมาตรา 143 ในกรณีที่มีการดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการ ซึ่งแตกต่างจากอำนาจศาลตามมาตรา 161/1 ในการยกฟ้องในกรณีที่โจทก์เป็นเอกชน แต่ก็ไม่มีความมาตรฐานที่สอดคล้องกันในบทบัญญัติเหล่านี้ กล่าวคือ ไม่มีบทบัญญัติป้องกันการฟ้อง SLAPP สำหรับพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการที่เทียบเท่ากับข้อห้ามการดำเนินคดี "โดยไม่สุจริต" ตามมาตรา 161/1 ซึ่งมาตรา 143 เพียงแค่กล่าวถึงอำนาจในการออกคำสั่งไม่ฟ้องในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำความผิด โดยไม่ได้ระบุถึงหลักเกณฑ์ SLAPP ไว้เป็นการเฉพาะ ทั้งนี้แม้ว่ามาตรา 161/1 จะไม่สามารถใช้ได้และไม่ต้องการไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ เพราะพนักงานอัยการต้องดำเนินการกลั่นกรองเบื้องต้นเช่นเดียวกับที่ศาลจะดำเนินการเบื้องต้นในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง

สถานการณ์ยิ่งซับซ้อนมากขึ้น เมื่อประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 ได้ระบุข้อยกเว้นกรณีหมิ่นประมาทรวมถึงการแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริต ตีชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ²⁷³ ดังนั้น มาตรา 329 แม้ไม่ได้มีเจตนาให้เป็นบทบัญญัติป้องกัน SLAPP โดยเฉพาะ แต่ในทางปฏิบัติก็นำมาใช้กับคดี SLAPP หลายคดี และในทางทฤษฎีแล้ว พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการที่ทำการกลั่นกรองคดีเบื้องต้นอาจอ้างมาตรา 329 เมื่อเสนอความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องหรือออกคำสั่งไม่ฟ้องตามลำดับ โดยอาศัยเหตุผลว่ามีพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะฟ้องข้อหาหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141-143 อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลที่ศึกษา ดูเหมือนว่าบทบัญญัตินี้โดยทั่วไปจะใช้โดยศาลในการพิจารณาคดีเท่านั้น และใช้เป็นข้อต่อสู้ในชั้นศาลมากกว่า ด้วยเหตุนี้ แม้ว่ามาตรา 329 อาจเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการจัดการคดี SLAPP ตั้งแต่ช่วงต้นของกระบวนการ แต่การใช้งานในปัจจุบันยังจำกัดอยู่เพียง

---

²⁷¹ คำพิพากษา, คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดนครราชสีมาและคณะ กับนางสาวชุตินา สีดาเสถียร, (6 มีนาคม 2567). และโปรดดู See also Bangkok Post, Journalist prevails in another ‘Slapp’ case, (March 6, 2024), <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2754188/journalist-prevails-in-another-slapp-case>.

²⁷² อ้างแล้ว

²⁷³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329

ช่วงท้ายของกระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่ยาวนาน ซึ่งตัดโอกาสที่จะมีอีกช่องทางหนึ่งในการเยียวยาสำหรับผู้ถูกฟ้องคดี SLAPP

ข. ลักษณะบ่งชี้ว่าเป็น SLAPP

ความไม่มีประสิทธิภาพของมาตรการป้องกัน SLAPP ในปัจจุบัน ดังที่ได้กล่าวถึงก่อนหน้านี้ ไม่ได้เกิดจากการที่คดีมีลักษณะไม่ชัดเจนหรือไม่ตรงกับหลักเกณฑ์ของ SLAPP แต่อย่างใด แต่ในทางกลับกัน คดีในชุดข้อมูลมีลักษณะบ่งชี้สำคัญของ SLAPP ตามที่ได้รับการยอมรับภายใต้มาตรฐานสากล ซึ่งหมายความว่าคดีเหล่านี้สามารถและควรจะถูกระบุว่าเป็น SLAPP และถูกยกฟ้องตั้งแต่วางแรก ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า SLAPP คือการฟ้องร้องหรือการข่มขู่ด้วยการดำเนินคดีโดยมุ่งเป้าไปที่การมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่น่ากังวลอย่างยิ่งเพราะมันมุ่งเป้าไปที่ (ก) กิจกรรมที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ และ (ข) การลบข้อมูลข่าวสารออกจากพื้นที่สาธารณะ ในการทำเช่นนี้ SLAPP บ่อนทำลายสิทธิของผู้ถูกฟ้องและมีผลกระทบในการสร้างความหวาดกลัวเป็นวงกว้างต่อการอภิปรายสาธารณะ ต่อไปนี้ปัจจัยทั่วไปที่มักปรากฏอยู่เสมอในคดี SLAPP อย่างไรก็ตาม SLAPP ยังมีลักษณะเฉพาะคือการใช้กลยุทธ์การฟ้องร้องที่ละเมิด ซึ่งรวมถึง (แต่ไม่จำกัดเฉพาะ)²⁷⁴

- **สถานะชะงักงัน (Chilling affect)** SLAPP มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความหวาดกลัวให้กับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยทำให้บุคคลหรือองค์กรไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวทางสังคม ด้วยการทำให้กลัวผลทางกฎหมายที่อาจเกิดขึ้นตามมา²⁷⁵

---

²⁷⁴ โปรดดู Media Defence, Protecting Public Watchdogs across the EU: A Proposal for an EU Anti-SLAPP Law, (2021), pgs. 35-36, https://www.mediadefence.org/wp-content/uploads/2021/12/Anti_SLAPP_Model_Directive-2-1.pdf. และโปรดดู Dennis Hetzel and Brandi Snow, SLAPP Suits, Free Speech Center (September 11, 2023), <https://firstamendment.mtsu.edu/Section/slapp-suits>; GOV.UK, Factsheet: strategic lawsuits against public participation (SLAPPs), (June 20, 2023), <https://www.gov.uk/government/publications/economic-crime-and-corporate-transparency-bill-2022-factsheets/factsheet-strategic-lawsuits-against-public-participation-slapps>; Chris Greenberg, How corporate SLAPP lawsuits endanger our rights and the planet, Greenpeace (April 25, 2023), <https://www.greenpeace.org/international/story/59478/slapp-lawsuits-corporate-bullies-vs-free-speech>; European Court of Human Rights, Guide on Section 18 of the European Convention on Human Rights, (August 31, 2022), pgs. 12-22, https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Guide_Art_18_ENG; Shannon Jankowski and Charles Hogle, SLAPP-ing Back: Recent Legal Challenges to the Application of State Anti-SLAPP Laws, American Bar Association (March 16, 2022), https://www.americanbar.org/groups/communications_law/publications/communications_lawyer/2022-winter/slapping-back-recent-legal-challenges-the-application-state-antislapp-laws; U.S. Chamber Institute for Legal Reform, Third Party Financing, (October 2020), https://instituteforlegalreform.com/wp-content/uploads/2020/10/Third_Party_Financing.pdf.

²⁷⁵ Media Defence, Protecting Public Watchdogs across the EU: A Proposal for an EU Anti-SLAPP Law, (2021), pgs. 35-36, https://www.mediadefence.org/wp-content/uploads/2021/12/Anti_SLAPP_Model_Directive-2-1.pdf.

- ผู้ถูกฟ้องหลายรายและหลายข้อหา ผู้ฟ้องคดี SLAPP มักฟ้องผู้ถูกฟ้องหลายราย โดยทั่วไปแล้วเป็นบุคคล และ/หรือดำเนินคดีหลายครั้งต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเดียวกันหรือที่เกี่ยวข้องกัน²⁷⁶
- การเรียกร้องค่าเสียหายที่ไม่ได้สัดส่วน ผู้ฟ้องคดี SLAPP มักจะเรียกร้องค่าเสียหายหรือค่าชดเชยที่มากเกินไป ซึ่งดูเหมือนไม่ได้สัดส่วนกับความเสียหายตามที่กล่าวหา การเรียกร้องที่เกินจริงเหล่านี้อาจเป็นสัญญาณของเจตนาที่ไม่เหมาะสมที่อยู่เบื้องหลังการฟ้องร้อง²⁷⁷
- การเบี่ยงเบนทรัพยากร: บางครั้งการฟ้อง SLAPPs กระทำเพื่อเบี่ยงเบนทรัพยากรและเวลาของผู้ถูกฟ้องออกจากกิจกรรมการมีส่วนร่วมสาธารณะ ทำให้ความสามารถในการเข้าร่วมในการรณรงค์หรือเคลื่อนไหวทางสังคมลดลง²⁷⁸
- กลยุทธ์การประวิงเวลา ผู้ฟ้องคดี SLAPP บางรายใช้กลยุทธ์การประวิงเวลาในกระบวนการทางกฎหมายเพื่อยืดเวลาการดำเนินคดีให้ยาวนานขึ้น ซึ่งทำให้จำเลยต้องเผชิญกับความเครียดและภาระทางการเงินเพิ่มเติม²⁷⁹
- การสนับสนุนทางการเงินจากบุคคลที่สาม ในบางคดี ผู้ฟ้องคดี SLAPP อาจได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากบุคคลที่สามหรือองค์กรที่มีผลประโยชน์จากการปิดกั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน²⁸⁰
- กลยุทธ์การคุกคาม ผู้ฟ้องคดี SLAPP อาจใช้เหตุแห่งการฟ้องคดีหลายประการต่อผู้ถูกฟ้องรายเดียว หรือยื่นฟ้องคดีอย่างมีกลยุทธ์ในเขตอำนาจศาลต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับคู่กรณีหรือเหตุการณ์ ซึ่งทำให้เกิดภาระและค่าใช้จ่ายสูงสำหรับจำเลยในการต่อสู้คดี²⁸¹

²⁷⁶ Justin Borg-Barthet and Francesca Farrington, Open SLAPP Cases in 2022 and 2023: The Incidence of Strategic Lawsuit against Public Participation, and Regulatory Responses in the European Union, European Parliament (November 2023), [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2023/756468/IPOL_STU\(2023\)756468_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2023/756468/IPOL_STU(2023)756468_EN.pdf)

²⁷⁷ อ่างแล้ว

²⁷⁸ อ่างแล้ว

²⁷⁹ อ่างแล้ว, หน้า 9.

²⁸⁰ U.S. Chamber Institute for Legal Reform, Third Party Financing, (October 2020), https://instituteforlegalreform.com/wp-content/uploads/2020/10/Third_Party_Financing.pdf.

²⁸¹ Media Defence, Protecting Public Watchdogs across the EU: A Proposal for an EU Anti-SLAPP Law, (2021), pgs. 35-36, https://www.mediadefence.org/wp-content/uploads/2021/12/Anti_SLAPP_Model_Directive-2-1.pdf.

- **ขาดความชอบธรรมทางกฎหมาย** SLAPP มักขาดพื้นฐานทางกฎหมายที่ชอบธรรม หรือเป็นการฟ้องที่ไม่มีมูลความจริงอย่างชัดเจน และอาจเกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาที่ไม่มีสาระสำคัญ (frivolous claims)²⁸²
- **หลักฐานเชิงข้อเท็จจริง** ผู้ฟ้องคดี SLAPP อาจไม่สามารถแสดงพยานหลักฐานเชิงข้อเท็จจริงที่สนับสนุนข้อกล่าวหาของตน หรืออาจใช้ข้อโต้แย้งที่ไม่มีน้ำหนักหรือไม่มีมูลความจริง²⁸³
- **ประวัติการยื่นฟ้องคดี** SLAPP บุคคลหรือหน่วยงานบางแห่งมีประวัติการยื่นฟ้องคดีในลักษณะคล้ายกันต่อผู้วิจารณ์หรือนักกิจกรรม ซึ่งสามารถบ่งชี้ถึงรูปแบบของการใช้ระบบกฎหมายเพื่อปิดปากฝ่ายตรงข้าม²⁸⁴
- **ขอบเขตของการฟ้องร้อง** นอกเหนือจากการเรียกร้องค่าเสียหายทางการเงินหรือค่าเสียหายเชิงลงโทษแล้ว ผู้ฟ้อง SLAPP อาจขอการเยียวยาเพิ่มเติม เช่น การลบโพสต์ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นการหมิ่นประมาท การบังคับให้กล่าวคำขอโทษต่อสาธารณะ หรือการขอมาตรการจำกัดการแสดงผลออกฉว่งหน้า²⁸⁵
- **ความไม่สมดุลของอำนาจ** ผู้ฟ้องคดี SLAPP มักมีทรัพยากรมากกว่าบุคคลหรือองค์กรที่ถูกฟ้องคดี SLAPP อย่างมาก ทั้งทรัพยากรทางการเงิน ทางกฎหมาย และอื่น ๆ ความไม่สมดุลของอำนาจนี้อาจทำให้เกิดลักษณะอื่น ๆ ของ SLAPP เช่น การยื่นฟ้องในเขตอำนาจศาลที่ผู้ฟ้องมีความได้เปรียบ การฟ้องร้องหลายคดี การเบี่ยงเบนทรัพยากร และการใช้กลยุทธ์ประวิงเวลา²⁸⁶

แม้ว่าปัจจัยที่กล่าวถึงข้างต้นมักจะมี ความเชื่อมโยงกัน แต่ไม่จำเป็นต้องมีปัจจัยครบทุกข้อจึงจะถือว่าเป็นคดี SLAPP จากการอธิบายถึงปัจจัย 6 ประการที่ระบุบ่อยที่สุดในคดีที่วิเคราะห์สำหรับรายงานนี้ ส่วนต่อไปนี้จะแสดงให้เห็นว่ากรอบกฎหมายปัจจุบันของประเทศไทยล้มเหลวในการระบุและยกฟ้องคดีอย่างรวดเร็ว แม้จะมีตัวบ่งชี้ความเป็น SLAPP เบื้องต้น

การแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ (Public Interest Speech)

²⁸² อ่างแล้ว

²⁸³ อ่างแล้ว

²⁸⁴ อ่างแล้ว, หน้า 27.

²⁸⁵ อ่างแล้ว

²⁸⁶ อ่างแล้ว

SLAPP โดยคำจำกัดความแล้ว เกี่ยวข้องกับเรื่องประโยชน์สาธารณะ²⁸⁷ การมุ่งเป้าไปที่การแสดงออกเพื่อประโยชน์สาธารณะอาจชี้ให้เห็นถึงแรงจูงใจที่ไม่เหมาะสมหรือการกระทำโดยไม่สุจริต ตามที่นิยามไว้ในรายงานของ UNDP เกี่ยวกับ SLAPP คำว่า ‘ผลประโยชน์สาธารณะ’ “เกี่ยวข้องกัปัญหาหรือข้อกังวลใด ๆ เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนการปกป้องสิทธิมนุษยชน สิทธิชุมชน และการตรวจสอบการทุจริต การส่งเสริมความโปร่งใสและธรรมาภิบาล เป็นต้น”²⁸⁸

คดีหมิ่นประมาททางอาญาทั้งหมดในรายงานนี้เกี่ยวข้องกับประเด็นประโยชน์สาธารณะ รวมถึงแต่ไม่จำกัดเพียงการฟ้องคดีที่มุ่งเป้าไปที่การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม การตรวจสอบกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย และการทุจริตของเจ้าหน้าที่ที่ได้รับเลือกตั้ง การประท้วงเกี่ยวกับค่าเล่าเรียน และรายงานเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ตัวอย่างเช่น ในคดีที่พนักงานอัยการจังหวัดบุรีรัมย์และพวก ฟ้องนายจตุพร แสงอึ้ง และพวก โดยนางมาลิณี จุโฑปะมา (“มาลิณี” หรือ “อธิการบดี”) ซึ่งเป็นรักษาการอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ได้ร้องทุกข์ในคดีหมิ่นประมาทต่อนักศึกษา 5 คน²⁸⁹ ที่ถูกกล่าวหาว่าได้จัดและ/หรือมีส่วนร่วมในการรณรงค์เพื่อขับไล่เธอออกจากตำแหน่ง การฟ้องร้องดังกล่าวเป็นการตอบโต้ต่อการ “ประท้วงของนักศึกษา” ซึ่งมีบุคคลที่ไม่ระบุตัวตนได้ “ร่วมกันแสดงป้ายผ้าใบ 4 ผืน ที่มีข้อความ เช่น “เราต้องการอธิการบดีที่โปร่งใส” “ค่าเทอม นศ.ก็โงง” และ “มาลิณีออกไป” ตามรั้วในมหาวิทยาลัย²⁹⁰ ต่อมาภาพถ่ายของป้ายเหล่านี้ได้ถูกโพสต์บนเพจเฟซบุ๊ก “บุรีรัมย์ปลดแอก” ซึ่งเป็นเพจที่สนับสนุนการรณรงค์ของนักศึกษา พร้อมกับข้อความดังต่อไปนี้

---

²⁸⁷ กฎหมายระหว่างประเทศก็ให้ความสำคัญคุ้มครองการแสดงออกเพื่อประโยชน์สาธารณะเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอภิปรายทางการเมืองอย่างเปิดเผยและสิทธิในการวิจารณ์เจ้าหน้าที่รัฐ ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติระบุไว้ว่า ข้อ 19 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) คุ้มครองสิทธิในการมีส่วนร่วมใน “การอภิปรายทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นต่อกิจการของตนเองและกิจการสาธารณะ ... การอภิปรายเรื่องสิทธิมนุษยชน [และ] วารสารศาสตร์”, โปรดดู UN Human Rights Committee, General Comment No. 34, U.N. Doc. CCPR/C/GC/34 (September 12, 2011), para. 11. ในทำนองเดียวกัน คณะกรรมการได้เน้นย้ำว่าการแสดงออกอย่างเสรีในด้านการเมืองเป็นองค์ประกอบสำคัญในการรักษารูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ในความเห็นทั่วไปฉบับที่ 34 คณะกรรมการได้ระบุว่า “การสื่อสารข้อมูลและความคิดเห็นอย่างเสรีเกี่ยวกับประเด็นสาธารณะและการเมืองระหว่างพลเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสิ่งจำเป็น สิ่งนี้หมายถึงสื่อที่เป็นอิสระและสื่ออื่น ๆ ที่สามารถแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นสาธารณะและให้ข้อมูลแก่สาธารณชนโดยปราศจากการเซ็นเซอร์หรือการจำกัด”, โปรดดู UN Human Rights Committee, General Comment No. 34, U.N. Doc. CCPR/C/GC/34 (September 12, 2011), para 13.

²⁸⁸ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, รายงานการศึกษาเรื่องกฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะในบริบทของธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566), หน้า 9.

²⁸⁹ ในระหว่างการไต่สวนมูลฟ้อง อธิการบดีได้ยื่นคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วม ซึ่งศาลได้อนุญาต ต่อมาอธิการบดีได้ถอนฟ้องจำเลย 3 คนจาก 5 คนด้วยเหตุผลที่ไม่ทราบ และศาลได้จำหน่ายคดีสำหรับจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 2 และจำเลยที่ 5 ตามลำดับ, โปรดดู คำพิพากษา, คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดบุรีรัมย์และพวก กับนายจตุพร แสงอึ้ง และพวก, (28 กันยายน 2565).

²⁹⁰ คำพิพากษา, คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดบุรีรัมย์และพวก กับนายจตุพร แสงอึ้ง และพวก, (28 กันยายน 2565).

โพสต์นี้แต่นักศึกษาราชภัฏบุรีรัมย์ น้อง ๆ ที่เคยประท้วงในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ครั้งที่แล้ว ได้ออกมาแสดงความเคลื่อนไหวเพื่อโจมตีและขับไล่อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่เป็นอธิการบดีที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะเขาได้เกษียณอายุราชการไปแล้วกว่า 6 ปี แต่ยังสามารถดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยได้ สิ่งนี้ทำให้อาจารย์และนักศึกษาไม่พอใจเป็นอย่างมาก และต้องถูกโกงค่าจ้างและค่าเทอมมาตลอดหลายปี²⁹¹

แม้ว่าการประท้วงที่เป็นปัญหาจะเกี่ยวข้องกับการจัดการค่าเล่าเรียนและการทุจริตของผู้นำของมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งเห็นได้ชัดจนว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับผลประโยชน์สาธารณะ และควรได้รับการคุ้มครองที่เข้มงวดขึ้นตามกฎหมายระหว่างประเทศ แต่อัยการก็ได้มีคำสั่งฟ้องคดีและดำเนินคดีอย่างเต็มรูปแบบ นักศึกษาต้องเผชิญกับการดำเนินคดีอาญาเป็นเวลาเกือบ 2 ปีก่อนที่ศาลชั้นต้นจะยกฟ้อง (ถึงกระนั้น ศาลก็ไม่ได้กล่าวถึงข้อเท็จจริงที่ว่า การประท้วงเป็นเรื่องเกี่ยวข้องเกี่ยวกับผลประโยชน์สาธารณะ หรือการฟ้องคดีนี้มีเป้าหมายเพื่อยับยั้งการเคลื่อนไหวทางสังคม แต่กลับระบุว่าไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะสรุปว่าจำเลยได้ “ร่วมกันกระทำความผิดตามที่กล่าวหาใน คำฟ้อง”)²⁹²

สิ่งที่น่าสนใจคือ ร้อยละ 34 ของคดีที่ถูกวิเคราะห์ คำพูดซึ่งถูกกล่าวหาว่าเป็นการหมิ่นประมาทกลับนำไปสู่การสอบสวนทางแพ่งหรือทางอาญาแยกต่างหากต่อผู้ฟ้องร้องในข้อกล่าวหาที่จำเลยได้กล่าวหาไว้ ตัวอย่างเช่น หลังจากที่นางสาวชุตินา สีดาเสถียร นักข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนของไทย โพสต์ข้อความบนสังคมออนไลน์เกี่ยวกับการสืบสวนของตนในเรื่องการยกยอกเงินกองทุนหมู่บ้าน นายกเทศมนตรีจึงตอบโต้ด้วยการยื่นคำร้องทุกขโมยคดีหมิ่นประมาททางอาญาต่อนางสาวชุตินาถึง 5 คดี พนักงานอัยการได้ดำเนินคดีและตั้งข้อหานางสาวชุตินาในข้อหาหมิ่นประมาททางอาญา 3 ข้อหา คำพูดที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นการหมิ่นประมาทของนางสาวชุตินานั้นเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สาธารณะอย่างชัดเจน กล่าวคือ เธอได้สนับสนุนสิทธิของชุมชน สืบสวนการทุจริต และส่งเสริมความโปร่งใสและธรรมาภิบาล²⁹³ ในเวลาเดียวกันนั้น นายกเทศมนตรีก็ถูกตั้งข้อหาคดีอาญาฐานยกยอกเงินตามข้อกล่าวหาที่นางสาวชุตินาได้โพสต์และถูกดำเนินคดีหมิ่นประมาท²⁹⁴ คดีของทั้งสองฝ่ายดำเนินไปพร้อมกัน

ที่น่าสังเกตคือ ร้อยละ 22 ของคดีในชุดข้อมูล เป็นการฟ้องร้องต่อเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการเลือกตั้ง ข้าราชการ หรือพรรคการเมือง เนื่องจากคำพูดที่กล่าวไว้ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ทางการเมือง ซึ่งกระทบต่อแก่นสารของการ

²⁹¹ อ่างแล้ว

²⁹² อ่างแล้ว, ศาลยกฟ้องคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 ซึ่งระบุว่า “ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้ว่าพยานหลักฐานทั้งปวง อย่างพิพาทกลางโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น”

²⁹³ ดูคำพิพากษา, คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดนครราชสีมาและพวก กับนางสาวชุตินา สีดาเสถียร, (6 มีนาคม 2567) และโปรดดู Bangkok Post, Journalist prevails in another ‘Slapp’ case, (March 6, 2024), <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2754188/journalist-prevails-in-another-slapp-case>.

²⁹⁴ อ่างแล้ว

พูดเพื่อประโยชน์สาธารณะ ตัวอย่างหนึ่งคือ บริษัท กัลฟ์ เอ็นเนอร์จี ดีเวลลอปเมนท์ จำกัด (“บริษัท กัลฟ์ฯ”) ได้ยื่นฟ้องคดีหมิ่นประมาททางอาญาต่อนายรังสิมันต์ โรม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคก้าวไกล รวมทั้งพรรคก้าวไกลเอง เนื่องจากคำกล่าวของนายรังสิมันต์ในระหว่างการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งนายรังสิมันต์กล่าวว่ารัฐมนตรีได้ใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อเอื้อประโยชน์แก่บริษัท กัลฟ์ฯ²⁹⁵ หลังจากมีการไต่สวนมูลฟ้องเพื่อพิจารณาว่าคดีมีมูลทางกฎหมายหรือไม่ ศาลได้รับฟ้องคดีนี้และดำเนินคดีต่อไปตามกระบวนการยุติธรรม²⁹⁶ จนกระทั่งโจทก์ถอนฟ้องด้วยเหตุผลที่ไม่ทราบแน่ชัด

นอกจากนี้ สิ่งที่น่าสนใจคือ ร้อยละ 8 ของคดีที่ฟ้องร้อง เป็นการฟ้องโดยเจ้าหน้าที่ที่ได้รับเลือกตั้งต่อนักการเมืองฝ่ายค้าน คดีฟ้องร้องของบริษัทกัลฟ์ต่อนายรังสิมันต์ไม่ใช่ครั้งแรกที่เขาถูกฟ้องในข้อหาหมิ่นประมาททางอาญาจากคำกล่าวในการอภิปรายในรัฐสภา หลังจากที่นายรังสิมันต์กล่าวในระหว่างการอภิปรายในรัฐสภาเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2566 ว่านายอุปกิต ปาจริยางกูร สมาชิกวุฒิสภา มีความเชื่อมโยงกับธุรกิจผิดกฎหมายและเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน นายอุปกิตตอบโต้ด้วยการยื่นฟ้องคดีหมิ่นประมาททางอาญา 2 คดีต่อนายรังสิมันต์²⁹⁷ โดยรวมแล้วนายอุปกิตได้ยื่นฟ้องคดีหมิ่นประมาททางอาญาโดยส่วนตัวอย่างน้อย 4 คดีแยกกันต่อบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ²⁹⁸ รวมถึงนักการเมืองฝ่ายค้าน พรรคการเมือง นักกิจกรรม และนักข่าว ที่แสดงความคิดเห็นหรือรายงานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมผิดกฎหมายของเขา²⁹⁹

²⁹⁵ Prachatai, Gulf Energy sues Thai Sang Thai party members over press conference, (June 8, 2023),

<https://prachataienglish.com/node/10415>, (“ในเดือนพฤศจิกายน 2564 บริษัท กัลฟ์ เอ็นเนอร์จี ได้ฟ้องร้องนายรังสิมันต์ โรม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคก้าวไกล เกี่ยวกับคำปราศรัยในการอภิปรายไม่ไว้วางใจเมื่อเดือนกันยายน 2564 ในประเด็นสัมปทานดาวเทียม ซึ่งตั้งคำถามถึงอิทธิพลของนายชัยวุฒิ ธนาคมานุสรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ต่อการเติบโตอย่างก้าวกระโดดของบริษัทพลังงานแห่งนี้ นอกจากนี้ยังฟ้องร้องพรรคก้าวไกลในข้อหาเผยแพร่เนื้อหาของการอภิปรายด้วย”)

²⁹⁶ มีรายงานว่าทนายจำเลยไม่ได้ยื่นคำร้องตามมาตรา 161/1 แม้ว่าจะมีสิทธิยื่นคำร้องได้ก็ตาม

²⁹⁷ Prachatai, Senator files another defamation lawsuit against MP, (June 23, 2023), <https://prachataienglish.com/node/10438>.

²⁹⁸ นอกเหนือจากคดีที่ยื่นฟ้องต่อนายรังสิมันต์แล้ว สมาชิกวุฒิสภาท่านนี้ยังได้ยื่นฟ้องคดีหมิ่นประมาทต่อนายนัย เอกมหาสวัสดิ์ และนางสาวอมรรัตน์ มหิทธิรุกข์ ผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์ข่าว Inside Thailand โดยเรียกค่าเสียหาย 50 ล้านบาท [1,362,500 ดอลลาร์สหรัฐ] จากการกล่าวเป็นนัยว่าเขามีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมผิดกฎหมาย และอีกคดีหนึ่งเป็นการฟ้องนายอัฉริยะ เรืองรัตนพงศ์ ประธานชมรมช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม ดูเพิ่มเติมได้ที่ Bangkok Post, MP casts doubts over Upakit's assets, (February 21, 2023),

<https://www.bangkokpost.com/thailand/politics/2511046/mp-casts-doubts-over-upakits-assets>. นอกจากนี้ นายอุปกิตยังได้ยื่นฟ้องคดีที่สองต่อนายรังสิมันต์ด้วย

²⁹⁹ ในคดีที่เกี่ยวข้องกับนักข่าวชาวแองโกลา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้เน้นย้ำถึง “ความสำคัญสูงสุดในสังคมประชาธิปไตยของสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและสื่อมวลชนที่เสรีและปราศจากการเซ็นเซอร์” และวินิจฉัยว่าบทลงโทษทางอาญาไม่อาจ “ถือเป็นมาตรการที่สัดส่วนในการปกป้องความสงบเรียบร้อยของสาธารณะหรือเกียรติยศชื่อเสียงของ [บุคคลสาธารณะ]” ดูเพิ่มเติมได้ที่ UN Human Rights Committee, Marques de Morais v. Angola, UN Doc. No. CCPR/C/83/D/1128/2002, (March 25, 2005). ในทำนองเดียวกัน สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้ระบุว่า “รัฐมีหน้าที่... ต้องประกันว่านักข่าว ผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อ และบุคคลอื่นใดได้รับการคุ้มครองจากการกระทำใด ๆ โดยบุคคลหรือหน่วยงานเอกชนที่จะบั่นทอนการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกของพวกเขา” และ “ควรจัดให้มีมาตรการที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันการโจมตีที่มุ่งปิดปากผู้ที่กำลังใช้สิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออกของตน” ดูเพิ่มเติมได้ที่ UN High Commissioner for Human Rights,

เช่นเดียวกับคดีของนางสาวชุตติมา การดำเนินคดีหมิ่นประมาททางอาญาต่อนายรังสิมันต์ ได้ดำเนินการควบคู่ไปกับการสอบสวนนายอุปกิต ปาจริยางกูร สมาชิกวุฒิสภา ในเรื่องการประทุมิขอบที่นายรังสิมันต์และคนอื่น ๆ ได้กล่าวหาไว้ โดยในเดือนมีนาคม 2566 สำนักงานอัยการสูงสุดได้เริ่มการสอบสวนการมีส่วนร่วมของนายอุปกิต ในกิจกรรมผิดกฎหมายต่าง ๆ³⁰⁰ และในเดือนพฤษภาคม 2566 พนักงานอัยการในสำนักงานอัยการสูงสุดได้เสนอให้สั่งฟ้องนายอุปกิต³⁰¹ ซึ่งหมายความว่าศาลรับคำฟ้องคดีทั้งสองที่นายอุปกิตฟ้องนายรังสิมันต์ ในขณะที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำลังสอบสวนข้อกล่าวหาต่อนายอุปกิตอยู่ และภายในเดือนธันวาคม 2566³⁰² ทางกรไทย ได้ยื่นฟ้องนายอุปกิต 6 ข้อหา รวมถึงการสมคบกันในการคดียาเสพติด การครอบครองยาเสพติดโดยผิดกฎหมาย การฟอกเงิน การมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และความผิดที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ³⁰³

การกำหนดให้คำพูดที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเป็นความผิดทางอาญา แสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดในกฎหมายหมิ่นประมาททางอาญา ซึ่งไม่มีข้อต่อสู้ทางกฎหมายเพื่อประโยชน์สาธารณะที่ชัดเจน ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น มาตรา 329 ระบุว่า “แสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริต ตีติชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใด อันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ” ไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท อย่างไรก็ตาม องค์กร Article19 ตั้งข้อสังเกตต่อมาตราดังกล่าวไว้ว่า “ทำให้ภาระการพิสูจน์ตกอยู่กับจำเลยที่จะต้องแสดงว่าความคิดเห็นหรือข้อความในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะนั้นได้กระทำโดยสุจริต”³⁰⁴

Report of the High Commissioner for Human Rights on the Safety of Journalists, UN Doc. A/HRC/49/40, (February 28, 2022), para. 6.

³⁰⁰ Thai Examiner, Attorney General to have final say on prosecution in court for money laundering of Senator Upakit, (May 21, 2023), <https://www.thaia Examiner.com/thai-news-foreigners/2023/05/21/attorney-general-to-decide-on-senator-upakit-indictment-money-laundering/>. และโปรดดู Bangkok Post, Probe into revoked drug arrest warrant for senator, (March 13, 2023), <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2526836/probe-into-revoked-drug-arrest-warrant-for-senator>.

³⁰¹ Thai Examiner, Attorney General to have final say on prosecution in court for money laundering of Senator Upakit, (May 21, 2023), <https://www.thaia Examiner.com/thai-news-foreigners/2023/05/21/attorney-general-to-decide-on-senator-upakit-indictment-money-laundering/>, (“มีการเปิดเผยเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2566 พนักงานอัยการในสำนักงานอัยการสูงสุด (อส.) ได้ตัดสินใจสั่งฟ้องสมาชิกวุฒิสภาที่ยังดำรงตำแหน่งอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งถูกเขยของเขากฎจับกุมเมื่อเดือนกันยายนปีที่แล้วในข้อหาขายยาเสพติดและฟอกเงิน โดยสมาชิกวุฒิสภาท่านนี้ถูกตั้งข้อหาฟอกเงินและความผิดอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้ สำนักงานอัยการสูงสุด (อส.) จะต้องตัดสินใจว่าจะดำเนินการฟ้องร้องต่อไปหรือไม่”)

³⁰² ณ เวลาที่มีการตั้งข้อกล่าวหาอย่างเป็นทางการในเดือนธันวาคม 2566 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปป.ส.) ได้ยึดทรัพย์สินของสมาชิกวุฒิสภาอุปกิต มูลค่ากว่า 6.5 ล้านบาท [177,385 ดอลลาร์สหรัฐ] ซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาว่าเขามีส่วนพัวพันกับเครือข่ายยาเสพติดและการฟอกเงิน, โปรดดู See Bangkok Post, Upakit faces narcotics, money laundering raps, (December 15, 2023), <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2705883/upakit-faces-narcotics-money-laundering-raps>.

³⁰³ ดูเพิ่มเติมจากที่อ้างแล้ว, (“พนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องนายอุปกิต ปาจริยางกูร ต่อศาลอาญาเมื่อวานนี้ โดยกล่าวหาว่าเขาสมคบกันฟอกเงินและช่วยเหลือองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ การฟ้องร้องนี้เกิดขึ้นหลังจากที่สำนักงานอัยการสูงสุด (อส.) มีมติให้สั่งฟ้องนายอุปกิตในข้อหาฟอกเงิน มีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และสนับสนุนหรือสมคบกันกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด”)

³⁰⁴ Article 19, TRUTH BE TOLD: Criminal Defamation in Thai Law and the Case for Reform, (March 2021), https://www.article19.org/wp-content/uploads/2021/03/Thailand_Truth_be_told_decriminalise_defamation-1.pdf

ตามที่ UNDP ได้ระบุไว้ ความล้มเหลวในการขจัดคดีปิดปากที่ชัดเจนเช่นนี้ออกจากระบบ "นอกจากจะคุกคามและสร้างผลกระทบต่อผู้ถูกฟ้องและชุมชนของพวกเขาโดยตรงแล้ว ยังเป็นการคุกคามทางอ้อมต่อสังคมประชาธิปไตยในภาพรวม ผ่านผลกระทบในการสร้างความหวาดกลัว เพราะเมื่อคนกลัวที่จะแสดงออกและเข้ามามีส่วนร่วมย่อมทำให้พื้นที่แห่งการถกเถียงสาธารณะที่เป็นพื้นที่สำคัญในสังคมประชาธิปไตยถูกบั่นทอนและแคบลงเรื่อย ๆ"³⁰⁵

การเรียกค่าเสียหายที่ไม่ได้สัดส่วน (Disproportionate Claims)

ดังที่กล่าวไปข้างต้น ผู้ฟ้องคดี SLAPP มักจะเรียกร้องค่าเสียหายหรือการชดเชยที่สูงเกินจริง ซึ่งดูเหมือนไม่ได้สัดส่วนกับความเสียหายที่กล่าวอ้าง การเรียกร้องค่าเสียหายที่สูงเกินจริงเหล่านี้อาจเป็นสัญญาณของเจตนาที่ไม่ถูกต้องที่อยู่เบื้องหลังการฟ้องคดีด้วย

จากชุดข้อมูลแสดงหลักฐานการกล่าวอ้างหรือเรียกร้องอย่างไม่ได้สัดส่วนประมาณร้อยละ 36 ของคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นอกเหนือจากคำขอให้ลงโทษจำคุกจำเลยแล้ว โจทก์ของคดีร้อยละ 36 ยังเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งที่สูงเกินไป³⁰⁶ และ/หรือพยายามบังคับให้จำเลยแถลงต่อสาธารณะหรือถอนคำพูดของตน³⁰⁷ ตัวอย่างเช่น บริษัท กัลฟ์ เอ็นเนอร์จี เรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจำนวนเงินระหว่าง 50 ล้านบาท [1,364,500 ดอลลาร์สหรัฐ] ถึง 1 พันล้านบาท [27,290,000 ดอลลาร์สหรัฐ] ในคดีหมิ่นประมาททางอาญาแต่ละคดี รวมทั้งสิ้น 8 คดีที่บริษัท กัลฟ์ เอ็นเนอร์จี ได้ยื่นฟ้องนักร้องเมือง พรรคการเมือง นักข่าว และนักวิชาการ ที่วิพากษ์วิจารณ์บริษัทหรือแชร์

³⁰⁵ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, รายงานการศึกษาเรื่องกฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะในบริบทของธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566), หน้า 45.

³⁰⁶ ค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องในคดีที่ได้วิเคราะห์ตั้งแต่ 50,000 บาท [1,352 ดอลลาร์สหรัฐ] ไปจนถึง 1,000 ล้านบาท [27,290,000 ดอลลาร์สหรัฐ]

³⁰⁷ ต่างจากแนวปฏิบัติที่อธิบายไว้ในที่นี้ ซึ่งโจทก์ยื่นฟ้องคดีหมิ่นประมาท โดยขอให้ศาลมีคำสั่งบังคับให้มีการพูดเฉพาะเจาะจงเป็นรูปแบบหนึ่งของค่าเสียหาย ในเขตอำนาจศาลระหว่างประเทศบางแห่ง โจทก์ต้องขอให้มีการถอนข้อความก่อนที่จะได้รับอนุญาตให้ยื่นฟ้องคดีหมิ่นประมาท ตัวอย่างเช่น ในคดีหมิ่นประมาทของสหรัฐอเมริกา มักมีการเรียกร้องค่าเสียหายที่เป็นตัวเงิน การแถลงถอนข้อความนี้เป็นผลลัพธ์ที่สามารถบรรลุได้ผ่านการเจรจาออกศาลกับอีกฝ่ายเท่านั้น แม้ว่าจะมีข้อเรียกร้องทางกฎหมายอื่นๆ ในสหรัฐอเมริกา เช่น คำสั่งห้ามที่สามารถใช้เพื่อห้ามการพูด แต่สิ่งเหล่านี้ไม่เท่ากับการสั่งหรือบังคับให้พูด, โปรดดู Buckingham, "Can I Get a Retraction of a Defamatory Statement?", (December 14, 2023), <https://www.bdblaw.com/can-i-get-a-defamation-retraction/>. ("สิ่งสำคัญที่ต้องจำไว้คือ การแถลงถอนข้อความเพียงการเยียวยาที่สามารถบรรลุได้ผ่านการเจรจากับอีกฝ่ายเท่านั้น ในเกือบทุกกรณี ผู้พิพากษาไม่สามารถและจะไม่สั่งให้จำเลยเผยแพร่การถอนข้อความ") ในทางตรงกันข้าม การขอโทษที่เรียกร้องในคดีของไทยหลายคดีนั้นเกินกว่ามาตรฐานดังกล่าวมาก ตัวอย่างเช่น คำฟ้องที่ยื่นโดยพนักงานอัยการ/โจทก์ร่วมในคดีเมียนมาพยายามบังคับให้จำเลยตีพิมพ์คำขอโทษ ไม่เพียงแต่ในหนังสือพิมพ์ที่ตีพิมพ์หรือเผยแพร่บทความออนไลน์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงในสิ่งพิมพ์อื่น ๆ อีกหลายฉบับด้วย, โปรดดู Alexandra L. Arko, "How Anti-SLAPP Statutes & Retraction Demand Laws Affect Defamation Lawsuits", KJ+K (June 24, 2021), <https://kjk.com/2021/06/24/how-anti-slapp-retraction-demands-affect-defamation-lawsuits/#:~:text=Demanding%20retraction%20of%20a%20defamatory%20statement%20is%20a,retraction%20can%20include%20removing%20or%20correcting%20inaccurate%20information>; Charles Crain, "Privileges and Defenses in Defamation Cases", NOLO (March 16, 2023), <https://www.nolo.com/legal-encyclopedia/privileges-defenses-defamation-cases.html>; PBS Standards, "Defamation", <https://www.pbs.org/standards/media-law-101/defamation/>.

โพสต์เกี่ยวกับสัญญาของบริษัทกับรัฐบาล และแชร์โพสต์การฟ้อง SLAPP ต่อผู้ที่วิจารณ์³⁰⁸ หนึ่งในคดีเหล่านี้ คือ คดีที่บริษัท กัลฟ์ เอ็นเนอร์จี ยื่นฟ้องพรรคไทยสร้างไทยและพวก ซึ่งบริษัทไม่เพียงแต่ฟ้องพรรคไทยสร้างไทยและสมาชิกพรรค 2 คนในข้อหาหมิ่นประมาททางอาญาจากการแถลงข่าวเกี่ยวกับปัญหาค่าไฟแพงเท่านั้น บริษัทยังได้ฟ้องในคดีหมิ่นประมาททางแพ่งเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน จำนวน 1 พันล้านบาท [27,290,000 ดอลลาร์สหรัฐ]³⁰⁹ อย่างไรก็ตาม บริษัทได้ถอนฟ้องคดีดังกล่าว หลังจากที่ผู้ถูกฟ้องโพสต์คำขอโทษบนเฟซบุ๊กของตน โดยยอมรับว่าแชร์ข้อมูลผิดพลาดระหว่างการแถลงข่าว³¹⁰

แม้ว่าจะไม่ชัดเจนว่าจำเลยในคดีบริษัท กัลฟ์ฯ ถูกกดดันให้ขอโทษต่อสาธารณะ เนื่องจากการเรียกร้องที่ไม่ได้สัดส่วนหรือไม่ หรือเป็นเงื่อนไขเฉพาะที่กำหนดขึ้นเพื่อให้โจทก์ถอนฟ้อง แต่สำหรับโจทก์รายอื่น ๆ ได้ร้องขออย่างชัดเจนในคำฟ้องของตนเพื่อขอให้ศาลกำหนดบทลงโทษดังกล่าวเป็นการเฉพาะ ตัวอย่างเช่น ในคดีที่ นายเสรีพิศุทธ์ เตมียเวส ยื่นฟ้องนางทิวา ณ นคร แม้นายเสรีพิศุทธ์ ในฐานะโจทก์จะยอมรับว่ากล่าวข้อความตามที่นางทิวาอ้างถึงในทวิตเตอร์ ซึ่งเป็นข้อความที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นการหมิ่นประมาทจริง แต่นายเสรีพิศุทธ์ ก็ยังคงขอให้ศาลมีคำสั่งให้นางทิวา “โฆษณาข้อความขอขมาและคำพิพากษาในเฟซบุ๊กของจำเลยเป็นเวลา 15 วัน ติดต่อกัน โดยให้จำเลยเป็นผู้ชำระเงินค่าโฆษณาหรือค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด”³¹¹ ในทำนองเดียวกันกับคดีที่บริษัท เมียนมา พงษ์พิพัฒน์ จำกัด ดำเนินคดีหมิ่นประมาททางอาญาต่อ นายปรัชญ์ รุจิวนารมย์ บรรณาธิการสำนักข่าว สิ่งแวดล้อม หรือกรีนนิวส์ (Green News) ซึ่งเป็นคดีที่เริ่มต้นจากการที่บริษัทได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน แต่เมื่อศาลมีคำสั่งให้บริษัทเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการแล้ว³¹² บริษัทได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลบังคับให้จำเลย “ลงข้อมูลให้ถูกต้องและเป็นความจริงตามความประสงค์ของโจทก์ร่วมในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อย 3 ฉบับ และในเว็บไซต์เฟซบุ๊กของจำเลยและของสำนักงานข่าวสิ่งแวดล้อม”³¹³

และในคดีที่บริษัท ธรรมเกษตร จำกัด ฟ้องนางสุชาณี คล้วเทรอ ซึ่งเป็นนักข่าว บริษัทไม่เพียงแต่ขอให้ศาล “มีคำสั่งทำลายข้อความหมิ่นประมาทในระบบอินเทอร์เน็ตหรือระบบคอมพิวเตอร์” เท่านั้น แต่ยังขอให้ศาลมีคำสั่งให้จำเลย “ประกาศคำขอโทษลงในหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น บางกอกโพสต์ ไทยรัฐ เดลินิวส์ และในทวิตเตอร์ของจำเลย เป็นเวลาติดต่อกันอย่างน้อย 30 วัน โดยจำเลยเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย” ด้วย³¹⁴

³⁰⁸ Prachatai, Gulf Energy sues Thai Sang Thai party members over press conference, (June 8, 2023), <https://prachataienglish.com/node/10415>.

³⁰⁹ อ้างแล้ว

³¹⁰ สัมภาษณ์ทนายความฝ่ายจำเลย

³¹¹ หมายนัดไต่สวนมูลฟ้อง, คดีระหว่างพลตำรวจเอกเสรีพิศุทธ์ เตมียเวส กับนางทิวา ณ นคร, (26 กันยายน 2566)

³¹² คำพิพากษา, คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดนครปฐมและพวก กับนายปรัชญ์ รุจิวนารมย์, (11 สิงหาคม 2566)

³¹³ อ้างแล้ว

³¹⁴ คำพิพากษา, คดีระหว่างบริษัท ธรรมเกษตร จำกัด กับนางสุชาณี คล้วเทรอ, (24 ธันวาคม 2562)

ประวัติการยื่นฟ้องคดี SLAPP

ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ลักษณะบ่งชี้ที่สำคัญประการหนึ่งของการฟ้อง SLAPP คือ การที่บุคคลหรือองค์กรที่อ้างว่าถูกหมิ่นประมาท (ซึ่งอาจยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดยตรงหรือร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน) มีประวัติการฟ้องคดีในลักษณะเดียวกันต่อผู้วิพากษ์วิจารณ์ หรือนักกิจกรรมหรือไม่ กรณีดังกล่าวสามารถบ่งชี้ถึงรูปแบบการใช้ระบบกฎหมายเพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามให้หยุดกระทำการ ซึ่งบริษัท ธรรมเกษตร จำกัด อาจเป็นผู้ยื่นฟ้องคดี SLAPP ที่โด่งดังที่สุดในประเทศไทย โดยมีรายงานว่าได้ยื่นฟ้องคดีหมิ่นประมาททั้งทางแพ่งและอาญารวมต่อแรงงานข้ามชาติ นักปกป้องสิทธิมนุษยชน และนักข่าว รวมทั้งหมด 39 คดีตั้งแต่ปี 2559 ทั้งหมดมุ่งเป้าไปที่บุคคลที่สนับสนุนแรงงานชาวเมียนมา 14 คนในคดีแรกที่ฟ้องบริษัท ซึ่งต่อมาได้รายงานเกี่ยวกับข้อกล่าวหาของแรงงาน หรือผู้ที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการฟ้องร้องที่ไม่เหมาะสมของบริษัทต่อผู้วิจารณ์³¹⁵ แท้จริงแล้ว คณะทำงานว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (UN Working Group on Business and Human Rights) ได้กล่าวถึงคดีของบริษัท ธรรมเกษตร โดยเฉพาะว่า "เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของธุรกิจที่ใช้ระบบกฎหมายในทางที่ผิดเพื่อเซ็นเซอร์ ช่มชู้ และปิดปากการวิพากษ์วิจารณ์ผ่านการฟ้อง SLAPP ซึ่งเป็นวิธีการคุกคามทางศาล"³¹⁶ ที่น่าสังเกตคือ แม้ว่าบริษัทธรรมเกษตรจะเคยมีประวัติที่ชัดเจนในการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือเพื่อคุกคามผู้วิพากษ์วิจารณ์อย่างไรก็ตาม ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ใน 39 คดีที่บริษัทฟ้องร้องมีเพียงคดีเดียวเท่านั้นที่ศาลพิพากษาลงโทษ ซึ่งต่อมาศาลอุทธรณ์ก็กลับคำพิพากษาให้ยกฟ้องในที่สุด แต่ก็ไม่มีคดีใดเลยที่ถูกยกฟ้องตามมาตรา 161/1 และคดีของบริษัทธรรมเกษตร 2 คดีที่อยู่ในชุดข้อมูล เข้าสู่การพิจารณาคดี โดยผ่านการ “กลั่นกรอง” ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง

บริษัทธรรมเกษตรไม่ใช่ผู้ฟ้อง SLAPP เพียงรายเดียวที่ฟ้องผู้วิพากษ์วิจารณ์ซ้ำแล้วซ้ำเล่า จากการวิเคราะห์ 36 คดีสำหรับรายงานนี้ พบว่าร้อยละ 67 เป็นคดีที่ริเริ่มโดยผู้ฟ้องที่มีประวัติการฟ้องร้องลักษณะนี้มาก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริษัท กัลป์ เอ็นเนอร์จี้ ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน) นายกเทศมนตรีตำบลบัลลังก์ นายอุปกิต ปางริยางกูร สมาชิกวุฒิสภา และบริษัท ธรรมเกษตร จำกัด ตัวอย่างเช่น ตามที่ได้กล่าวถึงข้างต้น ในช่วงระหว่างปี 2564 - 2565 เพียงปีเดียวเท่านั้น บริษัท กัลป์ เอ็นเนอร์จี้ ได้ยื่นฟ้องคดีหมิ่นประมาททางอาญาและคดีแพ่งแยกกันรวมถึง 8 คดี ต่อนักการเมือง พรรคการเมือง นักกิจกรรม และนักวิชาการ ที่วิพากษ์วิจารณ์นโยบาย

³¹⁵ Article 19, TRUTH BE TOLD: Criminal Defamation in Thai Law and the Case for Reform, (March 2021),

https://www.article19.org/wp-content/uploads/2021/03/Thailand_Truth_be_told_decriminalise_defamation-1.pdf; และโปรดดู International Federation for Human Rights, Thammakaset vs. human rights defenders and workers in Thailand, (March 28, 2023), <https://www.fidh.org/en/issues/human-rights-defenders/thailand-thammakaset-watch>.

³¹⁶ UN Press Release, UN experts concerned by systematic use of SLAPP cases against human rights defenders by businesses, (December 16, 2022), <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/12/un-experts-concerned-systematic-use-slapp-cases-against-human-rights>.

พลังงานของรัฐบาล และประวัติการจัดซื้อที่เกี่ยวข้องกับบริษัท³¹⁷ ในทำนองเดียวกัน การยื่นฟ้องของบริษัทเมียนมา พงษ์พิพัฒน์ จำกัด ในปี 2563 ต่อนายปรีชัญ รุจิวนารมย์ อดีตรรณาธิการของสำนักข่าวสิ่งแวดล้อม ซึ่งนี่ไม่ใช่คดีแรกที่บริษัทเมียนมา พงษ์พิพัฒน์ มุ่งโจมตีผู้สื่อข่าวด้านสิ่งแวดล้อมท่านนี้ กล่าวคือ ในปี 2560 บริษัทได้ยื่นฟ้องคดีหมิ่นประมาทต่อนายปรีชัญ และสำนักข่าวเดอะเนชั่น ซึ่งเป็นสำนักข่าวที่นายปรีชัญทำงานอยู่ในขณะนั้น ใน 2 ศาลแยกกัน เนื่องจากการเขียนบทความเกี่ยวกับผลกระทบเชิงลบต่อแหล่งน้ำจากการทำเหมืองแร่ของบริษัท³¹⁸ เป็นที่น่าสังเกตว่าคดีที่บริษัทเมียนมา พงษ์พิพัฒน์ ยื่นฟ้องนายปรีชัญในปี 2560 มีข้อบ่งชี้ที่สำคัญของการฟ้อง SLAPP เช่น การใช้กลยุทธ์การคุกคาม ความไม่สมดุลของอำนาจ การแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สาธารณะ การยื่นฟ้องซ้ำ และการเรียกค่าเสียหายที่ไม่ได้สัดส่วน แม้ว่าคดีหนึ่งถูกยกฟ้องเนื่องจากเป็นคดีที่ซ้ำกับอีกคดีหนึ่ง แต่การดำเนินคดีที่สองยังคงดำเนินอยู่ในศาล จนกว่าคู่กรณีจะบรรลุข้อตกลงในระงับข้อพิพาท ซึ่งกำหนดให้สำนักข่าวเดอะเนชั่นต้องเผยแพร่คำชี้แจงของบริษัทเมียนมา พงษ์พิพัฒน์บนเว็บไซต์ของสำนักข่าวเดอะเนชั่น³¹⁹

กลยุทธ์การคุกคาม (Harassing Tactics)

ผู้ฟ้อง SLAPP มักใช้กลยุทธ์การคุกคามเพื่อให้ผู้ถูกฟ้องมีภาระและค่าใช้จ่ายสูงในการต่อสู้คดี หนึ่งในกลยุทธ์การคุกคามที่ผู้ฟ้องคดี SLAPP มักใช้นั้นเห็นได้ชัดตอนยื่นฟ้อง เช่น การยื่นฟ้องคดีในเขตอำนาจศาลที่ไม่เหมาะสมหรือไม่สะดวก ซึ่งคดีความหมิ่นประมาทซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อความที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตมีความเสี่ยงอย่างยิ่งที่จะถูกฟ้องในเขตอำนาจศาลที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากโจทก์สามารถอ้างได้ว่า ความเสียหายเกิดขึ้นได้ทุกที่ที่สาธารณชนได้รับข้อมูลนั้น

ตัวอย่างเช่น ในเดือนมีนาคม 2566 นายแพทย์รุ่งเรือง กิจผาติ (“นายแพทย์รุ่งเรือง”) โฆษกกระทรวงสาธารณสุข ได้ยื่นคำร้องทุกข์ทางอาญาเพื่อดำเนินคดีกับนายแพทย์สุภัทร ฮาสุวรรณกิจ (“นายแพทย์สุภัทร”) แพทย์ในโรงพยาบาลของรัฐ ในข้อหาหมิ่นประมาททางอาญาและความผิดอื่น ๆ โดยอ้างถึงโพสต์ที่นายแพทย์สุภัทรแชร์บนเพจเฟซบุ๊กชื่อ “ชมรมแพทย์ชนบท” ซึ่งกล่าวหาว่านายแพทย์รุ่งเรืองว่า ไม่มีสิทธิ์ในการปฏิบัติหน้าที่ช่วงโควิด-19 คดีนี้มีสัญญาณหนึ่งชี้ให้เห็นว่าเป็นคดี SLAPP ตั้งแต่เริ่มต้น เนื่องจากแม้ว่านายแพทย์สุภัทรจะอาศัยและทำงานอยู่ในจังหวัดสงขลา แต่มีการยื่นคำร้องทุกข์ที่สถานีตำรวจนนทบุรี ซึ่งห่างไกลออกไปเกือบ 1,000 กิโลเมตร

³¹⁷ Prachatai, Gulf Energy sues Thai Sang Thai party members over press conference, (June 8, 2023), <https://prachataienglish.com/node/10415>.

³¹⁸ EarthRights International, Environmental Journalist Prevails as Thai Court Dismisses Defamation Case: A Blow to Corporate Intimidation Tactics, (July 20, 2023), https://earthrights.org/media_release/environmental-journalist-prevails-as-thai-court-dismisses-defamation-case-a-blow-to-corporate-intimidation-tactics/.

³¹⁹ อ่างแล้ว

อย่างไรก็ตาม ผ่านมาแล้วเกินกว่า 1 ปี คดีนี้ยังคงอยู่ในกระบวนการทางกฎหมาย เพราะพนักอัยการเลื่อนการสั่งคดีนี้ออกไปหลายครั้ง

ในทำนองเดียวกัน เมื่อบริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด (“สยามอินเตอร์เนชั่นแนล”) ฟ้องนายวันชัย พุทธทอง (“นายวันชัย”) นักข่าว ในข้อกล่าวหาหมิ่นประมาทจากโพสต์ที่เขาแชร์บนเพจข่าวเพชบุรี บริษัทได้ยื่นฟ้องคดีหมิ่นประมาททางอาญา “ต่อศาลอาญาในกรุงเทพมหานคร” โดยอ้างว่าการกระทำของจำเลยเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นทั่วราชอาณาจักรไทย” ทั้งนี้ แม้ว่า “จะเป็นการสะดวกสำหรับจำเลยมากกว่าในการเดินทางไปศาล... โดยเฉพาะในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่มีการระบาดอยู่ ณ ปัจจุบันนี้” หากคำฟ้องถูกยื่น “ณ สถานที่มูลคดีเกิดขึ้น” ซึ่ง “พยานหลักฐานต่าง ๆ ที่จะใช้พิสูจน์ในคดีนี้ ก็ยังเป็นพยานหลักฐานที่มีอยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดสงขลา” ซึ่งเป็นสถานที่ที่มูลคดีเกิดขึ้น³²⁰ คำร้องขอศาลใช้มาตรา 161/1 ของนายวันชัย ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความเชื่อมโยงระหว่างเขตอำนาจศาลที่ไม่เหมาะสมกับเจตนาที่ไม่เหมาะสมของโจทก์ โดยถือว่าการตัดสินใจของโจทก์ในการยื่นฟ้องคดีจำเลย “ต่อศาลในทีไกลที่จะทำให้เกิดความเดือดร้อนเกินสมควรแก่จำเลยในการเดินทางมาศาลในแต่ละครั้ง” เป็นรูปแบบหนึ่งของ “การข่มขู่”³²¹ นอกจากนี้คำร้องยังระบุเพิ่มเติมว่าการเลือกเขตอำนาจศาลและวิธีการอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่าโจทก์ “ใช้สิทธิโดยไม่สุจริต อันอาจถือได้ว่าเป็นการฟ้องเพื่อปิดปาก หรือที่เรียกว่า Strategic Lawsuit Against Public Participation หรือ SLAPP”³²²

อย่างไรก็ตาม แทนที่ศาลจะตระหนักถึงลักษณะต่าง ๆ ที่บ่งชี้ว่าเป็นคดี SLAPP ที่บ่งชี้ว่าเป็นคดี SLAPP ซึ่งเห็นได้ชัดตั้งแต่การยื่นฟ้อง ศาลกลับไม่ตอบสนองต่อคำร้องและอนุญาตให้คดีดำเนินต่อไปสู่การพิจารณาคดีเต็มรูปแบบ แม้ว่าศาลชั้นต้นจะมีคำพิพากษายกฟ้องจำเลยหลังจากที่มีการยื่นฟ้องไปแล้ว 580 วัน แต่คดีนี้โจทก์ได้ยื่นอุทธรณ์คำตัดสินและขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีที่ศาลอุทธรณ์³²³

อีกหนึ่งกลยุทธ์การคุกคามที่ผู้ฟ้อง SLAPP ใช้บ่อยคือ การฟ้องจำเลยคนเดียวในหลายคดี ตัวอย่างนายกเทศมนตรีตำบลบัลลังก์ยื่นฟ้องนางสาวชุตติมา สีดาเสถียร ซึ่งเป็นนักข่าวเชิงสืบสวน เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของแนวโน้มนี้ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น นายกเทศมนตรีตำบลบัลลังก์ได้ยื่นฟ้องคดีหมิ่นประมาททางอาญา 5 คดีต่อนางสาวชุตติมา โดยทุก

---

³²⁰ คำร้องขอให้ศาลไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและแถลงข้อเท็จจริงสำคัญเพื่อสนับสนุนการวินิจฉัยของศาลให้ยกฟ้องคดี, คดีระหว่างบริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด กับนายวันชัย พุทธทอง, (11 ตุลาคม 2564)

³²¹ อ้างแล้ว

³²² อ้างแล้ว, ดูเพิ่มเติมคำร้อง/คำแถลงประกอบคำร้องขอตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 และ 165/2, คดีระหว่างบริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด กับนายวันชัย พุทธทอง, (28 ธันวาคม 2564)

³²³ สัมภาษณ์นายความฝ่ายจำเลย

คดีอ้างอิงจากการสอบสวนหรือความคิดเห็นที่เธอโพสต์บนบัญชีเฟซบุ๊กสาธารณะของเธอ ซึ่งรวมถึงข้อกล่าวหาว่า นายกเทศมนตรีบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านไม่ถูกต้อง³²⁴

นอกจากนี้ ดังเห็นได้จากหลายคดีที่นายอุปกิต ปางรียงกูร (“นายอุปกิต”) สมาชิกวุฒิสภา ยื่นฟ้องต่อ นายรังสิมันต์ โรม (“นายรังสิมันต์”) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้าน ผู้ฟ้องคดี SLAPP สามารถฟ้องร้องบุคคลที่ยังคงแสดงความคิดเห็นอย่างต่อเนื่องได้ ดังที่กล่าวถึงข้างต้น นายอุปกิตได้ยื่นฟ้องคดีหมิ่นประมาททางอาญา และทางแพ่งเรียกค่าเสียหาย 100 ล้านบาท [2,725,000 ดอลลาร์สหรัฐ] ต่อ นายรังสิมันต์ในเดือนกุมภาพันธ์ 2566 หลังจากที่กล่าวหาว่านายอุปกิตมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดและการฟอกเงินระหว่างการอภิปราย ไม่ไว้วางใจในรัฐสภา³²⁵ หลังจากการอภิปราย มีข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประทุมิชอบของนายอุปกิตปรากฏขึ้น แม้ว่าจะถูกนายอุปกิตฟ้องในข้อหาหมิ่นประมาททางอาญาแล้ว นายรังสิมันต์ยังคงยื่นคัดในกรยกประเด็น การประทุมิชอบขึ้นมาเพื่อต้องการ “สร้างการตระหนักรู้และสร้างความสนใจของสาธารณะในสถานการณ์นี้”³²⁶ การกระทำของนายรังสิมันต์ไม่ได้ถูกมองข้าม โดยขณะที่รอศาลได้สวนมูลฟ้องคดีหมิ่นประมาททางอาญา ในเดือนกุมภาพันธ์ 2566 นายรังสิมันต์ทราบว่านายอุปกิตได้ยื่นฟ้องตนในคดีหมิ่นประมาททางอาญาอีกหนึ่งคดี รวมถึงฟ้องเป็นคดีแพ่งเรียกร้องค่าเสียหายจำนวน 20 ล้านบาท [544,000 ดอลลาร์สหรัฐ]³²⁷ จากโพสต์บนเฟซบุ๊กของนายรังสิมันต์เกี่ยวกับเรื่องนี้ ซึ่งนายรังสิมันต์ได้กล่าวว่า การถูกฟ้องคดีที่ 2 เพราะปฏิเสธที่จะหยุดวิพากษ์วิจารณ์ การประทุมิชอบของนายอุปกิต แม้ว่าจะถูกฟ้องร้องแล้วก็ตาม³²⁸

ความไม่สมดุลของอำนาจ (Power Imbalance)

ข้อบ่งชี้ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของคดี SLAPP คือ ความไม่สมดุลของอำนาจระหว่างคู่กรณี โดยที่ผู้ฟ้อง SLAPP มีอิทธิพลและสามารถเข้าถึงทรัพยากรมากกว่าผู้ถูกฟ้องอย่างมีนัยสำคัญ³²⁹ โดยร้อยละ 81 ของคดีที่ใช้ในการ

³²⁴ Bangkok Post, Journalist prevails in another ‘Slapp’ case, (March 6, 2024), <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2754188/journalist-prevails-in-another-slapp-case>.

³²⁵ Bangkok Post, MP casts doubts over Upakit's assets, (February 21, 2023), <https://www.bangkokpost.com/thailand/politics/2511046/mp-casts-doubts-over-upakits-assets>.

³²⁶ Prachatai, Senator files another defamation lawsuit against MP, (June 23, 2023), <https://prachataienglish.com/node/10438>.

³²⁷ อ้างแล้ว

³²⁸ อ้างแล้ว

³²⁹ European Parliament and Council of the European Union, Directive (EU) 2024/1069 of the European Parliament and of the Council of 11 April 2024 on protecting persons who engage in public participation from manifestly unfounded claims or abusive court proceedings (‘Strategic lawsuits against public participation’), (April 11, 2024), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024L1069> (“คดี SLAPP มักถูกริเริ่มโดยผู้ที่มีอำนาจ เช่น บุคคล กลุ่มล็อบบี้ บริษัท นักการเมือง และหน่วยงานของรัฐ เพื่อพยายามที่จะปิดกั้นการอภิปรายสาธารณะ คดีเหล่านี้มักเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ที่ไม่สมดุลของอำนาจระหว่างคู่กรณี โดยโจทก์มีสถานะทางการเงินหรือทางการเมืองที่มีอำนาจมากกว่าจำเลย”)

วิเคราะห์ในรายงานนี้ พบว่ามีความไม่สมดุลของอำนาจด้านสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ทรัพยากร และ/หรือ อิทธิพลของกลุ่ม โดยร้อยละ 94 ของคดีทั้งหมดยื่นฟ้องโดยธุรกิจ นักการเมือง หรือเจ้าหน้าที่รัฐ³³⁰

ตัวอย่างเช่น ในคดีที่พนักงานอัยการจังหวัดนครราชสีมา ฟ้องนางสาวภาสินี เข้มมะลัง ซึ่งเป็นคดีที่สืบเนื่องจากที่ นายกเทศมนตรีตำบลบัลลังก์ได้ร้องทุกข์ต่อนางสาวภาสินีไว้ จากการแสดงเอกสารหลักฐานหนังสือรับสภาพหนี้ ทางการเงินบนทวีตเตอร์ของเธอ แม้ว่านายกเทศมนตรีจะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐระดับสูงซึ่งมาจากการเลือกตั้ง จะมี อิทธิพลและทรัพยากรมากกว่านางสาวภาสินีอย่างมาก แต่นายกเทศมนตรีก็ยังคงกล่าวอ้างว่าข้อความบนทวีตเตอร์ ของนางสาวภาสินี “ทำให้ผู้กล่าวหาได้รับความเสียหาย อับอาย เสียชื่อเสียง ขาดความน่าเชื่อถือ ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชังจากประชาชนทั่วไป”³³¹ นายกเทศมนตรียิ่งทำให้ความไม่สมดุลของอำนาจที่มีอยู่รุนแรงขึ้น เมื่อเขาได้ ยื่นคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนแทนที่จะยื่นต่อศาลโดยตรง ซึ่งการกระทำเช่นนี้เป็นการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรของรัฐในการดำเนินคดี และผลกระทบทางการเงิน ความกดดันทางอารมณ์ และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับ คดีความให้กับจำเลย

ในทำนองเดียวกันตามที่อธิบายไว้ข้างต้น ในคดีที่พนักงานอัยการจังหวัดบุรีรัมย์และพวก ฟ้องนายจตุพร แซ่อึ้ง และพวก ซึ่งเป็นคดีที่นางมาลิณี จุโฑปะมา (“นางมาลิณี” หรือ “อธิการบดี”) รักษาธิการบดีมหาวิทยาลัยราช ภัฏบุรีรัมย์ ได้ยื่นคำร้องเพื่อดำเนินคดีหมิ่นประมาททางอาญาต่อนักศึกษา 5 คนที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นจัดและ/หรือ มีส่วนร่วมในการรณรงค์เพื่อขับไล่เธอออกจากตำแหน่ง แม้ว่าอธิการบดีซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รัฐและถือเป็นบุคคลที่มี อำนาจสูงสุดในมหาวิทยาลัย จะมีทรัพยากร อิทธิพล และอำนาจเหนือกว่านักศึกษาที่ประท้วงต่อต้านเธอ อย่างมาก แต่เธอก็ยังทำให้ความไม่สมดุลของอำนาจรุนแรงขึ้นด้วยการยื่นคำร้องทุกข์คดีหมิ่นประมาททางอาญา ต่อพนักงานสอบสวนและเข้าร่วมดำเนินคดีในฐานะโจทก์ร่วม³³² แท้จริงแล้วเนื่องจากไม่สามารถระบุตัวผู้ที่ รับผิดชอบในการประท้วงในตอนแรกได้ อธิการบดีได้ใช้อำนาจและทรัพยากรของรัฐ “เพื่อค้นหาผู้ที่ติดป้ายและ โปสต์ข้อความหมิ่นประมาทบนเพจเฟซบุ๊ก “บุรีรัมย์ปลดแอก”³³³ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในฐานะพยานฝ่ายโจทก์

³³⁰ ผลกระทบในระยะยาวของความไม่สมดุลของอำนาจประเภทนี้ได้ถูกเน้นย้ำในข้อกำหนดด้วย SLAPP (2024 Directive on SLAPPs) ที่ออกโดย รัฐสภายุโรปและสภาสหภาพยุโรปในปี 2567 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อกำหนดนี้ระบุว่า “ความไม่สมดุลของอำนาจ หากมีอยู่ จะเพิ่มผลกระทบที่เป็น อันตรายและภาวะชะงักงันของกระบวนการทางศาลต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชนอย่างมีนัยสำคัญ หากมีการใช้ความได้เปรียบทางเศรษฐกิจหรือ อิทธิพลทางการเมืองในทางที่ผิดโดยโจทก์ต่อจำเลย ร่วมกับการขาดมูลความผิดทางกฎหมาย จะก่อให้เกิดความกังวลเป็นพิเศษหากกระบวนการทางศาล ที่มีขอบดังกล่าวได้รับเงินทุนโดยตรงหรือโดยอ้อมจากงบประมาณของรัฐ และถูกรวมเข้ากับมาตรการอื่นๆ ของรัฐทั้งทางตรงและทางอ้อมที่ต่อต้าน องค์กรสื่อมวลชนอิสระ วารสารศาสตร์อิสระ และภาคประชาสังคม” โปรดดู European Parliament and Council of the European Union, Directive (EU) 2024/1069 of the European Parliament and of the Council of 11 April 2024 on protecting persons who engage in public participation from manifestly unfounded claims or abusive court proceedings (‘Strategic lawsuits against public participation’), (April 11, 2024), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024L1069>.

³³¹ บันทึกมอบตัว/แจ้งข้อกล่าวหา, ระหว่าง พ.ต.ท.สุรัตน์ สังข์รัตน์ (พนักงานสอบสวน) ต่อนางสาวภาสินี เข้มมะลัง, (16 กรกฎาคม 2566)

³³² คำพิพากษา, คดีระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดบุรีรัมย์และพวก กับนายจตุพร แซ่อึ้ง และพวก, (28 กันยายน 2565).

³³³ อ้างแล้ว

ตำรวจท้องถิ่นคร่ำครวญตำรวจเอกและรองอธิการบดีของมหาวิทยาลัยรัฐ ได้เบิกความไว้โดยละเอียดเกี่ยวกับ ทรัพยากรของรัฐจำนวนมากที่ถูกใช้ไปเพื่อสนับสนุนข้อกล่าวหาของโจทก์ร่วม ซึ่งรวมถึงคำให้การของร้อยตำรวจ เอก “และคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ... ได้ร่วมกันตรวจสอบภาพจากกล้องวงจรปิดและพบ [ผู้กระทำผิด]” ตำรวจยืนยันตัวตนของคุณคนในภาพจากกล้องวงจรปิด “โดยเปรียบเทียบภาพถ่ายกับลักษณะ ของ [จำเลย] ในข้อมูลเปิดภาคีรัฐที่นำเสนอโดยร้อยตำรวจเอก” และตำรวจได้ระบุและวิเคราะห์ “ข้อความและ คลิปวิดีโอที่โพสต์ก่อนหน้านี้” ที่แชร์บนหน้าเพจบุรีรัมย์ปลดแอก และยังได้ “ส่งคำขอซื้อสื่อยึดจากหน้าเพจ บุรีรัมย์ปลดแอก”³³⁴

เกือบสองปีหลังจากการยื่นคำร้องทุกข์ครั้งแรก ศาลชั้นต้นได้พิพากษายกฟ้องคดีนี้ ด้วยเหตุผลว่าไม่มีหลักฐาน เพียงพอที่จะสรุปว่าจำเลยได้ “ร่วมกันกระทำความผิดตามคำฟ้อง” อย่างไรก็ตาม พนักงานอัยการและอธิการบดีใน ฐานะโจทก์ร่วม ยังใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของรัฐในการดำเนินคดี และผลกระทบทางการเงิน ความกดดันทาง อารมณ์ และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับคดีความให้กับจำเลย โดยได้ยื่นอุทธรณ์ แต่ในที่สุดศาลอุทธรณ์ได้ยกฟ้องเมื่อ วันที่ 14 พฤศจิกายน 2566 ซึ่งเป็นเวลาเกือบสามปีหลังจากที่มีการยื่นคำร้องทุกข์

คำฟ้องไม่มีมูล (Meritless Claims)

ตัวบ่งชี้ประการหนึ่งของ SLAPP ที่แสดงถึงเจตนาไม่สุจริตหรือไม่เหมาะสมคือ คำฟ้องไม่มีมูล หลายคดีในชุด ข้อมูลที่ศึกษาพบคำฟ้องที่สามารถระบุได้ทันทีว่าไม่มีมูลความจริงตั้งแต่ต้น ตัวอย่างเช่น ในคดีของนายเสรีพิศุทธ์ เตมียเวส กับนางทิตา ณ นคร โดยนายเสรีพิศุทธ์ อดีตผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และผู้นำพรรคเสรีรวมไทยในขณะนั้น ได้ฟ้องคดีหมิ่นประมาททางอาญาต่อนางทิตา ณ นคร ผู้อำนวยการศูนย์ ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน (ชาย) บ้านกาญจนาภิเษก เนื่องจากนางทิตาโพสต์ภาพของนายเสรีพิศุทธ์ พร้อมกับ พร้อมทั้งคำวิจารณ์ต่อคำกล่าวของนายเสรีพิศุทธ์ที่ว่า ถ้านักกิจกรรมเป็นลูกสาวของเขา เขาจะฆ่าเธอทิ้งไปเลย³³⁵

ในคำฟ้องของนายเสรีพิศุทธ์ ไม่ได้กล่าวว่าเขาถูกหมิ่นประมาทเพราะนางทิตาบิดเบือนคำพูดของเขาที่กล่าวถึง นางสาวหยก แต่กลับยอมรับอย่างชัดเจนว่าเขาได้กล่าวคำพูดที่เป็นปัญหานั้นจริง ดังนั้น ศาลจึงควรถูกฟ้องของ นายเสรีพิศุทธ์เนื่องจากไม่มีมูลความจริงและไม่มีฐานทางกฎหมายตั้งแต่ต้น ของกระบวนการดำเนินคดี โดยไม่ จำเป็นต้องนำเสนอหลักฐานใด ๆ เพราะในคำฟ้องของนายเสรีพิศุทธ์ได้ยอมรับว่านางทิตาเพียงนำคำพูดของเขามา โพสต์ซ้ำเท่านั้น

ในคดีที่กล่าวถึงข้างต้น แม้คำฟ้องจะอ้างอิงจากความคิดเห็นของนางทิตาต่อคำพูดของนายเสรีพิศุทธ์ เช่น ข้อความที่เธอกล่าวว่า “คนพูดที่ดำรงสถานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคือการย้าย การกดขี่ การดูหมิ่นดูแคลน ประชาชนอย่างมีอภัยให้อภัยได้” หรือว่าที่เธอ “คิดว่าคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ” ต้อง ... “ตรวจสอบ

³³⁴ อ้างแล้ว

³³⁵ คำฟ้อง, คดีระหว่างพลตำรวจเอกเสรีพิศุทธ์ เตมียเวส กับนางทิตา ณ นคร, (26 กันยายน 2566)

จริยธรรมและพฤติกรรมละเมิดสิทธิมนุษยชน” ของ พล.ต.อ. เสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวส” ทั้งนี้คำกล่าวอ้างในคำฟ้องดังกล่าวควรระงับว่าไม่มีมูลตามกฎหมายตั้งแต่ต้น เนื่องจากคำพูดที่เป็นประเด็นนั้น เป็นเพียงการตัดสินคุณค่าส่วนบุคคลของนางทิตา ซึ่งเป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นเท่านั้น³³⁶ อย่างไรก็ตาม ศาลได้เพิกเฉยต่อคำขอของทนายความฝ่ายจำเลยที่ขอให้ใช้มาตรา 161/1 ส่งผลให้มีการไต่สวนมูลฟ้องเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2567 และศาลได้รับฟ้องคดีดังกล่าวไว้พิจารณา โดยกำหนดให้มีการสืบพยานในปี 2568

ที่น่าสังเกตคือ คำพูดที่เป็นประเด็นร้อยละ 19 ของคดีหมิ่นประมาททางอาญาที่วิเคราะห์สำหรับรายงานนี้เป็นคำพูดที่เป็นการแสดงความคิดเห็นมากกว่าการกล่าวอ้างข้อเท็จจริง³³⁷ โดยจากคดีร้อยละ 19 นี้ มีคดีร้อยละ 14 เป็นการตัดสินคุณค่าเกี่ยวกับบุคคลสาธารณะหรือหน่วยงานของรัฐ³³⁸ และร้อยละ 5 เป็นคำพูดการตัดสินคุณค่าเกี่ยวกับบริษัทหรือพฤติกรรมของบริษัท แม้ว่าการแสดงความคิดเห็น ซึ่งแตกต่างจากการกล่าวอ้างข้อเท็จจริง จะไม่สามารถเป็นฐานสำหรับการฟ้องหมิ่นประมาทได้ และการที่คดีมุ่งเป้าไปที่ความคิดเห็นเป็นตัว

³³⁶ อ้างแล้ว, โดยธรรมชาติแล้ว การตัดสินคุณค่าอาจเป็นการดูหมิ่นได้ อย่างไรก็ตาม เป็นหลักการที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในกฎหมายระหว่างประเทศว่าการตัดสินคุณค่าเช่นนี้เป็นคำพูดที่ได้รับการคุ้มครอง ตัวอย่างเช่น ในปี 2548 ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้พิจารณาคดีหนึ่งซึ่งเป็นประเด็นเรื่องการใช้คำวิจารณ์ว่า "ไร้ยางอาย และไร้จรรยาบรรณ!" โดยผู้ยื่นคำร้องต่อศาลได้ใช้วลีนี้เพื่อบรรยายสาธารณะถึงผู้ว่าการภูมิภาค (Oblast) อูเลียนอฟสค์ ในรัสเซีย, โปรดดู European Court of Human Rights, *Grinberg v. Russia*, App. No. 23472/03, (2005), para. 9. แม้ว่าวลีนี้จะมิใช่ขมขื่นที่ไม่น่าฟังพอใจ แต่ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้ตัดสินว่าข้อความที่เป็นประเด็นนี้เป็น "ตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดของการตัดสินคุณค่าที่แสดงถึงการประเมินเชิงอัตวิสัยในมิติทางศีลธรรม" ของพฤติกรรมของผู้ว่าการ ศาลยังเน้นย้ำอีกว่า "ขอบเขตของการวิจารณ์ที่ยอมรับได้นั้นกว้างกว่าสำหรับนักการเมืองที่ปฏิบัติหน้าที่สาธารณะเมื่อเทียบกับบุคคลทั่วไป เนื่องจากนักการเมืองย่อมเปิดตัวเองให้ถูกตรวจสอบอย่างละเอียดในทุกคำพูดและการกระทำโดยทั้งนักข่าวและสาธารณชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และโดยรู้ตัว และต้องแสดงความอดทนในระดับที่สูงกว่า" โปรดดู European Court of Human Rights, *Grinberg v. Russia*, App. No. 23472/03, (2005), para. 25.

³³⁷ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้กล่าวว่า กฎหมายหมิ่นประมาท "ไม่ควรถูกนำมาใช้กับรูปแบบการแสดงออกที่โดยธรรมชาติแล้วไม่สามารถพิสูจน์ได้", โปรดดู UN Human Rights Committee, General Comment No. 34, U.N. Doc. CCPR/C/GC/34 (September 12, 2011), para. 47. เช่นเดียวกัน ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้เน้นย้ำถึงความแตกต่าง "ระหว่างการกล่าวข้อเท็จจริงและการตัดสินคุณค่า ในขณะที่การมีอยู่ของข้อเท็จจริงสามารถพิสูจน์ได้ ความจริงของการตัดสินคุณค่านั้นไม่สามารถพิสูจน์ได้ ข้อกำหนดให้พิสูจน์ความจริงของการตัดสินคุณค่าเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ที่จะทำให้สำเร็จและเป็นการละเมิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในตัวเอง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก", โปรดดู European Court of Human Rights, *Fedchenko v. Russia* (No. 5), App. No. 17229/13 (October 2, 2018), para. 44. กฎหมายระดับชาติที่ไม่สามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างการตัดสินคุณค่าและการกล่าวอ้างข้อเท็จจริงได้ จึงสะท้อนถึง "แนวทางที่ไม่แยกแยะในการประเมินคำพูด" ซึ่ง "โดยตัวมันเองแล้วไม่สอดคล้องกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น" โปรดดู European Court of Human Rights, *Gorelishvili v. Georgia*, App. No. 12979/04 (2007), para. 38.

³³⁸ มาตรฐานสากลที่เป็นที่ยอมรับได้ชี้ให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นว่า การแยกแยะระหว่างการกล่าวข้อเท็จจริงและการตัดสินคุณค่ามีความสำคัญมากขึ้นเมื่อประเมินคำกล่าวที่เกี่ยวกับบุคคลสาธารณะ ดังที่ผู้รายงานพิเศษด้านเสรีภาพในการแสดงออกขององค์การรัฐอเมริกันได้กล่าวไว้ว่า "การวิจารณ์ทางการเมืองมักเกี่ยวข้องกับการตัดสินคุณค่า" โปรดดู Organization of American States, Background and Interpretation of the Declaration of Principles, <https://www.oas.org/en/iachr/expression/showarticle.asp?artID=132&ID=1>. ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้ให้เหตุผลว่าบุคคลหนึ่ง "เปิดตัวเองให้ถูกตรวจสอบอย่างละเอียดโดยรู้ตัว" เมื่อดำรงตำแหน่งสาธารณะ โปรดดู European Court of Human Rights, *Grinberg v. Russia*, App. No. 23472/03 (2005), para. 25. และ European Court of Human Rights, *Gorelishvili v. Georgia*, para. 35; European Court of Human Rights, *Fedchenko v. Russia* (No. 5), App. No. 17229/13 (2018), para. 49. ในตำแหน่งสาธารณะนี้ "เขาควรมีระดับความอดทนต่อการวิจารณ์ที่สูงกว่า" โปรดดู European Court of Human Rights, *Karman v. Russia*, App. No. 29372/02 (2006), para. 35.

บ่งชี้ถึง SLAPP แต่กระบวนการกลั่นกรองที่มีอยู่ล้มเหลวต่อการกรองคำฟ้องที่ไม่มีมูลเหล่านี้ออกไปจากกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ต้นทางได้

ข้อเสนอแนะ

กระทรวงยุติธรรมได้เผยแพร่แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (National Action Plan on Business and Human Rights: NAP) ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566-2570) ในปี 2566 โดยแผนปฏิบัติการฯ ระบุว่า “ตัวแทนภาคประชาสังคมและนักปกป้องสิทธิมนุษยชนจำนวนมากเห็นว่าการบังคับใช้” บทบัญญัติของกฎหมายป้องกันการฟ้องคดี SLAPP ที่เพิ่งประกาศใช้ใหม่ “ไม่เพียงพอที่จะยุติ” SLAPP ได้³³⁹ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีการตั้งข้อสังเกตว่า กฎหมายที่มีอยู่ “ไม่ได้ป้องกันการใช้เสรีภาพขั้นพื้นฐานและสิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะ” “ใช้ถ้อยคำที่คลุมเครือและไม่ชัดเจน” “ขาด ... มาตรฐานการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่กล้าใช้อำนาจตามกฎหมาย” “ไม่มีตัวเลือกให้เจ้าหน้าที่คัดค้านคำสั่งฟ้องเมื่อเห็นว่าการดำเนินคดีเป็น [SLAPP]” และ “ไม่มีกระบวนการกลั่นกรองใด ๆ ... เพื่อยุติคดี SLAPP ที่กระทำโดยไม่สุจริต”³⁴⁰

รัฐบาลตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับปรุงกฎหมายเพิ่มเติม และขณะนี้กำลังพิจารณามาตรการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการป้องกันการฟ้อง SLAPP และเพิ่มความคุ้มครองผู้ที่ถูกฟ้อง SLAPP³⁴¹ อย่างมีความหมายมากขึ้น รวมถึงขณะนี้กระทรวงยุติธรรมอยู่ระหว่างจัดทำร่างกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP

ก. แนวปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practices)

หลังจากที่ได้อธิบายถึงวิธีการฟ้องคดี SLAPP และการจัดการในประเทศไทยแล้ว ส่วนต่อไปนี้จะกล่าวถึงวิธีการจัดการกับ SLAPP ในระดับสากล เพื่อระบุแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการรับมือกับความท้าทายนี้ในประเทศไทย

การทดสอบการสร้างสมดุล (Balancing Tests)

ในการจัดการกับ SLAPP จำเป็นต้องมีการประกันการคุ้มครองการแสดงออกอย่างเสรี ขณะเดียวกันก็ต้องรักษาสิทธิในการแสวงหาการเยียวยาสำหรับการฟ้องที่ขอบธรรม เขตอำนาจศาลหลายแห่งได้กำหนดการทดสอบการสร้างสมดุลภายในกรอบกฎหมายเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เหล่านี้ ตัวอย่างเช่น กฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ของสหภาพยุโรป (The Model EU Anti-SLAPP Directive) ซึ่งร่างโดยแนวร่วมกลุ่มองค์กรนอกภาครัฐ (NGO)

³³⁹ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, (คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ) แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566-2570), (2566), หน้า 151-152 ดูเพิ่มเติมที่ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, (ร่าง) แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566-2570), (กรกฎาคม 2565), หน้า 122-123

³⁴⁰ อ่างแล้ว

³⁴¹ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, รายงานการศึกษาเรื่องกฎหมายและมาตรการป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชนในบริบทธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน, (2566), หน้า iii.

ทั่วทวีปยุโรป กฎหมายดังกล่าวเสนอกรอบการทำงานโดยละเอียดเพื่อช่วยในการประเมินว่าข้อเรียกร้องนั้น³⁴² “มีองค์ประกอบที่บ่งชี้ถึงการใช้สิทธิหรือกระบวนการทางกฎหมายในทางที่ผิด”³⁴³ หรือไม่ กฎหมายดังกล่าวระบุ องค์ประกอบต่าง ๆ ที่ชัดเจน ซึ่งศาลสามารถใช้ในการพิจารณาว่าควรตัดสินยกฟ้องคดีตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการ ทางกฎหมายหรือไม่ ได้แก่³⁴⁴

- โอกาสที่ข้อเรียกร้องจะให้ผลลัพธ์ตามที่ผู้ฟ้องต้องการ การประเมินโอกาสที่ข้อเรียกร้องจะให้ผลลัพธ์ตามที่ ผู้ฟ้องต้องการ โดยพิจารณาถึงการปฏิบัติตามกฎจริยธรรมและมาตรฐานความประพฤติที่เกี่ยวข้องด้วย
- ลักษณะข้อเรียกร้องที่ไม่ได้สัดส่วน เกินความจำเป็น หรือไม่สมเหตุสมผล การประเมินลักษณะของ ข้อเรียกร้อง รวมถึงมูลค่าของค่าเสียหายที่เรียกร้อง
- ขอบเขตข้อเรียกร้อง รวมถึงพิจารณาว่าข้อเรียกร้องขอให้มีการยับยั้งไว้ก่อนหรือไม่ (measure of prior restraint)
- ลักษณะและความร้ายแรงของความเสียหาย การประเมินความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นหรือที่เกิดขึ้นแล้วกับ ผู้ฟ้อง
- กลยุทธ์การดำเนินคดี การประเมินกลยุทธ์การดำเนินคดีของผู้ฟ้อง รวมถึงการเลือกเขตอำนาจศาลในการ ฟ้องคดี และการใช้กลยุทธ์ประวิงเวลา
- ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีที่คาดการณ์ได้ การประมาณค่าใช้จ่ายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในการดำเนินคดี

---

³⁴² แม้ว่ากฎหมายต้นแบบนี้จะถูกสร้างขึ้นโดยเฉพาะสำหรับคดีแพ่งและพาณิชย์ แต่เกณฑ์ที่ระบุไว้สะท้อนถึงฉันทามติที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการฟ้อง SLAPP ในภาพรวมมากขึ้น รวมถึงในคดีอาญา ซึ่งครอบคลุมทั้งในแวดวงกฎหมายระหว่างประเทศและในหมู่องค์กรภาคประชาสังคม

³⁴³ รัฐสภายุโรปและสภาแห่งสหภาพยุโรปได้ออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการฟ้องคดี SLAPP ในเดือนเมษายน 2567 ซึ่งมุ่งเน้นไปที่คดีข้ามพรมแดนเป็นหลัก แม้ว่าแม้ว่าข้อเสนอ "การปกป้องผู้เฝ้าระวังสาธารณะทั่วสหภาพยุโรป: ข้อเสนอสำหรับกฎหมายต่อต้านการฟ้องคดีปิดปากประชาชนของสหภาพยุโรป" ของ Media Defence จะมีเนื้อหาที่ซ้อนทับกับข้อกำหนดดังกล่าว แต่ข้อเสนอนี้มีความครอบคลุมมากกว่าและเป็นผลมาจากความร่วมมืออย่าง กว้างขวางระหว่างองค์กรภาคประชาสังคมหลายแห่ง ดังนั้น เนื้อหาในรายงานจึงมุ่งเน้นไปที่ข้อเสนอนี้ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ Media Defence, Protecting Public Watchdogs across the EU: A Proposal for an EU Anti-SLAPP Law, (2021), https://www.mediadefence.org/wp-content/uploads/2021/12/Anti_SLAPP_Model_Directive-2-1.pdf และ European Parliament and the Council of the European Union, Directive (EU) 2024/1069 of the European Parliament and of the Council of 11 April 2024 on protecting persons who engage in public participation from manifestly unfounded claims or abusive court proceedings ('Strategic lawsuits against public participation'), (April 11, 2024), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024L1069>.

³⁴⁴ Media Defence, Protecting Public Watchdogs across the EU: A Proposal for an EU Anti-SLAPP Law, pgs. 35-36, https://www.mediadefence.org/wp-content/uploads/2021/12/Anti_SLAPP_Model_Directive-2-1.pdf.

- การฟ้องหลายคดี การระบุชื่อเรียกร้องหลายคดี โดยโจทก์ยื่นฟ้องจำเลยรายเดียวกัน ในประเด็นที่คล้ายคลึงกัน
- ความไม่สมดุลของอำนาจ การประเมินความไม่สมดุลของอำนาจระหว่างโจทก์และจำเลย
- บุคคลที่สามให้การสนับสนุนทางการเงินในการดำเนินคดี การระบุการสนับสนุนทางการเงินในการดำเนินคดีโดยบุคคลที่สาม
- การข่มขู่ การคุกคาม หรือการขู่เชิญ การประเมินรูปแบบของการข่มขู่ การคุกคาม หรือการขู่เชิญที่จำเลยต้องเผชิญจากโจทก์
- ผลกระทบของการทำให้เกิดภาวะชะงักงัน (chilling effect) ต่อการมีส่วนร่วมสาธารณะ การพิจารณาผลกระทบของการทำให้เกิดภาวะชะงักงันที่เกิดขึ้นจริงหรือที่อาจเกิดขึ้นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับประเด็นที่เป็นประโยชน์สาธารณะ

กรอบการทำงานนี้ได้ให้หลักเกณฑ์เฉพาะแก่ศาลในการระบุ SLAPP ซึ่งศาลสามารถใช้เป็นฐานในการยกฟ้องคดีที่มีแรงจูงใจไม่เหมาะสมได้ โดยกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ของสหภาพยุโรป ระบุว่า จำเลยสามารถยื่นคำขอให้ศาลยกฟ้องคดี โดยอ้างเหตุว่าคำฟ้องเกิดขึ้นเนื่องจากการเข้าไปมีส่วนร่วมของจำเลยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ³⁴⁵ ได้ทันทีที่กระบวนการพิจารณาคดีเริ่มต้นขึ้น และกฎหมายดังกล่าวยังแนะนำด้วยว่า เว้นแต่จะถือว่าจำเป็นต้องขยายเวลาออกไป 30 วัน ควรมีการไต่สวนมูลฟ้องต่อคำร้องขอให้ยกฟ้องคดีภายใน 3 เดือนหลังจากยื่นคำร้อง³⁴⁶ และมีคำตัดสินคำร้องดังกล่าวภายใน 6 เดือนหลังจากการยื่นคำร้อง เว้นแต่จะมีการพิจารณาว่าจำเป็นต้องขยายเวลาออกไป 3 เดือน³⁴⁷

ในการตัดสินคำร้องขอให้ยกฟ้องคดี ศาลควรพิจารณาตัวบ่งชี้การใช้กฎหมายในทางที่ผิดที่กล่าวถึงก่อนหน้านี้ และพิจารณาว่าข้อเรียกร้องนั้นเข้าข่ายไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือกลั่นแกล้งกฎหมายภายในหรือแนวปฏิบัติของประเทศหรือไม่³⁴⁸ กฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ของสหภาพยุโรปยังระบุด้วยว่าควรระงับการสืบหา

³⁴⁵ Media Defense, Protecting Public Watchdogs across the EU: A Proposal for an EU Anti-SLAPP Law, pg. 27, https://www.mediadefence.org/wp-content/uploads/2021/12/Anti_SLAPP_Model_Directive-2-1.pdf, ("โอกาสในการยื่นคำร้องขอให้ยกฟ้องจะต้องมีให้แก่จำเลยเสมอในกรณีที่มีการกล่าวหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้การตรวจสอบสาธารณะและข้อมูลสาธารณะ เช่น การสื่อสารทางวารสารศาสตร์ สิ่งพิมพ์หรืองาน รวมถึงเนื้อหาบรรณาธิการ การสื่อสาร สิ่งพิมพ์หรืองานที่มีลักษณะทางการเมือง วิทยาศาสตร์ วิชาการ ศิลปะ การวิจารณ์หรือการเสียดสี หรือการสื่อสาร สิ่งพิมพ์ งานหรือการกระทำขององค์กรหรือกลุ่มที่ไม่แสวงหาผลกำไรซึ่งดำเนินการอย่างถูกกฎหมายในประเทศสมาชิก")

³⁴⁶ อ้างแล้ว, หน้า 37.

³⁴⁷ อ้างแล้ว, หน้า 38.

³⁴⁸ อ้างแล้ว, หน้า 37.

พยานหลักฐานทั้งหมดตั้งแต่เวลาที่มีการยื่นคำร้องขอให้ยกฟ้องจนกว่าจะมีคำตัดสินร้องดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อเป็นการรับประกันว่าจำเลยจะไม่ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายทางกฎหมายในระหว่างช่วงเวลานั้น กฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ของสหภาพยุโรปไม่ได้กำหนดกรอบเวลาที่ชัดเจนสำหรับการอุทธรณ์ แต่ระบุว่าคำตัดสินเกี่ยวกับคำร้องควรสามารถอุทธรณ์ไปยังศาลสูงหรือองค์กรฝ่ายตุลาการ (tribunal) ได้เสมอ โดยเน้นย้ำถึง "ความสำคัญโดยนัยของความเหมาะสมตามขั้นตอน" ในระหว่างขั้นตอนการอุทธรณ์³⁴⁹ ข้อเสนอแนะของสภายุโรปเกี่ยวกับการต่อต้านการฟ้อง SLAPP ได้ให้แนวทางที่คล้ายคลึงกัน และมีความสำคัญเป็นพิเศษเนื่องจากแสดงให้เห็นถึงการชั่งน้ำหนักที่เหมาะสมที่ควรให้กับการพูดเพื่อประโยชน์สาธารณะในระหว่างกระบวนการยกฟ้องในช่วงต้น³⁵⁰

การผลักภาระการพิสูจน์ (Burden-Shifting)

ควบคู่ไปกับการทดสอบการสร้างสมดุล แนวคิดเรื่องการผลักภาระการพิสูจน์ในคดี SLAPP ได้ถูกออกแบบมาเพื่อปกป้องบุคคลหรือองค์กรจากการถูกฟ้องคดีที่มีเจตนาเพื่อปิดกั้นหรือระงับเสรีภาพในการพูดและกิจกรรมที่ได้รับการคุ้มครองอื่น ๆ ขณะเดียวกันก็เพื่อให้มั่นใจว่าผู้ฟ้องคดีที่มีเหตุผลอันชอบธรรมสามารถได้รับการเยียวยาได้³⁵¹ ข้อมูลต่อไปนี้แสดงให้เห็นถึงวิธีการทำงานโดยทั่วไปของการผลักภาระการพิสูจน์ในบริบทของ SLAPP

- **การแสดงให้เห็นในเบื้องต้น (Prima Facie Showing)** จำเลยต้องแสดงให้เห็นในเบื้องต้นว่าการฟ้องคดีนั้นมีลักษณะบางประการของการเป็นคดี SLAPP (เช่น ข้อเรียกร้องนั้นเกี่ยวข้องกับกิจกรรมมีส่วนร่วมของจำเลยในประเด็นที่เป็นประโยชน์สาธารณะ)³⁵²
- **การผลักภาระการพิสูจน์ (Shifting the Onus)** เมื่อจำเลยสามารถแสดงให้เห็นได้สำเร็จว่าการฟ้องคดีนี้มีลักษณะเป็นคดี SLAPP ภาระการพิสูจน์จะถูกผลักไปเป็นของโจทก์ ในขั้นตอนนี้ โจทก์ต้องแสดงให้เห็นว่าคำฟ้องมีฐานทางกฎหมายที่ชอบธรรม ซึ่งในเขตอำนาจศาลบางแห่งสามารถกระทำได้โดยแสดงว่าคดีมี "มูลขั้นต่ำ (minimal merit)"³⁵³ และในเขตอำนาจศาลบางแห่งโจทก์ต้องแสดงว่าคดีมี "พื้นฐานทาง

³⁴⁹ อ่างแล้ว, หน้า 19.

³⁵⁰ Committee of Ministers Council of Europe, Recommendation CM/Rec (2024) 2 of the Committee of the Ministers to member States on Countering the Use of Strategic Lawsuits against Public Participation (SLAPPs), (2024), <https://rm.coe.int/0900001680af2805>.

³⁵¹ Quinn Emanuel, Lead Section: Application of State Anti-SLAPP Laws in Federal Court, (June 14, 2022), <https://www.quinnemanuel.com/the-firm/publications/lead-article-application-of-state-anti-slapp-laws-in-federal-court/>.

³⁵² อ่างแล้ว

³⁵³ อ่างแล้ว, ("หากจำเลยพิสูจน์ได้ว่าคำฟ้องนั้นเป็นผลมาจากกิจกรรมที่ได้รับการคุ้มครอง ภาระการพิสูจน์จะถูกผลักไปยังโจทก์ให้แสดงให้เห็นว่าคำฟ้องนั้นมีมูลเหตุขั้นต่ำ หากโจทก์ไม่สามารถแสดงให้เห็นได้ คำฟ้องนั้นจะถูกยกฟ้อง")

กฎหมายเพียงพอ (substantial basis in law)³⁵⁴ นักวิจารณ์หลายท่านได้เสนอแนะว่าฝ่ายตุลาการควรมีอำนาจในการยกฟ้องคดี เว้นแต่โจทก์จะสามารถแสดงให้เห็นว่าข้อเรียกร้องนั้นมีแนวโน้มที่จะชนะในการพิจารณาคดี และไม่ได้เป็นการใช้กระบวนการพิจารณาคดีในทางที่ไม่ถูกต้อง³⁵⁵

- **การสร้างสมดุลของผลประโยชน์ (Balancing Interests)** จากนั้นศาลจะชั่งน้ำหนักผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย โดยมีเป้าหมายเพื่อรักษาสิทธิในการยื่นคำฟ้องต่อศาล ในขณะที่เดียวกันก็ปกป้องสิทธิในการแสดงออกอย่างเสรีและการมีส่วนร่วมของสาธารณชนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพลเมือง และประกันว่ากระบวนการทางศาลจะไม่ถูกนำไปใช้ในทางที่ผิด และมีเพียงข้อพิพาทที่แท้จริงเท่านั้นที่จะได้รับการพิจารณาคดีต่อไป

การผลักภาระการพิสูจน์ในคดี SLAPP เป็นกลไกที่ให้จำเลยสามารถยื่นคำร้องเพื่อขอยกฟ้องคดีอันเนื่องมาจากการใช้สิทธิที่ได้รับการคุ้มครองของตนอย่างรวดเร็ว³⁵⁶ แม้กฎหมายเหล่านี้จะมีประสิทธิภาพแตกต่างกัน³⁵⁷ แต่โดยทั่วไปแล้ว กฎหมายเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะผลักภาระค่าใช้จ่ายและภาระในการดำเนินคดีบางส่วนจากจำเลยไปเป็นของบุคคลหรือองค์กรที่ยื่นฟ้องคดี SLAPP ดังนั้น จึงเป็นการยับยั้งการฟ้องคดีในทางที่ผิด ซึ่งอาจถูกใช้เป็นเครื่องมือในการข่มขู่และคุกคาม³⁵⁸ นอกจากนี้ การผลักภาระการพิสูจน์ ซึ่งทำให้สามารถยกฟ้องคดี SLAPP

---

³⁵⁴ Theresa House, New York's New and Improved Anti-SLAPP Law Effective Immediately, Arnold & Porter (November 17, 2020), <https://www.arnoldporter.com/en/perspectives/advisories/2020/11/new-yorks-new-anti-slapp-law>.

³⁵⁵ UK Anti-SLAPP Coalition, Model Anti SLAPP Law, <https://antislapp.uk/wp-content/uploads/2023/05/Model-UK-Anti-SLAPP-Law-Final-Version.docx.pdf>; Justin Borg-Barthet and Francesca Farrington, Open SLAPP Cases in 2022 and 2023: The Incidence of Strategic Lawsuit against Public Participation, and Regulatory Responses in the European Union, European Parliament (November 2023), [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2023/756468/IPOL_STU\(2023\)756468_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2023/756468/IPOL_STU(2023)756468_EN.pdf); Francesca Farrington & Magdalena Zabrocka, Punishment by Process: The Development of Anti-SLAPP Legislation in the European Union, Journal of the Academy of European law, (2023), <https://link.springer.com/article/10.1007/s12027-023-00774-5>.

³⁵⁶ Reporters Committee for Freedom of the Press, Overview of Anti-SLAPP Laws, <https://www.rcfp.org/introduction-anti-slapp-guide>.

³⁵⁷ ในกรณีที่กลไกการผลักภาระการพิสูจน์กำหนดให้ผู้ถูกฟ้องคดี SLAPP ต้องพิสูจน์วัตถุประสงค์ที่ไม่เหมาะสมของผู้ฟ้องคดี SLAPP ตั้งแต่ช่วงต้นของกระบวนการทางกฎหมาย ก่อนที่ผู้ถูกฟ้องจะสามารถรวบรวมข้อมูลอย่างกว้างขวางได้ อาจเป็นความท้าทายในการแสดงหลักฐานที่จำเป็น นอกจากนี้ ผู้ถูกฟ้องคดี SLAPP อาจลังเลที่จะเปิดเผยข้อโต้แย้งหรือรายละเอียดคดีก่อนเวลาอันควร ซึ่งยิ่งทำให้กระบวนการต่อต้านการฟ้อง SLAPP ซับซ้อนยิ่งขึ้น ความกังวลอีกประการหนึ่งเกี่ยวข้องกับผลกระทบของการทำให้เกิดภาวะชะงักงัน (chilling effect) ที่อาจเกิดขึ้นจากแนวคิดเรื่องการผลักภาระการพิสูจน์ กล่าวคือ ภาระในการพิสูจน์ที่น่าหวาดหวั่นอาจทำให้โจทก์ที่มีเหตุผลอันชอบธรรมไม่กล้าที่จะแสวงหาการเยียวยาทางกฎหมาย, โปรดดู Digital Media Law Project, Responding to Strategic Lawsuits Against Public Participation (SLAPPs), (September 10, 2023), <https://www.dmlp.org/legal-guide/responding-strategic-lawsuits-against-public-participation-slapps>.

³⁵⁸ Digital Media Law Project, Responding to Strategic Lawsuits Against Public Participation (SLAPPs), (September 10, 2023), <https://www.dmlp.org/legal-guide/responding-strategic-lawsuits-against-public-participation-slapps>.

ได้อย่างรวดเร็ว นั้น ยังช่วยส่งเสริมการใช้ทรัพยากรทางศาลอย่างมีประสิทธิภาพ และเปิดโอกาสให้ศาลสามารถพิจารณาคดีที่ไม่ถูกต้องได้อย่างรวดเร็ว และมุ่งเน้นไปที่คดีที่มีความสำคัญต่อสังคมมากขึ้น³⁵⁹

ตัวอย่างของการผลักภาระการพิสูจน์ (Burden-Shifting)

ในประเทศฟิลิปปินส์ ภาระการพิสูจน์ในคดี SLAPP เป็นไปตามกฎว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีด้านสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2553 (Rules of Procedure for Environmental Cases, 2010) ซึ่งเดิมบทบัญญัติในการป้องกันการฟ้อง SLAPP ภายใต้กฎนี้ถูกออกแบบมาเพื่อป้องกันคดี SLAPP ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม แต่ศาลฎีกาของฟิลิปปินส์ได้วินิจฉัยว่า สามารถครอบคลุมถึงคดี SLAPP ประเภทอื่น ๆ ได้³⁶⁰ ตามกฎนี้ ฝ่ายที่ขอให้ยกฟ้องคดีจะต้องแสดงหลักฐานที่มีน้ำหนักเพียงพอเพื่อพิสูจน์ว่า การกระทำของตนกระทำไปเพื่อปกป้อง อนุรักษ์ และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง³⁶¹ จากนั้น ฝ่ายที่ยื่นฟ้อง (ของคดีที่ถูกกล่าวหาว่าเป็น SLAPP) จะมีระยะเวลาไม่เกิน 5 วันในการยื่นคำร้องคัดค้าน โดยไม่สามารถขยายเวลาได้ และศาลจะต้องจัดการไต่สวนอย่างรวดเร็วในประเด็นนี้ภายใน 15 วัน หลังจากที่ยื่นฟ้องตอบกลับ ในระหว่างการไต่สวนผู้ยื่นฟ้องจะต้องแสดงพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักมากกว่า

³⁵⁹ Shannon Jankowski and Charles Hogle, SLAPP-ing Back: Recent Challenges to the Application of Anti-SLAPP Laws, American Bar Association (March 16, 2022),

https://www.americanbar.org/groups/communications_law/publications/communications_lawyer/2022-winter/slapping-back-recent-legal-challenges-the-application-state-antislapp-laws; Reporters Committee for Freedom of the Press, Overview of Anti-SLAPP Laws, <https://www.rcfp.org/introduction-anti-slapp-guide>; Nik Williams, Laurens Hueting and Paulina Milewska, The increasing rise, and impact, of SLAPPs: Strategic Lawsuits Against Public Participation, Foreign Policy Centre (December 9, 2020), <https://fpc.org.uk/the-increasing-rise-and-impact-of-slapps-strategic-lawsuits-against-public-participation>.

³⁶⁰ Supreme Court of the Philippines, The 2010 Rules of Procedure for Environmental Cases, AM No. 09-6-8-SC (April 13, 2010), https://lawphil.net/courts/supreme/am/am_09-6-8-sc_2010.html. แม้ว่ากฎเหล่านี้จะร่างขึ้นเพื่อครอบคลุมการฟ้องคดี SLAPP ด้านสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ แต่บทบัญญัติเหล่านี้อาจครอบคลุมถึงคดีแพ่ง อาญา และปกครองอื่น ๆ ที่ไม่จำเป็นต้องอิงกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมหรือมีบทบัญญัติด้านสิ่งแวดล้อมด้วย ดู Supreme Court of the Philippines, Annotation to the Rules of Procedure for Environmental Cases, pgs. 100-101, https://philja.judiciary.gov.ph/files/learning_materials/A.m.No.096-8-SC_annotation.pdf. และดู International Center for Not-For-Profit Law, Protecting Activists from Abusive Litigation: SLAPPS in the Global South and How to Respond, (June 2020), pg. 34. (กฎเหล่านี้อาจนำไปใช้กับคดีอื่น ๆ ที่ไม่จำเป็นต้องอิงกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมหรือกฎหมายที่มีบทบัญญัติด้านสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเช่น หากจำเลยในคดีเรียกค่าเสียหายทางแพ่งหรือคดีหมิ่นประมาท (ซึ่งคดีนั้นอยู่ภายใต้กฎวิธีพิจารณาความแพ่ง/อาญาทั่วไป) ซึ่งอ้างข้อต่อสู้คดี SLAPP ... กฎเหล่านี้จะนำมาใช้เท่าที่เกี่ยวกับการต่อสู้คดี SLAPP โดยศาลที่อ้างถึงในส่วนนี้คือศาลที่ได้รับการกำหนดให้เป็นศาลพิเศษเพื่อพิจารณาและตัดสินคดีสิ่งแวดล้อมภายใต้คำสั่งทางปกครองที่ 23-2008 (Administrative Order No. 23-20081) และศาลที่อาจได้รับการกำหนดเช่นนั้นในภายหลัง")

³⁶¹ ตามกฎ " SLAPP ในฐานะข้อต่อสู้เชิงยืนยัน (affirmative defense) ควรถูกยกขึ้นในคำให้การพร้อมกับข้อต่อสู้อื่น ๆ ที่อาจยกขึ้นในคดีที่ถูกกล่าวหาว่าเป็น SLAPP" โปรดดู Supreme Court of the Philippines, Annotation to the Rules of Procedure for Environmental Cases, pg. 131, https://philja.judiciary.gov.ph/files/learning_materials/A.m.No.09-6-8-SC_annotation.pdf.

เพื่อพิสูจน์ว่าคำฟ้องของตนมีความชอบธรรมและไม่ใช้คดี SLAPP³⁶² หลังจากนั้นศาลจะต้องมีคำพิพากษาคดีภายใน 30 วันนับจากวันที่ไต่สวนอย่างรวบรัด

ตามรายงานของสถาบันระหว่างประเทศว่าด้วยกฎหมายเพื่อกิจการไม่แสวงหากำไร (International Center for Not-for-Profit Law: ICNL) ระบุว่า

ในช่วงหลายปีนับตั้งแต่มีการออกกฎว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีด้านสิ่งแวดล้อม ดูเหมือนว่าจะยังไม่มี การทบทวนประสิทธิภาพ [ของกฎเหล่านี้] ในการต่อสู้กับคดี SLAPP อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณา จากจำนวนคดี SLAPP ที่มีการรายงานในฟิลิปปินส์ระหว่างปี พ.ศ. 2549 - 2550 ซึ่งมีอยู่จำนวนมาก แต่จากการสำรวจของเราหลังจากปี พ.ศ. 2553 พบจำนวนคดี SLAPP น้อยลง ซึ่งมีความ เป็นไปได้ว่ากฎเหล่านี้มีประสิทธิภาพในการยับยั้งการยื่นฟ้องคดี SLAPP³⁶³

เมื่อพิจารณากรณีของรัฐควิเบก ประเทศแคนาดา หากจำเลยสามารถ "พิสูจน์โดยย่อ (summarily establishes)"³⁶⁴ ได้ว่าการดำเนินคดีหรือคำให้การอาจเป็น "การใช้กระบวนการทางกฎหมายอย่างไม่เหมาะสม" เช่น เมื่อคำฟ้องหรือคำให้การ "ไม่มีมูลอย่างชัดเจน เป็นเรื่องไร้สาระ หรือมีเจตนาประวิงเวลา" คำฟ้องหรือ คำให้การถูกนำมาใช้ "โดยไม่สุจริต" หรือ "เกินสมควรหรือไม่สมเหตุผล[,] ... ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น หรือเป็นความพยายามที่จะขัดขวางความยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากเป็นการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออก ในการอภิปรายสาธารณะ" ผู้เริ่มดำเนินคดีต้องพิสูจน์ว่าการดำเนินคดีหรือคำให้การของตนนั้นไม่เกินสมควร หรือไม่สมเหตุผล และมีเหตุผลอันชอบด้วยกฎหมาย³⁶⁵ ที่น่าสังเกตคือ รัฐควิเบกให้อำนาจศาลในการยกฟ้อง

---

³⁶² อ่างแล้ว, หน้า 132 ("หากศาลพบว่าการต่อสู้คดี SLAPP มีความถูกต้อง โจทก์จำเป็นต้องพิสูจน์สิ่งต่อไปนี้ (1) คดีนี้ไม่ใช่การฟ้องคดี SLAPP และ (2) มูลของคดี ปริมาณของพยานหลักฐาน ซึ่งต้องมีน้ำหนักมากกว่า ทั้งนี้ ในการพิสูจน์สองประเด็นข้างต้นยังคงเหมือนกับในคดีแห่งอื่นๆ")

³⁶³ International Center for Not-For-Profit Law, Protecting Activists from Abusive Litigation: SLAPPS in the Global South and How to Respond, (June 2020), pg. 34.

³⁶⁴ คำว่า "แสดงให้เห็นโดยย่อ" ในบริบทของคดีต่อต้านการฟ้องคดี SLAPP เกี่ยวข้องกับความสามารถของคู่ความในการแสดงให้เห็นเบื้องต้นว่าการ ฟ้องร้องอาจเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตหรือไม่เหมาะสม ซึ่งจะส่งผลให้มีการผลักการฟ้อง, โปรดดู Hilary Young, Anti-SLAPP laws help keep frivolous lawsuits out of the courts, but not every province has them, The Conversation (June 20, 2021), <https://theconversation.com/anti-slapp-laws-help-keep-frivolous-lawsuits-out-of-the-courts-but-not-every-province-has-them-162579>. และโปรดดู Luis Millán, Anti-SLAPP – A look at Québec developments, Law in Québec (February 11, 2011), <https://lawinquebec.com/anti-slapp-part-i-a-look-at-quebec-developments>.

³⁶⁵ National Assembly of Québec, An Act to amend the Code of Civil Procedure to prevent improper use of the courts and promote freedom of expression and citizen participation in public debate, Sections 54.1-54, (June 4, 2009), <https://www.canlii.org/en/qc/laws/astat/sq-2009-c-12/latest/sq-2009-c-12.html>.

คดีที่เป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตได้เอง โดยไม่จำเป็นต้องให้จำเลยยื่นคำร้องขอให้ยกฟ้องคดีที่เป็น SLAPP แม้ว่าจำเลยอาจเลือกที่จะทำเช่นนั้นได้หากศาลไม่ได้ดำเนินการดังกล่าว³⁶⁶

ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจในการระงับการดำเนินคดีและยกฟ้องคดีเมื่อ "มีการใช้กระบวนการทางกฎหมายในทางที่ผิด" ได้ตลอดเวลาหลังจากมีการยื่นฟ้อง³⁶⁷ ภายใต้มาตรา 30 ข้อที่ 3 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (Code of Civil Procedure) ระบุว่า "คำพิพากษายกคำร้องทางกฎหมายเนื่องจากมีลักษณะเป็นการกลั่นแกล้ง" สามารถ "อุทธรณ์ได้เฉพาะเมื่อได้รับอนุญาตเท่านั้น"³⁶⁸

ในรัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา ภายใต้มาตรา 137.1 ของพระราชบัญญัติศาลยุติธรรม (Courts of Justice Act)³⁶⁹ ศาลจะใช้การทดสอบ 3 ส่วนเพื่อประเมินคดี SLAPP โดยตรวจสอบจากปัจจัยต่อไปนี้ตามลำดับ ดังนี้ (1) คดีเกี่ยวกับการแสดงออกที่เกี่ยวกับประเด็นประโยชน์สาธารณะหรือไม่³⁷⁰ ซึ่งจำเลยจะต้องเป็นผู้พิสูจน์

---

³⁶⁶ PATFOX, An Anti-SLAPP Curriculum for Lawyers in the European Union, pgs. 8-10, <https://www.antislapp.eu/curriculum-hub/anti-slapp-curriculum>, "กฎหมายของรัฐควิเบกกำหนดให้มีการจัดระบบที่ชัดเจนเป็นพิเศษเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ศาลอาจใช้มาตรการต่อต้านการฟ้องคดี SLAPP โดยมาตรา 51 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของรัฐควิเบกบัญญัติไว้ว่า 'ศาลอาจประกาศว่าการยื่นฟ้องคดีหรือคำให้การเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตได้ทุกเมื่อ ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาตามคำร้องหรือแม้แต่โดยการริเริ่มของศาลเอง' สิ่งที่น่าสังเกตเป็นพิเศษคือประมวลกฎหมายของรัฐควิเบกให้อำนาจแก่ศาลในการยกฟ้องคดีที่เป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตได้โดยอัตโนมัติ ไม่จำเป็นต้องให้ผู้ถูกฟ้องยื่นคำร้องต่อการฟ้องคดี SLAPP แม้ว่าผู้ถูกฟ้องอาจทำเช่นนั้นได้หากศาลไม่ดำเนินการด้วยตนเอง"

³⁶⁷ อ่างแล้ว, มาตรา 53 ("หากมีการใช้กระบวนการทางกฎหมายในทางที่ผิด ศาลอาจยกฟ้องคดี หรือปฏิเสธคำให้การ สั่งให้ตัดข้อสรุปบางส่วนออกจากคำฟ้องหรือคำให้การในคดี (strike out a conclusion) หรือกำหนดให้มีการแก้ไข ยุติหรือปฏิเสธที่จะอนุญาตให้มีการสอบสวน หรือยกเลิกหมายเรียก หากมีเหตุดูเหมือนว่าจะมีการใช้กระบวนการทางกฎหมายในทางที่ผิด ศาลอาจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างต่อไปนี้ หากเห็นว่าเหมาะสม (1) กำหนดเงื่อนไขสำหรับขั้นตอนต่อไปในการยื่นฟ้องคดีหรือคำให้การ (2) กำหนดให้คู่ความที่เกี่ยวข้องให้คำมั่นเกี่ยวกับการดำเนินคดีอย่างเป็นระเบียบ (3) ระงับการพิจารณาคดีตามระยะเวลาที่กำหนด (4) แนะนำให้ประธานศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลสั่งให้มีการจัดการคดีเป็นพิเศษ หรือ (5) สั่งให้คู่ความที่ริเริ่มการยื่นฟ้องคดีหรือนำเสนอคำให้การจ่ายเงินให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อเป็นเงินสำรองสำหรับค่าใช้จ่าย โดยมีผลเมื่อมีการยกฟ้องหรือปฏิเสธคำให้การ หากสถานการณ์เอื้ออำนวยและหากศาลสังเกตว่า หากไม่มีความช่วยเหลือดังกล่าว สถานะทางการเงินของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งอาจทำให้ไม่สามารถดำเนินคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ")

³⁶⁸ Québec Code of Civil Procedure, Title III.I, Div. I, Para. 30, <https://www.legisquebec.gouv.qc.ca/en/document/cs/c-25.01>.

³⁶⁹ โปรดดู Kevin O'Brien and Graham Buitenhuis, Ontario Court of Appeal provides corrective guidance on anti-SLAPP motions, Osler (March 15, 2023), <https://www.osler.com/en/blogs/risk/march-2023/ontario-court-of-appeal-provides-corrective-guidance-on-anti-slapp-motions>, ("โดยสังเกตว่า "ในปี 2558 เพื่อแก้ไขปัญหาจำนวนคดีประเภทนี้ที่เพิ่มมากขึ้น สภานิติบัญญัติแห่งรัฐออนแทรีโอได้ตราพระราชบัญญัติคุ้มครองการมีส่วนร่วมของสาธารณะ พ.ศ. 2558 (the Protection of Public Participation Act, 2015), ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มมาตรา 137.1 ถึง 137.5 ในพระราชบัญญัติศาลยุติธรรมของรัฐออนแทรีโอ (CJA) มาตรา 137.1 กำหนดกลไกแบบรวดเร็วและแรงกดดันสำหรับจำเลยในคดี SLAPP เพื่อขอให้ยกฟ้องคดีเหล่านั้นด้วยวิธีที่รวดเร็วและมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่า") และโปรดดู Kevin O'Brien, Karin Sachar and Graham Buitenhuis, Supreme Court rearticulates test under Ontario 'anti-SLAPP' legislation, Osler (September 14, 2020), <https://www.osler.com/en/resources/critical-situations/2020/supreme-court-rearticulates-test-under-ontario-anti-slapp-legislation>; Ontario Newsroom, Protection of Public Participation Act, (October 28, 2015), <https://news.ontario.ca/en/backgrounder/34678/protection-of-public-participation-act>.

³⁷⁰ ดู Rebecca Shoom, Sections 137.1-137.5 (Prevention of Proceedings That Limit Freedom of Expression on Matters of Public Interest [Gag Proceedings], 2021 Canadian Legal Docs (May 31, 2021), (โดยสังเกตว่า "ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เป็นประโยชน์สาธารณะ

จากนั้นภาระการพิสูจน์จะตกอยู่กับโจทก์ที่ต้องทำให้ผู้พิพากษาพอใจว่ามี “เหตุผลที่เชื่อถือได้ว่า” (2) คดีของโจทก์มีมูลทางกฎหมายที่สำคัญ” และจำเลยไม่มี “ข้อต่อสู้ที่ถูกต้อง”³⁷¹ (3) ศาลจะชั่งน้ำหนักกว่าความเสียหายที่โจทก์ได้รับหรือมีแนวโน้มที่จะได้รับนั้นร้ายแรงเพียงพอที่จะยุติการแสดงออกต่อสาธารณะหรือไม่³⁷² ผลจากการวิเคราะห์ตามลำดับแต่ละข้อ อาจเป็นไปได้ที่คดีจะถูกยกฟ้องได้ตั้งแต่ช่วงต้นโดยใช้เวลาและค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดสำหรับคู่กรณี ซึ่งช่วยประหยัดทรัพยากรของศาลและสาธารณชนอันมีค่าด้วย³⁷³ นอกจากนี้ จำเลยยังสามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งยกฟ้องตามมาตรา 137.1 ได้ตลอดเวลาหลังจากการดำเนินคดีเริ่มขึ้น (แม้ว่าโดยปกติแล้วคำร้องดังกล่าวมักจะถูกยื่นในช่วงเริ่มต้นของการดำเนินคดีก็ตาม) ศาลจะต้องพิจารณาคำร้องตามมาตรา 137.1 ภายใน 60 วันหลังจากมีการยื่นคำร้องต่อศาล (หรือโดยทั่วไปจะกำหนดวันพิจารณาภายในกรอบระยะเวลา 60 วัน)³⁷⁴ การดำเนินคดีทั้งหมดจะถูกระงับโดยอัตโนมัติเมื่อมีการยื่นคำร้องขอให้ยกฟ้อง เพราะมาตรา 137.3 ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าการ “อุทธรณ์คำสั่งภายใต้มาตรา 137.1” เช่น คำร้องขอให้ยกเลิกการระงับการพิจารณาชั่วคราวหรือการอุทธรณ์คำตัดสินยกฟ้องตั้งแต่ต้น “จะต้องได้รับการพิจารณาโดยเร็วที่สุดเท่าที่เป็นไปได้”³⁷⁵

ถูกตีความอย่างกว้างขวางและเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ว่าการแสดงออกนั้นเกี่ยวกับอะไรจริง ๆ โดยไม่อ้างอิงถึงแรงจูงใจ คุณค่า และวิธีการของการแสดงออก การแสดงออกไม่จำเป็นต้องส่งเสริมประโยชน์สาธารณะจริง ๆ เพื่อให้ผ่านการทดสอบองค์ประกอบนี้ คำถามคือว่ามีบางส่วนของชุมชนที่มีผลประโยชน์อย่างแท้จริงในเรื่องดังกล่าวหรือไม่”

³⁷¹ อ่างแล้ว, และโปรดดูเพิ่มเติมที่ Kevin O’Brien and Graham Buitenhuis, Ontario Court of Appeal provides corrective guidance on anti-SLAPP motions, Osler, (March 15, 2023), [osler.com/en/blogs/risk/march-2023/ontario-court-of-appeal-provides-corrective-guidance-on-anti-slapp-motions](https://www.osler.com/en/blogs/risk/march-2023/ontario-court-of-appeal-provides-corrective-guidance-on-anti-slapp-motions), โดยสังเกตุว่า เกี่ยวกับการไต่สวนชั้นที่สอง โจทก์ต้องทำให้ผู้พิพากษาพอใจว่ามี “เหตุผลที่เชื่อถือได้” ว่าการดำเนินคดีมีความสำคัญอย่างมาก และจำเลยไม่มีข้อต่อสู้ที่ถูกต้องในการดำเนินคดี

³⁷² โปรดดู Rebecca Shoom, Sections 137.1-137.5 (Prevention of Proceedings That Limit Freedom of Expression on Matters of Public Interest [Gag Proceedings], 2021 Canadian Legal Docs (May 31, 2021). Ontario Newsroom, Protection of Public Participation Act, (October 28, 2015), <https://news.ontario.ca/en/backgrounder/34678/protection-of-public-participation-act>.

³⁷³โปรดดู Kevin O’Brien and Graham Buitenhuis, Ontario Court of Appeal provides corrective guidance on anti-SLAPP motions, Osler (March 15, 2023), <https://www.osler.com/en/blogs/risk/march-2023/ontario-court-of-appeal-provides-corrective-guidance-on-anti-slapp-motions>, และโปรดดู Kevin O’Brien, Karin Sachar and Graham Buitenhuis, Supreme Court rearticulates test under Ontario ‘anti-SLAPP’ legislation, Osler (September 14, 2020), <https://www.osler.com/en/resources/critical-situations/2020/supreme-court-rearticulates-test-under-ontario-anti-slapp-legislation>; Ontario Newsroom, Protection of Public Participation Act, (October 28, 2015), <https://news.ontario.ca/en/backgrounder/34678/protection-of-public-participation-act>.

³⁷⁴ Kevin O’Brien and Graham Buitenhuis, Ontario Court of Appeal provides corrective guidance on anti-SLAPP motions, Osler (March 15, 2023), <https://www.osler.com/en/blogs/risk/march-2023/ontario-court-of-appeal-provides-corrective-guidance-on-anti-slapp-motions>. และโปรดดู Kevin O’Brien, Court of Appeal clarifies application of 60 day time limit for hearing Anti-SLAPP motion, Osler (April 24, 2020), <https://www.osler.com/en/blogs/risk/april-2020/court-of-appeal-clarifies-application-of-60-day-time-limit-for-hearing-anti-slapp-motions#:~:text=Section%20137.2%20%282%29%20provides%20that%20a%20%20E2%80%9Cmotion%20under,of%20the%20motion%20is%20filed%20with%20the%20court%22>.

³⁷⁵ Rebecca Shoom, Sections 137.1-137.5 (Prevention of Proceedings That Limit Freedom of Expression on Matters of Public Interest [Gag Proceedings], 2021 Canadian Legal Docs (May 31, 2021).

ต่อมาประเทศสหรัฐอเมริกา มีการร่างกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ขึ้น เพื่อเพื่อให้การคุ้มครองทางกระบวนการต่าง ๆ แก่ผู้ถูกฟ้อง SLAPP กฎหมายเหล่านี้รวมถึงการจัดให้มีช่องทางเฉพาะสำหรับจำเลยในการยื่นคำร้องขอให้ยกฟ้องหรือเพิกถอนคดีตั้งแต่ช่วงต้นของกระบวนการพิจารณาคดี การกำหนดให้มีการพิจารณาคำร้องดังกล่าวอย่างเร่งด่วน และการบังคับใช้การระงับหรือจำกัดการสืบพยานหลักฐานจนกว่าจะมีการพิจารณาคำร้องขอให้ยกฟ้อง นอกจากนี้ กฎหมายยังบังคับให้โจทก์ต้องแสดงพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ว่าคดีมีมูลด้วย³⁷⁶

หลายรัฐในสหรัฐอเมริกาได้จัดตั้งกลไกการผลักภาระการพิสูจน์มาใช้ภายใต้กฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ของตน³⁷⁷

ตัวอย่างเช่น ในรัฐนิวยอร์ก จำเลยในคดีหมิ่นประมาทสามารถแสดงหลักฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของคดี 'ได้' กล่าวคือ การฟ้องร้องนั้นมีเจตนาเพื่อปิดกั้นการสื่อสารต่อสาธารณะหรือการพูดอย่างเสรีของจำเลย³⁷⁸ เมื่อได้แสดงหลักฐานให้เห็นเช่นนี้ได้แล้ว ภาระการพิสูจน์จะตกไปอยู่กับโจทก์ที่จะต้องแสดงให้เห็นว่าคำฟ้องของตนมี "พื้นฐานที่สำคัญ" ตามกฎหมาย³⁷⁹

---

³⁷⁶ Robert Sherwin, Evidence? We Don't Need No Stinkin' Evidence!: How Ambiguity in Some States' Anti-SLAPP Laws Threatens to De-Fang a Popular and Powerful Weapon Against Frivolous Litigation, 40 Columbia Journal of Law and the Arts (2017), pgs. 431-437, https://papers.ssm.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2826103; Dan Greenberg and David Keating, AntiSLAPP Statutes: A Report Card, Free Speech Institute (February 2022), pgs. 30-32, https://www.ifs.org/wp-content/uploads/2022/02/Anti-SLAPP-Scorecard_FINAL-Interactive.pdf.

³⁷⁷ แม้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองจากการถูกฟ้อง SLAPP จะมีอยู่มาเป็นเวลานานพอสมควรในรัฐนิวยอร์ก แต่จนกระทั่งปี พ.ศ. 2551 รัฐนี้จึงได้นำเสนอกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP อย่างเป็นทางการ ซึ่งต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2563 เพื่อให้การคุ้มครองเพิ่มเติม, โปรดดู Gibson Dunn, Recent Developments in New York's Amended Anti SLAPP Law, (June 1, 2022), <https://www.gibsondunn.com/recent-developments-in-new-yorks-amended-anti-slapp-law>.

³⁷⁸ โปรดดู Tal Dickstein and Brandon Zamudio, Upping the Ante: New York Expands Anti-SLAPP Protections, Loeb & Loeb LLP (December 2020), <https://www.loeb.com/en/insights/publications/2020/12/upping-the-ante-new-york-expands-antislapp-protections>. (โดยสังเกตว่า "การขยายคำนิยามของการร้องเรียนและการมีส่วนร่วมของสาธารณะ ซึ่งเป็นการกระทำที่กระตุ้นให้เกิดการคุ้มครองตามกฎหมาย ให้ครอบคลุมถึง 'การสื่อสารใด ๆ ในสถานที่เปิดต่อสาธารณะหรือเวทีสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่เป็นประโยชน์สาธารณะ' รวมถึง 'การกระทำอื่นใดที่ขอด้วยกฎหมายเพื่อส่งเสริมการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญในการพูดอย่างเสรีที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่เป็นประโยชน์สาธารณะ หรือเพื่อส่งเสริมการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญในการร้องเรียน... การพูดของจำเลยยังคงต้องเกี่ยวข้องกับประเด็นที่เป็นประโยชน์สาธารณะ แต่กฎหมายที่แก้ไขใหม่กำหนดให้คำว่า 'ประโยชน์สาธารณะ' นั้นต้องได้รับการตีความอย่างกว้างขวาง และจะครอบคลุมถึง 'เรื่องใดๆ ก็ตามที่ไม่ใช่เรื่องส่วนตัวล้วน ๆ'") Theresa House, New York's New and Improved Anti-SLAPP Law Effective Immediately, Arnold & Porter (November 17, 2020), <https://www.arnoldporter.com/en/perspectives/advisories/2020/11/new-yorks-new-anti-slapp-law>.

³⁷⁹ Theresa House, New York's New and Improved Anti-SLAPP Law Effective Immediately, Arnold & Porter (November 17, 2020), <https://www.arnoldporter.com/en/perspectives/advisories/2020/11/new-yorks-new-anti-slapp-law>; Tal Dickstein and Brandon Zamudio, Upping the Ante: New York Expands Anti-SLAPP Protections, Loeb & Loeb LLP (December 2020), <https://www.loeb.com/en/insights/publications/2020/12/upping-the-ante-new-york-expands-antislapp-protections>; Gibson Dunn, Recent Developments in New York's Amended Anti-SLAPP Law, (June 1, 2022), <https://www.gibsondunn.com/recent-developments-in-new-yorks-amended-anti-slapp-law>.

ภายใต้กฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ของรัฐแคลิฟอร์เนีย จำเลยสามารถยื่น "คำร้องพิเศษเพื่อขอให้ยกฟ้องคดี" ได้ภายใน 60 วันหลังจากวันยื่นฟ้องและส่งหมายเรียกให้จำเลย เว้นแต่ศาลจะอนุญาตให้มีข้อยกเว้นการไต่สวน "คำร้องพิเศษเพื่อขอให้ยกฟ้องคดี" จะต้องถูกกำหนดให้มีขึ้นภายใน 30 วันนับจากวันที่ยื่นคำร้อง³⁸⁰ กฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ของรัฐแคลิฟอร์เนียกำหนดให้มีกระบวนการ 2 ขั้นตอนเพื่อพิจารณาว่าคดีมีมูลหรือไม่³⁸¹ ในระหว่างการไต่สวนดังกล่าว ได้แก่ ขั้นตอนแรก หลังจากยื่น "คำร้องพิเศษเพื่อขอให้ยกฟ้องคดี" แล้ว จำเลยต้องแสดงหลักฐานเบื้องต้น (prima facie) ว่าการฟ้องร้องของโจทก์เกิดจากการกระทำของจำเลยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสิทธิในการร้องเรียนหรือการพูดอย่างเสรีของจำเลย ขั้นตอนที่สอง หากจำเลยสามารถแสดงหลักฐานเบื้องต้นสำเร็จในขั้นตอนแรกแล้ว ภาระการพิสูจน์จะตกอยู่กับโจทก์ที่ต้องแสดงให้เห็นว่าคำฟ้องของตนมีมูลเพียงพอที่จะชนะคดีได้ หากจำเลยประสบความสำเร็จในทั้งสองขั้นตอนของกระบวนการ ศาลควรยกฟ้องคดีตามคำร้องพิเศษเพื่อขอให้ยกฟ้องของจำเลย³⁸² นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดว่า การอุทธรณ์คำสั่งศาลที่อนุญาตหรือปฏิเสธการยกคำฟ้องคดีพิเศษคำร้องพิเศษสามารถกระทำได้³⁸³ ในขณะที่ศาลพิจารณาคำร้องกระบวนการพิจารณาคดีทั้งหมดจะถูกระงับไว้ เว้นแต่ว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

กล่าวโดยสรุป กลไกการผลักภาระการพิสูจน์และมาตรการคุ้มครองเชิงกระบวนการตามกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP แตกต่างกันไปในแต่ละเขตอำนาจศาล แม้ว่ากลไกทั้งหมดจะมีจุดประสงค์เพื่อช่วยในการยุติคดีโดยเร็วและบรรเทาอันตรายจากการปิดกั้นการมีส่วนร่วมและการแสดงออกทางสาธารณะ

ค่าใช้จ่ายและค่าเสียหาย (Costs and Damages)

³⁸⁰ California Code, Code of Civil Procedure - CCP § 425.16(f), <https://codes.findlaw.com/ca/code-of-civil-procedure/ccp-sect-425-16/>.

³⁸¹ Aaron Morris, California SLAPP Law: Anti-SLAPP Motions and SLAPP-back Actions, Morris & Stone, LLP, <https://californiaslapplaw.com/#:~:text=When%20a%20defendant%20is%20served%20with%20a%20lawsuit,consider%20anti-SLAPP%20motions%20filed%20beyond%20the%2060-day%20deadline%29>, (โดยสังเขปว่า "มีกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ที่สำคัญสามฉบับ แต่หัวใจสำคัญของกฎหมายอยู่ในอนุมาตรา (e) ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาคความแพ่ง มาตรา 425.16 ซึ่งระบุว่า (e) ตามที่ใช้ในมาตรานี้ 'การกระทำเพื่อส่งเสริมสิทธิในการร้องเรียนหรือการพูดอย่างเสรีของบุคคลภายใต้รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาหรือรัฐธรรมนูญแคลิฟอร์เนียที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสาธารณะ' รวมถึง (1) ข้อความหรือการเขียนใดๆ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือด้วยวาจา ที่กระทำต่อกระบวนการนิติบัญญัติ บริหาร หรือตุลาการ หรือกระบวนการอื่นใดที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย (2) ข้อความหรือการเขียนใด ๆ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือด้วยวาจา ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่อยู่ระหว่างการพิจารณาหรือทบทวนโดยองค์กรนิติบัญญัติ บริหาร หรือตุลาการ หรือกระบวนการอื่นใดที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย (3) ข้อความหรือการเขียนใดๆ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือด้วยวาจา ที่กระทำในสถานที่เปิดต่อสาธารณะหรือเวทีสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่เป็นประโยชน์สาธารณะ (4) หรือการกระทำอื่นใดเพื่อส่งเสริมการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญในการร้องเรียนหรือสิทธิตามรัฐธรรมนูญในการพูดอย่างที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสาธารณะหรือประเด็นที่เป็นประโยชน์สาธารณะ")

³⁸² โปรตดู John West, The Anti-SLAPP Statute In 2020, Advocate (May 2020), <https://www.advocatemagazine.com/Section/2020-may/the-anti-slapplaw-statute-in-2020>.

³⁸³ FindLaw, California Code, Code of Civil Procedure – CCP, Section 425.16(i), <https://codes.findlaw.com/ca/code-of-civil-procedure/ccp-sect-425-16/>.

คุณลักษณะที่พบบ่อยของกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP คือการผลักภาระค่าใช้จ่ายทางการเงินในการดำเนินคดีจากผู้ถูกฟ้อง SLAPP ไปยังผู้ฟ้อง ซึ่งโดยส่วนใหญ่ ศาลจะมีคำพิพากษาให้ผู้ฟ้องคดีชดใช้ค่าใช้จ่ายและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ แก่ผู้ถูกฟ้อง ตัวอย่างเช่น กฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ของสหภาพยุโรป พ.ศ. 2567 (EU Directive on SLAPPs 2024) ระบุว่า

ในกรณีที่ศาลพบว่าการดำเนินคดีนั้นเป็นการใช้สิทธิโดยมิชอบ ค่าใช้จ่ายควรครอบคลุมค่าใช้จ่ายทุกประเภทของการดำเนินคดีที่โจทก์ต้องชดใช้แก่จำเลยตามกฎหมายของประเทศนั้น ๆ รวมถึงค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการว่าจ้างทนายความที่จำเลยได้จ่ายไป เว้นแต่ค่าใช้จ่ายดังกล่าวจะสูงเกินสมควร”³⁸⁴

การวิเคราะห์บทบัญญัติการผลักภาระค่าใช้จ่ายในเขตอำนาจศาลต่าง ๆ เผยให้เห็นวิธีการทั่วไป 2 ประการในการจัดสรรค่าใช้จ่ายและค่าธรรมเนียมในการดำเนินคดี กล่าวคือ เขตอำนาจศาลบางแห่งให้ดุลยพินิจศาลในการตัดสินค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการฟ้องคดีที่ไม่มีมูล ในขณะที่เขตอำนาจศาลบางแห่งกำหนดให้มีการใช้ค่าเสียหายตามกฎหมายในบางสถานการณ์ ตัวอย่างเช่น กฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ของรัฐโคลัมเบีย ระบุว่า ศาลอาจอนุญาตให้ฝ่ายที่ยื่นคำร้องป้องกันการฟ้อง SLAPP ที่ชนะคดีทั้งหมดหรือบางส่วน ได้รับค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี รวมถึงค่าธรรมเนียมทนายความที่สมเหตุสมผล³⁸⁵ กฎหมายยังระบุว่า “ศาลอาจตัดสินค่าธรรมเนียมทนายความที่สมเหตุสมผลแก่ฝ่ายที่ฟ้องคดีในกรณีที่ศาลพบว่าคำร้องป้องกันการฟ้อง SLAPP “ไม่มีมูลหรือมีเจตนาเพียงเพื่อก่อให้เกิดความล่าช้าโดยไม่จำเป็น³⁸⁶ ในทางกลับกัน บทบัญญัติภายใต้กฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ของรัฐแคลิฟอร์เนียกำหนดให้โจทก์จะต้องจ่ายค่าทนายความและค่าใช้จ่ายโดยอัตโนมัติ แก่จำเลยที่ชนะคดีในการยื่นคำร้องพิเศษเพื่อยกฟ้อง ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ตราไว้เพื่อให้สามารถยกฟ้องคดีในระยะแรกตามที่กล่าวถึงข้างต้น

---

³⁸⁴ European Parliament and the Council of the European Union, Directive (EU) 2024/1069 of the European Parliament and of the Council of 11 April 2024 on protecting persons who engage in public participation from manifestly unfounded claims or abusive court proceedings (‘Strategic lawsuits against public participation’), (April 11, 2024), para. 41, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024L1069>.

³⁸⁵ Council of the District of Columbia, Code of the District of Columbia Section 16—5504(a), (March 31, 2011), <https://code.dccouncil.gov/us/dc/council/code/sections/16-5504>. และโปรดดู Dan Greenberg and David Keating, Anti-SLAPP Statutes: A Report Card, Free Speech Institute (February 2022), pgs. 30-32, https://www.ifs.org/wp-content/uploads/2022/02/Anti-SLAPP-Scorecard_FINAL-Interactive.pdf.

³⁸⁶ Council of the District of Columbia, Code of the District of Columbia Section 16—5504(b), (March 31, 2011), <https://code.dccouncil.gov/us/dc/council/code/sections/16-5504>. และโปรดดู Dan Greenberg and David Keating, Anti-SLAPP Statutes: A Report Card, Free Speech Institute (February 2022), pgs. 30-32, https://www.ifs.org/wp-content/uploads/2022/02/Anti-SLAPP-Scorecard_FINAL-Interactive.pdf.

ในขณะที่เดียวกันกฎหมายก็กำหนดให้จำเลยต้องจ่ายค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายแกโจทก์โดยอัตโนมัติ หากศาลวินิจฉัยว่าคำร้องของจำเลยนั้น “ไม่มีมูลหรือมีเจตนาเพียงก่อให้เกิดความล่าช้าโดยไม่จำเป็น”³⁸⁷

กฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP บางฉบับมีจุดมุ่งหมายเพื่อยับยั้งการยื่นฟ้อง SLAPP โดยอนุญาตให้ผู้ถูกฟ้อง SLAPP สามารถเรียกค่าเสียหายเพื่อชดเชยความเสียหาย (compensatory damages) และค่าเสียหายเชิงลงโทษ (punitive damages) จากผู้ยื่นฟ้องได้ ซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นส่วนหนึ่งในคำพิพากษาที่ระบุว่า การฟ้องคดีดังกล่าวเป็นการฟ้องโดยมิชอบ (โดยผู้ถูกฟ้องคดี SLAPP ไม่จำเป็นต้องยื่นฟ้องแยกต่างหาก) ดังที่ระบุไว้ในกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ของสหภาพยุโรป พ.ศ. 2567 (EU Directive on SLAPPs 2024)

วัตถุประสงค์หลักในการให้ศาล...สามารถกำหนดบทลงโทษหรือ [ชำระค่าชดเชยสำหรับความเสียหาย] คือเพื่อยับยั้งผู้ที่อาจยื่นฟ้องคดีจากการเริ่มใช้กระบวนการทางศาลในทางมิชอบต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณะ...ในกรณีที่ศาลพบว่าการดำเนินคดีเป็นไปโดยมิชอบ ควรพิจารณากำหนดบทลงโทษหรือมาตรการที่เหมาะสมอื่น ๆ ที่มีประสิทธิภาพเท่าเทียมกันเป็นรายกรณีไป โดยต้องได้สัดส่วนกับลักษณะและองค์ประกอบที่บ่งชี้ถึงการดำเนินคดีโดยมิชอบนั้น และควรคำนึงถึงผลกระทบที่เป็นอันตรายหรือการสร้างภาวะชะงักงัน (chilling effect) ของกระบวนการพิจารณาเหล่านั้นต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณะ หรือสถานะทางเศรษฐกิจของผู้ฟ้องที่แสวงหาประโยชน์จากความไม่สมดุลของอำนาจ³⁸⁸

ตัวอย่างเช่น กฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ของรัฐควิเบกกำหนดว่า

ในการพิจารณาว่าการดำเนินคดีหรือคำฟ้องนั้นเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม ศาลอาจมีคำสั่งให้ชดใช้ค่าใช้จ่ายตามที่กำหนด พิพากษาให้คู่ความฝ่ายหนึ่งชำระเงินค่าเสียหายเพื่อชดเชยความเสียหายที่คู่ความอีกฝ่ายได้รับ รวมถึงค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายนอกศาลที่คู่กรณีนั้นได้จ่ายไป และหากมีเหตุผลอันสมควรตามสถานการณ์ ศาลอาจสั่งให้จ่ายค่าเสียหายเชิงลงโทษด้วย³⁸⁹

³⁸⁷ California Code of Civil Procedure, Sec. 425.16(c)(1). See also, International Center for Not-For-Profit Law, Protecting Activists from Abusive Litigation: SLAPPS in the Global South and How to Respond, (June 2020), pg. 24.

³⁸⁸ European Parliament and the Council of the European Union, Directive (EU) 2024/1069 of the European Parliament and of the Council of 11 April 2024 on protecting persons who engage in public participation from manifestly unfounded claims or abusive court proceedings ('Strategic lawsuits against public participation'), (April 11, 2024), para. 42, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024L1069>.

³⁸⁹ National Assembly, Bill 9: An Act to amend the Code of Civil Procedure to prevent improper use of the courts and promote freedom of expression and citizen participation in public debate, SQ 2009, (2009), Sec. 54.4. See also International Center for Not-For-Profit Law, Protecting Activists from Abusive Litigation: SLAPPS in the Global South and How to Respond (June 2020), pg. 23, (รายงานยังระบุเพิ่มเติมว่า "ในการปรับปรุงแนวทางนี้ที่ดูเหมือนจะเป็นเอกลักษณ์ กฎหมายของรัฐควิเบกได้กำหนดเฉพาะเจาะจงให้มีการเพิกถอนความคุ้มครองของนิติบุคคล (corporate veil-piercing) ในการกำหนดค่าเสียหายเหล่านี้ 'หากนิติบุคคลหรือผู้จัดการทรัพย์สินของบุคคลอื่นใช้

ในทำนองเดียวกัน กฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ของรัฐบริติชโคลัมเบียให้อำนาจศาลในการ “พิจารณาด้วยตนเองหรือตามคำร้องของผู้ยื่นคำร้อง สั่งให้ผู้ถูกยื่นคำร้องจ่ายค่าเสียหายเชิงลงโทษหรือค่าเสียหายเพื่อเป็นเยี่ยงอย่าง (exemplary damages) หากพบว่าผู้ถูกร้องได้ดำเนินคดีโดยไม่สุจริตหรือเพื่อวัตถุประสงค์ที่ไม่เหมาะสม”³⁹⁰ ในขณะที่กฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ของนิวยอร์ก กำหนดให้ศาลสั่งให้จ่ายค่าใช้จ่ายและค่าทนายความแก่จำเลยที่ยื่นคำร้องป้องกันการฟ้อง SLAPP ได้สำเร็จ กฎหมายยังให้ดุลพินิจแก่ศาลในการกำหนดค่าเสียหายเชิงชดเชยและค่าเสียหายเชิงลงโทษอื่น ๆ เมื่อพบสถานการณ์ที่รุนแรงขึ้น³⁹¹

บทบัญญัติดังกล่าวได้ถูกรวมไว้ในกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP บางฉบับที่ถูกนำมาใช้ในกลุ่มประเทศซีกโลกใต้ด้วย เช่น กฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ของฟิลิปปินส์ ศาลที่ยกฟ้องคดีที่มีลักษณะเป็น SLAPP หลังจากการไต่สวนโดยรวบรัด “อาจสั่งให้ชดใช้ค่าเสียหาย ค่าทนายความ และค่าใช้จ่ายในการฟ้องแย้ง หากมีการยื่นฟ้องดังกล่าว”³⁹²

สุดท้าย เขตอำนาจศาลบางแห่งเปิดช่องให้การลงโทษผู้ยื่นฟ้อง SLAPP ไม่เพียงแต่การให้ชดเชยความเสียหายทางการเงินเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการกำหนดมาตรการลงโทษด้วย ภายใต้กฎหมายของรัฐควิเบก “หากการใช้กระบวนการทางกฎหมายในทางที่ไม่เหมาะสมเป็นผลมาจากการขบถและวิวาทของคู่ความ ศาลอาจสั่งห้ามคู่ความฝ่ายนั้นยื่นฟ้องคดี เว้นแต่จะได้รับอนุญาตและอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดโดยหัวหน้าผู้พิพากษาหรือประธานศาล”³⁹³ ดังที่สถาบันระหว่างประเทศว่าด้วยกฎหมายเพื่อกิจการไม่แสวงหากำไร (ICNL) อธิบายไว้ใน

กระบวนการทางกฎหมายในทางที่ไม่เหมาะสม กรรมการและเจ้าหน้าที่ของนิติบุคคลที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือผู้จัดการทรัพย์สิน อาจถูกสั่งให้ชำระค่าเสียหายเป็นการส่วนตัว”)

³⁹⁰ British Columbia, Protection of Public Participation Act, (March 25, 2019), Sec. 8,

<https://www.bclaws.gov.bc.ca/civix/document/id/complete/statreg/19003#section8>. กฎหมายฉบับปี 2001 ซึ่งถูกยกเลิกไปในเวลาไม่นานหลังจากผ่านการอนุมัติเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล มีขอบเขตที่กว้างขวางยิ่งกว่า ตามที่อธิบายไว้ในรายงานเกี่ยวกับ SLAPP ในประเทศกำลังพัฒนาของสถาบันระหว่างประเทศเพื่อองค์กรไม่แสวงหากำไร ระบุว่า กฎหมายปี 2001 ให้อำนาจศาลในการ “พิจารณาด้วยตนเองหรือตามคำร้องของจำเลย [ในการ] กำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษหรือค่าเสียหายเพื่อเป็นเยี่ยงอย่างต่อโจทก์” ในกรณีที่จำเลยสามารถทำให้ศาลพอใจได้ว่าการกระทำที่เป็นที่มาของการถูกฟ้องร้องนั้นเป็นการมีส่วนร่วมของสาธารณะ และการฟ้องร้องนั้นได้ถูกยื่นเพื่อวัตถุประสงค์ที่ไม่เหมาะสม”, โปรดดู International Center for Not-For-Profit Law, Protecting Activists from Abusive Litigation: SLAPPS in the Global South and How to Respond, (June 2020), citing Protection of Public Participation Act, 2001 (British Columbia), Sec. 5(1)-(2). See also Douglas Eyford KC, B.C.’s Anti SLAPP Legislation Put to the Test, Eyford Partners, (March 19, 2021), <https://eyfordpartners.com/b-c-s-anti-slapp-legislation-put-to-the-test/>.

³⁹¹ โปรดดู Dan Greenberg and David Keating, Anti-SLAPP Statutes: A Report Card, Free Speech Institute (February 2022), pgs. 31, https://www.ifs.org/wp-content/uploads/2022/02/Anti-SLAPP-Scorecard_FINAL-Interactive.pdf.

³⁹² Supreme Court Manila, Rules of Procedure for Environmental Cases, Republic of the Philippines (April 13, 2010), Part II, Sec. 3-4, https://lawphil.net/courts/supreme/am/am_09-6-8-sc_2010.html.

³⁹³ National Assembly, Bill 9: An Act to amend the Code of Civil Procedure to prevent improper use of the courts and promote freedom of expression and citizen participation in public debate, SQ 2009, (2009), Sec. 54.5

รายงานเกี่ยวกับการคุ้มครองจาก SLAPP ว่า “โอกาสที่จะสูญเสียสิทธิในการยื่นฟ้องคดีโดยทั่วไป น่าจะทำให้ผู้ที่ตั้งใจจะยื่นฟ้อง SLAPP ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ และยังคงอาจเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์สำหรับศาลในการจัดการกับผู้ยื่นฟ้อง SLAPP ซ้ำ ๆ”³⁹⁴

ข. ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย

จากแนวปฏิบัติที่ดีที่กล่าวถึงข้างต้น รวมช่องว่างของกฎหมายที่มีการบันทึกไว้และความท้าทายของกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ที่ประเทศไทยเผชิญอยู่ ส่วนนี้จะเป็นการให้ข้อเสนอแนะสำหรับกระทรวงยุติธรรมในการพัฒนาและผลักดันกฎหมายป้องกันการฟ้อง SLAPP ฉบับใหม่

ข้อเสนอแนะโดยรวม

โดยหลักการแล้ว ประเทศไทยควรปฏิบัติตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยยกเลิกความผิดทางอาญาสำหรับการหมิ่นประมาท หรือแก้ไขกฎหมายหมิ่นประมาททางอาญาเพื่อให้มีข้อยกเว้นหรือข้อต่อสู้ที่ชัดเจนสำหรับการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์สาธารณะ³⁹⁵ กำหนดข้อต่อสู้ที่ชัดเจนและแยกจากกันสำหรับการพูดเพื่อประโยชน์สาธารณะและการพูดความจริง หรืออย่างน้อยที่สุดไม่ควรลงโทษจำคุกจำเลย โดยเฉพาะผู้ที่แสดงความคิดเห็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากผลการค้นพบในรายงานฉบับนี้ และจากขอบเขตของการอภิปรายเกี่ยวกับการปฏิรูปในปัจจุบันของประเทศไทย จึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. นำเสนอมาตรการป้องกันการฟ้อง SLAPP อย่างเข้มงวด³⁹⁶ ซึ่งใช้บังคับกับคดีที่ฟ้องโดยทั้งเอกชนและพนักงานอัยการ ประกอบด้วย

---

³⁹⁴ International Center for Not-For-Profit Law, Protecting Activists from Abusive Litigation: SLAPPS in the Global South and How to Respond, (June 2020), pg. 27.

³⁹⁵ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูปดังกล่าวหรือการปฏิรูปในวงแคบที่กล่าวถึงด้านล่าง จำเป็นต้องมีการกำหนดคำนิยามของ “ประโยชน์สาธารณะ” ที่ชัดเจน โดยคำนิยามหนึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในที่นี้คือ “เรื่องใดๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสาธารณชนในระดับที่สาธารณชนอาจได้ประโยชน์ในเรื่องนั้นอย่างชอบธรรม ในด้านต่าง ๆ รวมถึง (แต่ไม่จำกัดเพียง) (ก) สิทธิขั้นพื้นฐาน สาธารณสุข ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม หรือสภาพภูมิอากาศ (ข) กิจกรรมของบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่เป็นบุคคลสาธารณะในภาครัฐหรือภาคเอกชน (ค) เรื่องที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายตุลาการ หรือกระบวนการทางการเมืองอื่น ๆ (ง) ข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการทุจริต การฉ้อโกง หรือการกระทำความผิดทางอาญาอื่นใด หรือการกระทำผิดทางปกครองที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว”

³⁹⁶ โปรดดูข้างต้น (โดยสังเกตว่ากระทรวงยุติธรรมกำลังพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แทนที่จะเป็นการออกกฎหมายเฉพาะเรื่องแยกต่างหาก)

- ก. กำหนดขอบเขตที่กว้างและใช้งานได้จริงในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรนำไปใช้กับคดีที่ฟ้องร้องโดยทั้งเอกชนและพนักงานอัยการ เพื่อให้มั่นใจว่าจะมีการกลั่นกรองทางตุลาการสำหรับคดี SLAPP ที่เริ่มคดีโดยเอกชนที่มีอำนาจ แต่คดีถูกส่งต่อไปยังพนักงานอัยการ (มักจะมีเอกชนเป็นโจทก์ร่วม) แม้ว่าในช่วงแรกอาจจำกัดเฉพาะการหมิ่นประมาททางอาญา แต่คดี SLAPP อาจย้ายไปยังการเรียกร้องอื่น ๆ หากไม่มีการดำเนินการเพิ่มเติม
- ข. ให้คำจำกัดความที่ชัดเจนของ “ประโยชน์สาธารณะ” “การมีส่วนร่วมของสาธารณะ” และ “การดำเนินคดีที่เป็นการใช้สิทธิโดยมิชอบ” คำจำกัดความที่แสดงให้เห็นถึงแนวทางปฏิบัติที่ดีตามที่อธิบายในเชิงอรรถ³⁹⁷ คำจำกัดความเหล่านี้มีความสำคัญเนื่องจากความคลุมเครือของการอ้างถึงอิงถึงความไม่สุจริตและการกลั่นแกล้งในมาตรา 161/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งดูเหมือนจะลดทอนประสิทธิภาพในการต่อสู้กับคดี SLAPP

---

³⁹⁷ "การกระทำเพื่อการมีส่วนร่วมของสาธารณะ (act of public participation)" หมายถึง การแสดงออกหรือการกระทำเชิงแสดงออกใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่เป็นประโยชน์สาธารณะ และการกระทำใดๆ ที่เป็นการเตรียมการ สนับสนุน หรือช่วยเหลือที่เชื่อมโยงโดยตรงกับการแสดงออกนั้น ซึ่งรวมถึง แต่ไม่จำกัดเพียงการร้องเรียน การยื่นคำร้อง การมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ การวิจัยทางวิชาการ กิจกรรมด้านสื่อมวลชน กิจกรรมการเปิดโปงการกระทำผิด (whistleblowing) ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญของสังคม การเรียกร้องทางปกครองหรือทางศาล การประท้วง และการชุมนุม

"การดำเนินคดีที่เป็นการใช้สิทธิโดยมิชอบ (Abusive proceedings)" หมายถึง กระบวนการพิจารณาคดีในศาลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำเพื่อการมีส่วนร่วมของสาธารณะ ซึ่งมีลักษณะบางประการของการใช้กระบวนการทางศาลโดยมิชอบ ลักษณะดังกล่าวอาจรวมถึงแต่ไม่จำกัดเพียงขอบเขตของคำฟ้อง รวมถึงการมีความเสี่ยงจริงที่จะยับยั้งการกระทำเพื่อการมีส่วนร่วมของสาธารณะนอกเหนือจากประเด็นที่พิพาท, ลักษณะที่เกินควรหรือไม่สมเหตุสมผลของคำฟ้องหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของคำฟ้อง รวมถึงแต่ไม่จำกัดเพียงการเหยียดหยามที่โจทก์เรียกร้อง, ความไม่สมดุลระหว่างทรัพยากรที่โจทก์ใช้กับผลประโยชน์ที่ขอธรรมที่โจทก์อาจได้รับการดำเนินคดี หากชนะคดี, พฤติกรรมในการดำเนินคดีของโจทก์ รวมถึงแต่ไม่จำกัดเพียงการเลือกเขตอำนาจศาล การใช้กลยุทธ์ประวิงเวลา การร้องขอเปิดเผยข้อมูลที่ไม่จำเป็น หรือการใช้การข่มขู่ทางกฎหมายก่อนดำเนินคดีอย่างรุนแรง, การไม่ตอบสนองต่อคำขอโดยสุจริตเพื่อขอความเห็นหรือคำชี้แจงก่อนการเผยแพร่, ความร้ายแรงของการกระทำผิดที่กล่าวหาและขอบเขตของการเผยแพร่ก่อนหน้านี้, ประวัติการดำเนินคดีระหว่างคู่ความและการฟ้องร้องก่อนหน้านี้โดยโจทก์ต่อความนี้หรือผู้อื่นเกี่ยวกับการกระทำเพื่อการมีส่วนร่วมของสาธารณะ, การปฏิเสธโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรที่จะระงับข้อพิพาทผ่านกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก, การกระทำที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงหรือการกระทำพร้อมกันในเวทีอื่นเพื่อปิดปากหรือข่มขู่จำเลยหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง, ลักษณะใด ๆ ที่บ่งชี้ว่าการฟ้องร้องมีวัตถุประสงค์เพื่อข่มขู่ คุกคาม หรือบังคับให้จำเลยเงียบ

"ประเด็นที่เป็นประโยชน์สาธารณะ (matter of public interest)" หมายถึง ประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อสาธารณชนในระดับที่สาธารณชนสามารถสนใจในเรื่องนั้นได้อย่างชอบธรรม, โปรดดู UK Anti-SLAPP Coalition, Model Anti-SLAPP Law, <https://antislapp.uk/wp-content/uploads/2023/05/Model-UK-Anti-SLAPP-Law-Final-Version.docx.pdf>; Council of Europe, Recommendation CM/Rec(2024)2 of the Committee of Ministers to Member States on Countering the use of Strategic Lawsuits against Public Participation (SLAPPs), (April 4, 2024) <https://rm.coe.int/0900001680af2805>.

- ค. ให้อำนาจศาลในการยกฟ้อง “การดำเนินคดีที่เป็นการใช้สิทธิโดยมิชอบ” ตั้งแต่เริ่มต้นคดี และผ่านการไต่สวนมูลฟ้องแบบเร่งด่วน โดยอาจเป็นการยื่นคำร้องของจำเลยหรือตามที่ศาลเห็นเอง³⁹⁸
  - ง. ให้ศาลมีอำนาจสั่งระงับการดำเนินคดีหลักไว้ระหว่างที่พิจารณาคำร้องขอให้ยกฟ้องคดี SLAPP
  - จ. กำหนดให้การไต่สวนมูลฟ้องต่อคำร้องขอให้ยกฟ้องคดี SLAPP ต้องเกิดขึ้นภายในระยะเวลา 3 เดือนนับจากวันยื่นคำร้อง เว้นแต่เห็นว่าจำเป็นต้องขยายเวลาออกไปอีก 30 วัน ในทำนองเดียวกัน ประเด็นยกฟ้องควรได้รับการตัดสินภายในระยะเวลา 6 เดือนนับจากวันที่ยื่นคำร้อง เว้นแต่เห็นว่าจำเป็นต้องขยายเวลาออกไป 3 เดือน
  - ฉ. กำหนดให้โจทก์มีภาระในการพิสูจน์ระหว่างไต่สวนมูลฟ้องว่าคดีมีแนวโน้มที่จะดำเนินต่อไปในชั้นพิจารณาคดี และไม่เป็นการดำเนินคดีที่เป็นการใช้สิทธิโดยมิชอบ (ตามที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนในกฎหมาย)
  - ช. กำหนดให้มีกลไกการโยกย้ายค่าใช้จ่าย รวมถึงค่าเสียหาย ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี บทลงโทษเพื่อยับยั้ง หากเหมาะสม (รายละเอียดเพิ่มเติมได้ระบุไว้ในข้อเสนอแนะที่ 7 และ 8)
  - ซ. กำหนดให้ศาลต้องให้เหตุผลและเผยแพร่คำพิพากษาเกี่ยวกับคำร้อง ซึ่งถือเป็นการตอบสนองต่อลักษณะทั่วไปของคดีที่ได้รับการประเมินในชุดข้อมูล ซึ่งศาลส่วนใหญ่เลือกที่จะไม่ตอบสนองต่อคำร้องป้องกันการฟ้อง SLAPP เลย
2. เนื่องจากปัจจุบัน มีมาตรฐานที่แตกต่างกันสำหรับพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาลในการก่อกองคดี SLAPP โดยพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ ดำเนินการภายใต้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141-143 ส่วนศาลดำเนินการภายใต้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 และ 165/2 จึงควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล มีมาตรฐานและหลักเกณฑ์เดียวกันในการก่อกองคดี SLAPP โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มอำนาจให้พนักงานอัยการในการยกคำร้องทุกข์ที่เข้าข่ายเป็น "การดำเนินคดีที่เป็นการใช้สิทธิโดยมิชอบ" ตามที่ได้นิยามไว้ข้างต้น
  3. มาตรฐานเหล่านี้ควรให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาลมีอำนาจอย่างชัดเจนในการพิจารณาการใช้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 ตั้งแต่แรกเริ่มที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้เพื่อยกฟ้องคดี

---

³⁹⁸ ข้อเสนอแนะนี้อาจต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อกำหนดให้ศาลต้องจัดให้มีการไต่สวนมูลฟ้อง ไม่เพียงแต่ในคดีที่เกี่ยวข้องกับคู่ความที่เป็นเอกชนเท่านั้น แต่รวมถึงคดีที่เกี่ยวข้องกับพนักงานอัยการด้วย

4. ให้คำแนะนำที่ชัดเจนแก่พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล เกี่ยวกับอำนาจในการกั้นกรงหรือยกฟ้องคดีที่เข้าข่ายเป็นการดำเนินคดีที่เป็นการใช้สิทธิโดยมิชอบ
5. จัดทำโครงการฝึกอบรมสำหรับผู้พิพากษาและพนักงานอัยการภายหลังจากการแก้ไขกฎหมายใหม่ โดยเน้นย้ำให้เห็นชัดเจนว่าบทบัญญัติป้องกันการฟ้อง SLAPP เป็นวิธีการปกป้องระบบยุติธรรมจากการดำเนินคดีที่เป็นการใช้สิทธิโดยมิชอบ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ใช้กับพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ

6. เนื่องจากเหตุผลหนึ่งที่ทำให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการลังเลที่จะกั้นกรงคดี SLAPP ออกจากกระบวนการยุติธรรม คือความกังวลเรื่องการถูกฟ้องร้องตอบโต้จากผู้ยื่นฟ้องคดี SLAPP ดังนี้ จึงควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในมาตราที่เกี่ยวกับ SLAPP ให้ชัดเจน โดยกำหนดให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ ใช้ดุลยพินิจในการเสนอแนะและออกคำสั่งไม่ฟ้องคดี ตามลำดับ ด้วยเหตุว่าคดีนั้นเป็นคดี SLAPP ควรได้รับความคุ้มครองจากการถูกดำเนินคดีอาญา ซึ่งการแก้ไขนี้จะสอดคล้องกับพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 22 ที่ระบุว่า “ดุลยพินิจของพนักงานอัยการในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 21 ซึ่งได้แสดงเหตุผลอันสมควรประกอบแล้ว ย่อมได้รับความคุ้มครอง” เนื่องจากดูเหมือนจะมีความกังวลเป็นพิเศษในเรื่องนี้เกี่ยวกับการไม่ฟ้องคดีที่ไม่มีมูล จึงควรกำหนดความคุ้มครองนี้ไว้อย่างชัดเจนในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในมาตราที่เกี่ยวกับการป้องกันการฟ้อง SLAPP

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่มุ่งไปที่การป้องปราม

ในปัจจุบันยังไม่มีวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการยับยั้งผู้ฟ้องคดี SLAPP จากการดำเนินคดีที่เป็นการใช้สิทธิโดยมิชอบ ซึ่งได้รับการยืนยันจากข้อเท็จจริงที่ว่าผู้ฟ้องคดี SLAPP ส่วนใหญ่ในชุดข้อมูลของรายงานนี้ เป็นผู้ฟ้องคดี SLAPP ซ้ำ ๆ มาตรการต่อไปนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อกำหนดค่าใช้จ่ายสำหรับการใช้ระบบยุติธรรมทางอาญาในทางที่ผิด

7. แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อสร้างกฎเกณฑ์ใหม่ ที่กำหนดให้ผู้ฟ้องจะต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการดำเนินคดีและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้กับผู้ถูกฟ้อง SLAPP เมื่อคดีถูกศาลยกฟ้องด้วยเหตุว่าเป็นคดี SLAPP ทั้งนี้ การกำหนดบทบัญญัติดังกล่าว นอกจากจะทำให้ผู้ถูกฟ้อง SLAPP ไม่ต้องฟ้องเป็นคดีแยกต่างหากแล้ว ยังมีประโยชน์ 2 อีกประการ คือ (1) ผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์จากการฟ้องคดีจะทำให้ผู้ฟ้องไม่กล้าฟ้อง SLAPP อีก และ (2) การชดใช้ค่าเสียหายจะช่วยแบ่งเบาภาระบางส่วน

ของผู้ถูกฟ้อง SLAPP ในกรณีที่คดีซึ่งอัยการเป็นผู้ดำเนินคดีถูกยกฟ้อง รัฐจะต้องเป็นผู้จ่ายค่าชดเชย โดยอาจนำมาจากกองทุนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์นี้โดยเฉพาะ

8. แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้ศาลสามารถสั่งให้มีการชดใช้ค่าเสียหายเชิงลงโทษ เมื่อมีการยกฟ้องคดีด้วยเหตุที่เป็น SLAPP โดยไม่ต้องให้ผู้ถูกฟ้อง SLAPP ไปฟ้องเป็นคดีแยกต่างหาก ทั้งนี้ เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ถูกฟ้อง SLAPP และให้อยู่ในดุลยพินิจของศาลโดยเป็นส่วนหนึ่งของการพิพากษายกฟ้อง
9. แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ที่เข้มงวดขึ้นสำหรับผู้ฟ้องที่จะฟ้องคดีอีกครั้งหลังจากที่ศาลเคยยกฟ้องด้วยเหตุว่าเป็นคดี SLAPP แล้ว เช่น จะต้องได้รับการอนุมัติจากหัวหน้าผู้พิพากษาของศาลภูมิภาคที่เกี่ยวข้อง มาตรการนี้จะช่วยจัดการปัญหาผู้ฟ้องคดี SLAPP ซ้ำ ๆ ได้อย่างมาก ซึ่งจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของมาตรา 161/1 ที่ห้ามมิให้ผู้ฟ้อง SLAPP ยื่นฟ้องคดีเดิมอีกครั้งหากศาลยกฟ้องในฐานะคดี SLAPP